

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สาย
สกุลเขาวนปรีชา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสาร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สาย
สกุลเขานปรีชา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสาร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์"

สายสกุลเขาวนปรีชา"

ของ จริญญา บัวคำ

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์บุษบา หินหาญ)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ดร.รัฐพล ไชยรัตน์)

อนุมัติ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล มุณีสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา
ผู้วิจัย	จิริยา บัวคำ
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ นศ.ม. สาขาวิชาการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2563
คำสำคัญ	การสื่อสาร, การสืบทอดวัฒนธรรม, มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา เพื่อศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา และเพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปและตีความด้วยวิธีการเชิงอุปมาน จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด 14 ท่าน

จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มีผู้ส่งสารหลักเพียงท่านเดียวที่สืบทอดเชื้อสายพระยาพิชัยดาบหัก ใช้วิธีถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารในเรื่องของพิธีกรรม เช่น การมอบตัวเป็นศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู การรำไหว้ครู ท่ามวย ชื่อกลมวย ชื่อท่าทางต่างๆ การแต่งกาย ผ้าประเจียด มงคลมวย ผ้าเกี่ยวคาดเอว งานแสดง และการสอนที่ใช้ “บทกลอน” ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ผ่านสื่อบุคคล กิจกรรมการจัดงาน ไปยังลูกศิษย์ และผู้ที่สนใจ มีปัจจัยภายใน และภายนอกที่มีผลกระทบต่อสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเกิดจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยมีอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

Title	COMMUNICATION FOR THE INHERITANCE OF MUAY THAI CULTURE, PHRAYA PHICHAI DAB HAK UTTARDIT PROVINCE SAI SAKUL CHAOWANPREECHA
Author	JARIYA BUAKHAM
Advisor	Assistant Professor Pnomsit Sonparjuk, Ph.D.
Academic Paper	Thesis M.Com.Arts. in Communications, Naresuan University, 2020
Keywords	Communication, Cultural Heritage, Phraya Pichai Dab Hak Muay Thai

ABSTRACT

The objective of this research, the title ‘Communication for the inheritance of Muay Thai culture, Phraya Phichai Dab Hak Uttaradit Province Sai Sakul Chaowanapreecha’ is to study in the communication process for the inheritance of Muay Thai culture, Phraya Phichai Dab Hak Uttaradit Province Sai Sakul, to study the identity of Muay Thai culture, Phraya Phichai Dab Hak Uttaradit Province Sai Sakul, and to study the internal and external factors affecting the inheritance of Muay Thai culture, Phraya Phichai Dab Hak Uttaradit Province Sai Sakul. This study is qualitative research, in which the researcher utilized three types of study methods are in-depth interviews by selected a specific group of informants, non-participant observation, collection of relevant documents, analysis of the summarising data, and inductive methods, from 14 interviews.

From the result, it showed out that communication for the inheritance of Muay Thai culture, Phraya Phichai Dab Hak, there is only one main messenger who inherits Phichai Dab Hak lineage by using methods to convey the information such as surrender to a teacher (ceremony of showing respects and yield to teachers to teach them), the blessing ceremony (khrob khru), an homage to Teachers (wai khru), Wai Khru Ram Muay, Muay Thai gesture named Kamol Muay, various gesture names,

dressing up in Prajiad Mongkol, waist sash, shows and use a teaching method by unique poems, through personal, social events toward to students and people who are interested. Some internal and external factors affect the inheritance of Muay Thai Phraya Pichai Dab Hak, according to the change in social context influenced by communication technology that gets involved amid globalization rapidly in terms of economic, social, and cultural.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นทีปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการ วิทยานิพนธ์อันประกอบไปด้วย รองศาสตราจารย์บุษบา หินเธาว์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.รัฐพล ไชยรัตน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก ผู้อำนวยการกองวัฒนธรรม นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ นักวิชาการฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตต์ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันผู้เคยเรียนมวยพระยาพิชัยดาบหัก เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สายสกุลเขาวนปรีชา ในการทำวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้อำนาจใจและให้การสนับสนุนในทุกๆด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแต่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สายสกุลเขาวนปรีชา ในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง และผู้ที่สนใจบ้างไม่มากก็น้อย

จริยา บัวคำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศคุณูปการ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามนำวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
ขอบเขตการศึกษา.....	9
นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดการสื่อสาร.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์.....	19
ทฤษฎีวิวัฒนาการ.....	22
ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม.....	25
การสืบทอดวัฒนธรรม.....	26

แนวคิดโลกาภิวัตน์.....	29
แนวคิด Glocalization.....	32
พระยาพิชัยดาบหัก.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
กรอบแนวคิดวิจัย.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	60
ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants).....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	65
บริบทสถานที่ศึกษาของจังหวัดอุดรดิตถ์.....	65
ลักษณะทางภูมิศาสตร์.....	65
ด้านสังคมและวัฒนธรรม.....	67
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทย พระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา.....	70
1.แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักใน อดีต.....	71
2.แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่าน สื่อบุคคลและกิจกรรมการจัดงานในปัจจุบัน.....	73
3.แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่าน สื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน.....	76
การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีต.....	80

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและ กิจกรรมการจัดงานในปัจจุบัน	132
การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน	146
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา.....	154
อัตลักษณ์ในการต่อสู้ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หลักในการต่อสู้).....	158
อัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก	158
(หัสตินทร์ เซาวนปรีชา, 2561).....	158
อัตลักษณ์เชิงคุณค่าของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดโดยทายาทของพระ ยาพิชัยดาบหัก	159
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอด วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา...	162
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	167
สรุปผลการวิจัย.....	167
อภิปรายผล	170
ข้อเสนอแนะ	172
บรรณานุกรม.....	174
ภาคผนวก.....	180
ภาคผนวก ก. เอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก.....	181
ภาคผนวก ข. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก	190
ภาคผนวก ค. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์	200
ภาคผนวก ง. ภาพประกอบจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม.....	205

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตารางการเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ที่แสดงความต้องการระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร.....	14
--	----

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงถึงแผนที่จังหวัดอุตรดิตถ์.....	66
ภาพ 2 แสดงถึงแผนที่เดินดินในการศึกษาวิจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา.....	69
ภาพ 3 แสดงถึงรำมวยหงส์บิน – ช้างถวายวง.....	95
ภาพ 4 แสดงถึงท่ารำมวยไต่เมฆ – ส่องเมฆ.....	96
ภาพ 5 แสดงถึงท่ารำมวยกระต่ายจันทร์.....	96
ภาพ 6 แสดงถึงท่ารำมวยลิงตบยุ้ง.....	97
ภาพ 7 แสดงถึงการเล่าเรื่องการกราบตามลำดับ.....	98
ภาพ 8 แสดงถึงทำยี่นคุ่มมวย หรือการยี่นมวยสองเท้า.....	100
ภาพ 9 แสดงถึงการจรดหมัด.....	101
ภาพ 10 แสดงถึงทำยี่นมวยขาเดียว.....	101
ภาพ 11 แสดงถึงเตะคอ โดยผู้เตะหมัดไม่ตก.....	102
ภาพ 12 แสดงถึงการเดิน ขมวดยันต์.....	104
ภาพ 13 ทำยี่นคุ่มเพื่อเตรียมต่อสู้.....	108
ภาพ 14 ลีลาตื่นเสื่อ.....	109
ภาพ 15 แสดงถึงท่าด้อมกว้าง.....	110
ภาพ 16 แสดงถึงท่าอย่างนางเหลียว.....	110
ภาพ 17 แสดงถึงกลมมวย ช้างฟาดวง.....	120
ภาพ 18 แสดงถึงกลมมวยแรดเสยนอ.....	121

ภาพ 19 แสดงถึงกลมวย มอญยันหลัก.....	122
ภาพ 20 แสดงถึงกลมวย สอยดาว.....	123
ภาพ 21 แสดงถึงพิธีมอบตัวเป็นศิษย์.....	136
ภาพ 22 แสดงถึงของใช้ในการมอบตัวเป็นศิษย์.....	138
ภาพ 23 แสดงถึงเครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก.....	139
ภาพ 24 แสดงถึงเครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก.....	139
ภาพ 25 แสดงถึงพิธีครอบครู.....	140
ภาพ 26 แสดงถึงพิธีครอบครูคาถา.....	141
ภาพ 27 แสดงถึงเครื่องมงคล ผ้าประเจียด ผ้าเกี้ยว.....	142
ภาพ 28 แสดงถึงการรำมวยไหว้ครู.....	143
ภาพ 29 เฟสบุ๊คสำนักดาบพิชัยรณยุทธ.....	151
ภาพ 30 ยูทูบ นักข่าวพลเมือง : สำนักดาบพิชัยรณยุทธ จ.อุตรดิตถ์.....	152
ภาพ 31 หาข้อมูลในกูเกิ้ลเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก.....	152

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งธรรมชาติของมนุษย์ต้องการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันตามที่มุ่งหวังไว้ได้ ทั้งต่อตนเอง สังคม ประเทศ และโลก การสื่อสารถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์มีความต้องการที่จะสื่อสารในระดับต่างๆที่แตกต่างกันออกไป เช่น การสื่อสารภายในตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มย่อย การสื่อสารภายในองค์กร และการสื่อสารมวลชน เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลง มนุษย์ขยายความเจริญไปสู่อาณาเขตที่กว้างขวางขึ้น เครือข่ายของการสื่อสารถูกแพร่ขยายไปอย่างไร้ขอบเขต ทั่วโลกสามารถสื่อสารกันได้อย่างไม่จำกัดเป็นการเชื่อมต่อคนทั้งโลกเข้าด้วยกันอย่างไร้พรมแดนอย่างแท้จริง (ศุภศิลาป์ กุลจิตต์เจือวงศ์, 2555)

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่อยู่ท่ามกลางการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ มีการเกิดขึ้นของระบบเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่มีความทันสมัย มีการเผยแพร่ขยายเครือข่ายทางสังคมออกไปอย่างกว้างขวาง อาณาบริเวณของการสื่อสาร ครอบคลุมทุกท้องถิ่นของสังคม ทำให้โลกในยุคปัจจุบันเป็นโลกของยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นเหมือนกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารของมนุษย์ยุคปัจจุบันอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ที่จะช่วยให้มนุษย์เข้าใจถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลที่เราทำการสื่อสารด้วย ดังที่ เอ็ดเวิร์ด ฮอลล์ (Edward T.Hall) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมคือการสื่อสาร การสื่อสารคือวัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมเป็นสภาพแวดล้อมของบุคคล ซึ่งไม่ใช่มีเพียงแค่มุมเดียวในชีวิตเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นว่า บุคคลมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างไร มีแนวทางในการคิด การเคลื่อนไหว หรือการแก้ไขปัญหาอย่างไรอีกด้วย (ธนภุต สังข์เฉย, 2555)

ดังนั้นวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามวิธีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกาลเวลา เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการที่จะทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมให้เจริญงอกงาม คิดค้นใหม่หรือดัดแปลงของเดิมหรือเกิดขึ้นจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมนั้นๆให้คงอยู่สืบไป

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชนชาติไทยมาหลายศตวรรษ เป็นการต่อสู้ที่ใช้ส่วนต่างๆของร่างกายแทนอาวุธชนิดอื่น ได้แก่ มือ 2, เท้า 2, เข่า 2, ศอก 2, และศีรษะ ซึ่งรวมเรียกว่า นวอาวุธโดยคิดหาวิธีการในการใช้ส่วนต่างๆของร่างกายให้ผสมกลมกลืนกันจนมีประสิทธิภาพสูงสุดในการต่อสู้ป้องกันตัว(โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง และคณะ, 2540) ดังนั้นจะเห็นว่ามวยไทยมีการใช้ส่วนต่างๆของร่างกายเป็นอาวุธในการต่อสู้ป้องกันได้อย่างผสมกลมกลืน

ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบมวยไทยนั้นสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในการต่อสู้ และในการกีฬา ศิลปะการต่อสู้ประเภทนี้ บรรพบุรุษของชาติไทยใช้อบรมสั่งสอนสืบทอดกันมาให้ดำรงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทย ที่สืบทอดกันมาช้านาน แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่แน่ชัดว่ามวยไทยเกิดในยุคสมัยใด มีแต่เพียงข้อสันนิษฐานว่า การฝึกมวยไทยมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันตนเอง และประเทศชาติจากศัตรูที่มารุกรานแผ่นดินไทย จากหลักฐานเท่าที่ปรากฏพบว่าเป็นสมัยกรุงสุโขทัยได้รับการสถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. 1762 ที่มีความเก่าแก่โดยศาสตราจารย์สุโขทัย หลักที่ 2 สรุปได้ว่าเมืองสุโขทัยแต่เดิมมีผู้นำคนไทยชื่อ พ่อขุนศรีนาวนำถม เป็นเจ้าเมืองปกครองอยู่(ต๋นัย ไชโยธา, 2546) แต่ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าจากการศึกษาประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัยมีหลักฐานว่าอาณาจักรกรุงสุโขทัยเริ่มเมื่อปีพ.ศ. 1781 – 1920 มีการต่อสู้ด้วยมือเปล่า ใช้มวยไทยในการต่อสู้กับข้าศึก แต่ส่วนใหญ่ก็ยังใช้อาวุธชนิดต่างๆ เพื่อปกป้องประเทศชาติ สถานที่ที่เป็นสำนักในการสอนวิชามวยไทยส่วนมากจะเรียนจากวัด มีครูอาจารย์ที่บวชเป็นพระภิกษุและมีฝีมือในการต่อสู้มาสอน (รังสฤษดิ์ บุญชะลอ, 2540)

สมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1893 – 2310 ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีการทำสงครามต่อต้านการรุกรานจากอาณาจักรต่างๆ ดังนั้นพระมหากษัตริย์และราษฎรไทยจำเป็นต้องฝึกหัดศิลปะการต่อสู้มวยไทยให้มีความชำนาญเพื่อปกป้องประเทศ ในสมัยอยุธยาสมเด็จพระเจ้าเสือ หรือขุนหลวงสรศักดิ์ เป็นพระมหากษัตริย์ไทยที่มีการกล่าวถึงกันมากในเรื่องความสามารถด้านมวยไทย นอกจากนี้พระองค์ยังส่งเสริมกีฬามวยไทย ทำให้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในยุคสมัยนั้น คนไทยมีการฝึกหัดมวยไทยในพระราชวัง ตามวัด และสำนักมวยต่างๆ (โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง อ่างใน ประยูร พิศนาคะ, 2540)

สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2314 พระเจ้าตากสินมีความสนใจมวยเป็นพิเศษ พระองค์ทรงมีความสามารถในศิลปะมวยไทยและกระบี่กระบองเป็นอย่างดี มีนักมวยฝีมือดี ผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดเป็นทหารประจำพระองค์ และได้รับเคียงบำเคียงไหล่กับพระองค์จนยกเอกราชชาติไทยกลับคืนมาได้ อีกครั้งนั้น คือ พระยาสิทธิราชเดโช หรือพระยาพิชัยดาบหักนั่นเอง (สมศักดิ์ ศิริอนันต์, 2541)

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 คือ ช่วงรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 5 กษัตริย์ทรงโปรดกีฬาмаก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแต่งตั้งผู้ที่มีฝีมือในทางกีฬาต่างๆ ให้เป็นหัวหน้าในการจัดกีฬา พระองค์ทรงมอบยศและตำแหน่งให้กับผู้มีฝีมือในทางกีฬาต่างๆด้วย เช่น หมื่นมวย แม่หมัด จนถึงสมัยกรุงเทพฯ ก็มีเวทีมวยที่จัดให้มีการแข่งขัน ซึ่งการชกในสมัยนี้ก็ยังมีกติกาติดเชือกกันอยู่ จนในตอนหลังนวมได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทย การชกในสมัยหลังๆ จึงได้สวมนวมชกกัน แต่การชกก็ยังคงเป็นเหมือนเดิม คือยังใช้การถีบ เตะ ชก คอก เข่า อยู่เช่นเดิม ดังที่ปรากฏเห็นอยู่ (รังสฤษฎ์ บุญชะลอ, 2540)

ในประเทศไทยมีการรวบรวมงานวิชาการที่เป็นลายลักษณ์อักษร ว่าในสมัยโบราณมีมวยไทยอยู่ทุกหัวเมือง และมีการแบ่งสายมวยออกเป็น 5 สาย คือ มวยโคราช อยู่ในสายภาคอีสาน มวยไชยาอยู่ในสายภาคใต้ มวยลพบุรีและพระนครอยู่ในสายภาคกลาง มวยท่าเสาอยู่ในสายพระยาพิชัยดาบหัก อุดรดิตต์จัดเป็นมวยภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ซึ่งมีคำกล่าวไว้ว่า "หมัดหนักโคราช ฉลาดลพบุรี ท่าดีไชยา ไวกว่าท่าเสา"

มวยโคราช หมายถึงมวยที่มีต้นกำเนิดสืบทอดกันที่โคราช (จังหวัดนครราชสีมา) กระจายตามจังหวัดต่างๆในภาคอีสานมีลักษณะเด่นคือ เป็นมวยที่เตะต่อยวงกว้างเรียกกันว่า “หมัดเหวี่ยงควาย” จึงใช้ด้ายดิบคาดหมัดแล้วขมวดรอบๆแขนจนจรดข้อศอก เพื่อป้องกันการเตะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างไปจากที่อื่น (เมตต์ เมตต์การุณจิต อ่างใน ถาวร สุงข, 2525)

มวยไชยา หมายถึง มวยไทยที่สอนและมีต้นเค้าที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศาสตร์มวยที่มากด้วยความระมัดระวังและความอ่อนน้อมถ่อมตน นอกจากนี้ยังสามารถแปรความรุนแรงของคู่ต่อสู้มาใช้ประโยชน์ และสะท้อนแรงให้กลับไปกระทำกับฝ่ายที่โจมตีเข้ามา นั่นเอง (ทองหล่อ ยา และคณะ, 2530)

มวยลพบุรี เป็นที่เลื่องชื่อว่าเป็นมวยหมัดตรง ไม่นิยมใช้มือป้องกันเตะชอต่อยตรงๆตามแบบฉบับมวยลพบุรีจึงต่อแหวกการคุมได้ดีกว่ามวยถิ่นอื่น จนได้ชื่อว่า “แม่น” การคาดหมัดจึงเพียงครึ่งแขน (ทองหล่อ ยา และคณะ, 2530)

มวยพระนคร คือมวยในกรุงเทพฯ เป็นมวยที่มีต้นแบบมาจากมวยในวังหลวง และสืบต่อกันมาจากผู้ที่ไปฝึกมวยในวังมาเมื่อปลดราชการมา ก็นำมาสอนลูกหลานเด็กๆ ต่อมาก็นำมาตั้งเป็นค่ายมวย มีกันหลายแห่ง ขยายออกไปเรื่อยๆ อีกกลุ่มก็มาจากกลุ่มครูสอนพละที่เคยถูกกล่าวถึงมาก คือ ค่ายมวยของครูเปลี่ยน สมชาติ ซึ่งสืบทอดมวยตำรับพระเจ้าเสือไว้ มวยพระนครอีกสายหนึ่งที่ถือว่าเก่าแก่ คือ

มวยไทยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เฝยแพร่ไว้ ปัจจุบันก็ยังมีสอนกันอยู่บ้าง มวยพระนครที่มีหลากหลาย เพราะมวยดี ๆ จากภาคต่างๆจะหลั่งไหลมาหากันกันในพระนคร บ้างก็มาเป็นทหาร ตำรวจ เป็นข้าราชการ มวยพระนครจึงรวมความรู้มวยสายต่างๆผสมผสานกัน (หัตถ์ดิษฐ์ เชาวน์ปรีชา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2562)

มวยท่าเสา จากการบันทึกทางประวัติศาสตร์ มีการกล่าวถึงมวยท่าเสาเป็นครั้งแรกในประวัติของพระยาพิชัยดาบหักเมื่อครั้งยังเป็นเด็กชายจ้อย ที่สนใจเรื่องการชกมวยมาก เรียนรู้มวยในชั้นแรกจากการตั้งอกตั้งใจดูมวยและครูพักลักจำจากนักมวยที่มาชกที่วัดพระธาตุและวัดใกล้เคียง เด็กชายจ้อยชอบเชิงมวยท่าเสามากที่สุด เพราะมวยท่าเสามีความสามารถโดดเด่นในการเตะ ถีบ และศอกเป็นพิเศษ ทั้งยังมีการเคลื่อนไหวที่สวยงาม เด็กชายจ้อยถึงกับปฏิญาณกับตนเองว่าจะต้องไปขอเรียนมวยกับสำนักมวยท่าเสาให้ได้ จ้อยได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นทองดี และเข้ามาฝึกมวยอยู่กับครูเที่ยงบ้านแก่งจนคล่องแคล่ว ครั้นเมื่ออายุ 16 ปี ได้เดินทางไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของครูเมฆที่บ้านท่าเสา ครูเมฆก็ถ่ายทอดวิชามวยท่าเสาให้อย่างไม่ปิดบัง นายทองดีมีทักษะและพรสวรรค์เกี่ยวกับมวยอยู่แล้ว จึงสามารถเรียนมวยท่าเสาจากครูเมฆได้อย่างรวดเร็ว จนได้เข้ารับราชการกับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ตั้งแต่ครั้งดำรงตำแหน่งเป็นพระยาตาก ต่อมานายทองดีได้รับแต่งตั้งเป็นองครักษ์มีบรรดาศักดิ์เป็น "หลวงพิชัยอาสา" เมื่อรับราชการมีความดีความชอบจึงได้รับแต่งตั้งเป็น เจ้าหนีนไวยวรรณาด พระยาสิทธิราชเดโช และพระยาพิชัย ผู้สำเร็จราชการครองเมืองพิชัย ซึ่งรับพระราชทานเครื่องยศเสมอเจ้าพระยาสุรสีห์ ตามลำดับ ภายหลังเข้าศึกษาที่พม่าเมืองพิชัย 2 ครั้ง ในการรบครั้งที่ 2 พระยาพิชัยถือดาบสองมือออกต่อสู้จนดาบหักไปข้างหนึ่ง และรักษาเมืองไว้ได้ ดังนั้นจึงได้รับสมญานามว่า "พระยาพิชัยดาบหัก" นั้นเอง (สมพร แสงชัย และคณะ, 2549)

ครูเมฆเป็นครูมวยที่มีชื่อเสียงโด่งดังแม้กระทั่งก่อนที่นายทองดีจะมาขอมอบตัวเป็นลูกศิษย์ ครูเมฆได้ถ่ายทอดวิชามวยให้แก่ผู้สืบสกุลต่อมาจนถึงครูเอี่ยม ครูเอี่ยมถ่ายทอดแก่ผู้สืบสกุลคือครูเอม ครูเอมถ่ายทอดวิชามวยให้แก่หลานตา 5 คนซึ่ง ทั้ง 5 คนนี้เป็นนักมวยตระกูลเลี้ยงเชื้อ ซึ่งต่อมารวมหลวงชุมพรฯ ได้เปลี่ยนนามสกุลให้เป็นเลี้ยงประเสริฐ เป็นบุตรนายสอนและนางขำ (ลูกครูเอม) สมพงษ์ แจ่มเร็ว เขียนเล่าว่า ทั้ง 5 คนเป็นยอดมวยเชิงเตะ มีกลิ่นเด็ดเด็ดพรายแพรวพราวทุกระบวนท่าที่ได้สืบทอดมาจากสำนักท่าเสาของครูเมฆจนมีชื่อเสียงลือลั่นในช่วงเวลานั้น ทั้ง 5 คน ได้แก่ (1) ครูโต๊ะ เกิดประมาณ พ.ศ.2440 เป็นนักมวยที่มีอาวุธหนักหน่วงและเชิงเตะ เช่า และหมัดที่รวดเร็ว (2) ครูโพล่ง เกิดปี พ.ศ.2444 มีอาวุธรอบตัวโดยเฉพาะลูกเตะที่อ่องไวและรุนแรงจนได้รับฉายาว่า มวยตีนลิง (3) ครูฤทธิ์ เกิดปี พ.ศ.2446 มีฝีมือไม่แพ้พี่น้องทั้งหลาย เคยชนะลูกศิษย์ครูแสง อุตรดิตถ์ ผู้สืบทอดมวยสายพระยา

พิชัยดาบหัก (4) ครูแพ เกิดปี พ.ศ.2447 เป็นนักมวยเลื่องชื่อระดับครูโพล่ง ครูแพเคยชนะคู่ต่อสู้ โดยทำให้คู่ต่อสู้จนถึงแก่ความตายด้วยไม้หนุ่ฆานถวายเป็นหวาน ทางราชการจึงได้กำหนดให้มีการสวมหมวกแทนการคาดเชือกตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา นับว่ามวยท่าเสาได้มีอิทธิพลต่อมวยไทยอย่างมาก และ(5) ครูพลอย เกิดปี พ.ศ.2450 เป็นมวยที่คล่องแคล่วว่องไวในเชิงเตะ ถีบ และหมัด เนื่องจากครูโพล่งเป็นผู้สอนเชิงชกให้ (สมพร แสงชัยและคณะ, 2549)

ครูทั้ง 5 ท่าน แห่งตระกูลเลี้ยงประเสริฐ จากสำนักครูเมฆ ท่าเสาได้เสียชีวิตไปหมดแล้ว หลังจากการจากไปของครูโพล่งเมื่อปี พ.ศ.2522 เมื่ออายุ 78 ปี มวยท่าเสาได้ลดบทบาทลงไปเป็นอย่างมาก ยิ่งมีการสอนมวยตามแบบฉบับของมวยสายอื่นๆเข้ามามากขึ้น มวยไทยสายครูเมฆแห่งท่าเสาก็ยิ่งถูกเลื่อนไป แม้แต่ชาวอุตรดิตถ์เองในปัจจุบันยังไม่สามารถทราบ หรือบอกความแตกต่างของมวยท่าเสากับมวยสายอื่นๆได้เลย เอกลักษณ์ของมวยท่าเสาอาจจะสูญสิ้นไป หากไม่มีการอนุรักษ์มวย (สมพร แสงชัยและคณะ, 2549)

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า พระยาพิชัยดาบหักเป็นลูกศิษย์มวยของพระครูวัดมหาธาตุเมืองพิชัย, ครูเที่ยง ครูมวยบ้านแก่ง, ครูเมฆ ครูมวยแห่งสำนักท่าเสา, ครูจิว บ้านบางโพธิ์, ครูมวยจิน วัดธานี สุโขทัย และครูดาบ สวรรคโลก นอกจากนี้ลูกหลานผู้เป็นทายาทพระยาพิชัยดาบหักเชื่อกันว่า พระยาพิชัยดาบหักต้องได้เรียนมวยจากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีด้วยแน่นอน เนื่องด้วยเป็นทหารราชวงศ์จักรีข้างพระองค์ ที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงโปรดมาก พระองค์ย่อมจะต้องสอนมวย สอนการต่อสู้ด้วยดาบให้พระยาพิชัยดาบหักแน่นอนจากแหล่งที่มาดังกล่าวพระยาพิชัยดาบหักได้นำมาผสมผสานสร้างสรรค์เป็นองค์ความรู้มวยไทย พระยาพิชัยดาบหักซึ่งเป็นเอกเทศไม่ขึ้นกับใคร เป็นของท่านเอง จึงไม่เหมือนใคร เป็นรูปแบบการต่อสู้เฉพาะของท่านเองเท่านั้น ทำให้เกิดเป็นมวยของพระยาพิชัยดาบหักขึ้น (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก คือมวยไทยที่พระยาพิชัยดาบหักท่านได้สร้างสรรค์ และถ่ายทอดให้ลูกหลานและลูกศิษย์มวยไทยของท่าน ซึ่งมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักนี้ พระยาพิชัยดาบหักท่านได้ผสมผสานมวยไทย ดาบไทย มวยจีน และลีลาจ้าว เกิดเป็นองค์ความรู้มวยไทยของท่านเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อใคร ความรู้ส่วนใดที่ท่านครอบครุมาแล้วท่านก็ยังคงรักษารูปแบบ ลีลา พิธีการ วิธีการของครูท่านนั้นๆไว้ นอกจากนั้นท่านคิดค้นสร้างรูปแบบมวยไทยเป็นของท่านเอง ฉะนั้นการต่อสู้ด้วยอาวุธไทยเช่นดาบ และมวยของพระยาพิชัยดาบหักจึงไม่เหมือนใคร โดยเฉพาะมวยไทยของท่านเป็น “มวยครบเครื่อง” คือใช้ นวอาวุธได้ทุกมิติของการต่อสู้ จึงสามารถรุก รับได้กับคู่ต่อสู้ทุกคน แม้บางคนจะรูปร่างโต

ใหญ่กว่าก็ตาม พระยาพิชัยดาบหักก็สามารถชนะได้ กล่าวได้อีกว่า มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ให้ความสำคัญกับ “พื้นฐานมวยไทย” เป็นอย่างมาก จึงต้องฝึกพื้นฐานกันอย่างมาก และใช้เวลานาน เพราะถ้าพื้นฐานดีแล้ว ก็สามารถนำไปคิดสร้างรูปแบบการต่อสู้(กลมมวย) รุก รับได้เองอีกมากมาย มิได้ยึดติดกับรูปแบบกลมมวยเดิมๆที่จดจำจากครู มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับ “พื้นฐานมวยไทย” และส่งเสริมให้ศิษย์ คิดกลมมวย รุก รับ เอาเองเป็นเอกเทศเฉพาะของแต่ละคน และเฉพาะในแต่ละสถานการณ์ (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

เจตนารมณ์ของการสอนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ได้มีการสอนสืบทอดกันมาในหมู่ลูกหลานผู้เป็นทายาทพระยาพิชัยดาบหัก และเชื่อกันมาว่าชาวพิชัยในสมัยนั้นก็คงเรียนมวยไทยจากพระยาพิชัยดาบหักผู้เป็นเจ้าของเมืองพิชัยเพื่อเป็นกองกำลังรักษาเมืองในยามศึกสงคราม แต่ด้วยระยะเวลาเปลี่ยนผ่านถึง 237 ปี (นับถึง พ.ศ. 2563) และจากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทำให้มวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักสูญหายไปเกือบหมด คงเหลืออยู่แต่ในทายาทของท่านในสายสกุล “เขาวนปรีชา” เท่านั้นที่จะยังพอรักษาไว้ได้ ส่วนทายาทในสายสกุลอื่น ไม่ทราบชัดว่ายังมีสายสกุลใดที่สืบทอดมวยพระยาพิชัยดาบหักไว้บ้าง (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

เจตนารมณ์การสอนสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักของสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทของพระยาพิชัยดาบหักที่สอนๆกันอยู่นี้ ปู่ พ่อ ได้บอกต่อกันมาว่า เราสอนโดยมีเจตนารมณ์ดังนี้

1. เพื่อสืบทอดวิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คงอยู่ถึงลูกถึงหลานสืบกันไปในอนาคต มิให้สูญหายไปจากแผ่นดินไทย
2. เพื่อใช้ป้องกันตัวจากศัตรูหมู่คนพาล
3. เพื่อสร้างสุขภาพที่ดี แข็งแรง สมบูรณ์
4. เพื่อช่วยเหลือสังคม บ้านเมือง
5. เพื่อสร้างสุขภาพชนคนดีให้บ้านเมือง

และในการสืบทอดนั้นให้สอนให้กับ “คนดี” เท่านั้น แม้ลูกหลานถ้าเป็นคนไม่ดีก็จงอย่าสอนมวยไทยนี้ให้และจงรักษาสืบทอดไว้ทุกอย่างมิใช่สอนแต่การชกการต่อสู้เท่านั้น ประเพณี พิธีกรรม คำสั่งสอนต่างๆที่สืบทอดกันมากก็ต้องรักษาไว้ให้ได้ทั้งหมด จึงจะรักษาสืบทอดความเป็นมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักไว้ได้อย่างแท้จริง (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

จากการศึกษาประวัติมวยไทยดังกล่าว ผู้วิจัยไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเลย ในขณะที่เดียวกันสังคมไทย เล่าสืบทอดกันมาว่า พระยาพิชัยดาบหักเป็นผู้ที่มีความสามารถในเชิงดาบ

และเชิงมวยเป็นอย่างมาก จนเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึง
 ลงหาข้อมูลในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่เมืองพิชัย อยู่ในจังหวัดนี้ จึงพบว่า สำนักดาบพิชัย
 รมยุทธ ตั้งอยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นสำนักที่สอนวิชาดาบ วิชามวย ของพระยาพิชัยดาบหัก ตั้งแต่ พ.ศ.
 2512 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2563) ผู้วิจัยได้เดินทางไปพบอาจารย์ใหญ่ของสำนักดาบพิชัยรมยุทธแห่ง
 นี้ จึงทราบว่า ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้เป็นอาจารย์ใหญ่ สอนวิชาดาบ วิชามวยไทยของพระยาพิชัย
 ดาบหัก คนปัจจุบันเป็นทายาทของพระยาพิชัยดาบหัก ลำดับชั้นที่ 8 และ ตระกูลเขาวนปรีชาของท่าน
 ได้สืบทอดวิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมาจากพระยาพิชัยดาบหัก นับเนื่องเวลาแห่งการสืบทอดนี้ถึง
 ปัจจุบันได้ 237 ปี

จากการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพบข้อสังเกตได้ว่าการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยา
 พิชัยดาบหักในปัจจุบันเหลือผู้สืบทอดมาจากเชื้อสายพระยาพิชัยดาบหักโดยตรงเพียง 5 ท่าน อันได้แก่
 (1) นายภู บ้านหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย (2) พิศาล เขาวนปรีชา (3) ดุสิต เขาวนปรีชา (4) หัสตินทร์
 เขาวนปรีชา และ(5) ھرรษา เขาวนปรีชา ซึ่งใน 5 ท่านนี้ เหลือ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา คนเดียวที่ยังสื
 บทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอยู่ในปัจจุบัน จึงส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งว่าการสืบทอดวิชา
 มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ของสายสกุล “เขาวนปรีชา” นี้ ใช้การสื่อสารอย่างไร จึงสามารถทำการสื
 บทอดวิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมายาวนานถึง 237 ปี ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการ
 สืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักช่วงพ.ศ. 2558 – 2562 โดยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.
 2561-2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พ.ศ.2560 ซึ่งงานวิจัยนี้ตรงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มี
 เป้าหมายการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติคือ “ต่อยอดอดีต”
 โดยมองกลับไปที่รากเหง้า ทางอัตลักษณ์วัฒนธรรม และประเพณีวิถีชีวิต โดยจังหวัดอุตรดิตถ์ใช้กลยุทธ์
 ในการทำนุบำรุงรักษา สืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืน และส่งเสริมเชื่อมโยงเส้นทาง
 วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักว่ามีความสำคัญทาง
 ประวัติศาสตร์ที่ต้องสืบทอดให้คงอยู่จนถึงปัจจุบัน และศึกษากระบวนการการสืบทอดวัฒนธรรมมวย
 ไทยพระยาพิชัยดาบหักในมิติการสื่อสาร ว่ามีการสื่อสารโน้มน้าวใจอย่างไรถึงทำให้คนอุตรดิตถ์สนใจที่
 จะศึกษามวยและสืบทอดวัฒนธรรมของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก แม้ว่าเทคโนโลยีในการสื่อสารจาก
 อดีตมาถึงปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จึงส่งผลกระทบต่อกับวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัย
 ดาบหัก ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในส่วนของเชิงบวกมีเทคโนโลยีการสื่อสารในการบันทึกภาพ การอัดเสียง
 และการอัดวีโอ ให้คงอยู่ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆเช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อ

อินเทอร์เน็ต และเอกสารข้อมูล ส่วนผลกระทบเชิงลบนั้น มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาทำให้คนสนใจตัวเทคโนโลยีมากเกินไป จนคนไม่ได้ให้ความสนใจวัฒนธรรมมากเท่าไร ในยุคโลกาภิวัตน์มีศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวจากต่างชาติเข้ามาในเมืองไทยอยู่มากมาย เช่น ยูโด คาราเต้ กังฟู เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้คนไทยสนใจศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชนชาติอื่น และละเลยศิลปะการต่อสู้ของไทย ทำให้ความเป็นอัตลักษณ์ที่แท้จริงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักค่อยๆ เลือนหายไป (สามารถ มั่งสัง, 2550) และปัจจุบันพบว่า มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับมวยของท่านน้อยมาก และจากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า มีลูกหลานท่านพระยาพิชัยดาบหักที่สอนมวยของท่านอยู่ที่อุดรดิตถ์ เป็นลูกหลานท่านทุกอย่างมีหลักฐานรองรับ และได้มีการเขียนตำรามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นฉบับแรก(พ.ศ.2561) และเขียนให้มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์เป็นฉบับที่สอง(พ.ศ.2562) มีคนเรียนอยู่ทุกวันนี้ จึงทำให้น่าสนใจว่า ผู้สอน ใช้การสื่อสารอย่างไรในการถ่ายทอดวิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คงอยู่สืบทอดไปในอนาคต และเรื่องมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักมีเนื้อหาสาระอย่างไร ควรค่าแก่การศึกษา สืบทอด และเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในสังคมไทยต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปรากฏการณ์การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับ “มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก” ที่สืบทอดมาเฉพาะในทายาทของท่าน เนื่องจาก มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นของไทย โดยเฉพาะพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งเป็นวีรบุรุษในประวัติศาสตร์ชาติไทย เป็นที่ยอมรับกันว่า พระยาพิชัยดาบหักเป็นวีรบุรุษที่เก่งด้านมวยไทยอย่างหาตัวจับยาก ในเรื่องความคล่องแคล่วว่องไว รวดเร็ว เด็ดขาด มีลีลาท่าทางสวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ตะ ถีบ และศอก เป็นที่เลื่องชื่อและเอกลักษณ์มีมานานแต่ในอดีต โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร และศึกษาความรู้ของผู้ที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ที่มีการวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักว่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักถูกนำมาสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมให้กับลูกหลานอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม โดยหวังอย่างยิ่งว่าให้งานวิจัยชิ้นนี้เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ในการศึกษาประวัติศาสตร์ อีกทั้งเป็นแนวทางเลือกที่จะดำรงสืบทอดรักษาไว้ซึ่งคุณค่าที่แท้จริงของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของคนไทย ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นภูมิปัญญาของคนไทย ที่คิดค้นและพัฒนาท่าต่างๆ แล้วนำมาใช้ในการต่อสู้ โดยการใช้วิธีะส่วนต่างๆ ของร่างกายเป็นอาวุธผสมกับพลังกายและพลังแห่งจิตวิญญาณจนออกมาเป็นลีลาท่าทางของการต่อสู้ได้อย่างงดงาม มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักจึงเป็นมรดกของการสั่งสมทางประเพณีวัฒนธรรมหลายๆด้านผสมอย่างกลมกลืน ที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมายาวนานจนถึงปัจจุบัน

คำถามนำวิจัย

1. กระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2563 อย่างไร
2. อัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นอย่างไรบ้าง
3. มีปัจจัยภายในและภายนอกอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ในมิติการสื่อสาร และนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก
2. ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา
3. นำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มาใช้ในการวางแผนอนุรักษ์และปฏิบัติงานด้านการสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษา เรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา โดยเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมจากเอกสาร เพื่อศึกษากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์

สายสกุลเขาวนปรีชา เพื่อศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา และปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเฉพาะมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดมาโดยทายาทพระยาพิชัยดาบหักในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์เท่านั้น

2.ขอบเขตด้านพื้นที่และผู้ให้ข้อมูลหลัก

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ได้แก่ ผู้ที่ถ่ายทอดและผู้สืบทอดมวยไทยจากเชื้อพระยาพิชัยดาบหักโดยตรง ผู้อำนวยการกองวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ นักวิชาการฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์ ศิษย์เก่าที่เรียนมวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก และศิษย์ปัจจุบันที่เรียนมวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก จำนวน 14 คน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเลือกเวลาที่เหมาะสม นัดหมาย แล้วเข้าไปสัมภาษณ์

3.ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระยะเวลาดำเนินงาน เริ่มเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 จนถึง 30 ตุลาคม พ.ศ.2563

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1.กระบวนการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ โดยมีองค์ประกอบของการสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้ส่งข่าวสาร (Sender) ข้อมูลข่าวสาร (Message) สื่อในช่องทางการสื่อสาร (Media) และผู้รับข่าวสาร (Receivers) ในการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

2.การสืบทอดวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งของการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ปฏิบัติต่อกันมารุ่นสู่รุ่นของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ที่สืบทอดต่อกันมาในสายสกุล “เขาวนปรีชา” ผู้เป็นทายาทของพระยาพิชัยดาบหัก สายสกุลหนึ่ง โดยถ่ายทอดความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักแบบพ่อสอนลูก ลูกสอนหลาน สอนกันในหมู่ลูกๆหลานๆต่อกันมาเรื่อยๆจนถึงปัจจุบัน

3.มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก หมายถึง มวยไทยที่พระยาพิชัยดาบหักท่านได้สร้างสรรค์ขึ้น โดยผสมผสานมวยไทย ดาบไทย มวยจีน และลีลาจ้าว เกิดเป็นองค์ความรู้มวยไทยของท่านเป็นเอกเทศ ไม่ขึ้นต่อใคร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา” เพื่อศึกษากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา เพื่อศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา และปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักจังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเซาวนปรีชา

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการสื่อสาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์
3. ทฤษฎีวิวัฒธรรมศึกษา
4. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม
5. การสืบทอดวัฒนธรรม
6. แนวคิดโลกาภิวัตน์
7. แนวคิด Glocalization
8. พระยาพิชัยดาบหัก
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการสื่อสาร

1.1 ความหมายของการสื่อสาร

ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์มาแล้วที่มนุษย์จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการสื่อสารตั้งแต่เกิดจนตาย เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ตามลำพังได้ เช่นในสมัยก่อนการติดต่อสื่อสาร จะใช้อาณัติ สัญญาณต่างๆ อาทิ เสียงกลอง ควันไฟ เป็นต้น ต่อมามนุษย์รู้จักการขีด เขียนภาพบนผนังถ้ำ เช่น ภาพครอบครัว ภาพการล่าสัตว์ในการสื่อความหมาย และต่อมามนุษย์มีการคิดค้นประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นมาใช้ จึงทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น คือ จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง หรือจากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง จนปัจจุบันนี้ทำให้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาไป

อย่างมาก จึงทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว สะดวก และกว้างขวาง ตลอดจนมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (พิชญานพร ประครองใจ, 2558)

คำว่า การสื่อสาร ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Communication และในภาษาไทย หมายถึง การสื่อข้อความ การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น และได้มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า การสื่อสารไว้หลายคน ดังนี้

แฟรงค์ แดนซ์ (Frank Dance, 1970) ให้ความหมายการสื่อสาร คือการแบ่งปันความเข้าใจในเรื่องของความหมาย ความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความหมายอย่างแคบ และความหมายแบบกว้างเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบที่บุคคลแต่ละบุคคลมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ผ่านสัญลักษณ์ และทั้งสองฝ่ายร่วมกันสร้างความหมายขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (Wood, Julia, 2003, P.9)

ชแรมม์ (Schramm) กล่าวไว้ว่า การสื่อสาร คือการมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร (พิชญานพร ประครองใจ, 2558)

เอเมอรีและคณะ (Emery and others) ให้คำนิยามว่า การสื่อสาร คือ ศิลปะของการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร เรื่องราว ความคิด ตลอดจนทัศนคติ จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550)

โดยสรุปคำจำกัดความของคำว่า การสื่อสาร คือกระบวนการถ่ายทอดสาร จากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ เพื่อให้สามารถเข้าใจในกระบวนการสื่อสารของการสื่อสารร่วมกัน

1.2 ความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา เนื่องจากเราต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งเราจะต้องติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม การสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ดังนี้ (พิชญานพร ประครองใจ, 2558)

1.ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในระดับจุลภาค ได้แก่ ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน ความเป็นสังคม การสร้างความร่วมมือ การสร้างรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และการให้ความบันเทิง

2.ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในระดับมหภาค ได้แก่ ความสำคัญต่อการปกครองและการเมือง การเสริมสร้างประชาธิปไตย การพัฒนาประเทศ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การศึกษา ธุรกิจและอุตสาหกรรม และต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารองค์การ

1.3 วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

สามารถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะดังนี้ (พิชญพร ประครองใจ, 2558)

1.วัตถุประสงค์ที่แสดงความต้องการ เป็นกระบวนการสื่อสารของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร จะเป็นการแสดงความต้องการที่แตกต่างหรือเหมือนกันก็ได้ สรุปได้ ดังตารางดังนี้

ตาราง 1 ตารางการเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ที่แสดงความต้องการระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร	วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร
1.เพื่อแจ้งให้ทราบ หมายถึง การที่ผู้ส่งสารต้องการที่จะบอก แจ้ง หรือชี้แจงข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ เรื่องราวให้ผู้รับสารทราบ หรือเข้าใจ	1.เพื่อทราบหรือเข้าใจ หมายถึง ความต้องการของผู้รับสารในการรับทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องราวเหตุการณ์
2.เพื่อสอนหรือให้การศึกษา หมายถึงผู้ส่งสารต้องการให้ความรู้ หรือสอนเรื่องราว ซึ่งเป็นวิชาการให้แก่ผู้รับสารได้รับความรู้	2.เพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งทำความเข้าใจกับเนื้อหาในการสอนของผู้ส่งสาร ทั้งจากโดยตรงหรือผ่านสื่อ
3.เพื่อสร้างความพึงพอใจหรือให้ความบันเทิง หมายถึง ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารมีความพอใจ บันเทิงใจจากสารที่ส่งให้	3.เพื่อสร้างความพึงพอใจหรือให้ความบันเทิง หมายถึง ผู้รับสารต้องการความสบายใจและความบันเทิงให้ตนเอง
4.เพื่อเสนอหรือโน้มน้าวใจ หมายถึง การที่ผู้ส่งสารเสนอสิ่งหนึ่งให้ผู้รับสาร และมีความต้องการโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารมีความคิดคล้อยตามหรือยอมปฏิบัติตามที่เสนอ	4.เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ หมายถึง ผู้รับสารจะต้องตัดสินใจ กระทำการตามที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร เช่น การสมัครเข้าร่วมการสัมมนาที่ถูกเชิญชวน
5.เพื่อการผลักดันให้เกิดการพัฒนาหรือการเปิดรับนวัตกรรม หมายถึง การสร้างพฤติกรรม การดำเนินชีวิตให้เข้ากับการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม	5.เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการยอมรับนวัตกรรม หมายถึง ผู้รับสารต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนา เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สังคมของตนและชุมชน

ที่มา: พิชญพร ประครองใจ สำนวนจากหนังสือหลักนิเทศศาสตร์ หน้า 37

จากตารางข้างต้นจึงเห็นได้ว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารทั้งสองฝ่ายมีความต้องการที่เป็นของตน และเมื่อใดที่วัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายสอดคล้องตรงกันการสื่อสารก็จะประสบความสำเร็จ แต่หากเป็นไปในทางตรงกันข้ามหรือวัตถุประสงค์ของทั้งสองฝ่ายไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันการสื่อสารก็จะล้มเหลว

2. วัตถุประสงค์ที่แสดงผล เป็นการพิจารณาว่าทั้งสองฝ่ายมีวัตถุประสงค์ที่จะให้มีผลอย่างไร ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ที่เกิดผลทันที (Consummatory purpose) เป็นวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้การสื่อสารมีผลต่อผู้รับสารโดยตรงโดยได้รับผลประโยชน์ รับผิดชอบต่อและสนองต่อการตอบรับผลจากการสื่อสารโดยทันที

2.2 วัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเครื่องมือ (instrumental purpose) การสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือ หมายถึง วัตถุประสงค์การสื่อสารมิได้มุ่งก่อให้เกิดผลโดยตรงหรือทันทีกับผู้รับสาร แต่หากการสื่อสารดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือ หรือข้อมูลเพื่อนำไปสู่การกระทำอย่างใดต่อไปในอนาคต ซึ่งอาจเป็นผลทางอ้อมต่อผู้รับสารหรืออาจเป็นประโยชน์ในอนาคต

1.4 องค์ประกอบของการสื่อสาร

เดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo) ได้พัฒนาทฤษฎีที่ผู้ส่งจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะรับแปลความหมาย และมีการโต้ตอบกับสารนั้นอย่างไร โดยมีหลักการสื่อสารที่มีปัจจัยพื้นฐานอยู่ 4 ประการ ตามทฤษฎี S M C R ประกอบด้วย (Wood, Julia, 2016, P.40)

1. ผู้ส่ง (Source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการ “การเข้ารหัส” (encode) เนื้อหาข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับ เพื่อผลในการสื่อสารมีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรจะมีสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและถ่ายทอดระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับด้วย

2. สาร (Message) เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ เช่น เสียง ตัวอักษร ข้อความ และวิดีโอ ที่มีความหมายร่วมกันทั้งผู้รับและผู้ส่ง สามารถถอดรหัสเกิดความรู้ ความเข้าใจกันได้

3.ช่องทาง (Channel) หมายถึง เป็นตัวกลางที่ใช้ส่งสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ เช่น ภาษา ท่าทาง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อกิจกรรม เป็นต้น เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4.ผู้รับสาร (Receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการ “การถอดรหัส” (decode) สาร เป็นผู้ที่มีความคิด ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร หรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่งสาร จึงทำให้การสื่อสารความหมายนั้นได้ผล

เบอร์โล กล่าวว่าการสื่อสารจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องสาร และผู้รับสาร ทั้งนี้ต้องพิจารณาว่าผู้ส่งสารมีทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) หรือไม่อย่างไร มีความรู้ (Knowledge) หรือไม่ มีระบบสังคม (Social System) เป็นอย่างไร และมีวัฒนธรรม (Culture) แบบไหน ส่วนสารนั้นต้องดูรหัส (Code) ดูเนื้อหาของสาร และดูวิธีการเสนอ ในส่วนของช่องทางสาร (Channel) หรือสื่อ (Media) นั้น มีความเกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ (1) การเข้ารหัสและการถอดรหัส (2) สิ่งที่น่าสาร เช่น คลื่นเสียง วิद्यุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น (3) อาจเป็นพาหนะของสิ่งที่จะนำสารไปสู่การรับรู้หรือการถอดรหัสของผู้รับสาร อันได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส ซึ่งผู้รับสารนั้นมีลักษณะในการสื่อสารมากน้อยเพียงไร มีทัศนคติอย่างไร มีความรู้หรือไม่ มีระบบสังคมเป็นอย่างไร และมีวัฒนธรรมแบบไหน อาจเป็นหรือไม่เป็นแบบเดียวกับผู้ส่งสารก็ได้ (Wood, Julia, 2016)

1.5 ประเภท และลักษณะของการสื่อสาร

ประเภทของการสื่อสาร สามารถจำแนกโดยอาศัยเกณฑ์ต่างๆ เช่น จำนวนของผู้สื่อสาร การเห็นหน้าค่าตาในระหว่างการสื่อสาร การใช้ภาษา ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยสังเขป ดังนี้ (Andy Schmitz, 2012)

1.การสื่อสารภายในตนเอง (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารกับตนเอง เช่น การคิด การไตร่ตรองหาเหตุผล การวิเคราะห์ การทบทวนเรื่องที่พูดหรือเขียน การร้องเพลงฟังคนเดียว ซึ่งทั้งหมดนั้นจะมีผู้สื่อสารเพียงคนเดียว บุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

2.การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตา การใช้โทรศัพท์คุยกัน เป็นต้น

3.การสื่อสารแบบกลุ่ม (Group Communication) เป็นการสื่อสารภายในกลุ่มคนจำนวนหนึ่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะพูดคุยโต้ตอบกันได้โดยตรงและทั่วถึง เช่น การทำงานกลุ่มในระดับมหาวิทยาลัย และการสื่อสารในการประชุมสัมมนาเล็กๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้

4.การสื่อสารสาธารณะ (Public Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในสถานที่เดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน เป็นการอภิปรายในหอประชุม การปราศรัยหาเสียงในที่สาธารณะ เป็นต้น โอกาสที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะสื่อสารกันได้อย่างโดยตรงและทั่วถึงกันมีน้อยมาก และขาดลักษณะของการสื่อสารแบบตัวต่อตัว

5.การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสาร ซึ่งอาจจะมีมากกว่า 1 คน ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารที่มีจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในสถานที่ต่างกันและห่างไกลกันได้อย่างรวดเร็ว ภายในระยะเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น การสื่อสารแบบนี้ผู้ส่งสารไม่สามารถทราบปฏิกิริยาของผู้รับสารได้อย่างทันทีทันใด

และยังมีลักษณะของการสื่อสารช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของการสื่อสารของมนุษย์และช่วยให้มีการปรับปรุงกลวิธีการสื่อสาร อันส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น ดังนี้ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550)

- 1.การสื่อสารเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ที่จะต้องสื่อสารซึ่งกันและกัน
- 2.การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอด ที่เกี่ยวข้องกับการส่งสารและการรับสารซึ่งต่อเนื่องกันไป ผู้ทำการสื่อสารทั้งสองฝ่ายต่างมีส่วนในการใส่และถอดรหัสของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร
- 3.การสื่อสารเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้รับสารแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน

4. การสื่อสารเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามลำดับ เป็นการถ่ายทอดสารจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ระบบประสาทของการรับรู้จะส่งสิ่งที่ตนได้รับรู้ไว้นั้นไปยังสมองและเกิดการตีความผสมผสานกับสิ่งที่มีอยู่เดิมก่อนหน้านั้น และถ่ายทอดต่อไปตามความประสงค์

5. การสื่อสารเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อม ที่เป็นองค์ประกอบโดยทั่วไป ตามการสื่อสารของมนุษย์ในขณะนั้น

6. การสื่อสารเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกนึกคิด ทักษะคิด ความเชื่อ ฯลฯ ด้วยเหตุนี้นักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์บางท่านจึงมีความเห็นว่าการสื่อสารคือ การสร้างอิทธิพลเหนือผู้ที่เราสื่อสารด้วย ตามธรรมชาติจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น สรุปความหมายของการสื่อสารได้ว่า เป็นกระบวนการส่งข่าวสาร ข้อมูลจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ โดยมีองค์ประกอบของการสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้ส่งข่าวสาร (Sender) ข้อมูลข่าวสาร (Message) สื่อในช่องทางการสื่อสาร (Media) และผู้รับข่าวสาร (Receivers)

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารของมนุษย์จึงเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ข่าวสารข้อมูล ความรู้ ภูมิปัญญา ค่านิยมความเชื่อ มรดกทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกรวมๆว่า เป็นการถ่ายทอดสารจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กัน

ซึ่งการสื่อสารเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกควบคู่กับพฤติกรรมอื่นๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกาย แต่บทบาทที่สำคัญของการสื่อสาร คือ การสืบทอดส่งต่อวัฒนธรรม หากไม่มีการสื่อสารแล้วมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัยย่อมไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สิ่งที่ควรปฏิบัติ การปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ การรู้จักใช้ทรัพยากรต่างๆ ตลอดจนมรดกตกทอดอื่นๆ ดังนั้นการสื่อสารมีความสำคัญต่อทุกคน เพราะการสื่อสารทำให้คนเราเข้าใจ อยู่ร่วมกันได้ สามารถพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ต่อกันไปได้ในแต่ละชั่วอายุคน (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550)

ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมนุษย์ในทุกๆสังคม และทุกยุคทุกสมัย นักปราชญ์กล่าวว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม เป็นสัตว์การเมืองและเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ในการอยู่รวมกลุ่ม

กันเป็นชุมชนและสังคม มนุษย์ทุกคนย่อมเป็นสัตว์สื่อสารด้วย เพราะการอยู่ร่วมกันต้องมีการสื่อสารด้วยภาษา หรือระบบสัญลักษณ์ เพื่อเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างกันในมิติทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งกลายเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสื่อสาร เพื่อมาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นถึงการสื่อสารเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องในการสืบทอดวัฒนธรรม หรือประเพณีให้คงดำรงอยู่ได้ ถ้าหากขาดการสื่อสาร วัฒนธรรมหรือประเพณีใดๆ ที่ขาดการสื่อสารจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง หรือจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งวัฒนธรรมหรือประเพณีนั้นจะหายไป มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จึงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันได้ก็เพราะว่ามีมีการสื่อสารจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง หรือจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จึงทำให้วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักยังคงดำรงอยู่นั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา พ.ศ.2550 ได้ให้ความหมายของคำว่า อัตลักษณ์ ประกอบด้วยคำว่า อัต (อัต-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตัวเอง กับ ลักษณะ ซึ่งหมายถึง สมบัติเฉพาะตัว. คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ เช่น นักร้องกลุ่มนี้มีอัตลักษณ์ทางด้านเสียงที่เด่นมาก ใครได้ยินก็จำได้ทันที สังคมแต่ละสังคมมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง และโลกาภิวัตน์ทำให้อัตลักษณ์ของสังคมไทยเปลี่ยนไป

สไตรเกอร์ และเบอร์ริก (Stryker, 1968; Stryker & Burke, 2000) ได้นิยาม อัตลักษณ์ หรือ Identity นั้นเป็นหน่วยเล็กๆ ในการศึกษาสังคมวิทยา ซึ่งเชื่อมโยงเรื่องของทัศนคติที่มีตัวตน หรือเอกลักษณ์ในความสัมพันธ์เชิงบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมอันเกิดจากบทบาทของบุคคล ซึ่งนักทฤษฎีอัตลักษณ์ได้มีข้อโต้แย้งกันว่า ตัวตน คือ การ รวมตัวกันของอัตลักษณ์ที่อยู่บนพื้นฐานของลักษณะเฉพาะของบทบาท เช่นเดียวกับที่เราตอบคำถามตัวเองว่า “ตัวฉันคือใคร” แล้วเราก็ได้ได้คำตอบว่า “ฉันเป็นพ่อ ฉันเป็นแม่” ซึ่งคำตอบก็เชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลนั่นเอง (เบญจวรรณ สุพันธ์อ่างทอง, 2555)

แคเธอริน วูดเวิร์ด (Kathryn Woodward, 1997) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นคำที่ต้องเชื่อมโยงกับคำว่า “ความแตกต่าง” การที่คนให้คำนิยามว่า “ฉันคือใคร” มักจะวางอยู่บนรากฐานความเข้าใจ “ฉันแตกต่างใคร” เช่น แตกต่างกันที่ศาสนา เชื้อชาติ และภาษา ตัวอย่างเช่น คนไทยบอกว่าแตกต่าง

จากคนลาวที่เจริญกว่า มีวิถีชีวิตต้องการวัตถุมากกว่า เป็นการสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะดำรงรักษาอัตลักษณ์ที่แตกต่างให้คงอยู่ (เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง, 2555)

สรุปได้ว่า “อัตลักษณ์” หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล องค์กร สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่เหมือนทั่วไปกับสังคมอื่นๆ หรือเรียกว่า ลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ (สุรินทร์ ยิงนิก, 2554)

อย่างไรก็ดี คนไทยโดยส่วนใหญ่ยังนิยมใช้คำว่า “เอกลักษณ์” ที่มีความหมายคือ ลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใครอย่างกว้างขวาง ส่วนคำว่า “อัตลักษณ์” มักจะใช้ในวงแคบๆ เช่น แวดวงวิชาการเท่านั้น และบางครั้งก็ใช้แบบมึนยยะแฝง เช่น “เอกลักษณ์” เป็นสิ่งตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ “อัตลักษณ์” สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งยังไม่มีข้อบัญญัติการใช้ที่ชัดเจน (กรัณฐรัตน์ พงษ์สถิตย์ และคณะ, 2554)

นอกจากนี้อัตลักษณ์ยังเป็นเรื่องที่มีส่วนร่วมอยู่หลายประการ เช่น อัตลักษณ์เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการสร้างจากบริบทเชิงพื้นที่และเวลา เช่น วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์เป็นการให้คำนิยามและตีความ ซึ่งมีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล แต่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับปัจเจกอย่างจริงจัง (กรัณฐรัตน์ พงษ์สถิตย์ และคณะ, 2554)

อัตลักษณ์ท้องถิ่นเกิดจากสิ่งต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละพื้นที่ เช่น ตราสัญลักษณ์ ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้นมาจากกลายเป็นวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ (วงศ์ รักอิสสระกุล และคณะ, 2554)

โดยปัจจุบันมีการเคลื่อนไหวของสังคมแนวใหม่ พยายามที่จะสร้าง หรือแสดงอัตลักษณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และพัฒนาทางเลือกวิถีชีวิต ด้วยการสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์วิถีชีวิตแบบใหม่ อัตลักษณ์จึงเป็นเครื่องมือทางกระบวนการทางสังคมใหม่ ที่ชุมชนได้นำมาสร้างความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของทุกคนในแต่ละพื้นที่ชุมชนที่แตกต่างกันออกไป (ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์, 2553)

Stuart Hall ได้อธิบายถึงการเกิดอัตลักษณ์ในวงจรวัฒนธรรม (Circuit of Culture) ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ใครผลิตอะไรขึ้นมา จนเกิดการสร้างเอกลักษณ์ มีกระบวนการอย่างไร และจุดหยุดยั้งอยู่ตรงไหน หรือจะแปรเปลี่ยนไปเมื่อใด ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ (เสริมศักดิ์ ชุนพล, 2558)

1. การผลิต (Production) แต่ละบุคคลสร้างความหมายและแลกเปลี่ยนความหมาย จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยความหมายจะถูกผลิตขึ้นจากสื่อที่มีทั้งความหลากหลาย และแตกต่างกัน

2. การบริโภค (Consumption) ทางวัฒนธรรมมีความหลากหลายของความหมาย โดยมีความหมายจากการตีความหรือเป็นภาพตัวแทนได้มากกว่าหนึ่งความหมาย

3. อัตลักษณ์ (Identity) เป็นการแสดงออกต่อตนเองเกี่ยวกับคำถามว่า “เราเป็น ใคร?” “เรารู้สึกอย่างไร?” และ “เรารู้สึกร่วมในกลุ่มไหน?”

4. กฎระเบียบ (Regulation) ความหมายทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ฝังอยู่ใน ความคิด แต่ก่อรูปเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคม (Regulate Social Practice) ที่ มีความสำคัญในการ ให้ความหมายต่อโลกของมนุษย์ และให้วิธีการใช้ความหมายนั้นใน ปฏิบัติการประจำวัน

5. ภาพตัวแทน (Representation) เป็นการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา โดยใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายกับผู้อื่น และสามารถใช้นิยามเพื่อการอ้างอิงถึงโลก ความจริง รวมถึงสิ่งที่เป็จินตนาการ และความคิดนามธรรมที่ไม่ปรากฏในโลกวัตถุ

ในกระบวนการดังกล่าว จุดเริ่มต้นจะอยู่ตรงที่ใดก็ได้ เพราะไม่ได้เป็นกระบวนการ แบบเส้นตรง (Linear) หรือแบบลำดับขั้น (Sequential) แต่ละวงจรจะไม่ถูกผูกเอาไว้ที่จุดใดจุดหนึ่ง แต่จะถูกแยกกันเพื่อให้เรามองเห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระในแต่ละช่วงเวลาหรือช่วงสถานการณ์ (เสริมศักดิ์ ชุนพล, 2558)

จะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชนสังคม และเผ่าพันธุ์ มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล เป็นศักดิ์ศรีของความเป็นชาติที่มีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องรักษาไว้ (กรมศิลปกร, 2562)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักว่ามีจุดเด่นเฉพาะตัวอย่างไร โดยศึกษาจากมุมมองของผู้ที่สืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา

ทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา เป็นแนวทางใหม่ที่ใช้ในการศึกษาการสื่อสารและวัฒนธรรมที่อยู่รอบๆตัวของมนุษย์ ได้รับอิทธิพลมาจากศาสตร์สาขาวิชามานุษยวิทยา สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์มนุษย์ และวรรณกรรมศึกษา โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรม ถึงแม้จะเป็นทฤษฎีที่มีความรู้ค่อนข้างใหม่ในศตวรรษที่ 1990 ที่ขยายไปทั่วโลก (ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร และคณะ, 2557)

“วัฒนธรรมศึกษา” เป็นคำที่แพร่หลายในวงวิชาการไทย มีการใช้คำนี้เป็นชื่อหลักสูตรการเรียนการสอน ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งโดยมากมักหมายถึง “การศึกษาวรรณกรรม” ในฐานะที่วัฒนธรรมเป็นของสูงมีค่าเป็นมรดกสำคัญของสังคม จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อเข้าถึง ประเมินคุณค่า เรียนรู้วิธีการบริหารจัดการวัฒนธรรม ไปจนถึงการเรียนรู้ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆ (นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย, 2558)

อย่างไรก็ดี ในวงวิชาการไทยเองก็มีกลุ่มคนที่สนใจวัฒนธรรมศึกษา ในความหมายที่เฉพาะเจาะจงอยู่ด้วย นั่นคือ วัฒนธรรมศึกษา ในความหมายของกระแสความคิดแบบ “Cultural Studies” ชื่อเต็ม คือ Center for Contemporary Cultural Studies (CCCS) แห่งมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮมประเทศอังกฤษ ซึ่งก่อตั้งในปี ค.ศ. 1964 โดยบุคคลสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมศึกษาแพร่หลายไปทั่วโลก คือ สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall) (นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย, 2558)

สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall) มองวัฒนธรรม คือ “สนามรบ” คือพื้นที่แห่งการต่อสู้ดิ้นรนไม่มีวันสิ้นสุด โดย Hall มีการวิเคราะห์วัฒนธรรมเป็นเสมือนกระบวนการของการเปิดโปงให้เห็นถึงมิติทางการเมืองของวัฒนธรรม แต่ยังเป็นการศึกษาวัฒนธรรมศึกษาขึ้นมา ถึงโครงสร้างสัมพันธ์ทางอำนาจที่ดำรงอยู่ในสังคม อันเป็นทุกๆขณะของชีวิตประจำวัน ในช่วงขณะหนึ่งของประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงกระบวนการต่างๆที่ผู้คน “คนชายขอบ” ผู้ถูกกดขี่ ข่มเหง ถูกเอารัดเอาเปรียบ จะสามารถแสวงหาหนทางต่อต้านเพื่อรักษาฐานที่มั่นของตนไว้ หรือพยายามจะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อยึด “พื้นที่ทางวัฒนธรรม” จากกลุ่มผู้มีอำนาจที่ครอบงำวงการอยู่ในสังคม ดังนั้นจากการ

วิเคราะห์ศึกษาวัฒนธรรมจะเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมศึกษา เพราะอย่างน้อยวัฒนธรรมศึกษาก็มีประวัติศาสตร์ที่เจาะจงเฉพาะ มีความเป็นมาอย่างโดดเด่น (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2560)

เอ็ดเวิร์ด เบอร์เนทท์ ไทเลอร์ (Sir Edward. B. Tylor, 1832-1917) นักมานุษยวิทยาบุกเบิกชาวอังกฤษได้นิยามความหมายของคำว่าวัฒนธรรมไว้ว่า “คือผลรวมของความหลากหลายหลายซับซ้อน ที่กินความตั้งแต่ ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย จารีต ตลอดจนลักษณะนิสัยและศักยภาพความสามารถที่มนุษย์ได้มานาในฐานะที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในสังคมหรืออารยธรรมนั้นๆ” (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2560)

ขณะที่ คลิฟฟอร์ด เกลิร์ตซ์ (Clifford Geertz, 1926-2006) ว่าวัฒนธรรมคือ “เครือข่ายของความหมายที่มนุษย์ถักทอขึ้น และสัมพันธ์ไปกับวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขาอย่างแนบแน่น เสมือนเป็นเรื่องเล่า เกี่ยวกับชีวิตของผู้คนที่ต่างร่วมสร้างสรรค์ และเล่าสู่กันฟัง” (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2560)

ส่วนนักวัฒนธรรมศึกษา เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams, 1921-1988) ปัญญาชนคนสำคัญผู้ผลิตงานเขียนอันทรงอิทธิพลคือ Culture and Society (1958) และ The Long Revolution (1961) เสนอว่า “วัฒนธรรมนั้นคือผลรวมทั้งหมดของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในส่วนการผลิต โครงสร้างของครอบครัว โครงสร้างของสถาบันต่างๆ ซึ่งจะสะท้อนหรือควบคุมบงการ ความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปลักษณะต่างๆทางวัฒนธรรม ซึ่งสมาชิกในสังคมหนึ่งยึดโยงสื่อสาร และปฏิบัติออกมา” (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2560)

ซึ่งทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงที่นักศึกษาเริ่มหันมาสนใจกับคำว่า “วัฒนธรรม” จนก่อให้เกิดการศึกษาที่เรียกว่า “วัฒนธรรมศึกษา” ซึ่งมีแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และการสื่อสาร ดังนี้ (ภัสวาลี นิติเกษตรสุนทร และคณะ, 2557)

1. วัฒนธรรม ประกอบไปด้วยอุดมการณ์ ที่เป็นความร่วมมือของสมาชิกในสังคม ทำให้เกิดกิจกรรม การกระทำ ตลอดจนแบบแผนความคิด ความรู้สึก และความเชื่อต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม
2. วัฒนธรรม หมายถึง วิธีปฏิบัติที่เป็นอยู่จริงของสังคม การใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนที่ทำให้เกิดวิธีสะท้อน และอ้างอุดมการณ์ของสมาชิกในสังคมแต่ละสังคม

นอกจากนี้ สิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรม สำหรับพวกวัฒนธรรมศึกษา ก็ไม่ได้หมายถึงวัฒนธรรมในความหมายแบบเดิม เช่น สิ่งดีงามของสังคม หรือมรดกล้ำค่าของมนุษยชาติหากมุ่งสู่นิยามแบบใหม่ที่

เกิดกว้างสู่มนุษยทุกคนบนฐานของความเท่าเทียมและเคารพซึ่งกันละกัน นั่นก็คือ วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมในความหมายนี้ ได้เข้าสู่ประเทศไทยและเติบโตขึ้นในวงวิชาการนิเทศศาสตร์เป็นหลัก ประมาณ พ.ศ. 2530 โดยเฉพาะในกลุ่มของกาญจนา แก้วเทพ ได้ผลิตหนังสือวิชาการบทความ รวมทั้งได้สร้างนักวิชาการและงานวิทยานิพนธ์ขึ้นมาอีกจำนวนมาก (นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย, 2558)

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ วัฒนธรรมเกิดขึ้นและเติบโตในช่วงเวลาที่สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ต่างก็อยู่ภายใต้อิทธิพลความคิดแบบซ้ายใหม่และโครงสร้างนิยมเช่นเดียวกัน และต่างพากันมาสนใจศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระดับชีวิตประจำวัน โดยเชื่อว่ามนุษย์ไม่ได้เป็นเพียงเหยื่ออำนาจ แต่มีความสามารถต่อรอง ท้าทาย หรือต่อต้านได้ ซึ่งเรียกว่าการเมืองเคลื่อนไหวประชาชนนั่นเอง (นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย, 2558)

ปัจจุบันวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น เนื่องจากวัฒนธรรมอยู่ในคน คนทำให้เกิดวัฒนธรรม ดำเนินไป ถ่ายทอด และรับ ซึ่งคนแต่ละคนมีความรู้สึกนึกคิดต่างกัน สภาพแวดล้อมและที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน ทำให้คนสนใจและคิดเรื่องต่างไปจากเดิม การสืบทอดวัฒนธรรมทำให้วัฒนธรรมสืบทอดไปได้ แต่ในความสืบทอดต่อนั้นก็มีการเปลี่ยนแปลงด้วย มิได้สืบทอดอย่างเดิม แม้ครูสอนลูกศิษย์ ลูกศิษย์ก็ย่อมมีข้อต่างจากครู ลูกศิษย์ของลูกศิษย์ก็ย่อมต่างออกไปมากขึ้นเรื่อยๆตามกาลเวลา ถึงแม้จะสืบทอดกันมา ก็ย่อมมีความแตกต่างระหว่างตอนต้นกับตอนปลายได้อย่างชัดเจน ในปัจจุบันมีการสื่อสารมากมายหลายช่องทางในยุคของโลกาภิวัตน์ ทำให้วัฒนธรรมแผ่ขยายไปวงกว้าง (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2560)

ซึ่งวัฒนธรรมไทยเป็นสมบัติของประเทศที่แสดงความเป็นตัวเรา เป็นสิ่งที่ชาวไทยมีมาแต่โบราณสร้างและสืบทอดกันมา โดยมีความเข้าใจดีงามและเหตุผลของวัฒนธรรมแต่ละเรื่อง และเหตุผลของเรื่องเหล่านั้นสอดคล้องความเป็นระบบอันเป็นวิถีความเป็นอยู่ของคนไทย ดังนั้นการศึกษาข้อมูลทางวัฒนธรรมจึงต้องดูส่วนรูปธรรมและนามธรรม ดูเวลา สมัยและดูความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการของสิ่งนั้น ดูความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นๆ การเกิดการสลายความเจริญ และความเสื่อม (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2560)

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาเพื่อมาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นว่า วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มีการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น มีสืบสานและถ่ายทอดพัฒนาและต่อยอดโดยจัดทำหลักสูตรมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี มี

หน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมในรูปแบบกิจกรรมการแสดง จัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เป็นต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เดียวกันเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก นั่นคือ ผลรวมทั้งหมดของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในส่วนการผลิต โครงสร้างของครอบครัว โครงสร้างของสถาบันต่างๆ ซึ่งจะสะท้อนหรือควบคุมบงการ ความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปลักษณะต่างๆทางวัฒนธรรม ซึ่งสมาชิกในสังคมหนึ่งยึดโยง สื่อสาร และปฏิบัติออกมา

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

ราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton ค.ศ.1893 - 1953) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน เจ้าของทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (The Diffusion Theory of Cultural) เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เกิดจากการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรมรวมกัน และต่างแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่กันและกัน เมื่อเกิดการแพร่กระจายวัฒนธรรมขึ้นแล้ว สังคมที่เจริญกว่าอาจจะรับวัฒนธรรมบางอย่างของสังคมที่ด้อยกว่าก็ได้ และในขณะเดียวกันสังคมที่ด้อยกว่าอาจจะไม่รับวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญกว่าก็ได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรมภายนอกเข้ามามากกว่าเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ขึ้นเองในสังคม หรือถ้ามีก็มักจะเป็นการเกิดจากการนำสิ่งใหม่ๆ จากภายนอกเข้ามาผสมผสานกับของที่มีอยู่ก่อนแล้วเป็นของใหม่ ที่ไม่เคยมีมาก่อน จะเห็นได้จากในสังคมอเมริกัน ซึ่งมีศักยภาพในด้านการประดิษฐ์คิดค้นสูง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550)

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนได้ ดังนี้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550)

1. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดจากสาเหตุสำคัญ คือ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอกสังคม ถ้าหากจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน ก็คือ การขยายผลของชุมชนที่ประสบความสำเร็จโดยใช้ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเป็นแบบอย่าง หรือเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้ชุมชนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เกิดความตื่นตัวและสมาชิกร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน

2. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม พบว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรมกัน ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนได้ โดยต้อง

จัดระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในชุมชนและกับชุมชนอื่นๆอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายชุมชนกับชุมชนต่างๆ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาร่วมกัน

3. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม พบว่า ในกระบวนการแพร่กระจายนั้น สังคมที่มีวัฒนธรรมด้อยกว่าอาจจะรับวัฒนธรรมของสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้ากว่าหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เพราะทำให้ทราบว่า การขยายผลของการพัฒนาจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาไปสู่ชุมชนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จนั้น ไม่ได้ผลเสมอไป จึงนำวิธีการพัฒนาอื่นๆมาใช้ด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ

4. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม พบว่า สังคมที่มีวัฒนธรรมเจริญก้าวหน้ามาก อาจจะรับวัฒนธรรมของสังคมที่ด้อยกว่าก็ได้ นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ทราบว่าชุมชนมีการพัฒนาแล้ว หรือมีระดับการพัฒนาสูงกว่าเมื่อมีการติดต่อสื่อสารกับสังคมที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่า อาจจะรับวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตเข้าไปใช้ในชุมชนของตน ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนขึ้นได้ ดังนั้นจึงต้องมีการป้องกันการแพร่กระจายวัฒนธรรมในรูปแบบดังกล่าวไว้ล่วงหน้า

5. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ได้พัฒนาทฤษฎีไปเป็นทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมซึ่งมีเนื้อหาสาระเพิ่มมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ดำเนินงานพัฒนาชุมชนมากขึ้น

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เพื่อมาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นว่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมมวยไทย ดาบไทย มวยจีน และสืลางิ้ว จึงเกิดเป็นองค์ความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนั่นเอง และปัจจุบันยังมีการสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีที่สำนักดาบพิชัยธัญญ์ และศูนย์ฝึกมวยไทยสายท่าเสาพระยาพิชัยดาบหัก-ไทยุทธ ปทุมธานี ที่ยังคงสืบทอดและเผยแพร่มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้

การสืบทอดวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมที่ได้สั่งสม เลือกรสรร ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม ใช้เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของสังคม และมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง สร้างสรรค์ให้เจริญงอกงาม โดยมีการสืบทอดมาจากมรดกวัฒนธรรมในอดีต เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และทำให้บุคคลในสังคมเกิดความยอมรับ เกิดความนิยม

และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะต้องไม่ทิ้งเอกลักษณ์ประจำชาติของตนไว้เพื่อเป็นศักดิ์ศรีของคนทั้งชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังใช้เป็นเครื่องมือในการยึดโยง หล่อหลอมให้คนในชาติมีความรักความสามัคคีซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของชาติ (กรมศิลปากร, 2562)

วัฒนธรรม มีความหมายกว้างมาก เป็นการยากที่จะให้คำจำกัดความที่ครอบคลุม สมบูรณ์ และกระชับรัดกุม นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม ไว้ดังนี้ (อมรรัตน์ เทพกำปนาท, 2551)

เทย์เลอร์ (Taylor) กล่าวว่า “วัฒนธรรม” เป็นส่วนทั้งหมดที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

ส่วน Encyclopædia of Social Science ได้อธิบายคำว่า “วัฒนธรรม” ว่าเป็นคำที่ใช้ในวิชามานุษยวิทยาสมัยใหม่ และในด้านสังคมศาสตร์ หมายถึง มรดกสังคม เป็นลักษณะเฉพาะในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน และได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เจริญตามยุคสมัย

พระยาอนุমানราชชน ได้กล่าวว่า “วัฒนธรรม” คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตขึ้น สร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีของส่วนรวม ถ้ายทอดกันไว้ เอาอย่างกันไว้ รวมทั้งผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบทอดเป็นประเพณีกันมา ตลอดจนความรู้สึก ความคิดเห็น และกิริยาอาการ หรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาได้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบประเพณี เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมาย “วัฒนธรรม” ว่าเป็นสิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา

กล่าวโดยสรุป “วัฒนธรรม” หมายถึง ความดี ความงาม ความเจริญในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏเป็นรูปต่างๆ เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวิทยาการ ความเชื่อ ศาสนา เป็นต้น และได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นหลังๆ ต่อไปจนถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชนสังคม เผ่าพันธุ์มนุษย์ และบ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ ที่จะต้องสืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล มีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องอนุรักษ์ไว้ ดังนี้ (กรมศิลปากร, 2562)

1. เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติของเผ่าพันธุ์ท้องถิ่น
2. เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ห่วงแหน เห็นคุณค่า
3. เป็นสิ่งก่อให้เกิดความรู้สึก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ เป็นความมั่นคงของชาติ

ดังนั้นการสืบทอดทางวัฒนธรรม (Cultural Inheritance) เป็นกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาของ มนุษย์ เพื่อที่จะรักษาอัตลักษณ์ของแบบแผนของความคิด ความเชื่อ วิถีทาง และแนวทางปฏิบัติของตนเองไว้ โดยอาศัยกระบวนการในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีลักษณะเป็นการไหลเวียนอย่างต่อเนื่องกันไปอย่างไม่รู้จบสิ้น การสืบทอดทางวัฒนธรรมจะประกอบไปด้วยแนวคิด (Concept) รูปแบบ (Form) เนื้อหา (Content) และวิธีการ (Method) ที่ใช้ในการสืบทอดวัฒนธรรม การสืบทอดทางวัฒนธรรมพิจารณาได้เป็น 3 มิติ ดังนี้ (ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2556)

1. มิติบุคคล (Human) เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากบุคคลกลุ่มหนึ่งไปยังบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง
  2. มิติพื้นที่ (Space) เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่อื่นที่หนึ่ง
  3. มิติเวลา (Time) เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากช่วงเวลาหนึ่ง ไปยังอีกช่วงเวลาหนึ่ง
- โดยใช้กระบวนการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่อาศัยการทำงานในลักษณะของกระบวนการ ดังนี้ (ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2556)

1. กระบวนการผลิต (Production) ทางวัฒนธรรม
2. กระบวนการเผยแพร่ (Distribution) ทางวัฒนธรรม
3. กระบวนการบริโภค (Consumption) ทางวัฒนธรรม
4. กระบวนการผลิตซ้ำเพื่อเผยแพร่ขยายผลสืบต่อ (Reproduction) ทางวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ และไม่ตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลง ปรับแต่ง วัฒนธรรมให้เข้ากับยุคสมัยได้อยู่ตลอดเวลา การสืบทอดทางวัฒนธรรมจึงเป็นมากกว่า การรับไว้ (Recieve) การรักษา (Maintain) และการส่งผ่าน (Transmit) วัฒนธรรม แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะรับ

(Recieve) เรียนรู้ที่จะเลือก (Select) เรียนรู้ที่จะใช้ (Using) เรียนรู้ที่จะพัฒนา (Develop) วัฒนธรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของมนุษย์ ภายใต้บริบททางสังคมของพื้นที่และเวลาแห่งยุคสมัยนั้น (ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2556)

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะในด้านข้อมูลข่าวสารและระบบสารสนเทศ นำมาซึ่งการเชื่อมความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงของผู้คนทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไร้ปัญหาระยะทางและเวลา แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบในแง่ลบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการสืบทอดวัฒนธรรม ได้ถูกครอบงำทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศโลกตะวันตกที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์จากกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นแนวคิดบริโภคนิยม วัตถุนิยม หรือการทำให้วัฒนธรรม ความเชื่อหรือประเพณีดั้งเดิมเลือนหายไป (บุญยิ่ง ประทุม, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำการสืบทอดวัฒนธรรม เพื่อมาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ที่สืบทอดกันมา 237 ปี ซึ่งมีความรู้มวยไทย พระยาพิชัยดาบหัก มีพิธีกรรม มีหลักคิด มีรูปแบบการสอน การฝึกฝนที่เป็นของตนเองทำให้เห็นถึงระดับ สติปัญญา นาฏกรรม รูปแบบในการต่อสู้ป้องกันตัว คุณธรรมจริยธรรมที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยอย่างยิ่ง และยากที่จะสร้างสรรค์ได้ในยุคปัจจุบันหากมิได้รับการสืบทอด นี่คือเหตุผลที่ต้องสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทย พระยาพิชัยดาบหักให้คงอยู่สืบไป

แนวคิดโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย โดยส่วนใหญ่แล้วคำนิยามที่นิยมใช้ มักพูดถึงโลกาภิวัตน์ในมุมของสถานะสังคมที่เป็นสากล เชื่อมโยงกัน ระหว่างสังคมต่างๆทั่วโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคมและด้านวัฒนธรรม โดยข้ามผ่านข้อจำกัดของพรมแดน จึงส่งผลให้นำไปสู่การพึ่งพาในระดับโลกมากยิ่งขึ้น (พรรณพิลาศ กุลติลก, 2560)

แอนโธนี กิดเด็นส์ (Anthony Giddens) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษ จาก London School of Economics and Political Sciences ได้ให้คำนิยาม โลกาภิวัตน์ไว้ว่า “เป็นกระบวนการที่ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมระดับโลก มีความเข้มข้นมากขึ้น ซึ่งเชื่อมโยงพื้นที่ที่ห่างไกล ในลักษณะ

เรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหนึ่งถูกกำหนด โดยเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นห่างไกลออกไป รวมถึงในทางกลับกัน” (พรณพิลาศ กุลติลก, 2560)

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายคำว่า “โลกาภิวัตน์” หมายถึง "การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นต้น" โลกาภิวัตน์ เป็นคำศัพท์เฉพาะที่บัญญัติขึ้นเพื่อตอบสนองปรากฏการณ์ของสังคมโลกที่เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในส่วนหนึ่งของโลกส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆของโลก

สังคมยุคโลกาภิวัตน์ จึงเป็นโลกที่มนุษย์สามารถข้ามพรมแดนของประเทศและสามารถทะลุกาลเวลาได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่ไร้พรมแดน จึงเป็นโลกใบเล็กที่สามารถติดต่อถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว (พรณพิลาศ กุลติลก, 2560)

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมืองโลก มีผลทำให้ประเทศต่างๆในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น ดินแดนแต่ละประเทศที่อยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในเวลาเสี้ยววินาที ประดุจเป็นหมู่บ้าน (Global Village) (พรณพิลาศ กุลติลก, 2560)

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้ามามีผลกระทบต่อวัฒนธรรมไทย สังคมไทยจึงจำเป็นต้องเกิดการปรับตัวด้านวัฒนธรรมทั้ง “รับ” และ “รุก” ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับ 4 กระแสหลักทั้งภายในและภายนอก ทั้งจากอิทธิพลของรัฐและภาคประชาชนประกอบไปด้วย ดังนี้ (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ และคณะ, 2555)

1. วัฒนธรรมโลก (Global culture) เป็นอิทธิพลเชิงวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งที่มีต่อประเทศอื่นๆ

2. วัฒนธรรมชาติ (National culture) เป็นวัฒนธรรมของแต่ละประเทศที่ประกอบไปด้วยคุณค่า ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ อุดมการณ์ อัตลักษณ์ และอื่นๆเข้าด้วยกัน

3. วัฒนธรรมท้องถิ่น (Local culture) เป็นวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่แต่ละชุมชน ซึ่งอาจจะมีส่วนที่ร่วมกับวัฒนธรรมอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างวัฒนธรรมชาติ แต่ส่วนที่แตกต่างประกอบไปด้วยวิถีชีวิต ภูมิปัญญาชาวบ้านและมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

4. วัฒนธรรมสากล (Cosmopolitan culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องวัฒนธรรมที่หลากหลาย

สังคมไทยได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ในด้านมิติเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ในเรื่องของกรอบการก่อร่างวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งนับว่าเป็นวิกฤตการณ์ที่สังคมจะต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับภูมิปัญญาของสังคมไทย เพื่อให้อยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้ (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ และคณะ, 2555)

โดยมีแนวโน้มของทิศทางทางวัฒนธรรมไทยในอนาคตต้องเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งภายในและภายนอก ดังนั้น สังคมไทยต้องมีการปรับตัวโดยสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรมท้องถิ่นและชุมชน เพื่อเสริมสร้างการเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคม (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ และคณะ, 2555)

โลกาภิวัตน์ยังเป็นผลของการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร ที่มาจากความต้องการที่จะเชื่อมโยงมนุษยทั่วโลกให้เป็นสังคมเดียวกัน ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นพัฒนาการของการติดต่อสื่อสารที่ถูกผลักดันโดยโลกาภิวัตน์ ที่ต้องการเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก ดังนั้นทั้งโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความเกี่ยวข้องกัน โดยต่างก็เป็นส่วนผลักดันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ และคณะ, 2555)

นอกจากนี้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งสะท้อนทิศทางของวัฒนธรรมไทยในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จะต้องพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะ ความเข้มแข็งของตนเอง ที่จะเรียนรู้ฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาแต่อดีตและยังคงหลงเหลืออยู่พอที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างภาคภูมิใจในสภาวะการณ์ปัจจุบัน เพราะชุมชน ท้องถิ่นมีจุดแข็ง คือ ทุนทางทรัพยากร ธรรมชาติ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยี จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาสมรรถนะความเข้มแข็งท้องถิ่นตนเอง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ทัดเทียมกับอำนาจของกระแสโลกาภิวัตน์ (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ และคณะ, 2555)

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดโลกาภิวัตน์ เพื่อมาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นว่าโลกาภิวัตน์มีส่วนผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักตามยุคสมัย โดยมี

อิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้วิธีการสืบทอดมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคโลกาภิวัตน์

แนวคิด Glocalization

คำว่า Glocalization หมายถึง การเกิดขึ้นในขณะเดียวกันของทั้งในระดับสากล และท้องถิ่นอย่างกลมกลืนกัน ตัวอย่างเช่น การไหว้ของไทยเป็น Glocalization ในโลกไม่ได้มีคนไทยเท่านั้นที่ใช้ การพนมมือไหว้เป็นการทักทาย และแสดงความเคารพ อินเดียเป็นต้นตำรับของการไหว้ ศรีลังกา ลาว เขมร แม้แต่จีนญี่ปุ่น และฝรั่งก็พนมมือเข้าหากันระหว่างออกเพื่อแสดงอาการคารวะ เป็นต้น (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2562)

โดยแนวคิด Glocalization เกิดขึ้นในทศวรรษ 1990 เพื่อท้าทายการขยายตัวของ Globalization ไปยังส่วนต่างๆของโลก โดยเสนอแนะว่า ขณะที่กระบวนการ Globalization เกิดขึ้นในบริเวณต่างๆของโลก ก็มีการเกิดของอีกกระแสหนึ่งคือ การเป็นท้องถิ่น(Localization) ขึ้นในเวลาเดียวกัน และผสมผสานกันเกิดเป็นกระบวนการ **Glocalization (Globalization + localization)** (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2562) ซึ่งหมายถึงการทำให้เป็นท้องถิ่น เมื่อรวมกันแล้วหมายถึงการผสมผสานวัฒนธรรมระดับโลก และระดับท้องถิ่นเข้าด้วยกันจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ การผสมผสานในลักษณะของการรับวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งเข้ามาแล้ว ทำให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ กล่าวได้ว่า ผู้รับวัฒนธรรมไม่ได้รับวัฒนธรรมอื่นมา แล้วนำมาเลียนแบบโดยตรงดังลักษณะ Globalization แต่มีการปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อนที่จะเกิดการกระทำดังกล่าวได้ต้องทำให้เกิดกระบวนการข้ามชาติ หรือกระบวนการโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ สื่อเทคโนโลยีต่างๆเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นที่รู้จักทั่วโลก ซึ่งเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมการผสมผสานทางวัฒนธรรม (ภัทรมน ติวานนท์, 2550)

ซึ่ง Glocalization เป็นตัวบ่งชี้ความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของระดับท้องถิ่นและภูมิภาค มีแนวโน้มที่มีต่อความเป็นเนื้อเดียวกัน และจะปรากฏขึ้นพร้อมกับแนวโน้มนำไปสู่ความหลากหลาย และการกระจายอำนาจ แต่แนวคิดของการทำให้เป็น Glocalization ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงยิ่งขึ้นในมุมมอง ซึ่งชี้ไปที่การเชื่อมโยงถึงกันของระดับโลก และระดับท้องถิ่น (JOACHIM BLATTER, 2562)

โรเบิร์ตสันส์ได้ปฏิเสธข้อจำกัดระหว่างโลกกับท้องถิ่น เช่นระหว่างโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ และ วัฒนธรรม ท้องถิ่น ตามเนื้อผ้าอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้รับการคิดค้นและหล่อเลี้ยงส่วนใหญ่ผ่านการติดต่อกับผู้อื่น พวกเขาได้รับการกระตุ้นและกำหนดรูปแบบเป็นหลักโดยการมีปฏิสัมพันธ์ interaction การเปรียบเทียบและแนวโน้ม มีสองปฏิกิริยาทั่วไปและผลลัพธ์ของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่ง

กันและกันของกองกำลังระดับโลกและระดับท้องถิ่น ทั้งส่งเสริมความหลากหลาย ปฏิบัติภายใต้โอกาส คือ การสร้างลูกผสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองโลกที่ผู้อพยพและชนชั้นสูงต้องปรับตัวเข้าหากัน และรักษาความสัมพันธ์ในต่างประเทศวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ที่หลากหลายที่เกิดขึ้น ปฏิบัติภายใต้โอกาส คือ การส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์ต่อต้านที่ปกป้องประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรมที่แท้จริง (JOACHIM BLATTER, 2562)

จะเห็นได้ว่าความเป็น Glocalization ทำให้เกิดทั้งความเสี่ยงและโอกาส โดยความเสี่ยงที่ต้องเผชิญ คือ การแข่งขันที่สูงขึ้นจากวัฒนธรรมข้ามชาติ ที่ดำเนินกลยุทธ์บนฐานถิ่นโลกภวัตน์ ขณะที่โอกาสที่เกิดขึ้น คือ โอกาสในการเข้าถึงผู้รับวัฒนธรรมในตลาดโลก ซึ่งถ้าหากเราต้องการที่จะได้ประโยชน์จากปรากฏการณ์ ซึ่ง Glocalization จำเป็นต้องปรับตัวตั้งแต่ตอนนี้ เช่น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2559)

- 1) เปลี่ยนทัศนคติ จำเป็นต้องมีกรอบคิดในระดับโลก เพราะต้องแข่งขันในตลาดโลก ไม่ใช่เฉพาะในตลาดของท้องถิ่น และต้องมีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมและวัฒนธรรมของโลก
- 2) เพิ่มความสามารถ ต้องมีความสามารถทำงานข้ามวัฒนธรรม ผ่านการขยายตลาดไปสู่ต่างประเทศ ทำงานร่วมกับพันธมิตรและบุคลากรในท้องถิ่น ดังนั้นจึงต้องพัฒนาตนเองให้สามารถทำงานข้ามวัฒนธรรม เข้าใจความต้องการของคนในท้องถิ่น สามารถประยุกต์ให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นได้ รวมทั้งเข้าใจวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น
- 3) ปรับปรุงภาพลักษณ์ จำเป็นต้องปรับปรุงภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมนั้นๆ และแนวทางในการทำการตลาดให้สอดคล้องกับตลาดของแต่ละประเทศ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน รวมทั้งต้องปรับเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์วิธีการนำเสนอต่างๆ และใช้สื่อที่เหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิด Glocalization มาอธิบายและทำความเข้าใจของการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ว่าผสมผสานความเป็นโลกกับความเป็นท้องถิ่นอย่างไร รวมไปถึงการสร้างอัตลักษณ์และความเป็นตัวตน ด้วยการนำเสนอและสอดแทรกความเป็นท้องถิ่นที่มีการต่อสู้ผ่านยุคในปัจจุบันอย่างไร

พระยาพิชัยดาบหัก

8.1 ประวัติความเป็นมาพระยาพิชัยดาบหัก

พระยาพิชัยดาบหักเป็นปฐมบรมครูของสำนักดาบพิชัยธมมยุทธ์ อุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นสำนักดาบที่สืบทอดวิชามวยไทย วิชาดาบและวิชาอาวุธไทยอีกหลายชนิดจากพระยาพิชัยดาบหัก ฉะนั้นก่อนที่จะกล่าวถึงวิชาอาวุธไทยโบราณของพระยาพิชัยดาบหักจึงขอกล่าวถึงเรื่องราวของท่านไว้ ณ ที่นี้ก่อนเพื่อเทิดเกียรติของท่านดังต่อไปนี้

พระยาพิชัยดาบหัก เดิมชื่อจ้อย เกิดในปี พ.ศ.2284 พระยาพิชัยดาบหักอายุน้อยกว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 7 ปี พระองค์ทรงพระราชสมภพในปี พ.ศ.2272 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงครองกรุงศรีอยุธยา พระยาพิชัยดาบหักเกิดที่บ้านห้วยคา เมืองพิชัย ซึ่งปัจจุบันนี้บ้านห้วยคา อยู่ในตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ห่างจากตัวอำเภอไปทางตะวันออกเฉียงประมาณ 5 กิโลเมตร ช่วงนั้นเป็นสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเป็นกษัตริย์ครองกรุงศรีอยุธยา

พระยาพิชัยดาบหัก (จ้อย) มีบิดา มารดา เป็นชานา มีพี่น้อง 4 คน แต่เสียชีวิตไป 3 คน เหลือท่านอยู่คนเดียว เด็กชายจ้อยมีนิสัยชอบการชกมวยมาก เป็นเด็กที่ไม่กลัวใคร ไม่ชอบให้ใครมารังแก เป็นเด็กองอาจกล้าหาญ ตอนอายุ 8 ขวบ บิดาให้ไปช่วยเลี้ยงความในทุ่ง ก็มักจะมีเรื่องวิวาทชกต่อยกับเด็กเลี้ยงควายด้วยกัน ซึ่งแม้จะตัวโตกว่าจ้อยก็ไม่กลัว ถ้ามาข่มเหงกันก็ต้องสู้เพื่อปกป้องตนเอง บิดาเห็นว่าอายุโตพอจะเรียนเขียนอ่านได้แล้วจึงอยากให้จ้อยไปเรียนหนังสือที่วัดมหาธาตุ แต่จ้อยไม่ยอมไปหลายครั้งหลายคราก็ยังยืนยันขอเรียนมวยดีกว่า

บิดาจึงชี้แจงว่าการเรียนมวยมิได้เรียนทั้งวัน ไม่มีครูคนใดสอนมวยทั้งวัน ในช่วงว่างจากการเรียนมวยจึงควรเรียนหนังสือ เมื่ออ่านออกเขียนได้แล้วก็จักศึกษาตำรามวยได้อย่างกว้างขวาง และที่วัดมหาธาตุนั้นท่านพระครูเจ้าอาวาสท่านก็มีความรู้เชิงมวยอยู่พอสมควร และในวันพระผู้เฒ่า ผู้แก่ที่มาถือศีลภาวนาหลายคนก็เป็นมวยอยู่บ้าง จ้อยก็คงได้เรียนมวยควบคู่กับการเรียนเขียนอ่านไปด้วย ถ้าไม่รู้หนังสือเสียแล้วจักอ่านตำรามวยได้อย่างไร ด้วยคำชี้แจงของบิดาดังกล่าว จ้อยจึงยอมออกจากบ้านมาอยู่วัดมหาธาตุ เมืองพิชัย เพื่อเรียนหนังสือ โดยมาอาศัยอยู่ที่วัดมหาธาตุจนอายุย่างเข้า 14 ปี นับว่าจ้อยเป็นคนรู้หนังสือดีในสมัยนั้น ทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี และภาษาขอมซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เรียนคาถาอาคม ซึ่งในสมัยก่อนนั้นพระภิกษุส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาวาสจะอ่านออก เขียนได้

ทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาขอม มีความรู้เรื่องคาถาอาคม มวย ดาบ จึงเป็นที่เคารพศรัทธาของญาติโยมทั้งหลาย

ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาถือศีลนอนวัดในวันพระ ส่วนมากก็จะรู้เรื่องคาถาอาคม เรื่องดาบ เรื่องมวยกันพอตัวทีเดียว เพราะสมัยก่อนชาวไทยเกือบทุกคนต้องสามารถปกป้องตนเอง ปกป้องครอบครัวจากอันตรายและโจรผู้ร้ายได้ระดับหนึ่งทีเดียว การมาอยู่วัดมหาธาตุของจ้อย จ้อยจึงได้เรียนรู้เรื่องคาถาอาคม มวย ดาบ เป็นเบื้องต้นในชีวิตนี้ครบ

นอกจากนี้ในวาระที่มีงานบุญใหญ่ๆเช่น งานบุญสลากภัต บุญกฐิน บุญมหาชาติแต่ละวัด โดยเฉพาะวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดหลักวัดหนึ่งของเมืองพิชัยสมัยนั้น ก็จะมีการชกมวยในงานวัดเป็นประจำ ทำให้จ้อยได้เรียนรู้การรำมวย การชกมวยจากการได้ชมด้วย และนำมาฝึกเองจนชำนาญ เช่น การฝึกเตะต้นกล้วยด้วยเท้าทั้งสอง แต่มิให้ต้นกล้วยล้มลงได้ เรียกว่า “การเตะเลี้ยง” การฝึกหลบลูกมะนาว เรียกว่า “ลีลาลิงหลบมะนาว” การรำมวย การย่างมวย การออกอาวุธ หมัด ศอก เข่า เท้า จากการดูแล้วจำเอามาประกอบกับการได้รับคำแนะนำจากพระครูวัดมหาธาตุและผู้เฒ่า ผู้แก่ในวัด ก็ยิ่งทำให้จ้อยชอบใจยิ่งนัก ขยันหมั่นฝึกอยู่เสมอ

ในยามว่างก็จะปฏิบัติรับใช้พระครูผู้เป็นอาจารย์ กวาดถูกุฏิ จัดหาน้ำฉัน นำใช้ซักสรง จีวร ล้างบาตร เก็บบาตร นอกจากนี้จ้อยเป็นคนกล้าไม่กลัวผู้ใหญ่จนเกินเหตุจึงชอบที่จะสอบถามคาถาอาคม เชิงมวย เชิงดาบ จากผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาถือศีลอยู่วัดในวันพระ ความรู้จึงก้าวหน้ากว่าเด็กคนอื่น และเป็นที่รักใคร่เอ็นดูของอาจารย์ และผู้เฒ่าผู้แก่ยิ่งนัก นี่เป็นมูลเหตุหนึ่งให้เด็กหลายคนไม่ชอบจ้อย จนกระทั่งวันหนึ่ง เจ้าเมืองพิชัยนำบุตรชาย ชื่อเฉิดมากพระครูเจ้าอาวาสให้รำเรียนหนังสือคาถาอาคม เด็กๆที่ไม่ชอบจ้อยจึงพากันไปเป็นลูกน้องคุณเฉิดลูกเจ้าเมืองพิชัย และให้ข้อมูลกับคุณเฉิดว่าจ้อยเป็นเด็กเกเร ชอบชกต่อยคนอื่นอยู่เป็นประจำ วันหนึ่งในวงกินข้าวมีเอียน เด็กวัดทุกคนจะนั่งกินวงเดียวกันมิให้แยกออกไป

ระเบียบของวัดข้อนี้ก็เพื่อมิให้เด็กบางคนถูกเพื่อนขับออกจากวงข้าวให้ไปกินคนเดียวนอกวงข้าว และการที่เด็กๆกินข้าวร่วมกันจะได้รักใคร่สมัคสมานสามัคคีเป็นพี่น้องกัน ตามคติพื้นบ้านไทยที่ว่า “กินข้าวหม้อเดียวกันจักได้ไม่ฆ่ากัน เป็นพี่เป็นน้องกัน” เย็นวันนั้นก็เกิดจุดแตกหักขึ้นระหว่างจ้อยกับกลุ่มลูกเจ้าเมืองพิชัย เหตุมีอยู่ว่าโดยปกติเด็กวัดจะมีธรรมเนียมยกแกงชดน้ำที่วางเรียงไปเป็นการแบ่งกันกินเท่าๆกัน เรียกว่า “แกงเหาะ” เพื่อมิให้ใครคนใดคนหนึ่งเอาแกงอร่อยๆไปวางตรงหน้าตนแล้วกินคนเดียว บ่อยครั้งที่ปรากฏการณ์ “แกงเหาะ” ก็จะได้ชดน้ำแกงอร่อยถ้วนหน้ากันเพราะ

นานๆจะมีแกงอร่อยจากญาติโยมเหลือมาถึงมือเย็นสำหรับเด็กวัด วันนี้มีแกงอร่อยเหลือมาตักถึงมือเย็น กิจกรรมแกงเหาะก็เกิดขึ้นผลัดกันยกแกงขึ้นชดน้ำเวียนกันไป แต่พอมาวนถึงจ้อยเด็กที่นั่งข้างจ้อย ซึ่งเป็นเด็กวัดกลุ่มคุณฉัตรก็ยกแกงข้ามหัวจ้อยไปให้คนถัดไป ซึ่งก็เป็นเด็กวัดกลุ่มคุณฉัตรอีกคนหนึ่ง เป็นอันว่าจ้อยไม่ได้ชดน้ำแกง รอบแรกไม่เป็นไรจ้อยอดทนไว้ วันแกงเหาะมารอบที่สอง เหตุการณ์ก็เป็นเช่นเดิมอีก จ้อยไม่ได้ชดน้ำแกงอีกรอบหนึ่ง แต่รอบนี้เด็กวัดกลุ่มคุณฉัตรก็เริ่มหัวเราะเยาะเย้ยหยัน ที่จ้อยไม่ได้ชดน้ำแกงสองรอบแล้ว จ้อยก็ยังอดทนนิ่งอยู่กินข้าวไปตามปกติ แกงเหาะรอบที่สามก็วนมาอีก เหตุก็เกิดเช่นเดิมคือ แกงข้ามหัวจ้อยไปให้อีกคนหนึ่งพร้อมเสียงหัวเราะเยาะเย้ยหยันกันกรียวกราวจากกลุ่มเด็กวัดลูกน้องคุณฉัตร พอเจ้าคนที่ได้รับแกงยกแกงขึ้นชดน้ำจ้อยก็ลุกขึ้นตะโครมไปที่ขามแกง เจ้าคนที่ยกแกงชดหายหลังไปตามแรงตะเล็ดคบปากร้องโอดโอย จากนั้นจ้อยก็ตะโครมใส่เจ้าเด็กคนที่ยกแกงข้ามหัวจ้อย เจ้านั้นก็หายหลังตามแรงตะไปเช่นกัน

เด็กวัดกลุ่มคุณฉัตรก็รู้เข้ามาใส่จ้อย มวยหมูจึงเกิดขึ้นด้วยความสันตจิตัดใจในเชิงมวยที่มากกว่า จ้อยจึงจัดการเด็กพวกนั้นกระเด็นบ้างล้มหายบ้างเข้าไม่ติดสักคน คุณฉัตรเองก็เข้ามารุมชกจ้อยด้วยกุญจ้อยชกฟันหักกระเด็นออกไป แต่คนเดียวยอมสู้หลายคนไม่ได้ จ้อยจึงสู้กลางถอยพลางพอได้โอกาสก็วิ่งไปทางหลังวัดไปที่ลานพิบูล จ้อยหันหลังให้ต้นพิบูลเพื่อมิให้คู่อริเข้าจู่โจมจากด้านหลังได้ เพราะรับศึกด้านเดียวดีกว่าใครเข้ามาถูกลมัดถูกเท้าจ้อยกระเด็นไป ชกต่อยกันอยู่พักใหญ่จ้อยเห็นท่าจะไม่ดีแน่ถ้าสู้ต่อไปอาจจะมีการเมืองพิชัยมาจับตัวได้ ที่ตนชกลูกเจ้าเมืองฟันหัก พอได้จังหวะจึงวิ่งออกไปทางหลังวัดอย่างรวดเร็ว ใครก็วิ่งตามไม่ทันเพราะจ้อยเป็นคนวิ่งเร็ว ฝึกวิ่งอยู่เสมอและวิ่งแข่งควายชนะอยู่บ่อยๆ และจ้อยสามารถวิ่งไล่จับมาได้ ในขณะที่วิ่งหนีไปใจก็ไม่คิดจะอยู่วัดมหาธาตุต่อไปแล้ว ด้วยกลัวความผิดที่ชกลูกเจ้าเมืองจนบาดเจ็บ จึงตัดสินใจมุ่งหน้าขึ้นเหนือไปบ้านท่าเสาดีกว่า เพราะที่บ้านท่าเสามีครูมวยมีชื่อที่จ้อยชอบลีลาเชิงชกของนักมวยบ้านท่าเสาอย่างนัก ชื่อครูเมฆ เดินพลางวิ่งพลางตามลำน้ำขึ้นไปทางเหนือ พอจะเห็นว่าคงไม่มีใครตามทันจ้อยก็หันหน้ามาทางพิชัย ก็ลงกราบพระครูผู้เป็นอาจารย์ว่าด้วยความจำเป็นไม่สามารถบอกล่าวกราบลาแทบเท้าได้ จ้อยขอกราบตรงนี้แทนละกัน เสร็จแล้ววิ่งมากกว่าเดินมุ่งสู่บ้านท่าเสาจุดหมายปลายทางวันที่ออกจากวัดมหาธาตุจ้อยมีอายุ 14 ปี

เย็นมากแล้วจ้อยมาถึงวัดดินแดง จึงขอพักในวัด บอกกับพระว่าจะไปเยี่ยมมาที่บ้านเต่าไห แต่ไปไม่ทันค่าที่นี้เสียก่อน พระจึงให้เด็กวัดจัดหาอาหารให้กินและพักที่วัดดินแดงหนึ่งคืน รุ่งขึ้นจ้อยเดินทางต่อถามขามาตลอดทางว่าจะไปบ้านท่าเสาไปทางใดได้ ก็มาค่าที่วัดบ้านแกงขออาศัยนอนวัดบ้านแกงหนึ่งคืน วันรุ่งขึ้นจ้อยเห็นครูมวยคนหนึ่งนำลูกศิษย์รุ่นหนุ่มมาฝึกมวยที่ลานวัดบ้านแกง

หลังจากเลิกการฝึกซ้อม จ้อยจึงเข้าไปกราบขอมอบตัวเป็นศิษย์ โดยใช้ชื่อว่าทองดี ด้วยเกรงว่าหากใช้ชื่อจ้อยดังเดิมอาจถูกคนทางเมืองพิชัยตามตัวได้ จ้อยเรียนมวยอยู่กับครูเที่ยงที่บ้านแก่งนี้เป็นเวลาปีเศษ ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและด้วยพื้นฐานมวยจากวัดมหาธาตุ และด้วยสติปัญญาปฏิภาณไหวพริบเฉพาะตัว ทำให้ทองดีชำนาญวิชาอาวุธเชิงมวยที่เรียนจากครูเที่ยง จนเป็นที่หนึ่งของศิษย์ทุกคนและเป็นที่รักของครูเที่ยงกับภรรยาครูเที่ยง รวมถึงศิษย์ร่วมสำนักมวยบ้านแก่งด้วยกันและชาวบ้านด้วย ทองดีเป็นคนขยันฝึก ขยันช่วยงาน อธิษาศัยใจคอดี รู้จักการเข้าหาผู้ใหญ่ ที่สำคัญอีกประการคือ อ่านออกเขียนได้ด้วย จึงดูมีราศีกว่าใครๆ แน่นนอนเมื่อโดดเด่นก็ย่อมมีคนเกาๆไม่พอใจ ทองดีจึงหนีไม่พ้นที่จะมีเรื่องชกต่อยกับศิษย์ร่วมสำนักมวยบ้านแก่ง 4 คน ซึ่งมาเรียนก่อนแต่ไม่โดดเด่น เช่น ทองดีการชกต่อยกันคราวนั้นระหว่าง 4 ต่อ 1 แม้ทองดีจะชนะอย่างงดงาม แต่ก็ทำให้ทองดีไม่สบายใจ เนื่องด้วย 4 คนเป็นคนท้องถิ่น มีญาติพี่น้องมีพวกพ้องคงอยู่ยากแล้วจากนี้ไป ทองดีจึงตัดสินใจขอลาครูเที่ยง โดยอ้างว่าจะไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ที่บ้านทุ่งยั้ง โดยจะเดินทางไปพร้อมกับพระสงฆ์จากวัดบ้านแก่งท่านก็จะไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์เช่นกัน

ครูเที่ยงแม้จะเสียดายศิษย์คนนี้มาก แต่ด้วยความเป็นครูเมื่อศิษย์ขอไปในทางดีก็ไม่มีเหตุอันใดจะยับยั้งเอาไว้ ปีเศษที่อยู่กับครูเที่ยง ทองดีเพิ่มทักษะเชิงมวยขึ้นอีกมาก และได้ทำรำมวยเพิ่มจากเดิมที่ได้จากวัดมหาธาตุ คือ ทำรำมวย “หงส์บินข้างถวายเป็นวง” อันเป็นทำรำของสำนักมวยบ้านแก่งของครูเที่ยง วันที่ทองดีจากบ้านแก่งมาเฝ้าอยู่ได้ประมาณสิบห้าปีเศษ และได้ฉายาใหม่มาด้วยว่า “ทองดีฟันขาว” เนื่องด้วยเป็นคนไม่กินหมาก ฟันจึงดำเช่นคนอื่นๆ

จากบ้านแก่ง ทองดีกับพระสงฆ์วัดบ้านแก่งที่มาด้วยกัน เดินทางมาพักอยู่ที่วัดวังเตาหม้อ (วัดบางเตาหม้อ ปัจจุบันคือวัดท่าถนนในตลาดเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์) หลังจากไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์แล้ว ก็กลับมาพักที่วัดวังเตาหม้ออีก ก็พอดีศาลเจ้าบางโพธิ์ มีจิวสมโภชน์เจ็ดวันเจ็ดคืน ทองดีสนใจการกระโดด การตีลังกาของผู้แสดงจึงวิ่งมาก เฝ้าดูอยู่ตลอดเจ็ดวัน พอเลิกงานสมโภชน์ศาลเจ้าบางโพธิ์แล้วจิวเล็กกลับไป ทองดีก็หาไม้มาปักที่ชายหาดหน้าวัดวังเตาหม้อ หัดกระโดด หัดตีลังกา โดยหัดเองอยู่ถึง 6 เดือน ก็สามารถทำได้คล่องคล่องว่องไว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทองดีสามารถกระโดดข้ามหัวคนที่ยืนอยู่ตรงหน้าได้อย่างสบาย จากนั้น ทองดีก็ลาพระสงฆ์วัดวังเตาหม้อ เดินทางไปบ้านท่าเสาเพื่อไปเรียนมวยกับครูเมฆบ้านท่าเสา

ทองดีหัดมวยอยู่กับครูเมฆบ้านท่าเสาพร้อมสองปี ครูเมฆหมดเรื่องที่จะสอน ซึ่งมวยท่าเสานี้เป็นมวยมีชื่อมากในเรื่องความว่องไว โดยเฉพาะเชิงเตะที่ว่องไวชนิดสั่งได้เลยทีเดียวซึ่งถูกใจทองดีมาก

เนื่องด้วยมีพื้นฐานการทะเลาะถื่นกันแล้วจากวัดมหาธาตุ สองปีที่อยู่กับครูเมฆ ทองด้วยช่วยครูทำงานทุกอย่างด้วยความขยันขันแข็งเป็นที่รักของคนบ้านเท่าเสามาก ด้วยทองดีเป็นคนพูดจริงทำจริง มีความอารีต่อเพื่อนด้วยกันขยันฝึก ขยันช่วยงาน มีสัมมาคารวะ รู้จักเข้าหาผู้ใหญ่ไม่วอดฝีมือว่าเหนือกว่าคนอื่นจึงเป็นที่รักของทุกคน

อยู่มาวันหนึ่งมีโจรขโมยควาย 2 คน แอบมาขโมยควายของครูเมฆไป 2 ตัว พอครูเมฆและคนในบ้านรู้ตัวก็ออกไปตามทันที โดยทองดีคว้าดาบได้เล่มหนึ่งออกวิ่งนำหน้าใครๆไปก่อน ด้วยเป็นคนวิ่งเร็วมาก ขนาดวิ่งไล่จับม้าทัน ทองดีจึงวิ่งมาทันขโมยที่ขโมยควายมา เกิดฟันต่อสู้กันทองดีฟันขโมยคอขาดตายไปหนึ่งคน อีกคนถูกทองดีฟันข้อมือที่ถือดาบขาด และถูกฟันที่แก้มเป็นแผลถาวร ล้มฟุบลง จึงจับตัวได้ การต่อสู้ครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าทองดี มีความรู้ความสามารถในการต่อสู้ด้วยดาบที่ดีเยี่ยมจึงสามารถสู้ขโมยสองคนได้และปราบได้สำเร็จ ความรู้เชิงดาบที่ฝึกมาจากตอนอยู่วัดมหาธาตุ ทอดสอบฝีมือก็คราวนี้ จากการจับขโมยได้ครั้งนี้ ชาวท่าเสายิ่งชื่นชมในความกล้าหาญของทองดีมากยิ่งขึ้น ไปทางใดก็มีคนยกย่องนับถือไปทั่วทั้งบ้านท่าเสาเลยที่เดียว ถึงตอนนี้ทองดีมีอายุ 18 ปี

ในกาลต่อมาเมื่องานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์เป็นงานประจำปี ได้มีการเปรียบชกมวยด้วย ครูเมฆก็พาทองดีและนักมวยอีกหลายคนมาเปรียบมวยด้วย ปรากฏว่าทองดีเปรียบมวยคู่ชกกับ นายถึกชาวบ้านทุ่งยั้ง มีครูนิลบ้านทุ่งยั้งเป็นครูมวย ครูนิลเป็นครูมวยที่มีชื่อมากคนหนึ่งเช่นเดียวกัน การเปรียบมวยครั้งนี้เป็นครั้งแรกของทองดีซึ่งเรียนมวยมาได้ 12 ปี ตั้งแต่อยู่วัดมหาธาตุพิชัยจนมาอยู่กับครูเมฆท่าเสา สะสมเชิงความรู้มวยมาหลายที่จากพระครูวัดมหาธาตุ จากผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาถือศีลที่วัดมหาธาตุจากการดูมวยตามงานต่างๆ ระแวกเมืองพิชัย แล้วฝึกฝนอย่างขยันขันแข็งจากบ้านแก่ง และจนมาถึงท่าเสาได้ชกต่อยกันจริงตั้งแต่เด็กจนหนุ่มมีความรู้และประสบการณ์มากโขอยู่ที่เดียว แต่นี้เป็นครั้งแรกที่ได้ชกมวยในสังเวียนลานดินท่ามกลางคนดูมากมาย

การเปรียบมวยครั้งนี้ ทองดี ดีใจยิ่งนัก ครูเมฆจูมมือทองดีมาที่ริมลานมวย ทองดีนั่งคุกเข่าลงกราบแม่พระธรณีภาวนาคาถาแล้วลุกขึ้น ครูเมฆจูมมือทองดีเดินรอบลานมวยเวียนขวา พร้อมใช้ผ้าขาวม้าที่พาดป่ามาโบกไปมาปัดรังควาน แล้วพาทองดีมาลานกลางมวยให้ทองดีนั่งพนมมือหันหน้าไปทางตะวันออกกระลึกถึงพระรัตนตรัย และบิดามารดาครูของตน ครูเมฆหยิบดินโรยบนศีรษะทองดีตามที่ครูสอนต่อๆกันมาว่า เพื่อให้แม่พระธรณีคุ้มครองรักษานักมวย เสร็จแล้วทองดีหันไปกราบเจ้าของงาน ฝ่ายครูนิลก็ทำพิธีให้นายถึกเช่นเดียวกัน ครูมวยทั้งสองจูมมือศิษย์มาพบกันกลางลานมวย ศิษย์แต่ละฝ่ายยกมือไหว้ครูมวยฝั่งตรงข้าม แล้วทองดีก็ยกมือไหว้นายถึกก่อน เนื่องด้วยนายถึกอาวุโส

กว่า นายถึกก็รับไหว จากนั้นครูทั้งสองเดินออกจากลานมวย นักมวยทั้งสองก็เริ่มร่ำมวยไหว้ครู เสร็จแล้วก็ย่างสามขุมเข้าหากันดูเชิงกันไปมา แล้วนายถึกซึ่งตัวใหญ่ล่ำสันกว่าก็เป็นฝ่ายเตะรุกมาก่อน ทองดีหลบการเตะแล้วกระโดดข้ามศีรษะนายถึกตามแบบจิ้งที่ทองดีฝึกมาแล้วถึกถูกท้ายทอยนายถึกมีนงไป พอนายถึกหันมาทองดีก็เตะเข้าที่เพรียง (กรามหรือขากรรไกร) สลบคาเท้าทันที การต่อสู้ครั้งนี้รวดเร็วสมกับคำว่า “ไม่ทันนกรระจอกกินน้ำ” ครูนิลเองก็นึกไม่ถึงว่านายถึกนักมวยมือดีของบ้านทุ่งยังจะพ่ายแพ้ในเวลาอันรวดเร็ว รู้สึกอับอายชาวบ้าน ครูนิลจึงร้องทำครูเมฆออกมาชกกันพิสูจนฝีมือ แต่ทองดีขึ้นอาสาชกกับครูนิลแทนครูเมฆ การชกครั้งนี้ทองดีไม่ผลิผลามในยกแรกปล่อยให้ครูนิลรุกเอาฝ่ายเดียว พอขึ้นยกที่สองทองดีก็สามารถเตะครูนิลสลับในเวลาอันไม่นานเช่นกัน ด้วยกลมวยที่แปลกและสติปัญญาที่ชาญฉลาด ดูมวยมาหลายสำนัก ฝึกมวยมาหลายที่ จึงผสมผสานจุดดีของมวยต่างๆ เข้ามาเป็นกลมวยของตนที่แปลกตาป้องกันยาก จากการชกคราวนี้ชื่อเสียงเชิงมวยของทองดีก็ลือกระฉ่อนไปทั่วว่าเป็นนักมวยหนุ่มยอดฝีมือที่หาใครมาเปรียบไม่ได้แล้ว

หลังจากเปรียบมวยที่วัดพระแท่นศิลาอาสน์ 3 เดือน ทองดีก็ขอลาครูเมฆไปเรียนวิชาการฟันดาบกับครูดาบที่เมืองสวรรคโลก ซึ่งในสมัยนั้นมีชื่อเสียงมากในเชิงดาบ ครูดาบคนนี้เป็นอาจารย์ของพระภิกษุรูปหนึ่งที่มาพักอาศัยอยู่วัดท่าเสาซึ่งสนิทสนมคุ้นเคยกันดีมาก พระสงฆ์รูปนี้จึงชวนทองดีเดินทางไปเมืองสวรรคโลกเพื่อเรียนฟันดาบ เนื่องจากทองดีมีความรู้ในการฟันดาบมาเบื้องต้นแล้วจนสามารถต่อสู้ชนะโจรขโมยควาย 2 คนนั้นได้ และประกอบกับทองดีเป็นคนใฝ่ความรู้ทางการต่อสู้การเดินทางมาสวรรคโลกครั้งนี้ จึงเป็นการเดินทางมาเรียนดาบเพื่อเพิ่มเติมความรู้ความสามารถในวิชาฟันดาบของตนให้มากขึ้นกว่าเดิม ด้วยอุปนิสัยที่นิสัยที่มุ่งมั่น ทำอะไรทำจริงไม่เกียจคร้าน ประกอบกับมีพื้นฐานมวยและดาบเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทองดีจึงใช้เวลาเพียง 3 เดือนเท่านั้นก็เรียนจบวิชาฟันดาบจากครูดาบเมืองสวรรคโลก จนครูกล่าวชมว่าสอนศิษย์มากี่มากแล้วไม่เคยเห็นใครเรียนได้ดีและรวดเร็วเท่าทองดีมาก่อนเลย

จากสวรรคโลก ทองดีก็เดินทางต่อมายังสุโขทัย ตามคำชวนของพระภิกษุชาวสุโขทัยซึ่งชอบพออุปนิสัยกันและกัน โดยมาพักอาศัยอยู่ที่วัดธานี และที่สุโขทัยนี้ทองดีก็ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ครูมวยจีนและสอนมวยไทยให้ครูมวยจีนเป็นการแลกเปลี่ยนกัน ทองดีเรียนมวยจีนอยู่ไม่ถึงเดือนก็สามารถทำได้ทุกอย่างจนครูมวยจีนชมว่าทองดีเป็นเซียน (เทวดา) ไม่ใช่มนุษย์ ด้วยสติปัญญาอันชาญฉลาดทองดีได้นำความรู้ทางการต่อสู้ที่มีอยู่ทั้งมวยไทย การฟันดาบ มวยจีน และลีลาจ้าว มาผสมผสานเป็นรูปแบบการต่อสู้ทั้งมวยและดาบที่ไม่เหมือนใคร มีความเป็นเอกเทศเฉพาะตัว จึงเป็นนักมวย นักดาบ

ที่มีชื่อเสียงล้าลือไปทั่ว ยากที่ใครจะเสมอเหมือนได้ ทำให้มีเด็กหนุ่มมาขอเรียนมวย เรียนดาบกับทองดี ซึ่งทองดีก็สอนให้โดยไม่เรียกร้อยสิ่งใดๆจากผู้มาเรียน ธรรมเนียมปฏิบัตินี้สืบมาในหมู่ลูกหลานผู้เป็นทายาทของทองดี (พระยาพิชัยดาบหัก) จวบจนปัจจุบันนี้ คือสอนให้ฟรีทั้งมวยไทย และการฟันดาบอันสืบทอดมาจากท่าน และจากการสอนมวยสอนฟันดาบนี้ทำให้ทองดีพบกับเด็กชายผู้หนึ่งชื่อบุญเกิด อายุ 13 ปี กำพร้าบิดามารดา มาขอเรียนมวยกับขอเรียนการฟันดาบกับทองดี และจากนั้นทั้งสองก็เป็นคู่ทุกข์คู่ยากติดตามกันไปตลอดจุดพ่นอง โดยบุญเกิดขออาศัยรับใช้อยู่กับทองดีตั้งแต่นั้นมา

6 เดือนต่อมาหลังจากที่เด็กชายบุญเกิดมาอาศัยอยู่กับทองดี ก็มีชายชาวจีนคนหนึ่งเป็นพ่อค้ามาจากเมืองตาก มาค้าขายที่สุโขทัย อยากกลับเมืองตากแต่หาเพื่อนร่วมเดินทางยังไม่ได้ เนื่องจากด้วยเส้นทางจากสุโขทัยไปเมืองตากเป็นเส้นทางอันตรายเสียชุกชุม ชาวจีนผู้นั้นทราบว่ายกทองดีชอบการชกมวยจึงมาชวนทองดีไปยังเมืองตากด้วยโดยจงใจว่าเจ้าเมืองตาก (สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช) ชอบมวยยิ่งนัก เมืองตากจึงมีการเปรียบมวยอยู่บ่อยๆ ทองดีได้ฟังก็สนใจมากและตัดสินใจร่วมเดินทางไปเมืองตากด้วย ระหว่างทางได้พักค้างคืนในป่า ปรากฏว่าตอนกลางดึกเป็นเวรเฝ้ากองไฟของเด็กชายบุญเกิด กล่าวคือเพื่อป้องกันเสือและสัตว์ร้ายต่างๆตอนกลางคืนต้องสุ่มไฟตลอดเวลา ผู้เดินทางจึงต้องผลัดกันเฝ้ากองไฟคอยใส่ฟืนให้ไฟลุกโชนสว่างตลอดเวลา แต่เด็กชายบุญเกิดเผลอหลับยาม กองไฟจึงมอดลง เสือโคร่งตัวใหญ่ผู้โหดโหดจึงเข้ามาคาบขาเด็กชายบุญเกิดลากเข้าป่า เด็กชายบุญเกิดพอรู้สึกตัวก็ร้องเอะอะให้ทองดีช่วย ทองดีตกใจตื่นขึ้นเห็นเสือลากบุญเกิดไปก็ฉวยได้มีดขลุ่ย ซึ่งเป็นมีดพกประจำตัว วิ่งตามไปพร้อมกับตะโกนเอะอะให้เสือดอกใจแล้ว เสือเมื่อเห็นทองดีวิ่งตามมาด้วยความหวงเหยื่อเสือจึงหันมาจะกัดทองดี ด้วยสัญชาตญาณนักมวย ทองดีจึงชกสวนเข้าใส่เสือทั้งๆที่มีมือยังมีดขลุ่ยอยู่ในมือทั้งหมดทั้งมีดจึงพุ่งเข้าปากเสือ เสือเมื่อเจ็บปวดก็ปล่อยบุญเกิดกระโจนหนีไป ทองดีและชาวจีนจึงนำบุญเกิดมาปฐมพยาบาล แล้วพอรุ่งสางก็รีบเดินทางต่อมาเมืองตากอย่างเร่งด่วนเพื่อนำบุญเกิดมารักษา ทองดีนำบุญเกิดมารักษาตัวที่วัดใหญ่ในเมืองตาก เพราะพระครูเจ้าอาวาสท่านเป็นหมอยาสมุนไพร บุญเกิดรักษาตัวอยู่ 2 เดือน จึงหายเป็นปกติ

4-5 วัน หลังจากทองดีเดินทางถึงวัดใหญ่ มีกองเกวียนสินค้าผ่านมาตามเส้นทางที่ทองดีสู้กับเสือคณะกองเกวียนพบเสือโคร่งตัวใหญ่นอนตายอยู่ตัวหนึ่ง และไม่ไกลจากที่เสือนอนตายก็พบมีดขลุ่ยตกอยู่ 1 เล่ม พร้อมกองเลือดของเสือแสดงว่ามีดขลุ่ยของทองดีติดคาอยู่ในคอเสือ เสือเจ็บปวดมากคะย่อน (กระอักเลือด) เอาจี๋ตออกจากคอและชมซานไปนอนตายไม่ห่างจากที่เสือคะย่อนเอามีตออกจาก

คอ กิตติศัพท์หนุ่มนักมวยบ้านท่าเสาฆ่าเสือ ล่าลือกันไปทั่วสุโขทัยและเมืองตาก และคำล่ำลือนี้รู้ถึงเจ้าเมืองตากด้วย

อยู่มาวันหนึ่งเจ้าเมืองตากก็ให้จัดพิธีถือนำพิพัฒน์สัตยาที่วัดที่ทองดีอาศัยอยู่ และมีมวยฉลองงานนี้ด้วย ทองดีจึงเข้าไปเปรียบมวยโดยขอเปรียบกับครูห้าว ครูมวยชื่อดังของเมืองตากขณะนั้นทองดีอายุได้ 21 ปี

ถึงวันประลองมวยต่อหน้าเจ้าเมืองตาก มีคนมาดูมากมายเต็มวัดไปหมด เนื่องด้วยเป็นการชกมวยประลองต่อหน้าเจ้าเมือง นักมวยจึงต้องร่ำมวยไหว้ครูให้เจ้าเมืองดูด้วย ซึ่งทองดีก็ได้ร่ำมวยอย่างสง่างาม จนได้รับคำชมจากผู้ชมว่าร่ำได้สง่างามดังราชสีห์จับเหยื่อ การร่ำมวยครานี้ทองดีได้นำการย่างเสือลากหางของเพลงดาบมาผสมผสานกับการย่างมวย จึงทำให้การย่างสามชุกดูสง่างามยิ่งนัก เนื่องจากครูห้าวอายุมากกว่า ตัวใหญ่กว่าในยกแรกนายห้าวจึงเป็นฝ่ายรุกทั้งเตะทั้งต่อย ทองดีก็ใช้วิชามวยจีนผสมมวยไทย ปิด ปิด ป้องการรุก การจู่โจมของครูห้าวไปได้ตลอดยก โดยมีได้ถูกอาวุธของครูห้าวเลย พอขึ้นการชกยกที่สอง ทองดีเป็นฝ่ายจู่โจมก่อน โดยใช้กลมมวยเหยียบชายพกชกตา (กลมมวยเถรดับตะเกียง) ตามด้วยกลมมวยยายตำข้าว (ศอกถองกลางศีรษะ) แล้วหกคะเมนตีลังกาไปยืนอยู่ด้านหลังครูห้าว (กลมมวยเสือข้ามกำแพง) พอนายห้าวหันกลับมาหาทั้งๆที่ยังมีนั่งจากการถูกชกตา และถูกศอกถองกลางศีรษะ 2-3 ครั้ง ทองดีก็เตะใส่ใบหน้าครูห้าว จนครูห้าวสลบล้มลงทันที เจ้าเมืองตากชอบใจลีลาการชกของทองดีมาก จึงถามว่าจะชกต่อกับคนอื่นอีกตอนนี้อยู่หรือไม่ เพราะเจ้าเมืองอยากเห็นลีลาการชกของทองดีว่าจะมีอะไรที่แปลกตามาให้ชมอีก ทองดีก็รับปากว่าจะชกต่อได้เลย โดยเจ้าเมืองตากให้ทองดีชกกับครูหมึกอายุ 40 ปี เป็นครูมวยคนหนึ่งของท่านเจ้าเมืองในการชกคราวนี้ นายหมึกร่างกานใหญ่โตกว่าทองดีอย่างมาก นายหมึกจึงเป็นฝ่ายจู่โจมก่อนทั้งชกและเตะ ซึ่งทองดีก็ปิด ปิด หลบเลี่ยงไปได้ด้วยความว่องไวคล่องตัว พอได้จังหวะที่ครูหมึกเตะมาทองดีปิดป้องแล้วเตะสวนไปที่กรามครูหมึกถึงกับเซ ทองดีใช้จังหวัดนี้เตะซ้าย ขวา ระดมใส่ใบหน้าครูหมึก เหมือนเตะต้นกล้วยจนที่สุดครูหมึกก็สลบล้มลงอีกคนหนึ่ง

จากชัยชนะครั้งนี้ ทองดีจึงได้เข้ารับราชการเป็นข้าอยู่ในจวนเจ้าเมืองตาก บ่อยครั้งในยามว่างราชกิจเจ้าเมืองตากก็จะให้ทองดี ร่ำมวย รำดาบให้ท่านชม และกล่าวชมว่างดงามในทุกท่วงท่าดูไม่เบื่อตาเลย

พอดีกับปีที่เข้าเป็นข้าในจวน ทองดี อายุ 21 ปีแล้ว สมควรบรรพชาอุปสมบทตามประเพณีไทย เจ้าเมืองจึงจัดบวชพระให้ทองดี ทองดีก็บวชอยู่ 1 พรรษา เมื่อลาสิกขาออกมาแล้ว เจ้าเมืองตากก็อวยยศให้ทองดีเป็นหลวงพิไชยอาษาเป็นองครักษ์ของเจ้าเมือง และได้ให้ทองดีแต่งงานกับนางสาว ร้าย ญาติฝ่ายภรรยาของท่านเจ้าเมือง ประทานเรือนและคนรับใช้ให้ตามยศศักดิ์ สำหรับเด็กชายบุญเกิดก็ติดตามรับใช้ทองดีในเรือนมาโดยตลอดเช่นกัน

ก่อนทัพพม่าล้อมกรุงศรีอยุธยาไม่นานนัก เจ้าเมืองตากได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาวชิรปราการ ครองเมืองกำแพงเพชร ทองดีก็ติดตามรับใช้ท่านโดยตลอดอย่างใกล้ชิดในฐานะองครักษ์เอก ส่วนบุญเกิดก็โตเป็นหนุ่มแล้วมีฝีมือเชิงดาบ เชิงมวยมากอยู่ ทองดีจึงนำถวายตัวแก่พระยาวชิรปราการเจ้าเมืองกำแพงเพชร ท่านก็รับไว้และให้เป็นทหารในสังกัด หลวงพิไชยอาษา (ทองดี ฟันขาว) ยามใดที่พระยาวชิรปราการ และหลวงพิไชยอาษาไปราชการต่างที่ บุญเกิดก็จะมีหน้าที่คุมบ่าวไพร่ดูแลจวนท่านเจ้าเมืองเป็นอย่างดี เนื่องด้วยฝีมือเชิงดาบ เชิงมวยโดดเด่นอยู่มีใช้น้อย แต่ในคราวที่พระยาวชิรปราการเข้ารักษาพระนครศรีอยุธยาศึกพม่าล้อมกรุงนั้น หลวงพิไชยอาษาและบุญเกิดได้ตามเข้ามาด้วย และออกรบร่วมกันมาโดยตลอดทุกศึก มีความเล่าสืบกันมาในหมู่ลูกหลานว่า ในช่วงที่เจ้าเมืองตากได้รับราชโองการให้มาครองเมืองกำแพงเพชรนี้ ทองดีได้ประดิษฐ์ทำรามวยถวายเจ้าเมืองตาก ชื่อว่าหนุมานแหวกฟอง หงส์ทองโอบยบิน โดยนำลีลาท่าทางจากมวยจีนมาประดิษฐ์เป็นทำรามวยนี้ เนื่องจากเป็นทำรามวยถวายเจ้าเมือง จึงไม่นิยมนำมารำแสดงโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้ผู้น้อยคนนักจักได้เห็นทำรามวยนี้

จากเมืองตาก สู่กำแพงเพชร แล้วเข้าปกป้องกรุงศรีอยุธยา จนสุดจะต้านทานเข้าศึกศัตรู เห็นทีกรุงศรีอยุธยาจักมีรอดน้ำมือพม่าเข้าศึก สมเด็จพระเจ้าตากสินนันทหารคู่พระทัยทั้งไทยจีน 500 ชีวิตตีฝ่าวงล้อมพม่ามุ่งสู่จันทบุรี เพื่อหาฐานในการรวมพลกลับมากู้กรุงศรี 7 เดือนของการพักทัพอยู่เมืองจันทบุรี ในที่สุด ณ วันเสาร์เดือน 12 ขึ้น 11 ค่ำ ปีกุน พ.ศ.2310 (ตรงกับวันที่ 6 พฤศจิกายน 2310) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็สามารถกู้กรุงศรีอยุธยาคืนจากพม่าสำเร็จ ปลายปี 2313 ก็ทรงรวบรวมคนไทยก็ต่างๆเข้าเป็นแผ่นดินเดียวกันโดยมีกรุงธนบุรีศรีมหาสมุทร เป็นเมืองหลวง นายทองดี ฟันขาว หรือหลวงพิไชยอาษาได้รับเคียงข้างสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาทุกศึก

เมื่อสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ทองดีฟันขาว (จ้อย) ราชองครักษ์ในพระองค์ ดำรงยศเป็นเจ้าหมื่นไวยวรนาถ และเป็นราชองครักษ์เอกของพระองค์ท่าน

เสร็จศึกปราบก๊กพิมายของกรมหมื่น เทพพิพิธ ทรงโปรดเกล้าตั้งให้เจ้าหมื่นไวยวรนาถ (ทองดี ฟันขาว หรือจ้อย) เป็นพระยาสีหราชเดโช มีตำแหน่งเป็นนายทหารราชองครักษ์เอกตามเดิม

เสร็จศึกปราบก๊กเจ้าพระฝาง (2313) ทรงโปรดเกล้าตั้งให้พระยาสีหราชเดโช (ทองดี ฟันขาว หรือจ้อย) เป็นพระยาพิชัย ปกครองเมืองพิชัยอันเป็นเมืองหน้าด่านตอนเหนือที่สำคัญยิ่งในสมัยนั้น และนับเป็นวาระแรกที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และทองดีราชองครักษ์เอกต้องแยกจากกัน นับแต่เข้ารับราชการสนองพระเดชพระคุณตั้งแต่เมืองตาก

ทองดีแม้จะได้ดำรงยศ เป็นพระยาแต่ได้รับพระราชทานเครื่องยศเสมอด้วยเจ้าพระยา ส่วนนายบุญเกิดทหารคู่มือทองดีนั้นได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าเป็นหมื่นหาญณรงค์ นายทหารคนสนิทของพระยาพิชัยเจ้าเมืองพิชัย (ทองดี ฟันขาว หรือจ้อย)

เมื่อได้มาครองเมืองพิชัย พระยาพิชัยก็เข้ากราบสักการะพระครูวัดมหาธาตุ และพระประธานโบสถ์วัดมหาธาตุ แล้วเข้าสักการะเทวาคารรักษาเมืองพิชัย ตามธรรมเนียมแล้วก็ให้หาบิดามารดาของท่านก็ทราบว่า บิดาได้เสียชีวิตแล้วยังคงเหลือแต่มารดา พระยาพิชัยก็รับเอามารดาเข้ามาอยู่ในจวนเจ้าเมือง ชาวเมืองพิชัยจึงเรียкмารดาพระยาพิชัยว่า “แม่คุณใหญ่ในจวน”

สำหรับครูเที่ยง ครูมวยบ้านแก่ง และครูเมฆ ครูมวยบ้านท่าเสายังมีชีวิตอยู่เช่นกัน พระยาพิชัยก็ให้เข้าพบกราบเคารพครูทั้งสอง แล้วแต่งตั้งให้เป็นกำนัน ปกครองราษฎรในหมู่บ้าน ตำบลของท่านทั้งสองต่อไป

เมื่อสำรวจเมืองแล้วพระยาพิชัยก็ให้ปรับปรุงค่ายคูประตูหอรบ บูรณะวัดสำคัญๆในเมืองพิชัย เพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจราษฎร และที่สำคัญ คือ การเตรียมพลรบของเมืองพิชัย โดยคัดเลือกเด็กหนุ่มเข้ามาฝึกดาบ ฝึกมวยเป็นการเร่งด่วน เพราะไม่รู้ว่าพม่าจะกลับมาตีอีกเมื่อใด โดยมีหมื่นหาญณรงค์เป็นกำลังสำคัญในการฝึกเด็กหนุ่มเหล่านั้น แม้เด็กหญิงที่ร่างกายแข็งแรง และมีใจกล้า พระยาพิชัยก็ให้ฝึกดาบฝึกมวยไว้ถนัดทั่วทุกตัวคน เนื่องด้วยจากประสบการณ์เสียกรุง ทำให้ท่านเห็นว่าทั้งชายหญิงบ้านระจัน ก็เป็นที่ร่ำรื้อกันทั่วและแสดงให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องฝึกให้หนุ่มสาวเมืองพิชัยรบเป็นทุกคน รวมถึงการสะสมอาวุธต่างๆไว้ในยามศึกด้วย

ทหารจากธนบุรี จำนวนหนึ่งก็ได้รับพระบรมราชานุญาตให้มาเป็นนายทหารเมืองพิชัย ซึ่งล้วนแล้วแต่เคยรบเคียงข้างพระยาพิชัยกันมาทั้งสิ้น ต่างเล่าขานถึงความเก่งกล้าในการรบของพระยา

พิชัยให้ชาวเมืองพิชัยได้รับรู้ ทำให้ชาวเมืองพิชัยมีขวัญกำลังใจยิ่งนักที่มีเจ้าเมืองที่เก่งกล้าการรบ ใน กองทัพจำเป็นต้องมาอาวุธหลายรูปแบบทั้งดาบ หอก ง้าว โล่ ดั้ง เขน ซึ่งพระยาพิชัยท่านเห็นการใช้ อาวุธเหล่านี้ในการศึกจริงๆ มามากมายหลายปี และได้จำเรียนไว้บ้างจากนายทหารเอกของสมเด็จพระ เจ้าตากสินมหาราช ประกอบกับพระยาพิชัยเป็นคนผสมผสานประยุกต์ความรู้ในการใช้อาวุธได้ดี มาก ท่านจึงเรียนรู้ได้เร็ว สร้างองค์ความรู้ได้เร็ว กองกำลังเมืองพิชัยจึงมีทหารที่มีฝีมือในการใช้อาวุธ ทุกรูปแบบ โดยท่านร่วมกับหมื่นหาญณรงค์ และทหารที่เคยร่วมรบกันมานานช่วยกันฝึกชาวเมือง พิชัยทั้งชายหญิงให้พร้อมรบศึกอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ด้วยความที่เป็นนายทหารองครักษ์เอกที่สมเด็จพระ เจ้าตากสินทรงไว้พระทัยมากที่สุดทั้งด้านความจงรักภักดีและมีฝีมือ จึงทรงแนะนำ ทรงสอน ทรง ฝึก ทั้งพิชัยสงคราม คาถาอาคม มวย ดาบ การขี่ม้าศึกให้กับพระยาพิชัยมาโดยตลอด ยิ่งทำให้พระยา พิชัยเก่งกล้าการศึกยิ่งนัก จึงทรงไว้วางพระทัยมอบให้รักษาเมืองพิชัยอันเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญตอน เหนือของธนบุรี

และแล้วสิ่งที่พระยาพิชัย (ทองดี ฟันขาว) คาดการณ์ไว้ก็เป็นจริง ในเดือนยี่ปีชาล พ.ศ.2313 โปมะยง่วน นายทหารพม่า ซึ่งยึดครองเมืองเชียงใหม่ยกทัพมาตีเมืองสวรรคโลก ซึ่งก็ไม่ไกลจากเมือง พิชัยมากนัก เจ้าเมืองสวรรคโลกมีใบบอกไปยังกรุงธนบุรี ในขณะที่เดียวกันก็แจ้งมายังเมืองพิชัย เมือง พิษณุโลก และเมืองสุโขทัย ให้รีบยกมาช่วยโดยด่วน ในคราวนี้ แม้เป็นคราวแรกแต่ทหารเมืองพิชัยก็ รบพุ่งแสดงฝีมือการรบเป็นยอดเยี่ยมสมกับฝีมือการรบของพระยาพิชัยผู้เป็นเจ้าของ เมื่อเจ้าเมือง พิชัยและทหารพิชัยไปศึกสวรรคโลกเป็นส่วนมาก ทหารส่วนหนึ่งรักษาเมืองร่วมกับหญิงเมืองพิชัยที่ ผ่านการฝึกดาบ ฝึกมวยจากเจ้าท่านเจ้าเมืองพร้อมรบรับศึกหากมีมาถึงกำแพงเมืองพิชัยดูจเดียวหญิง กล้าชาวบ้านระจัน

เมื่อทัพหลวงธนบุรีมาถึงก็ร่วมกันรุกรบไล่พม่าเป็นสามรถ จนทัพพม่าโปมะยง่วนถอยหนี กลับไป สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพักทัพที่เมืองพิชัย เตรียมทัพขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ และศึก เชียงใหม่ครั้งนี้ทหารเมืองพิชัยก็ได้ร่วมศึกแสดงฝีมือเป็นที่เลื่องลือ ทัพธนบุรีล้อมรอบเมืองเชียงใหม่ อยู่ 9 วันก็ยกทัพกลับ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพักทัพที่เมืองพิชัยอีกครั้ง ก่อนเสด็จกลับกรุงธนบุรี และในคราวนี้พระยาพิชัยได้นำมารดาและคุณชาย ภรรยาพร้อมด้วยบุตร เข้าเฝ้าทูลพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเมตตายิ่ง พร้อมทั้งทรงกล่าวชื่นชม รักรบเมืองพิชัยที่มีฝีมือการรบเก่งกาจ นัก ทำให้ทรงสบายพระทัยในหัวเมืองหน้าด่านฝ่ายเหนือว่าเข้มแข็งยิ่งนัก

พม่าตีเมืองพิชัย ครั้งที่ 1 ต้นปีมะเส็ง พ.ศ.2314 เมืองเวียงจันทน์กับเมืองหลวงพระบางมีเรื่องขัดแย้งกัน เจ้าหลวงพระบาง (เจ้าสุริยวงศ์ แห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต) ยกทัพเข้าล้อมเมืองเวียงจันทน์ เจ้าบุญสาร เจ้าเมืองเวียงจันทน์ จึงขอกำลังทหารพม่าจากเจ้ากรุงอังวะมาช่วย เจ้ากรุงอังวะจึงให้ไปสุพลา เป็นแม่ทัพมาชิกชิงโบ เป็นกองหน้ายกมาช่วยเจ้าเมืองเวียงจันทน์ เจ้าเมืองหลวงพระบางสู้ไม่ได้ก็ยอมอ่อนน้อมเจ้ากรุงอังวะ จึงให้ไปสุพลาไปพักที่เชียงใหม่เพราะเกรงกรุงธนบุรีจะยกมาตีเชียงใหม่อีก ไปสุพลาออกเดินทางจากหลวงพระบางมาทางเมืองน่าน เห็นใกล้ชายแดนไทยประกบกับไปสุพลาใคร่อดดีฝีมือข่มโปมะยง่วน เจ้าเมืองเชียงใหม่จึงยกทัพลงมาตีเมืองพิชัย อันเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงธนบุรี เมื่อฤดูแล้งปลายปีมะโรง พ.ศ.2315 ครานี้พระยาพิชัยตั้งรับอยู่แต่ในเมือง เนื่องด้วยค่ายคูประตูหอรบปรับปรุงแข็งแรงมั่นคงนักแล้ว และมีโอบอกไปยังเจ้าพระยาสุรสีห์ฯ เมืองพิษณุโลก ขอกำลังมาช่วย เมื่อกำลังเมืองพิษณุโลกมาถึงกรุงเข้าตีพม่าที่ค่ายวัดเอกราช ฝ่ายพระยาพิชัยก็ยกทัพออกจากเมืองตีกระหนาบพม่า จนค่ายพม่าแตกหนีไปเมืองเชียงใหม่

พม่าตีเมืองพิชัยครั้งที่ 2 ต้นปีมะเส็ง พ.ศ.2316 เวียงจันทน์กับหลวงพระบางวิวาทกันอีก ไปสุพลาที่เข้าระงับเหตุเสร็จสิ้นแล้วก็ยกทัพมาตีเมืองพิชัยอีกครั้ง เมื่อปลายฤดูฝน พ.ศ.2316 แต่คราวนี้ไทยเรารู้ตัวก่อน เจ้าพระยาสุรสีห์ แห่งเมืองพิษณุโลกกับพระยาพิชัยเจ้าเมืองพิชัย ยกกำลังออกไปข่มโจมตีทัพพม่าได้สู้รบกันเป็นสามารบ พระยาพิชัยถือดาบสองมือนำกำลังพลออกรบถึงขั้นตะลุมบอน พระยาพิชัยไล่พันทหารพม่าล้มตายเป็นอันมาก จนดาบของท่านหักไปเล่มหนึ่ง ก็ยังสู้รบต่อจนได้ชัยชนะขับไล่ทหารพม่าแตกพ่ายไปเมื่อวันอังคาร เดือนยี่ ปีมะเส็ง แรมเจ็ดค่ำ พ.ศ.2316 (7 มกราคม 2316) จึงได้สมญานามว่า “พระยาพิชัยดาบหัก” แต่นั้นมา และในศึกครั้งนี้ หมื่นหาญณรงค์ (บุญเกิด) สละชีพเพื่อชาติ ถูกปืนพม่าเข้าศึก เสียชีวิตในทีรบ ยังความเศร้าโศกเสียใจแก่พระยาพิชัยและชาวเมืองพิชัยยิ่งนัก

หลักจากศึกเมืองพิชัยครั้งนี้ พระยาพิชัยดาบหักได้ทำศึกสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีอีกหลายครั้ง ทั้งศึกตีเมืองเชียงใหม่จนชนะ ศึกขับไล่พม่าที่เมืองตาก ตลอดมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเสียแต่พม่า พ.ศ.2310 จนปลายรัชสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีร่วมสิบปีเศษ พระยาพิชัยดาบหักได้ร่วมรบสนองงานราชกิจสงครามถวายมาโดยตลอด ได้รับเคียงข้างสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (ทองด้วง) เจ้าพระยาสุรสีห์ (บุญมา) และ 4 ทหารเอกของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

และเมื่อมีการปลัดแผ่นดินวันที่ 6 เมษายน 2325 สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (ทองด้วง)ปราบดาภิเษกครองราชย์สมบัติเริ่มต้นราชวงศ์จักรี ทรงพระนามว่า สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระยาพิชัยดาบหักในฐานะข้าหลวงเดิมในพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกให้เข้าเฝ้า ทรงถามว่าจะยังรับราชการต่อในแผ่นดินของพระองค์หรือไม่ ซึ่งโดยพระราชอำนาจแล้วพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่สามารถถอดถอน ริบทรัพย์ หรือแม้แต่ประหารชีวิตข้าหลวงเดิมในพระเจ้าแผ่นดินองค์ก่อนนั้นก็ย่อมทำได้ แต่คงจะเนื่องด้วยรู้จักกันเป็นอย่างดี เคยร่วมรบ ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ตั้งแต่กู้กรุง จึงมีพระเมตตาตียิ่งนักจึงทรงถามความสมัครใจดูก่อน พระยาพิชัยดาบหักสุดแสนจะอาลัยในสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียิ่งนัก ประกอบกับพิเคราะห์แล้ว หากรับราชการต่อไป สักวันอาจจะต้องมีความผิดถึงแก่ชีวิตได้ และถึงตอนนั้นครอบครัวคนใกล้ชิดก็จะถูกโทษทัณฑ์ไปด้วย จึงขอถวายชีวิตเป็นราชพลีขอตายตามสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี แต่ขอพระเมตตาให้ทรงชุบเลี้ยงบุตรภรรยาบ่าวไพร่ของตนให้อยู่เย็นเป็นสุขในพระบรมโพธิสมภารต่อไป

พระยาพิชัยดาบหักได้ถวายชีวิตตายตามเสด็จเมื่ออายุได้ 41 ปี (พ.ศ.2325)

นับถึงวันนี้ปี พ.ศ.2561 พระยาพิชัยดาบหักได้จากพวกเราชาวไทยไป 277 ปีแล้ว (พ.ศ.228 ถึง พ.ศ.2561) ท่านได้ทิ้งคุณงามความดีในการปกป้องแผ่นดินไทยให้รอดพ้นจากข้าศึกศัตรู ทำให้พวกเราได้มีแผ่นดินเป็นเอกราชร่มเย็นเป็นสุขมาจนทุกวันนี้ พร้อมทั้งให้ตัวอย่างคุณความดีของท่านแก่เรา ลูกหลาน คือความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความกล้าหาญ ฝึความรู้อย่างยาก ความมานะอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ความโอบอ้อมอารีต่อมิตรและทุกคน ความกตัญญู กตเวทิต่อ(มีพระคุณ) เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในเชิงการต่อสู้ และความเป็นผู้มองกาลไกล มรดกด้านคุณธรรมเหล่านี้สมควรที่เราทั้งหลายจักได้เจริญตามรอยท่าน เพื่อให้ท่านยังคงอยู่ในจิตใจ นิสัยของเราไปชั่วลูกชั่วหลาน นอกจากนี้ พระยาพิชัยดาบหักยังได้ทิ้งมรดกภูมิปัญญาในการต่อสู้อันเป็นเอกลักษณ์ของท่านไว้ให้พวกเราคือ วิชามวยไทย วิชาดาบไทย วิชาคาถาอาคม และวิชาอาวุธไทยที่ท่านได้ประยุกต์และสร้างสรรค์ขึ้นเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อใคร โดยสืบทอดผ่านผู้เป็นทายาทของท่านคือ สายสกุล “เขาวนปรีชา” (สำนักดาบพิชัยธนบุรี) เพื่อเป็นประจักษ์พยานว่า พระยาพิชัยดาบหักชาวเมืองพิชัย คือสุดยอดวีรบุรุษนักรบ ผู้รบเคียงข้างสองมหाराช ผู้รังสรรค์ภูมิปัญญาด้านการต่อสู้ป้องกันตัวขึ้นเป็นของตนเอง และมอบไว้ให้เราชาวไทย ได้สืบสานสืบทอดเพื่อรำลึกถึงเกียรติคุณของท่านสืบไปนานเท่านาน

8.2 แผนผังทายาทผู้สืบทอดวิชาดาบ วิชามวยวิชาดาบอาคม

จาก พระยาพิชัยดาบหัก

8.3 คำรับรองให้ใช้นามสกุล

คำรับรองให้ใช้นามสกุล

ข้าพเจ้าเคยศึกษาวิชานี้ที่ (พระตำหนักนคร) ซึ่งได้รับ
 พระราชทานนามสกุล "วิชัยศักดิ์" โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 พระราชทาน ณ พระราชวังบางปะอิน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ และโดย
 นามสกุลนี้ข้าพเจ้าได้รับพระราชทานคนเดิมแล้วเป็นคนแรก และได้
 อนุญาตให้บรรดาศักดิ์สืบสายโลหิตโดยตรงมาจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
 เจ้าอยู่หัว
 ข้าพเจ้าได้จวนสิ้นหนเวลาข้าคน เพื่อจะได้พบผู้ใดซึ่ง
 คำนึงว่าใช้นามสกุลนี้ ในกตัญญูตามสายโลหิตของตระกูล บิดน้า ทายาท
 ได้ทราบโดยแน่ชัดว่า ทบพิศาล เข้าวินธุ์ เป็นบุตรของ นาย กู ซึ่งคือ
 บิดหรือชนนัย ตาบวลวิมล พระญาติ จำพวกวิชัย จึงหวังบุตรดีตก
 เป็นผู้สืบสายโลหิตโดยตรงมาจาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
 "วิชัยศักดิ์" ดังเช่นนี้
 เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงอนุญาตให้ ทบพิศาล เข้าวินธุ์
 ใช้นามสกุล "วิชัยศักดิ์" ได้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
 ทบพิศาล เข้าวินธุ์

กรรมาทพ ๗
 ๗ กรกฎาคม ๒๔๕๖

สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขา
 วนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหักคำรับรองให้ใช้นามสกุล

ข้าพเจ้านายศรีท่าย วิชัยชัทคะ (พระศรีพัฒนากร) ซึ่งได้รับพระราชทานนามสกุล “วิชัยชัทคะ” โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทาน ณ พระราชวังบางปะอิน เมื่อ พ.ศ. 2456 และโดยนามสกุลนี้ ข้าพเจ้าได้รับพระราชทานคนเดียวและเป็นคนแรก และได้ให้อนุญาตบรรดาผู้ที่สืบสายโลหิตโดยตรงมาจากพระยาพิชัยดาบหักใช้นามสกุลนี้

ข้าพเจ้าได้สอบสวนมาเป็นเวลาช้านาน เพื่อจะได้พบผู้ใดซึ่งสมควรจะใช้นามสกุลนี้ ให้ถูกต้องตามสายโลหิตของตระกูล บัดนี้ข้าพเจ้าได้ทราบโดยแน่ชัดว่า นายพิศาล เขาวนปรีชา เป็นบุตรของนายภู ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลวัดพระธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นผู้สืบสายโลหิตโดยตรงมาจากพระยาพิชัยดาบหักซึ่งเป็นต้นตระกูลวิชัยชัทคะด้วยผู้หนึ่ง

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงอนุญาตให้นายพิศาล เขาวนปรีชา ใช้นามสกุล “วิชัยชัทคะ” ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

นายศรีท่าย วิชัยชัทคะ

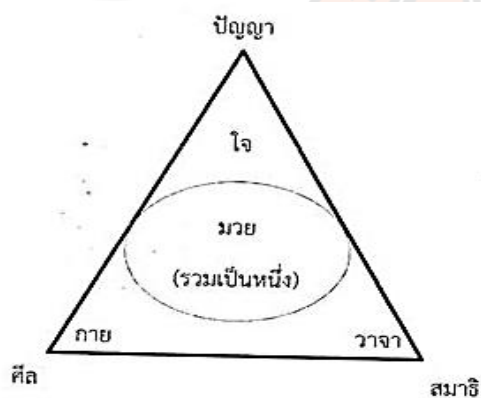
กรุงเทพฯ

7 กรกฎาคม 2490

8.4 หลักไตรรัตน์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัสตินทร์ เซวานปรีชา, 2561)

มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นมวยวิถีพุทธ กล่าวคือ เป็นมวยที่มุ่งสร้างคนดีที่มีศีลธรรม ให้กับบ้านเมือง สร้างนักรบที่มีศีลมีธรรมไม่ไขว่โกง หรือนักเลงอันธพาล ในการฝึกมวยได้นำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปลูกฝังอบรมบ่มเพาะให้ศิษย์เป็นคนดีมีศีลมีธรรม ตั้งมั่นในศีล 5 ฝึสันทิ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นสุภาพชน มีน้ำใจโอบอ้อมอารี นิยมการช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมบ้านเมือง สามัคคีในหมู่ศิษย์สำนักเดียวกัน กตัญญูทเวทิต่อบิดามารดา ครูอาจารย์และแผ่นดินถิ่นเกิด มีความขยันหมั่นเพียรไม่ลุ่มหลงอบายมุข ฝึการบุญการกุศล สวดมนต์ภาวนาเป็นประจำ แม้การรำมวยก็ยั้งเน้นที่การเจริญสติปัญญา (กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน) จึงกล่าวได้ว่า มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นมวยวิถีพุทธ เป็นมวยสร้างคนดี นอกจากนี้ยังอบรมสั่งสอนให้ศิษย์หมั่นฝึกสติเพื่อรวมกายและใจให้เป็นหนึ่ง ให้ความสำคัญกับหลักศีล สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขา) ให้สมกับคำว่า “มวย” ที่หมายถึงการรวมกันเป็นหนึ่งเดียว เตือนใจให้นึกถึงการรวบรวมกายใจให้เป็นหนึ่งหรือที่กล่าวว่า “เก็บใจไว้กับกาย” จักได้ไม่พุงซ่าน เมื่อกายใจรวมเป็นหนึ่งย่อมมีพลังมหาศาล หรือเมื่อศีล สมาธิปัญญา รวมกันเป็นหนึ่งแล้วย่อมเกิดพลังในการละกิเลสได้ นี่คือนี่สิ่งที่ครูควรประพฤติเป็นตัวอย่างแก่ศิษย์ และอบรมสั่งสอนให้ศิษย์เข้าใจหลักการดังกล่าวนี้ และนำไปปฏิบัติในชีวิตของตน เพื่อการเป็นคนดี หลักที่กล่าวมานี้เรียกว่า “หลักไตรรัตน์า”

สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดย สายสกุลเซวานปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 19

หลักไตรรัตน์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ศีล = คือการสำรวม กายวาจา ใจ ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นสุภาพชนคนดี ควบคุมกาย วาจา ใจของตนไว้ในทางที่ถูกที่ควรได้

สมาธิ = คือ มีจิตสงบตั้งมั่นในความดี จิตใจมั่นคงแน่วแน่ในความดีงาม มีสมาธิจิต มีสติดี มีสติสมาธิที่เป็นหนึ่งเดียว จิตไม่วอกแวกซัดส่าย ดำรงสติสัมปชัญญะให้มั่นคง มีจิตใจผ่องใสดี ใฝ่บุญกุศลมีคุณธรรมในใจ

ปัญญา = คือ รู้ผิดชอบชั่วดี รู้บาปบุญคุณโทษ รู้กาลเทศะ รู้อะไรควรอะไรไม่ควร ตลอดจน ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ฝึกใช้ปัญญานำหน้าอารมณ์ มีสำนึกดีเสมอ

มีศีล สมาธิ ปัญญา อยู่ในกายวาจาใจเสมอ คือรวมกันเป็นหนึ่ง การเรียนคาถาอาคมจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอยู่ในกรอบไตรรัตน์นี้ได้ เพราะต้องมั่นสวดมนต์ท่องคาถา ต้องมั่นฝึกสติสมาธิ คาคาจักได้เข้มขลัง อีกประการหนึ่ง “คำว่าเป็นศิษย์มีครู” นี้ทุกคนย่อมเกรงกลัวที่จะทำผิดคำครู ที่เรียกกันว่า “ผิดครู” จักควบคุมตัวเองให้อยู่ในกรอบคำสั่งสอนของครู ก็เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้ศิษย์ดำรงตนอยู่ในกรอบของหลักไตรรัตน์ได้

จากที่กล่าวมานี้จึงเห็นได้ว่า มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนั้น เป็นมวยวิถีพุทธ เป็นมวยสร้างคนดี การเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จึงเป็นมากกว่าการเรียนศิลปะในการต่อสู้ป้องกันตัวเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการหนึ่ง ในการสร้างพัฒนาคนดีให้สังคมประเทศชาติบ้านเมือง ซึ่งผู้เป็นครูมวยสอนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักทุกคนต้องตระหนัก ต้องเข้าใจ และปลูกฝังสั่งสอนศิษย์ให้เป็นไปตามหลักการนี้

มวย มีความหมายว่า การรวมกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างเหนียวแน่นมั่นคง เช่น “มวยผม” ถ้ามวยหลวมๆมวยไม่แน่น ผมก็อาจจะหลุดสยายออกมารกรุงรังได้ การมวยผมจึงต้องมวยให้แน่นๆ ดังเช่น ศีล สมาธิ ปัญญาในกาย วาจา ใจ นั้นต้องรวมกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างเหนียวแน่นมั่นคงจึงจะเกิดพลัง “ความดี” นำไปสู่การหลุดพ้นจากกิเลสได้ นักมวยจึงต้องตระหนักในข้อนี้และตั้งตนเป็นคนดีตามหลักการของไตรรัตน์ ฉะนั้น การเรียนดาบ มวย คาคา จึงต้องประสานกันเป็นหนึ่งเดียว รวมกันเป็นหนึ่งเดียวไม่ขัดแย้งกัน (หมายถึง ผู้เรียนดาบ มวย คาคา ในสายพระยาพิชัยดาบหัก) จึงจะสัมฤทธิ์ผลในการใช้ ซึ่งพระยาพิชัยดาบหักท่านเป็นปฐมบรมครูที่รวบรวมวิชาดาบ วิชามวย วิชาคาถาให้เป็นหนึ่งเดียวในตัวท่าน ท่านจึงสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางการต่อสู้ที่เป็นเอกเทศไม่เหมือนใคร ท่านจึงเป็นนักรบที่เก่งหาใครเหมือนเทียบเคียงได้

นักมวย นักดาบ นักรบในสมัยโบราณทุกคนจะเป็นคนมีศีลมีธรรมใฝ่ในบุญกุศล ถือศีลปฏิบัติธรรม เจริญกรรมฐานทั้งสิ้น มิใช่ทำตัวเป็นนักเลงอันธพาล เพราะนอกจากจากปฏิบัติตนในวันครอบครัวว่าจะเป็นคนดีแล้ว การเรียนคาถาอาคมจักต้องปฏิบัติตัวดีมีศีลมีธรรม มิฉะนั้นคาถาอาคมก็จะเสื่อม ไม่เข้มขลังใช้ไม่ได้ ใช้คุ้มตัวไม่ได้ ฉะนั้นขุนศึก แม่ทัพ นายกอง สมัยโบราณล้วนถือศีลภาวนา

ฝึกสติ ฝึกสมาธิ ปฏิบัติกัมมัฏฐานกันทั้งสี่ สวดมนต์ ภาวนากันทุกค่ำเช้า ทำบุญให้ทานประจำ ทุกวันพระก็ไปวัด สิ่งเหล่านี้ล้วนหล่อหลอมให้นักดาบ นักมวย นักรบเป็นคนดีของบ้านเมือง แนวทางนี้ได้ถ่ายทอดกันมาในหมู่ลูกหลาน ผู้เรียนดาบ เรียนมวย เรียนคาถาอาคมของพระยาพิชัยดาบหักจนทุกวันนี้

จึงกล่าวได้ว่า มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นมวยวิถีพุทธและเป็นมวยสร้างคนดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา” เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก อันได้แก่บริบทท้องถิ่น และกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยขอนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยลำดับการนำเสนอจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรม และด้านมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรม

เอมอร ชลพิไลพงศ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวจีนในเขตไชน่าทาวน์ มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาการสื่อสารของชาวจีนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างรุ่นต่อรุ่น และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลการศึกษาจากครอบครัวชาวจีนที่มีสมาชิก 3 รุ่น จำนวน 10 ครอบครัวในย่านไชน่าทาวน์ โดยรุ่นแรกจะต้องอพยพมาจากประเทศจีน ใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาในแนวชาติพันธุ์วิทยาและการสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับประวัติครอบครัว และวัฒนธรรมจีนต่างๆ ในด้านภาษาและปัจจัย 4 ของมนุษย์

ผลการศึกษามีดังนี้ รูปแบบในการสื่อสารของชาวจีนในไชน่าทาวน์ มี 2 รูปแบบคือ การสื่อสารแบบเป็นกิจจะลักษณะ (การสื่อสารโดยตรง) โดยชาวจีนรุ่นแรกจะใช้วิธีการพูด บอก หรือสอนโดยตรง เพื่อให้ลูกหลานได้รับรู้วัฒนธรรมจีนด้านต่างๆ อีกรูปแบบที่ชาวจีนรุ่นแรกใช้ก็คือ การสื่อสารแบบไม่เป็นกิจจะลักษณะ (การสื่อสารโดยอ้อม) เป็นการสื่อสารโดยไม่ได้ตั้งใจจะสื่อสาร เป็นการทำซ้ำบ่อยๆ หรือบางครั้งก็ไม่มี การสื่อสารใดๆ แต่ลูกหลานเกิดกระบวนการเรียนรู้จนสามารถรับรู้วัฒนธรรมจีนต่างๆ ได้เองในที่สุด โดยครอบครัวกลุ่มตัวอย่างแต่ละครอบครัวเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่

แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสาร ประกอบไปด้วย ปัจจัยภายใน ดังนี้ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ลักษณะนิสัยของสมาชิกภายในครอบครัว และเวลาในการสื่อสาร ส่วนปัจจัยภายนอก มีดังนี้ เพื่อนหรือโรงเรียน สื่อมวลชน และสมาคมต่างๆ นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐ และนโยบายของรัฐ ก็มีส่วนต่อการสื่อสารเช่นกัน ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวจีนไม่มากนัก

กุลธิดา อุบุรณกุล (2555) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การสืบทอดองค์ประกอบของประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของประเพณี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ด้านประเพณี ถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต คนในท้องถิ่นทั้งกลุ่มคนเฒ่าคนแก่ กลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มเด็กและวัยรุ่น คณะกรรมการศาลเจ้า ผู้ดูแลศาลเจ้า ฮวดกั้วหรือผู้ประกอบการ พิธีกรรม หน่วยงานภายนอก ได้แก่ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดภูเก็ต การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภูเก็ต สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า 1.บริบทชุมชนของจังหวัดภูเก็ต บริบทชุมชนเป็นต้นกำเนิดประเพณีถือศีลกินผัก นอกจากนี้บริบทชุมชนยังมีผลต่อการสืบทอดประเพณี กล่าวคือ ในอดีตบริบทของชุมชนมีลักษณะเป็นเมืองขนาดเล็ก มีผู้คนอาศัยไม่มากนัก คนในชุมชนรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ส่วนครอบครัวก็พบว่า มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ชาวภูเก็ตสมัยก่อนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมง และทำเหมืองแร่ดีบุก ทำให้มีเวลาว่างให้กับครอบครัวและมีเวลาร่วมงานประเพณี จึงทำให้คนสมัยก่อนมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีมาก แต่ปัจจุบันจังหวัดภูเก็ตถูกแปรสภาพเป็นเมืองใหญ่ คนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น ผู้คนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการสืบทอดมีความยากลำบาก 2.ประวัติและองค์ประกอบของประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต พบว่า องค์ประกอบประเพณีซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดต้นไม้แห่งคุณค่า พบว่า รากของประเพณีได้แก่ ความเชื่อ และหลักปฏิบัติ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยาก ส่วนลำต้นได้แก่ ที่มาและอาหารเจ ซึ่งเป็นตัวค้ำจุนรากให้คงอยู่ และส่วนดอก ใบ ผล เช่น สถานที่ประกอบพิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ประทัด เครื่องดนตรี ซึ่งเป็นส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชนได้ง่าย 3.กระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณี ในอดีตคนในท้องถิ่นมีการสื่อสารอย่างเรียบง่ายคือ ใช้วิธีบอกเล่าปากต่อปาก ทำให้ประเพณีไม่

ผิดเพี้ยนมากนัก ส่วนปัจจุบันก็ยังมีการใช้วิธีเดิมในครอบครัว และมีหน่วยงานภายนอกอย่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามาสื่อสารประชาสัมพันธ์ อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในหลายด้าน 4.บทบาทหน้าที่ของประเพณีถือศีลกินผักมีลักษณะเคลื่อนไหวไปตามบริบทชุมชน ในอดีตมีบทบาทหน้าที่หลายอย่างเช่น ด้านการรักษาโรคและที่พึ่งทางใจ ปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่เพิ่ม เช่น การเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบทอดประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไป

9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ตระกูลวิชัยขัทคะ : ชาติมาลาพระยาพิชัยดาบหัก มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาการสืบทอดสายตระกูลวิชัยขัทคะ (2) ศึกษาบทบาทของตระกูลวิชัยขัทคะที่มีต่อชุมชนและสังคม และมุมมองของชุมชนและสังคมที่มีต่อตระกูล (3) ศึกษาพัฒนาการของครอบครัวนายทิวาถวัลย์ วิชัยขัทคะ (4) ศึกษาบทบาท หน้าที่ และปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวนายทิวาถวัลย์ วิชัยขัทคะ มีต่อชุมชนและสังคม (5) เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนและสังคมที่มีต่อครอบครัวนายทิวาถวัลย์ วิชัยขัทคะ

ผลการศึกษาพบว่า ต้นตระกูลวิชัยขัทคะ คือ พระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งเป็นวีรบุรุษผู้กล้า ที่มีความองอาจกล้าหาญ รักชาติและเสียสละ วีรกรรมที่พระยาพิชัยดาบหักได้สร้างไว้ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ชาวไทยทุกคนจวบจนปัจจุบันนี้ และได้มีการสร้างอนุสาวรีย์และอนุสรณ์สถานไว้ในที่ต่างๆ มากมาย เช่น พระปรางค์บรรจู่จันของพระยาพิชัยดาบหัก อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรธานี พิพิธภัณฑสถานพระยาพิชัยดาบหัก ศาลพระยาพิชัยดาบหัก เมื่อได้รับพระราชทานนามสกุล “วิชัยขัทคะ” แล้ว บุคคลที่อยู่ในตระกูลได้มีการสืบทอดลูกหลานหลายช่วงชั้น จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเท่าที่ผู้วิจัยสืบค้นได้ ปัจจุบันถึงช่วงชั้นที่ 12 และบุคคลในตระกูลนี้มีบทบาทสำคัญในการรับใช้และพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านกฎหมาย และด้านการศึกษา เช่น พันเอกทวน วิชัยขัทคะ ดร.สงขลา วิชัยขัทคะ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา และนายทิว วิชัยขัทคะ นอกจากนี้บุคคลในสังคมยังเห็นความสำคัญกับพระยาพิชัยดาบหัก ในฐานะที่มีความซื่อสัตย์ และกล้าหาญ และให้การสนับสนุนและเผยแพร่ชื่อเสียงของพระยาพิชัยดาบหัก สำหรับบุคคลที่มีบทบาทในการรวบรวมสายตระกูล วิชัยขัทคะ คือ นายทิว วิชัยขัทคะ เมื่อนายทิว วิชัยขัทคะ ได้เสียชีวิตลง ผู้ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสืบทอดเจตนารมณ์ต่อคือ นายทิวาถวัลย์ วิชัยขัทคะ ซึ่งเป็นบุตรชายคนโต จากการศึกษาในภาพรวมทั้งหมด ทำให้ทราบว่า ครอบครัวนายทิวาถวัลย์ วิชัยขัทคะ มีความภูมิใจในความเป็นบุคคลในสาย

ตระกูลพระยาพิชัยดาบหัก และถึงแม้ในปัจจุบันสังคมรอบข้าง หรือส่วนราชการบางหน่วยจะให้ความสำคัญกับตระกูล "วิชัยชัทตะ" น้อยลง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ครอบครัวนายทิวาถวัลย์ ยังคงมีความพยายามที่จะรักษาเอกลักษณ์และความสำคัญของต้นตระกูล (พระยาพิชัยดาบหัก) ให้คงอยู่และเป็นที่รู้จักในสังคม เฉกเช่น ดาวอยู่เคียงคู่ฟ้า หากแต่ถ้าเมื่อสิ้นยุค ของนายทิวาถวัลย์ วิชัยชัทตะ แล้วใครจะเป็นผู้สืบทอดและรักษาความเป็นพระยาพิชัยดาบหัก แล้วตระกูลพระยาพิชัยดาบหักจะอยู่ในสังคมแบบใด และจะคงอยู่หรือล่มสลายไป

สุภกกาญจน์ จิวาลักษณ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง พระยาพิชัยดาบหัก : วีรบุรุษในประวัติศาสตร์กับการศึกษาด้วยมุมมองทางคติชนวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบุคลิกลักษณะของพระยาพิชัย ดาบหักในมุมมองแห่งความเป็นวีรบุรุษ (2) เพื่อศึกษาภาพสะท้อนของพระยาพิชัยดาบหักผ่าน มุมมองทางคติชนวิทยา และ(3) เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องแดนสถิตแห่งพระยาพิชัยดาบหัก

จากการศึกษาพบว่า บุคลิกลักษณะของพระยาพิชัยดาบหักในมุมมองแห่งความเป็นวีรบุรุษ พบบุคลิกลักษณะของวีรบุรุษขุนพลคู่พระทัย ประกอบด้วย 2 ลักษณะเด่น ได้แก่ 1) การเป็นผู้นำหรือแม่ทัพในการสู้ศึกสงครามที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์แห่งการต่อสู้ โดยได้รับการคัดเลือกด้วยคุณสมบัติหรือลักษณะเหนือคนอื่น การมีอาวุธคู่กายเป็นเอกลักษณ์ และประกอบวีรกรรมในระหว่างการต่อสู้ 2) เปี่ยมด้วยความจงรักภักดีต่อสถาบันที่ศรัทธามากกว่าชีวิต ซึ่งได้รับความไว้วางพระทัยหรือยอมรับให้ประกอบกิจเพื่อองค์สถาบัน และมีการกระทำที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันที่ศรัทธามากกว่าชีวิต นอกจากนี้บุคลิกลักษณะของพระยาพิชัยดาบหักยังสอดคล้องกับวีรบุรุษของชาติอันเป็นลักษณะหนึ่งของวีรบุรุษในวัฒนธรรมไทย ตามทัศนะของนิธิ เอียวศรีวงศ์ ซึ่งจะมีลักษณะ คือเป็นบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่จริงในประวัติศาสตร์ชาติ เป็นนักรบ เป็นผู้ปกครอง มีการเลือกตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่ามนุษย์ทั่วไป และการตอบสนองนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และปรากฏอนุสาวรีย์ที่ได้รับการสักการบูชา และการศึกษาภาพสะท้อนของพระยาพิชัยดาบหักผ่านมุมมองทางคติชนวิทยา พบภาพสะท้อนเกี่ยวกับพระยาพิชัยดาบหัก ได้แก่ อนุสาวรีย์ วัดถุมงคล พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบึงกาฬและบทประพันธ์เกี่ยวกับพระยาพิชัยดาบหัก โกะชนเขียว พาลี วิชามวย และดาบสายพระยาพิชัยดาบหัก และการศึกษาความเชื่อเรื่องแดนสถิตแห่งพระยาพิชัยดาบหัก พบรูปแบบแดนสถิต 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 คติจากชนผู้ศรัทธา สะท้อนจากการสัมภาษณ์พูดคุยและสังเกตการณ์ โดยในทัศนะที่ 1 เชื่อว่าพระยาพิชัยดาบหักสถิต ณ อนุสาวรีย์หรือศาลแต่ละแห่ง ทัศนะที่ 2 เชื่อว่า พระยาพิชัยดาบหักจะสถิตอยู่บริเวณผู้ศรัทธาเพื่อช่วยเหลือ

บันดาลให้การอธิษฐานนั้นประสบความสำเร็จ และรูปแบบที่ 2 คติจากชนผู้ศรัทธา สะท้อนจากวรรณกรรมเทพปกรณัมวิทยา โดยที่ขณะที่ 1 สะท้อนจากคติพราหมณ์ฮินดู สรุปได้ว่า หากพระยาพิชัยดาบหักเป็นเทพบริวารที่จุติลงมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ปราบยุคเข็ญในฐานะขุนพลคู่พระทัย หมายความว่า พระยาพิชัยดาบหักควรเป็นเทพ บริวารชุดเดียวกับเทพบริวารแห่งพระนารายณ์ ที่จุติตามพระนารายณ์มาด้วยเหตุนี้ “ทุกคราวที่ เกิดยุคเข็ญ” ดังนั้น แดนสถิตแห่งพระยาพิชัยดาบหัก โดยความตามคติพราหมณ์นี้ ปรากฏได้ตั้งแต่ บริเวณเขาไกรลาส (ยอดหนึ่งบริเวณเขาพระสุเมรุ) หรือ บริเวณโดยรอบเขาพระสุเมรุ อันหมายถึง บนเทือกเขาหิมาลัย ที่ตั้งในประเทศอินเดีย และที่ขณะที่ 2 สะท้อนจากคติพุทธศาสนา โดย วินิจฉัยจากกุศลกรรมที่ส่งผลให้ท่านควร สถิต ณ สวรรค์ ซึ่งสวรรค์ที่ท่านควรสถิตก็คือสวรรค์ชั้นที่ เทพยดาปรากฏบทบาทหน้าที่ในการ “ช่วยเหลือมนุษย์” นั่นก็คือ “สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาท่อไป ถึงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์”

ณัฐพัชร มหายศนันท์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องรำมวยท่าเสา:กรณีศึกษาค่ายเลียงประเสริฐ ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาคั้งนี้ (1)เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการรำมวยท่าเสา (2)เพื่อศึกษารูปแบบของการรำมวยท่าเสา และ(3)เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดการรำมวยท่าเสา

จากการศึกษาพบว่า ครูฉลอง เลียงประเสริฐ เป็นผู้ที่มีริเริ่มก่อตั้งค่ายมวยขึ้น เริ่มต้นด้วยการฝึกหัดบุตรสาวชกและเตะตั้นกล้วย ถุงแปงและหนังวัว ครูฉลองเป็นผู้ให้คำแนะนำวิธีการฝึกหัดมวยให้ถูกต้องตามหลักของสำนักท่าเสา และเป็นผู้ฝึกสอนให้กับนักมวยภายในค่ายเลียงประเสริฐ ส่วนการฝึกหัดและครอบครู ศิษย์ของครูฉลอง เลียงประเสริฐ คนสุดท้ายที่ได้รับการครอบครูจากครูฉลอง คือ คุณสมพงษ์ เภาโต หรือ ชูพงษ์ เลียงประเสริฐ (นามที่ใช้ในการเปรียบมวย) ซึ่งในปัจจุบันคุณสมพงษ์ เภาโต เป็นครูฝึกมวยให้กับนักมวยค่ายเลียงประเสริฐ โดยถ่ายทอดท่าทางการไหว้ครู แม่ไม้มวยไทยที่ได้รับจากครูฉลองให้แก่ศิษย์ที่สังกัดค่ายเลียงประเสริฐสืบต่อมา โดยมีรูปแบบของการรำมวยท่าเสาประกอบด้วย การไหว้ครู หรือการครอบครู ท่าการไหว้ครู แยกออกเป็น 2 แบบ คือ (1)หรับนักมวยชาย คือ มีการไหว้ครูพรหมสี่หน้าและใช้ท่ากวาดพระแม่ธรณีเป็นหลัก (2)สำหรับนักมวยหญิง ไหว้ครูพรหมสี่หน้าเช่นกัน ท่าที่ใช้เน้นท่าสวน้อยปะแปงเป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็นสากลเชิงมวยหรือแม่ไม้มวยไทยของค่ายเลียงประเสริฐที่เป็นที่เดิมนั้นมีทั้งหมด 7 ท่าด้วยกัน เครื่องดนตรีและเพลงบรรเลงประกอบมวยไทยของจังหวัดอุดรดิถ์ยังคงใช้วงปี่มวเป็นหลักแต่อาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม การแต่งกายมวยค่ายเลียงประเสริฐ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ที่ใช้ในการแข่งขัน คือ 1.ลักษณะการแต่งกายที่ใช้สำหรับแข่งขันมวยคาดเชือก 2.ลักษณะการแต่งกายที่ใช้สำหรับการ

แข่งขันมวยไทยของค่ายเลี้ยงประเสริฐ ส่วนเครื่องรางและของขลังนั้นจะเป็นลักษณะพิเศษของแต่ละบุคคลเท่านั้น ในเรื่องของมงคลนักมวยแต่ละคนในค่ายเลี้ยงประเสริฐจะมีเป็นของตนเอง กล่าวคือมีการผูกด้ายสิมมงคลหรือสีที่ผูกโฉลกกับนักมวยคนนั้นไว้ แต่ที่เห็นว่านักมวยมีติดอยู่ที่มงคลเกือบทุกคนก็คือเหรียญพระยาพิชัยดาบหักนั่นเอง และในปัจจุบันลูกหลานได้สืบทอดเจตนารมณ์ของครูฉลองที่ต้องการสืบทอดศิลปะการต่อสู้มวยสายท่าเสาให้คงอยู่กับจังหวัดอุตรดิตถ์ต่อไป

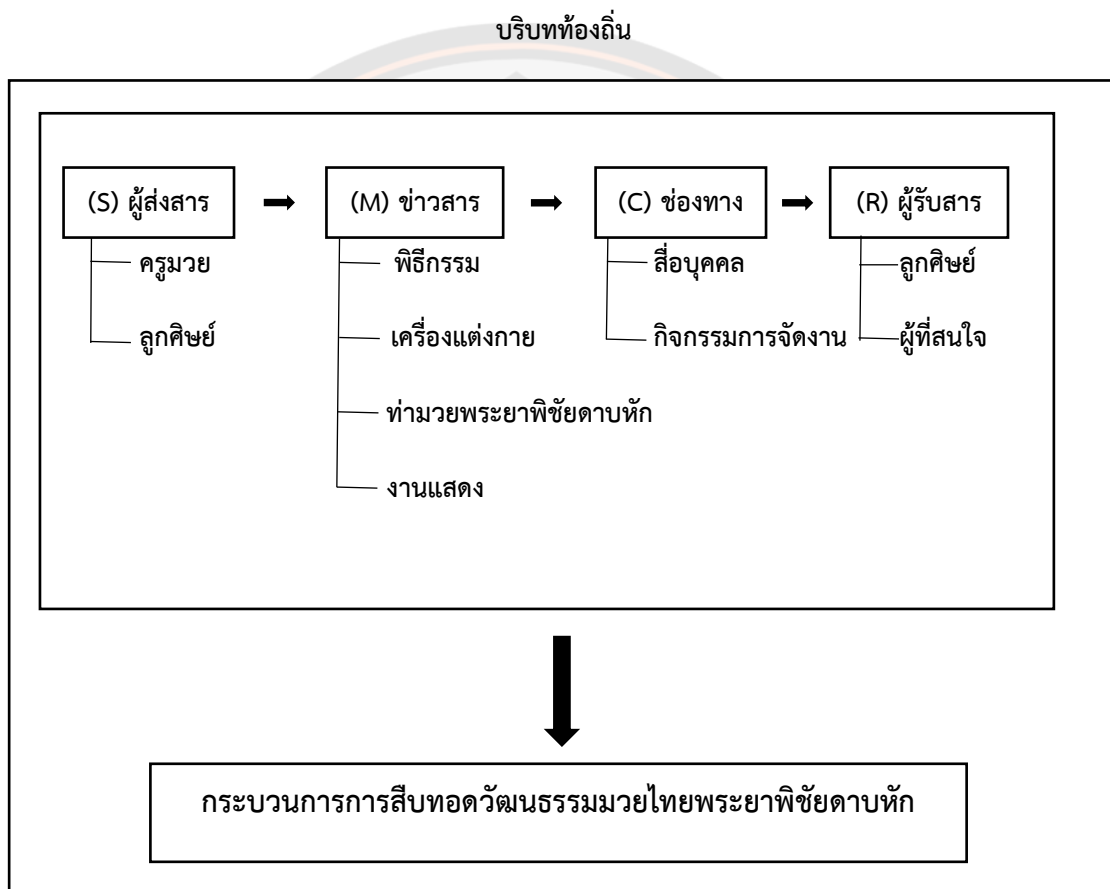
ทรงพล นาคเอี่ยม (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของความหลากหลายในเชิงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวไทย : กรณีศึกษามวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวไทย ในแง่ของการสืบทอดองค์ความรู้วัฒนธรรม และประเพณีที่เกี่ยวข้องโดยใช้มวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหักเป็นกรณีศึกษา (2) เพื่อศึกษาประวัติ และพัฒนาการ รวมทั้งเพื่อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับมวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก

จากการศึกษาพบว่า ประวัติของมวยสายพระยาพิชัยดาบหักบอกเล่าถึงการแสดงคุณค่าที่มีความหลากหลายของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวในสังคมประเพณีของไทย ทั้งองค์ความรู้และวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับทั้งวิถีชีวิต ความเชื่อ และระบบคุณค่าของสังคมยุคสมัยนั้นอย่างแยกไม่ออก แต่เมื่อสังคมไทยพัฒนาเข้าสู่ความทันสมัยด้วยวิถีคิดต่างๆ ในยุคดังกล่าว ทำให้เกิดการกำหนดตำแหน่งหน้าที่เพียงหนึ่งเดียวให้กับองค์ความรู้เหล่านี้ จึงส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่เคยแสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จนกระทั่งปัจจุบันได้เกิดการรื้อฟื้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมใหม่ โดยศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวไทยได้ถูกจัดการด้วยแนวทางที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อประโยชน์ตามแต่ละกลุ่มความต้องการที่ถูกแยกย่อยออกไป ซึ่งแนวคิดแบบจารีตนิยมมองการเปลี่ยนแปลงนี้ว่าเป็นการเสื่อมสลาย ในขณะที่แนวคิดแบบสมัยนิยมมองว่าเป็นพัฒนาการอย่างไรก็ตาม การจัดการทั้งสองแนวคิดจะต้องดำเนินควบคู่กันไปในวงการศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวไทย เนื่องจากการสร้างแนวทางอย่างหลากหลายและมีความสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน จะส่งผลให้องค์ความรู้ประเภทนี้สามารถสร้างคุณค่าสูงสุดให้สังคมได้ทุกยุคสมัยสืบต่อไป

กรอบแนวคิดวิจัย

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สายสกุลเซวานปรีชา ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิด 2 แบบดังนี้

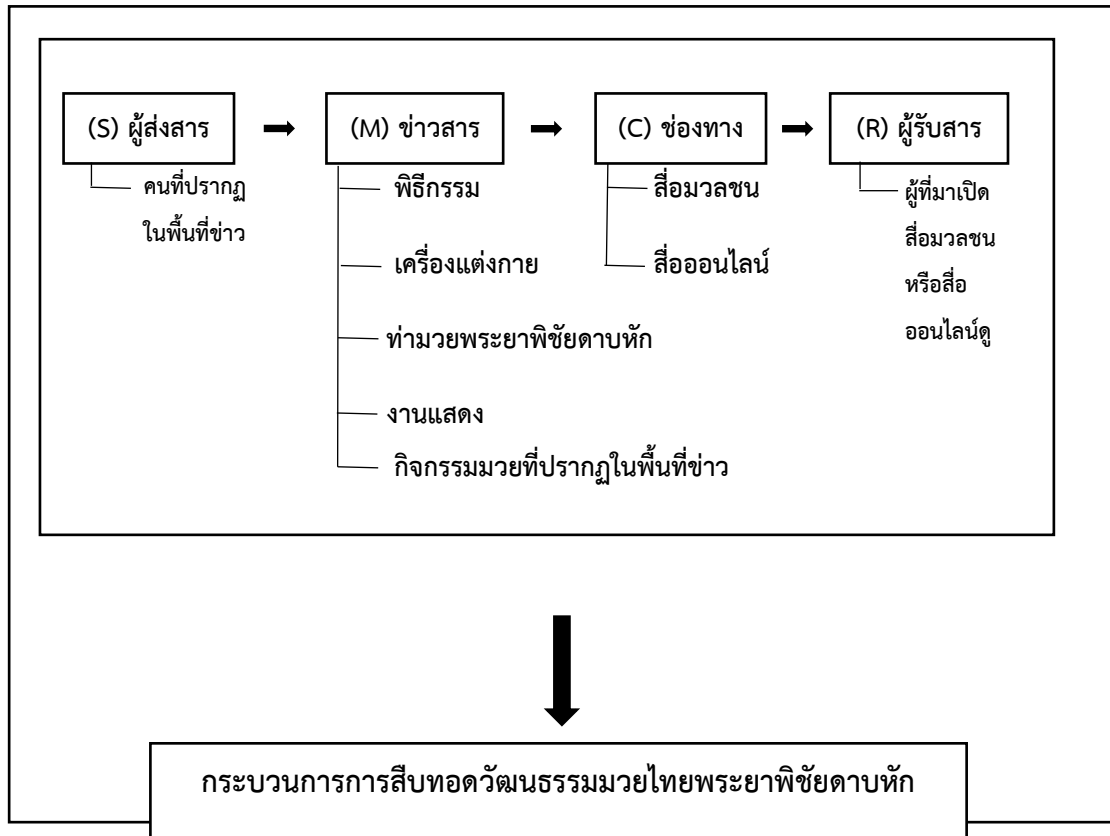
1.แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคล และกิจกรรมการจัดงาน

กระแสโลกาภิวัตน์

2.แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์

บริบทท้องถิ่น

กระแสนโยบายวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่องการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และเอกสาร เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการเชิงอุปมาน (The inductive method) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีวิธีดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ทายาทที่สืบทอดมวยพระยาพิชัยดาบหัก

มีเกณฑ์ในการเลือก คือ

- 1) เป็นผู้ที่สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และมีความชำนาญการเกี่ยวกับมวยไทย

พระยาพิชัยดาบหักและทำการเผยแพร่

- 2) เป็นบุคคลที่ได้รับรองในเรื่องความรู้เกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักจาก

สำนัก

วัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์

2. บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในการสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้

ดำรงอยู่

มีเกณฑ์ในการเลือก คือ

- 1) เป็นผู้มีความชำนาญการเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักและทำการเผยแพร่
- 2) เป็นบุคคลที่ได้รับรองในเรื่องความรู้เกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักจาก

สำนักวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์

ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ได้แก่

1. หัสตินทร์ เซวานปรีชา (ทายาทผู้สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอยู่ในปัจจุบัน)
2. ศิษย์เก่าผู้เคยเรียนมวยพระยาพิชัยดาบหัก 2 คน (ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากหัสตินทร์ เซวานปรีชา)
3. ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก 8 คน (ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดหัสตินทร์ เซวานปรีชา)
4. ผู้อำนวยการกองวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 1 คน ซึ่งมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก
5. นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 1 คน ซึ่งมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก
6. นักวิชาการฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมท้องถิ่น 1 คน ซึ่งมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์

นอกจากการสัมภาษณ์บุคคลตามข้อ 1 – 6 แล้วผู้วิจัยยังมีมีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยสังเกตพิธีกรรม กิจกรรม ที่เกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และบทสัมภาษณ์ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

1. สัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ คือเครื่องบันทึกเสียงและสมุดจดบันทึก เพื่ออำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลบันทึกรายละเอียดของข้อมูล ช่วยให้ผู้สัมภาษณ์พิจารณาย้อนทวนข้อมูลได้ และสามารถสรุปข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยผู้วิจัย มีบทบาทในการเป็นผู้สังเกตและผู้สัมภาษณ์

3. วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารมวยไทยที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก โดยการเก็บข้อมูลจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น ลงพื้นที่ซึ่งเป็นสถานที่สอนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและห้องสมุด

2. ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยสัมภาษณ์ เฉพาะประเด็นที่ต้องการและสนใจที่จะศึกษา พร้อมด้วยการจดบันทึก และบันทึกเทปขณะสัมภาษณ์ เป็นจำนวน 4 รอบ ได้แก่ รอบแรกครูมวยผู้เป็นทายาท รอบสองศิษย์เก่าที่เคยเรียน รอบสามศิษย์ปัจจุบัน และรอบสี่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละรอบจะต่างสถานที่ ต่างบุคคล และต่างเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงและเชื่อถือได้ โดยมีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ จดคำสำคัญในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

การจัดการทำข้อมูล

ในการจัดการทำข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 2 แบบ โดยแยกดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่างๆ มาศึกษาอย่างละเอียด พร้อมจัดระบบหมวดหมู่ ตามความต้องการที่จะศึกษาที่กำหนดไว้

2. นำข้อมูลจากภาคสนาม ที่เก็บรวบรวมได้จากสัมภาษณ์ ซึ่งได้จัดไว้ในสมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง มาถอดความ มาแยกประเภท จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการนำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก คือ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา (ทายาทสืบทอดมวยพระยาพิชัยดาบหัก) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่

ตรงกับความเป็นจริง และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการดังนี้ (สุภางค์ จันทรวานิช, 2543)

3.1 การตรวจสอบด้านข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูล

โดยนำข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสาร ผลการสังเกต ผลการสัมภาษณ์ที่บันทึก เก็บรวบรวมมาได้จากแหล่งต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเวลา สถานที่ โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกันต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และจากตัวบุคคล มาสรุปรวม เปรียบเทียบความสอดคล้อง รวมทั้งเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญให้มีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์และครอบคลุมประเด็นวิเคราะห์ที่กำหนด

9.2 การตรวจสอบข้อมูลด้านบุคคลแบบสามเส้า โดยตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยน

ไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ข้อมูลที่ได้รับไม่มีความมั่นใจ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยเปลี่ยนผู้สังเกต และตรวจสอบว่า ข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่

9.3 การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation)

โดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบันทึกพร้อมทั้งพิจารณา กิริยาท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมาย ร่วมกับการถอดเทป และการบันทึกภาคสนามในหลายๆ วิธี และมี การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด เพื่อให้มั่นใจได้ว่ารายงานการวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่มีความครอบคลุมเพียงพอในการพรรณนาวิเคราะห์และอธิบายลงข้อสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามสิ่งที่ต้องการศึกษาของการวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้วิธีการเชิงอุปมาน (the inductive method) ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลรูปธรรมย่อยๆ หรือความรู้ย่อยๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ในแหล่งกรณีศึกษา มาวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้อง หรือหาการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อหาข้อสรุปเชิง

นามธรรม เมื่อนักวิจัยได้เห็นนามธรรมแล้วก็ลงมือสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบ ยืนยันก็ถือเป็นสมมติฐานชั่วคราว ถ้าหากได้รับการยืนยันแล้ว ก็ถือเป็นข้อสรุป

2. วิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ โดยการใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยพระยาพิชัยดาบหัก จะวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างข้างต้นที่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องตามหลักการมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา เพื่อศึกษา อัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา และเพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา โดยในบทนี้จะกล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับบริบทสถานที่ศึกษาของจังหวัดอุตรดิตถ์ และนำเสนอเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้ให้ข้อมูลหลัก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และเอกสาร เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการเชิงอุปมาน (the inductive method) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บริบทสถานที่ศึกษาของจังหวัดอุตรดิตถ์

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

อุตรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยเป็นจังหวัดทางผ่านประตูขึ้นสู่ภาคเหนือตอนบนประเทศไทย เป็นเมืองก่อนประวัติศาสตร์ตัวเมืองเดิมชื่อ บางโพท่าอิฐ ได้รับความยกฐานะเป็นจังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2476 “อุตรดิตถ์” หมายถึง เมืองท่าแห่งทิศเหนือ เป็นเมืองตำนานแม่ย่าลับแล และเมืองถิ่นกำเนิดของวีรบุรุษกู้ชาติ “พระยาพิชัยดาบหัก” ทหารเอกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอยู่ โดยจังหวัดอุตรดิตถ์มีพื้นที่ประมาณ 7,854 ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับ 25 ของประเทศ จังหวัดอุตรดิตถ์แบ่งพื้นที่ เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 67 ตำบล 613 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์, 2562)

ภาพ 1 แสดงถึงแผนที่จังหวัดอุตรดิตถ์

ที่มา <http://www.kitmaiwatpho.com/datathailand/Province/18UTT.html>

สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2563

โดยมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีจุดเริ่มต้นที่ **วัดมหาธาตุ อำเภอฟิชชัย** ที่พ่อส่งมาเรียนหนังสือและมวยจากพระและผู้เฒ่าผู้แก่ ต่อมาเมื่อเรื่องชกต่อยกับลูกเจ้าเมืองเลยหนีมาที่บ้านแก่ง **อำเภอรอน** ฝึกมวยกับครูเที่ยง เป็นเวลาปีเศษ และได้ฉายาใหม่มาด้วยว่า “ทองดีฟันขาว” ซึ่งทองดีฟันขาวได้เดินทางต่อมาพักอยู่ที่วัดวังเตาหม้อ หรือวัดบางเตาหม้อในปัจจุบันอยู่ใน **อำเภอมืองอุตรดิตถ์** พอดีช่วงที่พักอยู่ที่วัดมีจ้าวสมโภชน์ ทองดีเฝ้าดูอยู่ตลอดเจ็ดวัน หลังจากนั้นได้ฝึกหัดกระโดดหัดตีลังกา โดยหัดเองอยู่ถึง 6 เดือน ก็สามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว จากนั้นก็ลาพระสงฆ์ที่วัดวังเตาหม้อ เดินทางไปบ้านท่าเสา ซึ่งอยู่ใน **อำเภอมืองอุตรดิตถ์**เช่นกัน เพื่อไปเรียนมวยกับครูเมฆแห่งบ้านท่าเสา รวมสองปีได้ จนอายุ 21 ทองดีได้เข้ารับราชการกับพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นทหารเอกคู่พระทัย ในปี 2313 ทองดีได้อวยยศเป็นพระยาพิชัย ปกครองเมืองพิชัยบ้านเกิด ต่อมาพม่ายกทัพมาตีเมืองพิชัยเป็นครั้งที่ 2 ในปี 2316 พระยาพิชัยถือดาบสองมือนำกำลังพลออกรบ พระยาพิชัยไล่ฟัน

ทหารพม่าล้มตายเป็นจำนวนมาก จนดาบของท่านหักไปเล่มหนึ่ง ก็ยังสู้รบจนได้ชัยชนะ จึงได้สมญานามว่า “พระยาพิชัยดาบหัก” (หัตถินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษา สำนักวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ได้มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนรู้อุดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ด้วยกิจกรรม "มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก" ของครูและนักเรียนโรงเรียนต่างๆในจังหวัดอุดรดิตถ์ เช่น โรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาด(กีธรรมสาร) ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ และมีจัดทำหลักสูตรมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์อีกด้วย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์, 2562)

การศาสนา ประชากรของจังหวัดอุดรดิตถ์นับถือศาสนา พุทธ ประมาณร้อยละ 99.66 ศาสนาคริสต์ และอิสลาม ประมาณ ร้อยละ 0.34 ซึ่งมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีจุดเริ่มต้นมาจากพระที่สอนมวยไทยให้ แล้วนำมาผสมผสานเข้าด้วยกันเป็นมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนั่นเอง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์, 2562)

ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม (เมือง 3 วัฒนธรรม) จังหวัดอุดรดิตถ์มีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ที่สำคัญ 3 ลักษณะ คือ 1) ล้านช้าง 2) ล้านนา 3) สุโขทัย หรือรัตนโกสินทร์ และมีงานประเพณีที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์, 2562)

1) งานพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาดจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นงานเทศกาลเชิดชูเกียรติและรำลึกถึงพระยาพิชัยดาบหักที่มีต่อประเทศชาติซึ่งจะจัดขึ้น ณ สนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก หน้าศาลากลางจังหวัดฯ ในวันที่ 7 - 16 มกราคม ของทุกปี

2) งานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์พระยืนพุทธบาทยุคล และพระนอนพุทธไสยาสน์สันนิษฐานว่า มีการจัดงานสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เพื่อร่วมกันทำบุญตักบาตรและนพพระแท่นศิลาอาสน์ในวันขึ้น 8-15 ค่ำ เดือน 3 (วันมาฆบูชา) ของทุกปี ณ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ (พระอารามหลวง)

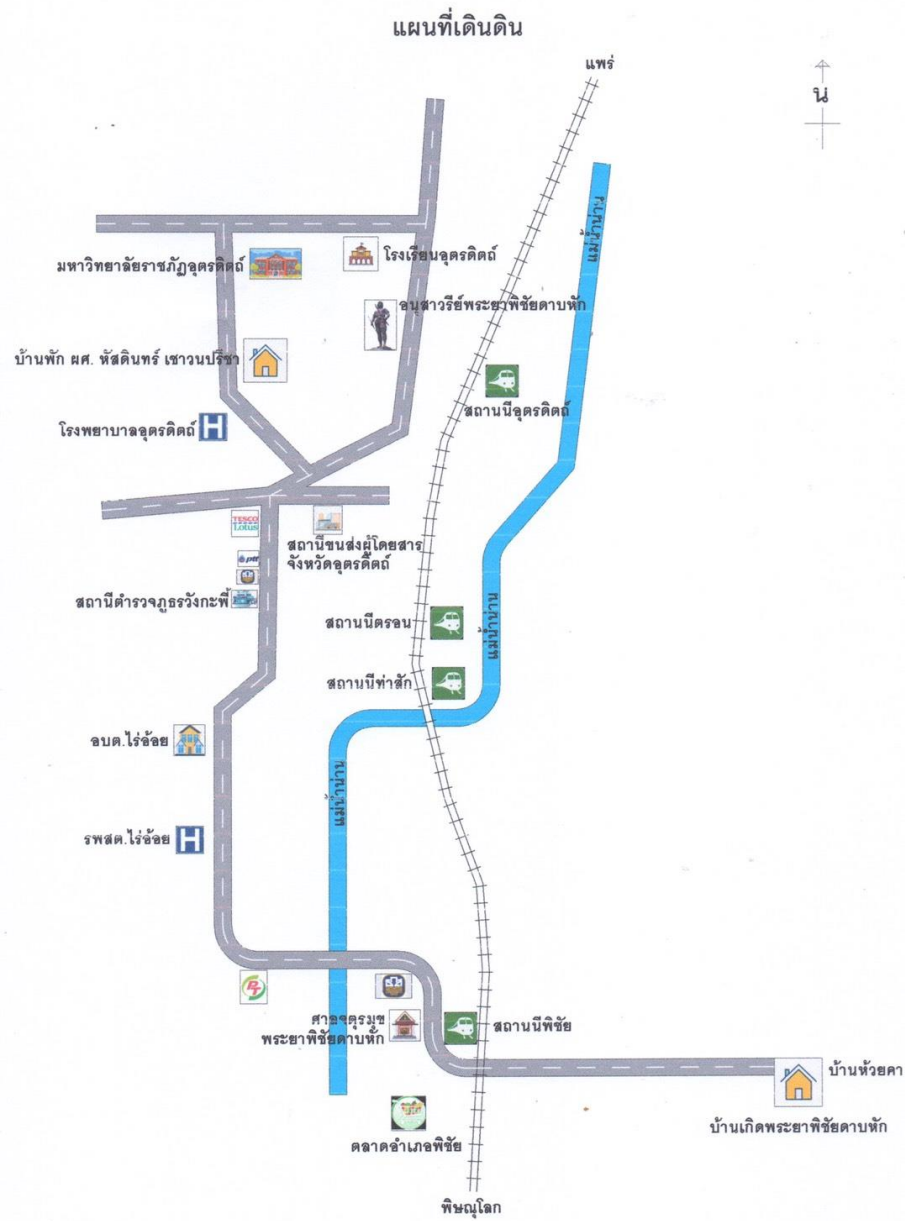
2) มหกรรมเหล็กร้าไฟ้และของดีทองแสนขัน จัดขึ้นเป็นประจำระหว่างวันที่ 20 - 21 มีนาคม ของทุกปี

4) งานประเพณีอัฐมีบูชา เป็นพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพจำลองของพระพุทธเจ้า

ประกอบการ แสดง แสง สีเสียง กำหนดจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ - แรม 8 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ณ วัด
บรมธาตุทุ่งยั้ง อ.ลับแล

5) งานเทศกาลกลางสาด ล่องกองหวาน และมหรหรรรมของดีเมืองอุตรดิตถ์เป็นการจัด
งานเพื่อกระตุ้น ให้เกษตรกรปรับปรุงพันธุ์กลางสาด และส่งเสริมการขายผลไม้ต่างๆ และผลิตภัณฑ์
สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ ณ สนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก มีกำหนดจัดขึ้นในช่วงกลางเดือน
กันยายน - ต้นเดือนตุลาคมของทุกปีโดยมีระยะเวลา การจัดงานประมาณ 10 วัน

ภาพ 2 แสดงถึงแผนที่เดินดินในการศึกษาวิจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา

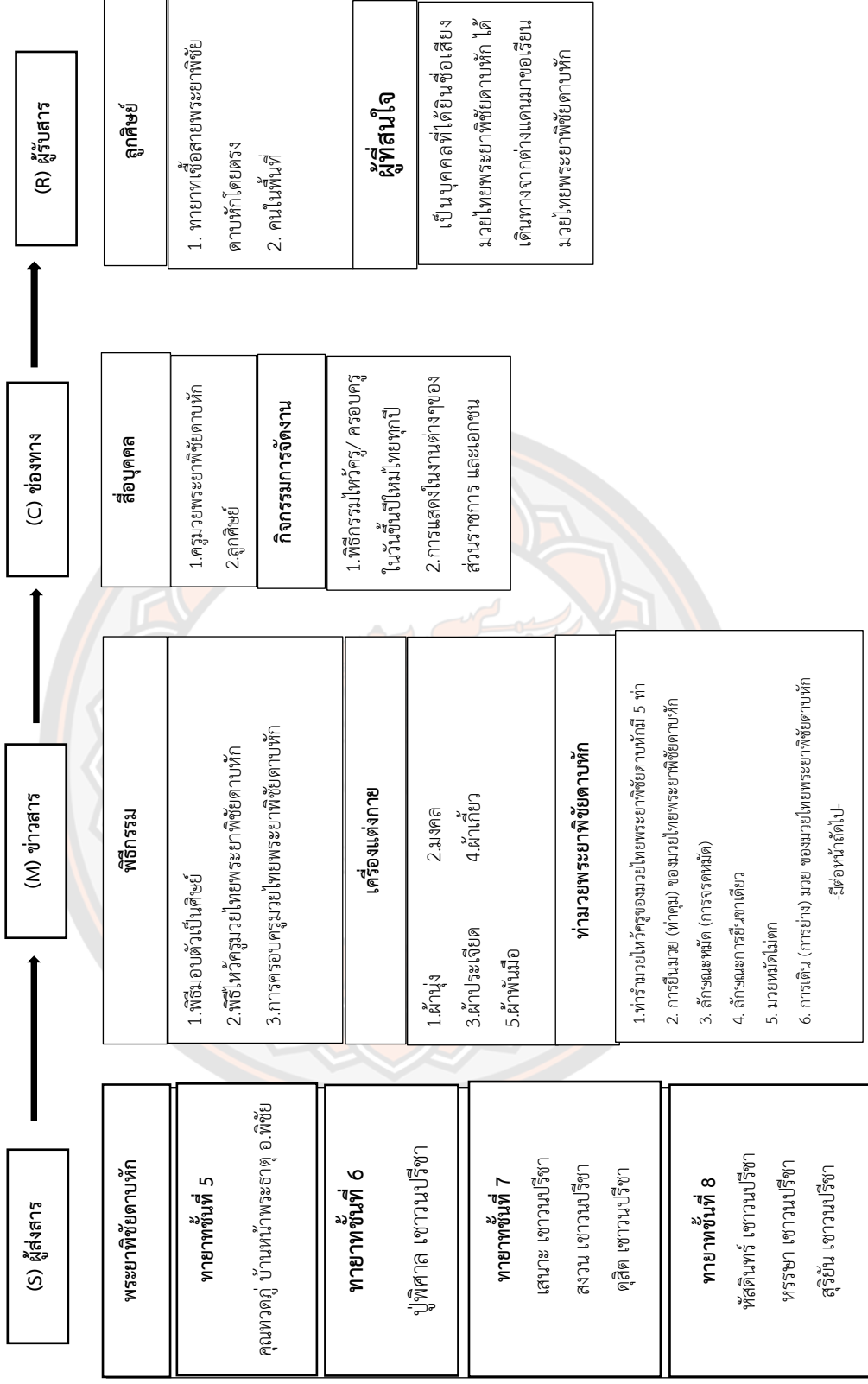
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา

ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการในการสื่อสารของเดวิด เค. เบอร์โล (David K.Berlo) ตามทฤษฎี S M C R เข้ามาเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการศึกษาถึงกระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยถ่ายทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านกระบวนการการสื่อสารในอดีต ซึ่งใช้กรอบแนวคิดมาอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย จนถึงการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบัน ได้ผลการศึกษตามกรอบแนวคิดทั้ง 3 แบบดังนี้

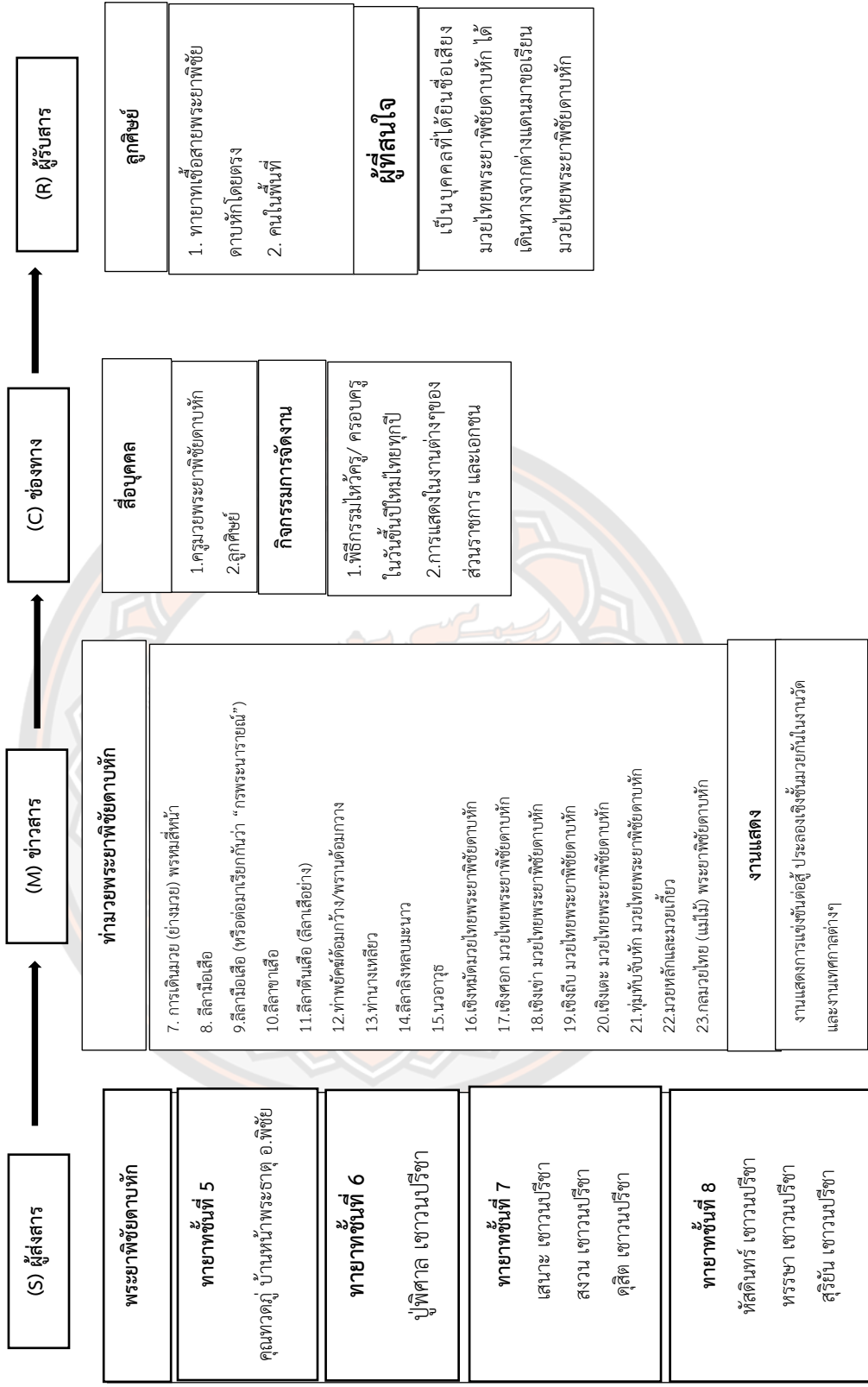

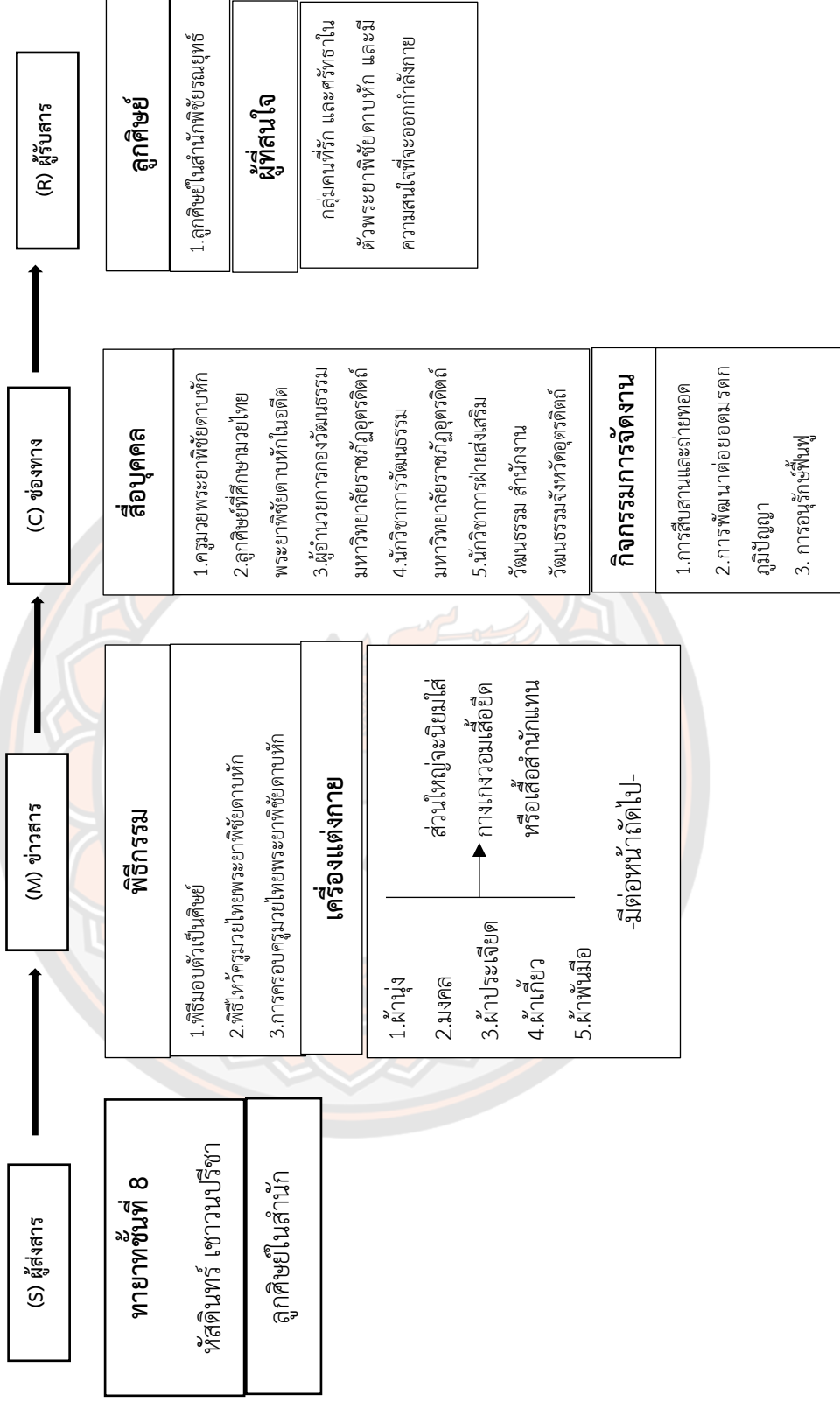
1. แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบสวนวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีต

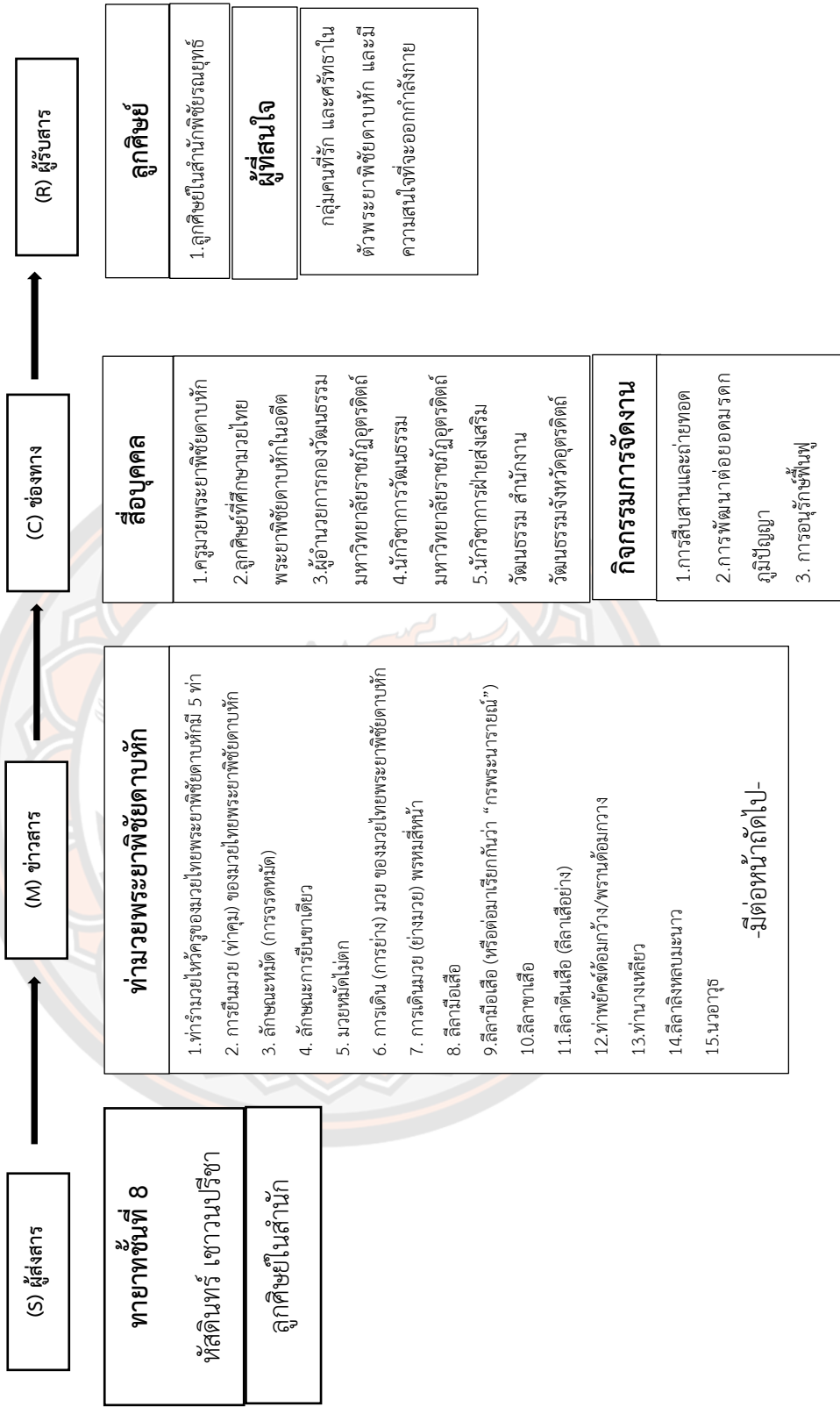
แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีต

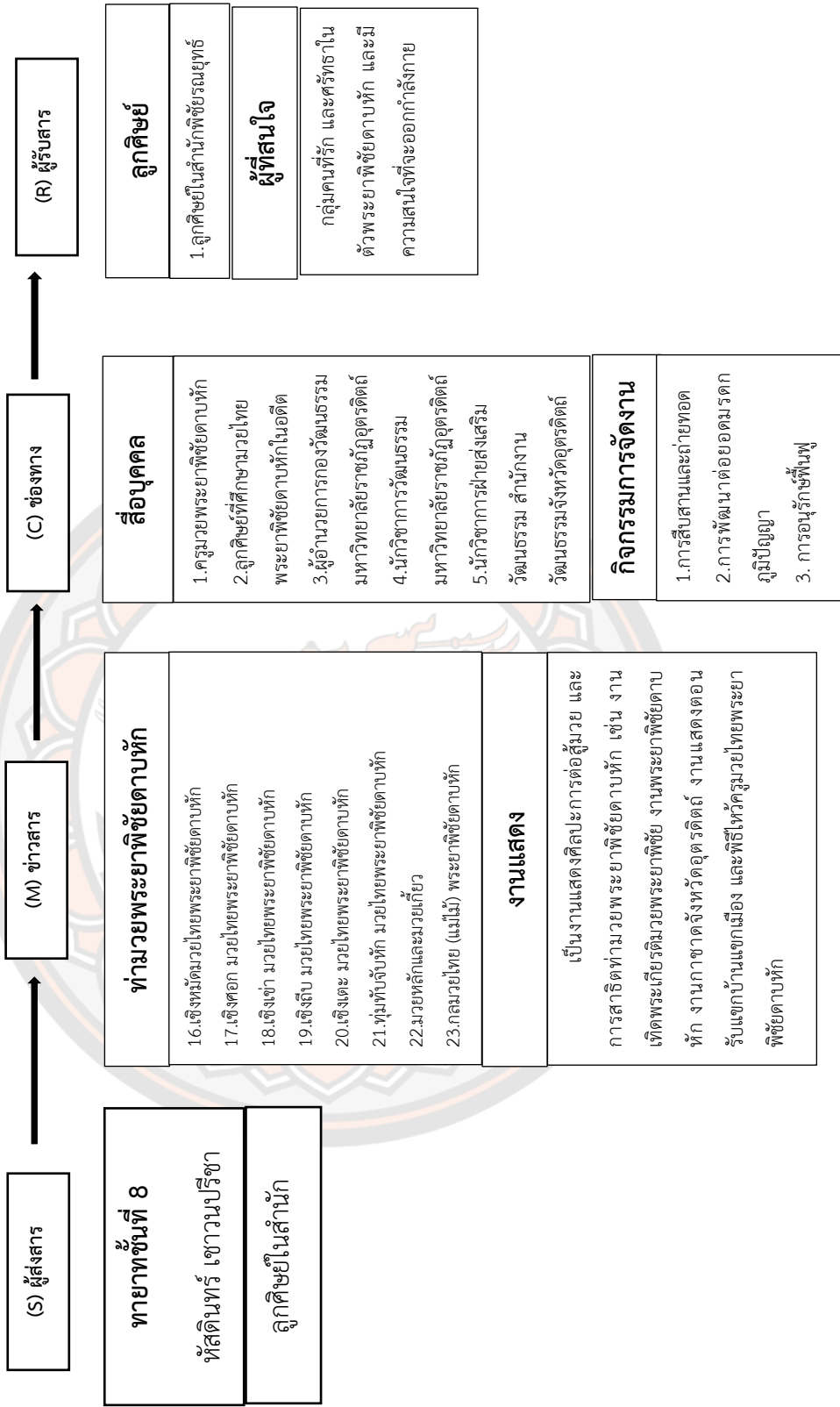
2.แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบสวนวัฒนธรรมชาวไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและกิจการจัดการงานในปัจจุบัน

แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบสวนพัฒนาธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและกิจกรรมการจัดงานในปัจจุบัน

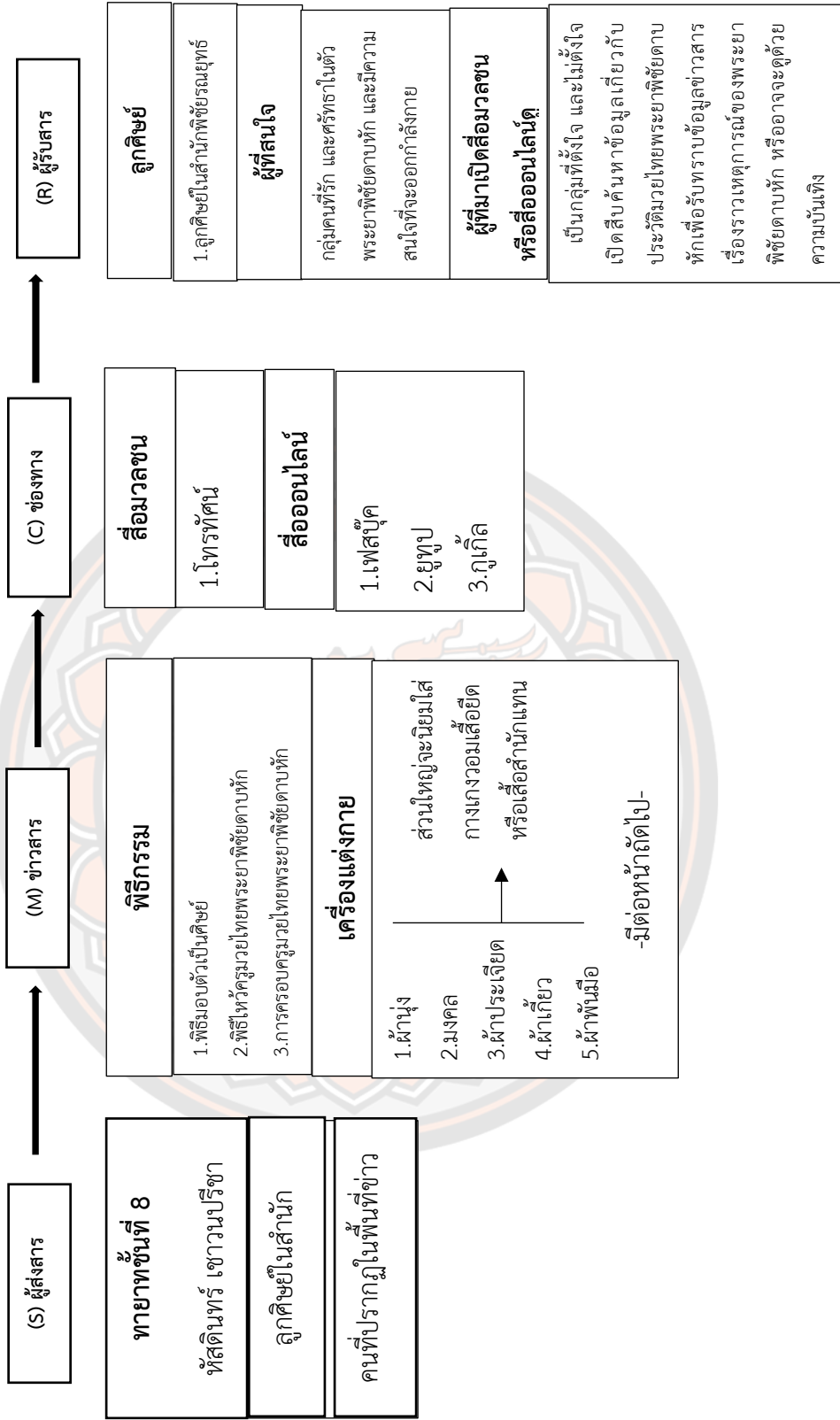

แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบสวนพัฒนาธรรมมวชไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและกิจกรรมการจัดงานในปัจจุบัน

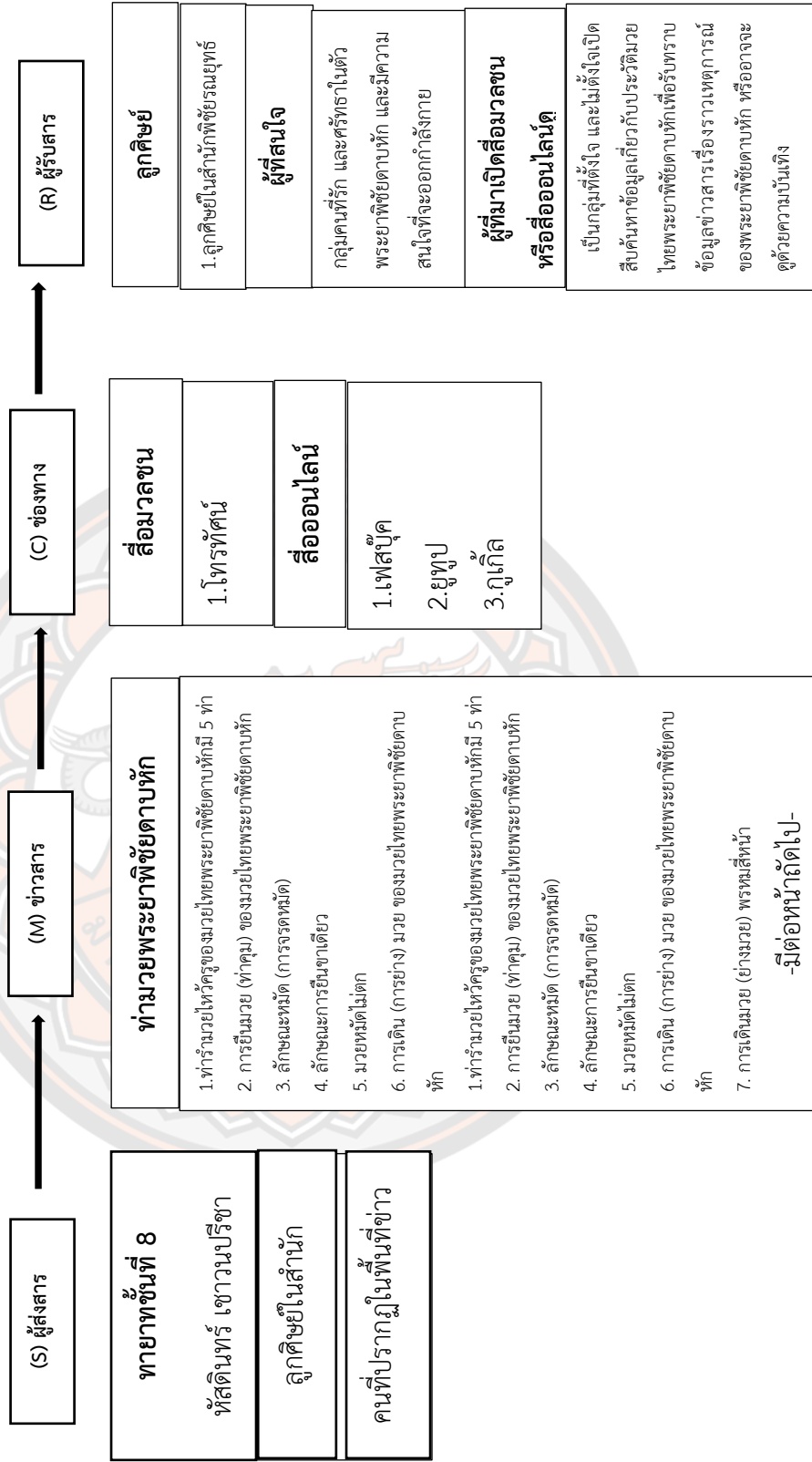

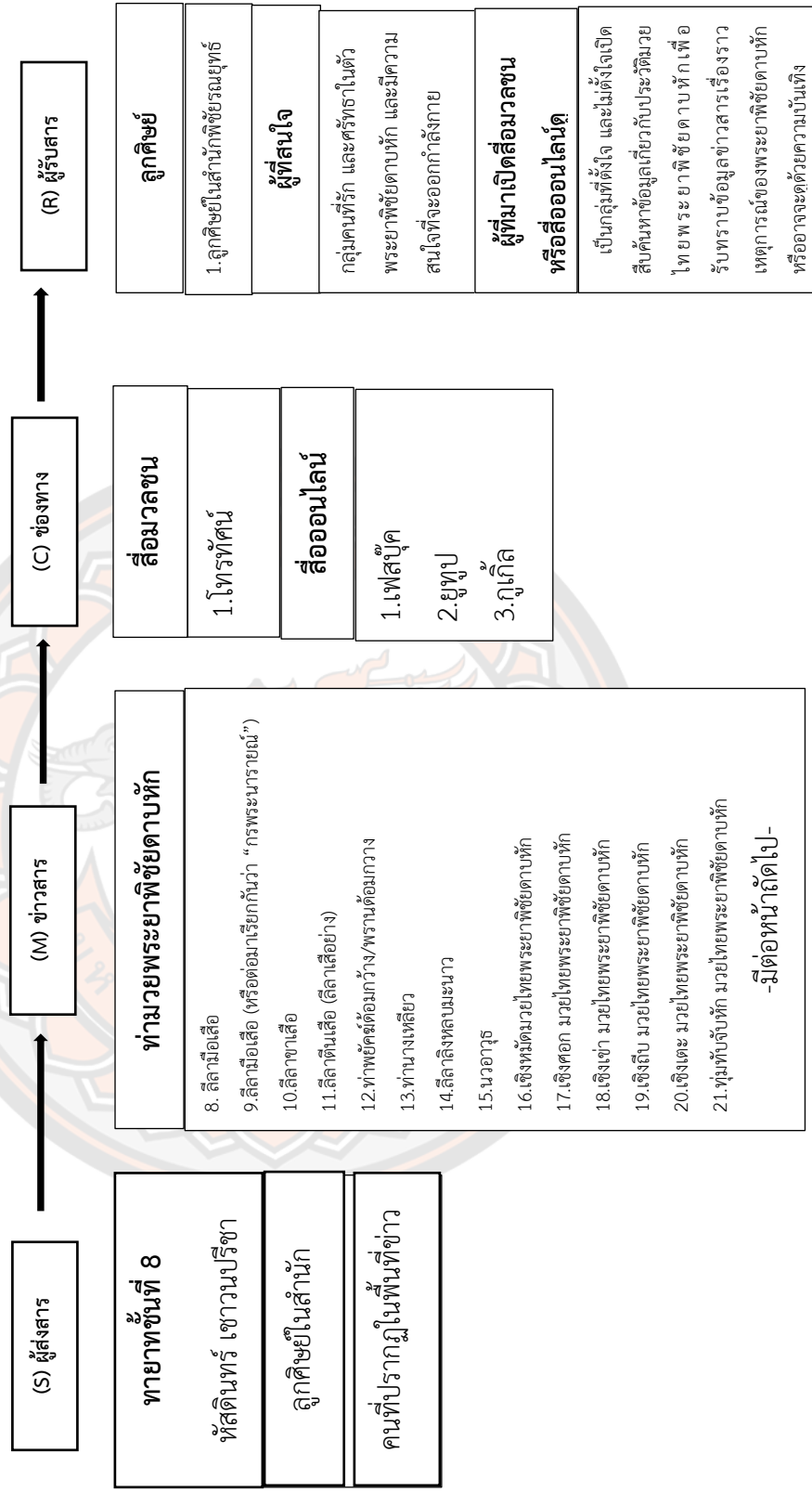
3.แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบสวนวัฒนธรรมชาวไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

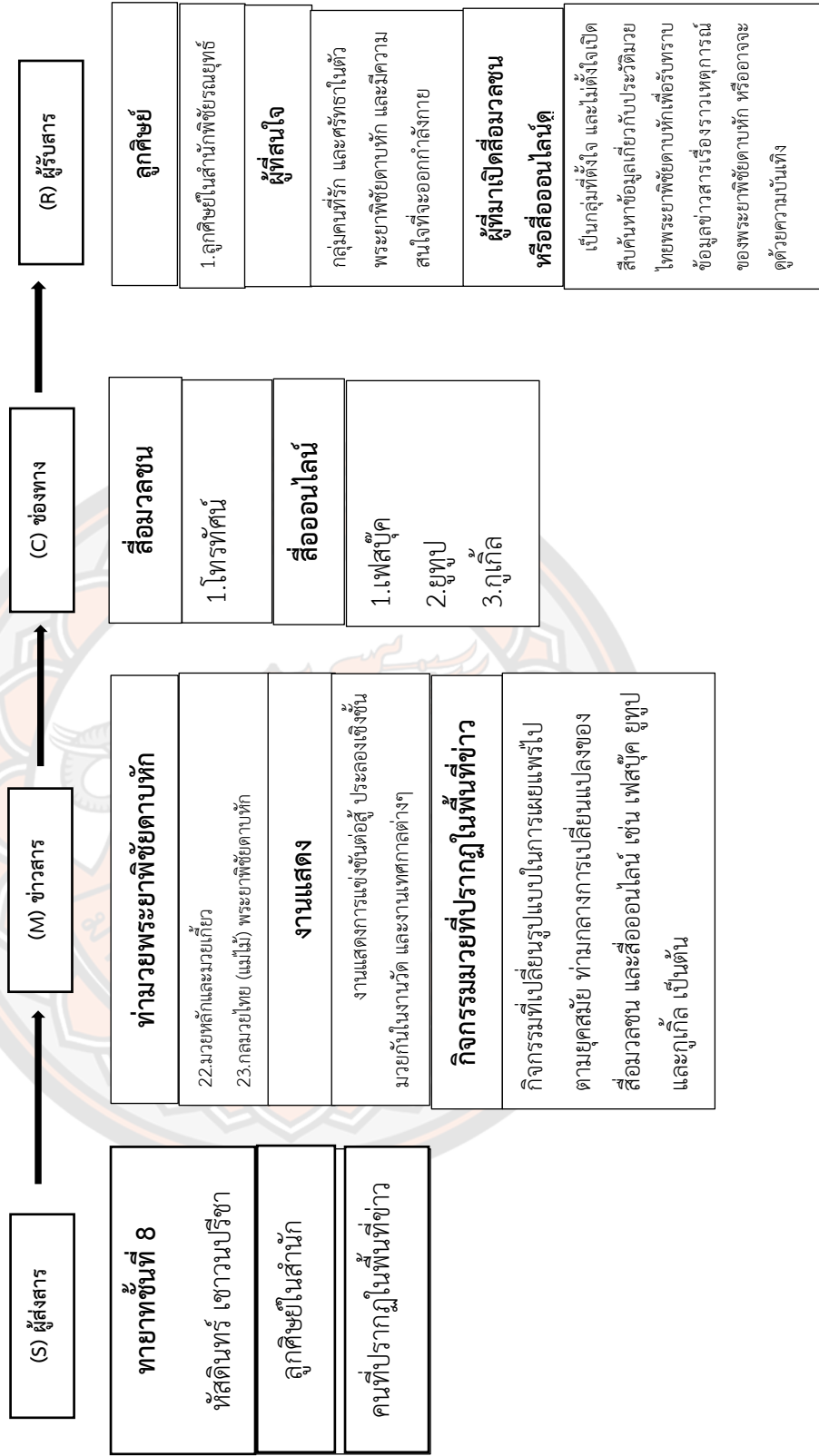
แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

จากรูปแบบการสื่อสารในอดีต มาสู่การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบันตามกรอบแนวคิดที่ได้มาทั้ง 3 แบบ สามารถอธิบายอย่างละเอียด โดยแบ่งเป็นช่วงการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีต แบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและกิจกรรมการจัดงานในปัจจุบัน และแบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน โดยละเอียดได้ดังนี้

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีต

จากการศึกษาการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านรูปแบบการสื่อสารในอดีตนั้น ตามทฤษฎี S M C R พบว่า

ผู้ส่งสาร (source) ในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรธานี เป็นบุคคลที่สืบทอดความรู้กันมาแบบรุ่นสู่รุ่น ที่เป็นเชื้อสายพระยาพิชัยดาบหักในอดีตนั้นได้แก่ คุณทวดภู บ้านหน้าพระธาตุ อ.พิชัย, ปู่พิศาล เขาวนปรีชา, เสนาะ เขาวนปรีชา, สงวน เขาวนปรีชา, ดุสิต เขาวนปรีชา, หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, ھرรษา เขาวนปรีชา และ สุริยัน เขาวนปรีชา ตามแผนผังทายาทผู้สืบทอดวิชามวย (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก หน้า 47) และเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาข่าวสารของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอย่างดี

คุณสมบัติของครูมวย สมัยโบราณ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายพระยาพิชัยดาบหัก) ที่สืบทอดกันมาในกลุ่มทายาทลูกหลาน ได้แก่

- “... 1.มีความรู้ ความสามารถทั้งการใช้ดาบ และการชกมวยควบคู่กัน เพราะเป็นการต่อสู้ที่ต้องอาศัยกันและกัน
- 2.มีความรู้ และความสามารถในวิชาคาถาอาคม ทั้งคงกระพัน ปัดรังควาน เมตตามหานิยม ป้องกันคุณไสยต่างๆ และทำน้ำมันต์ได้
- 3.มีความรู้ ความสามารถในการดูดวงชะตา (หมอดู) พยากรณ์ดวงชะตา
- 4.มีความรู้ ความสามารถในการเขียนอักขระ และยันต์ เพื่อใช้ในการทำผ้ายันต์ ผ้าประเจียด และมงคล
- 5.มีความรู้ ความสามารถในการเป็นศาสนพิธีกร

6.มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ประสบการณ์ในการเจริญกรรมฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจริญสติปัฏฐาน 4

7.มีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านกิริยามารยาทของสุภาพชน เพราะการเรียนวิชานักรบ (ดาบ-มวย-คาถา) ต้องเรียนรู้กิริยามารยาทอันงาม เพราะเตรียมเข้ารับราชการ หรือเข้าสังกัดมูลนาย การเรียนวิชามารยาทไทยจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นชายชาติไทย ซึ่งมีหลักฐานมาตั้งแต่ยุคสุโขทัย (และยุคก่อนหน้านั้น)แล้ว

8.ต้องเป็นคนมีเมตตาธรรม มีศีลมีธรรมอันดี เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน

ฉะนั้นผู้จะเป็น “เจ้าสำนัก” หรือเป็นครูมวย ครูดาบดำรับพระยาพิชัยดาบหัก ได้ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว ใน**ตระกูลเขาวนปรีชา** ซึ่งเป็นทายาทสืบทอด วิชาดาบ วิชามวย วิชาคาถาอาคมได้มีการสืบคุณสมบัติดังกล่าวต่อกันมาจนปัจจุบัน เพื่อรักษาจารีตโบราณของผู้เป็นครูในสายพระยาพิชัยดาบหักไว้ มิใช่ใครจะมาเป็นครูดาบครูมวยของพระยาพิชัยดาบหักได้ง่ายๆ

หมายเหตุ ข้อความข้างต้นนี้ เป็นบันทึกความทรงจำของข้าพเจ้าที่ พ่อครูสืบลั่งสอนมาเพื่อให้ข้าพเจ้าเป็นครูดาบ ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามโบราณจารีตประเพณีที่สืบต่อกันมาแต่สมัยพระยาพิชัยดาบหัก เจ้าเมืองพิชัย...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

ทิศทางในการสื่อสารของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีตใช้การสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสาร ส่งข้อมูลข่าวสารเนื้อหาสาระเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไปยังผู้รับสารทางหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสาร แล้วก็ส่งข้อมูลตอบกลับมายังผู้รับสารด้วยอีกทางหนึ่ง เป็นการสื่อสารที่ทั้งผู้ส่งและผู้รับสามารถรับและส่งสารซึ่งกันและกันได้ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นทั้งครูและศิษย์ในประเภทของการสื่อสารระหว่างบุคคล(**Interpersonal Communication**) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตา เป็นต้น และเป็นประเภทในการสื่อสารแบบกลุ่ม (Group Communication) เป็นการสื่อสารภายในกลุ่มคนจำนวนหนึ่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะพูดคุยโต้ตอบกันได้โดยตรงและทั่วถึง เช่น การจัดกลุ่มฝึกซ้อมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เช่นเดียวกัน

สาร (message) เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสารในรูปแบบต่างๆ เช่น เสียง ตัวอักษร ข้อความ ภาพ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายร่วมกันทั้งผู้รับและผู้ส่ง สามารถถอดรหัสเกิดความรู้อย่างชัดเจนได้ในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรธานี สารที่อยู่ในกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ผู้ส่งสารหลักจะเป็นผู้ส่งสาร

พิธีกรรม ได้แก่

1. พิธีมอบตัวเป็นศิษย์

พิธีมอบตัวเป็นศิษย์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ (เฉพาะที่สืบทอดต่อกันมาในกลุ่มทายาทพระยาพิชัยดาบหัก) เป็นประเพณีพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาล มีความสำคัญมาก เพราะ เป็นพิธีกรรมที่เปิดโอกาสให้ครูกับศิษย์ได้พบปะกัน รุ่นพี่รุ่นน้องได้พบกัน แสดงการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้วันแรกของการเรียนมวยเป็นไปด้วยมิตรไมตรี อบอุ่น อ่อนน้อมถ่อมตน เข้าหากัน ที่สำคัญคือ ศิษย์จะได้แสดงความอ่อนน้อมเข้าหาครูอาจารย์ของตน ลดทิฐิมานะลงเสียให้สิ้นจะเป็นผู้มียศศักดิ์ ฐานะยิ่งใหญ่มาอย่างไรก็ตามก็ต้องอ่อนน้อมเข้าหาครูและรุ่นพี่ ซึ่งเข้ามาเรียนมวยก่อนตน ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดความเคารพ ยำเกรงกันตามรุ่น เพราะถ้าศิษย์ไม่อ่อนน้อมถ่อมตนเข้าหาครู ไม่เคารพรุ่นพี่แล้ว ก็คงจะสั่งสอนอบรมกันยาก ศิษย์อาจคิดล้มล้างครูได้ในวันข้างหน้า ศิษย์พี่ศิษย์น้องก็อาจทำร้ายกันได้ในวันข้างหน้า พิธีมอบตัวเป็นศิษย์นี้จึงทำให้เกิดการยอมรับ ความจริงใจต่อกันและกัน ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่งดงามมาก ผู้มาขอเรียนต้องแสดงตนว่าตนนั้นเป็นใคร มาจากไหนเป็นบุตรธิดาของใคร และมีเจตนาขอเรียนเพื่ออะไร จะยอมรับกฎ ระเบียบ ข้อวัตรปฏิบัติของครู ของสำนักได้หรือไม่ ผู้เป็นครูก็จะมีการนี้จะเห็นรูปร่างหน้าตาของศิษย์ พิจารณาแล้วสมควรสอนให้หรือไม่ ในสมัยโบราณผู้เป็นครูจะมีความรู้ในการดูดวงชะตา ดูลักษณะคน ว่าเป็นศุภลักษณะ(ลักษณะดี) หรือทุพพลักษณะ(ลักษณะไม่ดี) ดวงชะตาสามารถเรียนมวยไทยได้ไหม การได้พบกันนี้ก็เปิดโอกาสให้ครูพิจารณารูปลักษณ์ของศิษย์ว่าสมควรรับเป็นศิษย์หรือไม่ และครูก็จะแจ้งกฎระเบียบแนวทางต่างๆในการเรียนการอยู่ร่วมกันของหมู่ลูกศิษย์เพื่อการตัดสินใจอีกครั้งของศิษย์ใหม่ที่มาขอเรียน ครูจักแสดงความเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือศิษย์อบอุ่นใจและมีกำลังใจในการเรียน พิธี

มอบตัวเป็นศิษย์นี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรค่าแก่การสืบทอดรักษาไว้ให้ปรากฏสืบไปในการเรียน
มวยไทย (หัสตินทร์ เซาวนปรีชา, 2561)

1.1 วันมอบตัวเป็นศิษย์

“...ธรรมเนียมโบราณ นิยมมอบตัวเป็นศิษย์กันในวันพฤหัสบดี ซึ่งถือเป็นวันครูของคนไทย...”

(หัสตินทร์ เซาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

1.2 สถานที่มอบตัวเป็นศิษย์

ธรรมเนียมโบราณ นิยมจัดพิธีมอบตัวเป็นศิษย์กันตามสถานที่ดังต่อไปนี้

1.2.1 ที่บ้านครูมวย จะเป็นบนบ้านหรือลานบ้านที่ร่มรื่น ก็แล้วแต่ความเหมาะสม

1.2.2 ลานวัดที่ใช้เป็นที่ฝึกมวย เพราะสมัยก่อนวัดจะเป็นศูนย์รวมที่ทำกิจกรรมต่างๆของ
ชาวบ้าน

1.2.3 ในโบสถ์ของวัดใกล้ๆบ้านครูมวย

เหตุผลที่ใช้ลานวัดและโบสถ์ดังสถานที่ในข้อ 2 และ 3 เพราะว่สมัยก่อนวัดจะเป็น
ศูนย์รวมที่ทำกิจกรรมต่างๆของชาวบ้าน

“...จะเป็นสถานที่ใดก็ตามจะต้องปิดกวาด เช็ดถูให้สะอาดมีบรรยากาศร่มรื่นเย็น
สบายดี...”

(หัสตินทร์ เซาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

1.3 เวลามอบตัวเป็นศิษย์

“...ส่วนมากจะนิยมจัดพิธีตอนบ่ายหรือเย็นเพื่อให้อากาศเย็นสบาย และมักจะเป็นเวลา
ฝึกซ้อมมวย ทั้งนี้เพื่อให้ศิษย์พี่ศิษย์น้องได้พบกัน และบรรยากาศการฝึกซ้อมจะช่วยให้เกิด
ความขลัง ศักดิ์สิทธิ์ขึ้น...”

(หัสตินทร์ เซาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

1.4 การมอบตัวเป็นศิษย์

“...เริ่มจากศิษย์ใหม่ถือพานขันธุ์ 5 มากราบครู โดยมีรุ่นพี่นั่งรายล้อมเป็นขอบเขตขันธุ์สมา กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย กล่าวไตรสรณคมน์ แล้วบอกชื่อ วัน เดือน ปีเกิด บอกชื่อบิดามารดา ถ้าบิดามารดาไม่มีก็บอกชื่อผู้ปกครองของตน และแสดงเจตจำนงในการมาขอเรียน จากนั้นก็มอบพานขันธุ์ 5 ให้ครู ครูก็จะกล่าววินิตี กล่าวต้อนรับ รับเป็นศิษย์ในเบื้องต้น และแนะนำกฎระเบียบของการเรียน แนะนำขั้นตอนการเรียน แนะนำการวางตัวของศิษย์ใหม่ ข้อห้ามต่างๆ และแนะนำครูผู้ช่วยสอน รุ่นพี่อาวุโส แล้วให้ศิษย์ใหม่เคารพรุ่นพี่เป็นศิษย์พิธี...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

1.5 ของใช้ในการมอบตัวเป็นศิษย์ เพื่อขอเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (พานขันธุ์ 5) ประกอบด้วย

“...1.5.1 กรวยดอกไม้รูปเทียน ประกอบด้วย ดอกไม้ 5 ดอก รูป 5 ดอก เทียน 5 เล่ม ใช้แทนขันธุ์ 5 ของศิษย์ หมายถึง ขันธุ์ 5 ของผู้มาขอเรียน คือ กาย กับ ใจ หมายถึง นำกาย ใจ มามอบให้ครูสั่งสอน จะดุด่า ว่า ตี ใดๆก็ยอมทุกอย่าง

1.5.2 ภาชนะใส่ของ อันอาจจะได้แก่ ถาด จาน หรือพาน ตามแต่จะหาได้

1.5.3 ผ้าขาวม้า 1 ผืน เป็นของใช้ที่ผู้ชายไทยใช้กันมาแต่โบราณ ใช้พันเอวแทนเข็มขัด สมัยก่อนไม่มีเข็มขัดใช้กัน และผ้าขาวม้ายังมีประโยชน์อีกมาก การนำของมากำนัลครูจึงนิยมให้ผ้าขาวม้ากันเป็นปกติวิสัย แต่ถ้าครูเป็นสตรี ก็นิยมให้ผ้าถุงแทนผ้าขาวม้า ผ้าพันเอวนี้เรียกว่าผ้าเกี้ยว

1.5.4 ผ้าเช็ดหน้าผู้ชาย 1 ผืน สมัยดั้งเดิมจะเป็นผ้าทอสีแดงสีเหลืองใช้สำหรับเช็ดปาก เป็นผ้าเช็ดหน้าหมากรุกสีแดง หรือน้ำตาลเข้ม และक्रमวยในสายพระยาพิชัยดาบหัก จะเอาผ้าเช็ดหน้ามาเขียนยันต์ เพื่อทำผ้ายันต์แจกให้ศิษย์ในวาระสำคัญต่างๆ

1.5.5 เงินบูชาครู สมัยดั้งเดิมใช้เพียงแค่ 1 สลึง หรือ 1 บาท หรือ 6 บาท ถ้าศิษย์ไม่มีอิฐ หรือไม่มีเงินก็ไม่ต้องมีก็ได้ เงินนี้ครูผู้สอนจะนำไปทำบุญตักบาตรอุทิศบุญให้ครูอาจารย์ในวันรุ่งขึ้น ...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

1.6 การถอดถอนความเป็นศิษย์

“...เมื่อมีการ “ครอบครู” เข้ามาเป็นศิษย์ได้ คนโบราณก็มีพิธี “เพิกถอนความเป็นศิษย์” ได้เช่นกันสำหรับศิษย์ที่ประพฤติตนนอกคำครู ทำตนนอกคำปฏิญาณที่ให้ไว้ในวันครอบครู ตักเตือนสั่งสอนแล้วก็มีฟัง หรือทำผิดซ้ำๆ ส่อแสดงถึงนิสัยสันดานที่ไม่ดีนอกคำครู และละเมิดคำปฏิญาณของตน ครูก็สามารถทำพิธีถอนความเป็นศิษย์ได้ด้วยการจตุรุษเทียบบอกกล่าวครูบาอาจารย์ผู้ล่วงลับไปแล้ว ให้ทราบว่าเป็นศิษย์ชื่อใด ทำความผิดอันใดต่อคำสั่งปฏิญาณที่ให้ไว้ในวันครอบครู ขอให้เขาผู้นั้นพ้นจากการเป็นศิษย์นับแต่บัดนี้ เป็นต้นไป ขอครูอาจารย์อย่าได้คุ้มครองป้องกันอีกต่อไป และขอให้วิชาเรียนที่เรียนไปนั้นเสื่อมถอยจนหมดสิ้นเถิด เมื่อบอกกล่าวเสร็จก็ถือว่าพิธีเพิกถอนความเป็นศิษย์เสร็จแล้ว คนผู้นั้นก็มีใช้ศิษย์อีกต่อไป...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

1.7 คำปฏิญาณตนของผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ในวันครอบครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และในวันไหว้ครูประจำปี ศิษย์จะต้องกล่าวคำปฏิญาณ ซึ่งเป็นเสมือนคุณธรรม จริยธรรมที่ศิษย์จักต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดอันจะหล่อหลอมให้ลูกหลานและศิษย์มวย เป็นคนดีของสังคมไทย

- 1) ข้าพเจ้าจักจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2) ข้าพเจ้าจักตั้งสัตย์ปฏิญาณต่อบิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณ
- 3) ข้าพเจ้าจักตั้งตนมั่นในศีลธรรมอันดี และจักประพฤติตนเป็นสุภาพชนเสมอ
- 4) ข้าพเจ้าจักไม่ใช้วิชามวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักข่มเหงรังแกผู้อื่น จักไม่เป็นคนพาลและจักไม่คุยโอ้อวดตนว่าดีกว่าเก่งกว่าผู้อื่น
- 5) ข้าพเจ้าจักรักสามัคคีในหมู่ศิษย์ด้วยกัน จักไม่ทำร้ายกัน เว้นแต่ป้องกันตัว
- 6) ข้าพเจ้าจักบำรุงร่างกายจิตใจให้สะอาด แข็งแรงมีพลานามัยดีอยู่เสมอ
- 7) ข้าพเจ้าบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ
- 8) ข้าพเจ้าจักไม่ลบหลู่ดูถูกครูมวย สำนักมวยของตน และจักไม่ลบหลู่ดูถูก ครูมวย นักมวยและสำนักมวยอื่นๆ

9) ข้าพเจ้าจักไม่สอนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้แก่ผู้อื่น โดยเรียกเก็บ
เงินค่าเรียนเพื่อประโยชน์ตน

10) ข้าพเจ้าจักเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ศรีของพระยาพิชัยดาบหัก
ตลอดจนสำนักดาบพิชัยรณยุทธด้วย

คำปฏิญานนี้ศิษย์ทุกคนจะต้องยึดมั่นปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

“...นี่คือจริยธรรมที่เป็นกรอบพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งจะละเมิดมิได้ เพื่อส่งเสริมการเป็นคน
ดีของสังคมต่อไป ถ้าละเมิดถือว่า ผิดครู...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

1.8 คุณลักษณะของผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

จากคำปฏิญานดังกล่าว จะหล่อหลอมให้ศิษย์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมี
คุณลักษณะ ดังนี้

- 1) มีศีล มีธรรม
- 2) เป็นสุภาพชนคนดี
- 3) รู้บุญคุณคน
- 4) ช่วยเหลือสังคม
- 5) ไม่โอ้อวดตน
- 6) ไม่เป็นคนพาล
- 7) ขยันหมั่นฝึก
- 8) ร่างกายสะอาดแข็งแรง
- 9) โอบอ้อมอารีย์
- 10) สามัคคีมีน้ำใจ

จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักว่ามีจุดเด่นเฉพาะตัว และสิ่ง
สำคัญที่สุดจะอนุรักษ์อัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ต้องอนุรักษ์จิตวิญญาณของมวยไทยพระ
ยาพิชัยดาบหักไว้ด้วย จึงจะรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยไว้ได้อย่างครบถ้วน มิใช่อนุรักษ์แต่การ
ต่อสู้ หรือการออกกำลังกายเท่านั้น

2. พิธีไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

“...การไหว้ครู เป็นการแสดงความกตัญญูทเวทิตาต่อครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทยสืบมาแต่โบราณกาล

2.1 กำหนดวันไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

นิยมจัดพิธีไหว้ครูมวยพร้อมกับการไหว้ครูดาบ แต่จะแยกไหว้ก็ได้แล้วแต่เจตนาอันเป็นกุศลของลูกหลานและศิษย์ ซึ่งจัดพิธีไหว้ครูในช่วงปีใหม่ไทย คือช่วงเทศกาลสงกรานต์

2.2 วันจัดพิธี

นิยมจัดวันพฤหัสบดีซึ่งถือเป็นวันครู เว้นแต่จำเป็นก็สามารถจัดวันอื่นได้

2.3 เวลาจัดพิธี

แต่โบราณนิยมจัดพิธีไหว้ครูก่อนเที่ยงวัน ทั้งนี้เพื่อจะได้นำของจากการไหว้ครูมาบริโภคลี้อย่างกันในหมู่ลูกหลาน ลูกศิษย์ จะได้รับรักใคร่กลมเกลียว นับญาติเป็นพี่น้องกันส่งเสริมความผูกพันทางใจตามคำโบราณที่ว่า “กินข้าวหม้อเดียวกันจะได้ไม่ทำร้ายกัน”

2.4 เครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การจัดพิธีไหว้ครูมวยนั้นสามารถจัดรวมกันพิธีไหว้ครูดาบได้ เพราะปฐมบรมครูคือคนๆเดียวกัน ทั้งสายมวยไทยและสายดาบ คือพระยาพิชัยดาบหัก แต่ถ้าประสงค์จะไหว้ครูมวยเป็นการเฉพาะก็สามารถทำได้ และที่เคยมีจัดกันมาแล้วในสมัยก่อน ซึ่งบอกต่อกันมาว่า มีเครื่องบูชาในการไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ดังนี้

2.4.1 บายศรีปากชามพร้อมข้าวปากหม้อ และไข่ขวัญ 1 คู่

2.4.2 แจกัญดอกไม้สด 1 คู่ เชิงเทียน 1 คู่ กระจกธูป 1 ใบ

2.4.3 สุรา น้ำ พร้อมภาชนะใส่สุระและน้ำ

2.4.4 หัวหมูต้มสุก 1 หัว พร้อมตีนหมู 4 ตีน หางหมู 1 หาง และน้ำจิ้ม 1 ถ้วย

2.4.5 ไก่ต้มสุก 1 ตัว พร้อมเครื่องใน และน้ำจิ้ม 1 ถ้วย

2.4.6 ปลาหนังสุก 1 ตัว และน้ำจิ้ม 1 ถ้วย

2.4.7 ข้าวสวย 1 จานพร้อมช้อน

2.4.8 แกงสี่นาง ประกอบด้วย แกงเลี้ยง 1 ซาม แกงขนุน 1 ซาม แกงหยวก 1 ซาม แกงซี่เหล็ก 1 ซาม ทั้ง 4 ซามวางในถาดเดียวกันเป็นหนึ่งสำหรับ (ถ้าไม่สามารถจัดหาแกงดังกล่าวได้ อาจจะจัดแกงอื่นๆมาแทนได้ เช่น แกงส้ม แกงเผ็ด แกงเทโพ ต้มยำ ต้มข่าไก่ เป็นต้น)

2.4.9 ขนมจีนน้ำยา น้ำพริก แกงเขียวหวาน โดยขนมจีนใส่จาน น้ำยาใส่ซาม น้ำพริกใส่ซาม แกงเขียวหวานใส่ซาม ทั้งหมดจัดลงในถาดเดียวกัน ทั้งนี้รวมเครื่องเคียงขนมจีนด้วย

2.4.10 ขนมทองทั้ง 4 ได้แก่ ขนมทองหยิบ ขนมทองหยอด ขนมฝอยทอง ขนมเม็ดขนุน ใส่อย่างละ 1 ถ้วย โดยนำทั้ง 4 ถ้วยใส่รวมในถาดเดียวกัน (ขนมทั้ง 4 นี้ เรียกกันว่าเป็นขนมเจ้านาย)

2.4.11 ขนมแกงบวดทั้ง 4 ได้แก่ ขนมกล้วยบวด 1 ถ้วย ขนมฟักทองบวด 1 ถ้วย ขนมเผือกบวด 1 ถ้วย ขนมมันบวด 1 ถ้วย ขนมทั้ง 4 ถ้วยใส่ลงในถาดเดียวกัน (ถ้าจัดหาขนมแกงบวดไม่ได้ดังกล่าว ให้ใช้ขนมอื่นๆที่พอหามาแทนได้ เช่น กล้วยบวด กล้วยขาวบวด บัวลอยแป้ง ข้าวเหนียวเปียก)

2.4.12 ไข่ต้ม จะปอกเปลือกหรือไม่ก็ได้ จำนวนเท่ากับจำนวนศิษย์ที่มาร่วมไหว้ครูในวันนั้น

2.4.13 กล้วยน้ำว้า 1-2 หวี มะพร้าวอ่อน 1-2 ผล สับปะรด 1-2 ผล ขนุนสุก 1-2 ซีก

2.4.14 ผลไม้ 1 ถาด ระวังอย่านำผลไม้ที่ไม่เป็นมงคลใส่มา

2.4.15 ขนมมงคลชาวบ้าน ได้แก่ ขนมต้ม 1 ถ้วย ขนมถ้วยฟู 1 ถ้วย ขนมชั้น 1 ถ้วย ขนมหม้อแกง 1 ถ้วย ทั้ง 4 ถ้วยใส่ลงในถาดเดียวกัน

2.4.16 อุปกรณ์ในการซ้อมมวย เช่น นวม เป้าล่อ ควรนำมาร่วมในพิธีด้วย

2.4.17 พานครูของครูมวย

2.4.18 รูปหล่อพระยาพิชัยดาบหัก และรูปคู่มวยในสายนี้ (ถ้ามี)

2.4.19 ชั้นน้ำมนต์ พร้อมแจ่มน้ำมนต์

2.4.20 เงินบูชาครู

2.4.21 สำหรับอาหารคาวหวาน และดอกไม้ธูปเทียน 1 สำหรับ เพื่อถวายเป็นสังฆทานอุทิศบุญกุศลให้ครูมวยของเรา...”

(หัตถ์ดิษฐ์ ชาววนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

2.5 คำไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัตถ์ดิษฐ์ เชาวน์ปรีชา, 2561)

คำกล่าวไหว้ครูก่อนฝึกซ้อม

1. นะโม 3 จบ
2. วันทามิ ครูอาจารย์ยั้ง สัพพะวิชา ประสิทธิเม
วันทามิ ครูอาจารย์ยั้ง สัพพะถาถา ประสิทธิเม
วันทามิ ครูอาจารย์ยั้ง สัพพะนาตตะสิปปัง ประสิทธิเม
สະทาโสตถึ ภาวันตุเม

คำกล่าวลาครูเมื่อฝึกซ้อมเสร็จ

1. นะโม 3 จบ
2. วันทามิ ครูอาจารย์ยั้ง อโหสิกรรมังกะโรมิ
วันทามิ ครูอาจารย์ยั้ง อโหสิกรรมังกะโรมิ
วันทามิ ครูอาจารย์ยั้ง อโหสิกรรมังกะโรมิ
สัพพะพุทธานุภาเวนะ
สัพพะธัมมานุภาเวนะ
สัพพะสังฆานุภาเวนะ
สະทาโสตถึภาวันตุเม

คำกล่าวไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในวันทำพิธีไหว้ครูประจำปี

1. กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย
2. กล่าวไตรสรณคมน์
3. กล่าวคำไหว้ครูมวย

วันทิตะวา พระยาพิชัยดาบหักเทวานัง ครูอาจารย์ยั้ง

สัพพะกัมมัง ประสิทธิเม สัพพะภยยัง

สัพพะอันตรายัง สัพพะอวมังคะลั้ง

สัพพะโรคัง วินาสสันติ สิทธิการะวิชา

จะเยสัพพะคิตา สัพพะกัมมา สัพพะคาถา

ประสิทธิเม สุขัง จะมหาลาภัง

ภาะวันตุเม มังรักขันตุ สัพพะทา

ยะมะหัง พระยาพิชัยดาบหักเทวานัง ครูอาจารย์ยัง

สุปะพยัญชนะ สัมปันนัง สาลีนัง โภชะน่านัง อุททะกังวะรัง

สะปะริวารัง พระยาพิชัยดาบหักเทวานัง ครูอาจารย์ยัง ปุเชมิ

วันทามิ พระยาพิชัยดาบหักเทวานัง ครูอาจารย์ยัง

สุปะพยัญชนะ สัมปันนัง สาลีนัง โภชะน่านัง อุททะกังวะรัง

สะปะริวารัง พระยาพิชัยดาบหักเทวานัง ครูอาจารย์ยัง ปุเชมิ

3.การครอบครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

“...การครอบครูเป็นประเพณีสืบมาแต่โบราณ หลังจากผ่านพิธีมอบตัวเป็นศิษย์มาแล้ว ผู้เรียนมวยก็จะได้ฝึกดังต่อไปนี้

- 1.การยืนมวย
- 2.การยืนคummวย
- 3.การย่างมวย ทั้งย่างเดินหน้า และย่างถอยหลัง
- 4.การรำมวยไหว้ครู
- 5.การฝึกลีลามือเสื้อ
- 6.การฝึกลีลาตีนเสื้อ
- 7.การฝึกลีลาลิงหลบมะนาว
- 8.การบังเตะ การบังเข้า การบังศอก
- 9.นวอาวุธ

เมื่อฝึกจนคล่องแคล่วดีแล้ว ก็จะต้องจับคู่มาทำให้ครูดู ถือเป็น การทดสอบ เมื่อครูเห็นแล้วว่า ศิษย์ทำได้ถูกต้องดี ก็จะให้เข้าพิธีครอบครูต่อไป

3.1 พิธีครอบครุ หมายถึง พิธีที่ประกาศว่าศิษย์ผู้นี้มีคุณสมบัติพื้นฐาน ผ่านการตรวจสอบจากครุแล้ว ว่าสมควรเป็นศิษย์เต็มตัว และสามารถเรียนรู้มวยที่สูงกว่าขั้นพื้นฐานได้ต่อไป คือเรียนกลมวย และ ศิษย์สามารถเอ่ยอ้างได้ว่าเป็นศิษย์ผู้ใดสำนักใดได้อย่างเต็มภาคภูมิ

3.2 พิธีครอบครุมีความสำคัญดังนี้

3.2.1 เป็นการประกาศตนว่าเป็นศิษย์มีครุ มิได้แอบจำ ลักจำมา มีครุที่ตนจะอ้างอิงถึงได้

3.2.2 เป็นการยอมรับของครุที่มีต่อศิษย์ ซึ่งครุ (สมัยก่อน) ต้องอบรมดูแลสั่งสอนกันตลอดไป เพราะความเป็นศิษย์เป็นครุไม่มีวันจบสิ้น การครอบครุจึงแสดงว่าศิษย์ผู้นี้ครุยอมรับเป็นศิษย์เต็มตัว ครุสามารถบอกใครๆได้ว่าผู้นี้เป็นศิษย์ของตน ศิษย์จะไปทำสิ่งดี หรือไม่อย่างไร ผลย่อมมาถึงผู้เป็นครุเสมอ

3.2.3 การครอบครุเป็นการประกาศตนว่า ศิษย์ผู้นั้นมีสังกัดที่แน่นอน สามารถเอ่ยอ้างถึงได้ มิได้เป็นศิษย์แอบอ้าง หรือเป็นศิษย์เถื่อน

3.2.4 การครอบครุ เป็นการยอมรับความสามารถของศิษย์ ว่ามีความสามารถเป็นที่พอใจของครุ ได้มาตรฐานของสำนัก ไม่ทำให้ครุและสำนักต้องอับอายผู้อื่นในความสามารถ ส่วนมากแล้วก็ได้ขั้นพื้นฐานที่จำเป็นไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิสัยใจคอถือวาติ จึงสามารถเข้าพิธีครอบครุได้

3.2.5 การครอบครุ เป็นการมอบวิชาให้สืบทอดต่อไป ผู้ที่ผ่านการครอบครุแล้วได้ขึ้นชื่อว่า เป็นผู้สืบทอดวิชา สามารถสอนลูกหลานของตนได้อย่างสมภาคภูมิ

3.2.6 การครอบครุ เป็นเสมือนการประกาศว่าศิษย์ผู้นี้มีความรู้ ความสามารถในระดับที่สามารถเรียนความรู้สูงขึ้นไปอีกได้แล้ว เพราะคนจะเข้าพิธีครอบครุได้ ผู้เป็นครุต้องตรวจสอบความสามารถขั้นพื้นฐานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิสัยใจคอจะประมาทดูแลคนมิได้

3.2.7 การครอบครุ เป็นการรับรองว่าศิษย์ผู้นี้ได้เป็นสมาชิกที่ถูกต้องของสำนักจะได้รับการยอมรับนับถือในหมู่ศิษย์รุ่นพี่ด้วยกัน เกิดการยอมรับในความเป็นพี่น้องร่วมสำนักเดียวกัน

3.2.8 การครอบครุ เป็นเสมือนการรับรองความสามารถของศิษย์ผู้นั้น ซึ่งทำให้ศิษย์ผู้นั้นภาคภูมิใจในตัวเองที่วิริยะอุตสาหะ รั่าเรียนฝึกฝน พัฒนาตนมาอย่างดี จนได้รับอนุญาตจากครุให้เข้าพิธีครอบครุ เป็นศิษย์เต็มตัวได้

3.2.9 การครอบครุ ถือเป็นศิริมงคลแก่ศิษย์ จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

* โปรดเข้าใจว่า การครอบครุมิได้หมายถึงการเรียนจบ ครอบครุแล้วก็เรียนต่อไปเรื่อยๆ จนกว่าครุจะไม่มีสิ่งใดจะสอนอีกแล้ว ถึงจะถือว่าเรียนจบ การครอบครุจึงเป็นการยอมรับในความเป็นศิษย์ที่สมบูรณ์ของครุ

3.3 การจัดพิธีครอบครุ

การจัดพิธีครอบครุมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนั้น จะทำในวันไหว้ครุประจำปี หรือวันที่มีการจัดพิธีไหว้ครุเนื่องด้วยเหตุสำคัญใดก็ตาม เมื่อจัดพิธีไหว้ครุก็สามารถทำพิธีครอบครุได้เมื่อนั้น สำหรับการครอบครุมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่ทำสืบเนื่องกันมานั้น สิ่งที่ต้องจัดเตรียมสำหรับผู้จะครอบครุมวย ประกอบด้วย

1. มงคลมวย
2. ผ้าประเจียดสามปม
3. ผ้าเกี้ยวคาดเอว
4. ผ้าพันมือ

ลำดับขั้นตอนพิธีมีดังนี้

1. ประกอบพิธีไหว้ครุ
2. ครอบครุสวมมงคล มอบผ้าประเจียด ผ้าเกี้ยว ผ้าพันมือให้
3. ศิษย์กล่าวคำปฏิญาณ
4. ศิษย์ร่ำมวยถวายครุ และอาจมีการชกมวยถวายครุด้วยก็ได้
5. ครุพรมน้ำมนต์ให้ศิษย์ กล่าวอวยพรแก่ศิษย์...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

เครื่องแต่งกาย

“...1. **ผ้านุ่ง** ได้แก่ กางเกงขาสั้นหรือการนุ่งผ้าห้ายกั้งให้สูงเพื่อสะดวกในการต่อสู้

2. **มงคล** ได้แก่ ผ้ายาวฝ้ายแดง พันเกลียว รวบชายปล่อยเรียกว่า “หางกระรอก” ด้านหน้าพันด้วยฝ้ายนิตสีแดงที่ปลุกเสกเป็นอย่างดี

3.ผ้าประเจียด ได้แก่ ผ้าสามปมสีแดง ซึ่งครูอาจารย์ลงอักขระเลขยันต์ปลุกเสกตามตำราที่สืบทอดกันมาในสายพระยาพิชัยดาบหัก

4.ผ้าเขียว ได้แก่ผ้าพันเอว ที่กลางผืนผ้าลงยันต์พุทฺธม้วนโลก และยันต์พรหมสีหน้า ยันต์แม่ธรณี แล้วนำไปปลุกเสกเป็นอย่างดี ผ้าพันเอวนี้จะเป็นผ้าทอผืนเดียว สีเดียวตลอดผืน หรือเป็นผ้าขาวม้าก็ได้ ซึ่งครูมวยก็จะนำผ้าขาวม้าผืนที่ศิษย์นำมามอบในวันมอบตัวเป็นศิษย์นั้นแหละมาลงยันต์ ปลุกเสก แล้วมอบให้เป็นผ้าพันเอวของศิษย์ผู้นั้น

5.ผ้าพันมือ สมัยดั้งเดิมจริงๆเป็นเชือกที่ทำจากด้ายดิบปลุกเสกอย่างดีตามตำราฯ...”

(หัตถินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

“...เครื่องมงคลของผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

เครื่องมงคลของผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มีดังต่อไปนี้

1.มงคล สำหรับสวมศีรษะ

มงคลสวมศีรษะของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ทำด้วยฝ้ายสีขาว กับฝ้ายสีแดง นำมาพันเป็นเกลียวมีขนาดเท่าศีรษะของแต่ละคนซึ่งเจ้าของมงคลจะต้องพันเอง รวบรวมมัดด้วยด้ายขาวเส้นเล็ก ปล่อยชายเหลือไว้เรียกว่า “หางกระรอก” ส่วนที่รวบมัดจะต้องมีขนาดเท่าหนึ่งกำมือของเจ้าของมงคล ด้านหน้ามงคลจะหุ้มด้วยฝ้ายันต์สีแดง ซึ่งจารอักขระตามแบบฉบับของพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในทายาทของท่าน โดยครูผู้สอนมวยจะต้องเป็นผู้จารแล้วเสกเองตามตำรา จากนั้นก็จะนำไปให้พระอาจารย์ผู้เป็นพระภิกษุผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบ และเรื่องเวทย์วิทยาคม ปลุกเสกให้อีกเพื่อความเข้มขลัง ซึ่งสามารถนำฝ้ายันต์อื่นๆของพระอาจารย์ของนักมวยมาพันทับอีกเป็นหลายผืนก็ได้ แต่ต้องเป็นฝ้ายันต์สีแดง เพื่อให้ดูงามคือเป็นฝ้ายันต์สีแดงเหมือนกันหมดทุกผืนที่นำมาพันทับกัน

2.ผ้าประเจียดสามปมสีแดง

หรือผ้าสามปม เป็นผ้าสีแดงจารอักขระยันต์ตามตำรับพระยาพิชัยดาบหักแล้วขมวดเป็นปมสามปม เสกกำกับให้เข้มขลังตามตำราแล้วนำไปให้พระอาจารย์ที่เป็นพระภิกษุผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบ และเรื่องเวทย์วิทยาคมปลุกเสกกำกับให้อีกรอบหนึ่งเพื่อความศักดิ์สิทธิ์

3. ผ้าพันเอว

หรือผ้าเกี้ยว แต่เดิมจริงๆ ผ้าพันเอวนักมวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหักจะเป็นผ้าฝ้ายทอมือสีเข้ม เช่น แดงคล้ำ น้ำตาลแก่ เทา หรือดำ แต่มาในระยะร้อยปีให้หลังมานี้จะใช้ผ้าขาวม้าที่ศิษย์นำมาในวันมอบตัวเป็นศิษย์นั้นแหละ ครูจะมอบคืนให้มาเป็นผ้าเกี้ยวสำหรับคาดเอว โดยครูจะนำมาจารอักขระยันต์ให้บนผ้า แล้วเสกตามตำรา จากนั้นก็นำไปให้พระอาจารย์เสกกำกับให้อีกรอบหนึ่ง ยันต์ที่นิยมจารลงบนผ้าเกี้ยว คือยันต์พุทธอุดม้วนโลก ยันต์พรหมสีหน้า ยันต์นะธรณี หรือครูอาจจะเพิ่มยันต์อื่นๆลงไปอีกก็ได้ เช่น ยันต์นะกำลัง ยันต์นะทรหด เป็นต้น เพื่อความคุ้มครองป้องกัน และเป็นขวัญกำลังใจของผู้เป็นศิษย์เวลาชกมวยประลองกันกับผู้อื่น

4. ผ้าพันมือ

ผ้าพันมือทำมาจากผ้าฝ้ายทอสีขาวยาวประมาณ 2 เมตร กว้างประมาณ 2 นิ้ว ยาวต่อเป็นชิ้นเดียวกัน ไม่ควรมีรอยต่อผ้า ปลายผ้าลงยันต์พรหมสีหน้าหรือยันต์ธนูมือ แล้วปลุกเสกแบบเดียวกับมงคลและประเจียด ตั้งเดิมจริงๆจะคาดเชือกเสกด้วยคาถาอาคม

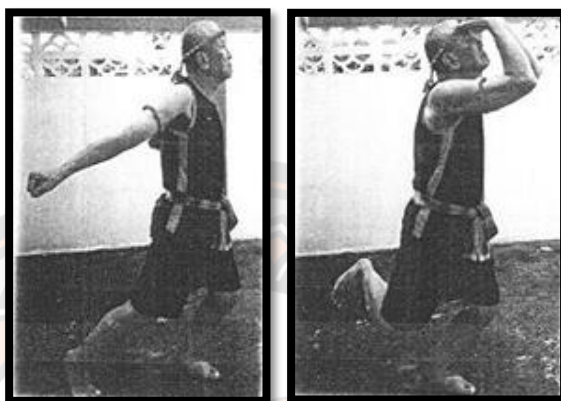
ในขณะร่ำมวยไหว้ครูต้องสวมมงคลแต่พอจะต่อสู้กัน นักมวยจะไปกราบครูของตน เพื่อให้ครูถอดมงคลให้...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

ท่ามวยพระยาพิชัยดาบหัก (หัตถ์ดิษฐ์ เซาวนปรีชา, 2561)

1.ท่ารำมวยไหว้ครูของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมี 5 ท่า คือ

1.1 การรำมวยในท่านั่ง **ท่าหงส์บินข้างถวายเป็น** เป็นการรำมวยของครูเที่ยง บ้านแก่ง ซึ่งพระยาพิชัยดาบหักได้เรียนมาจากครูเที่ยง

ภาพ 3 แสดงถึงรำมวยหงส์บิน – ข้างถวายเป็น

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเซาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 25

1.2 การรำมวยในท่านี้ **ท่าโต้เมฆสองเมฆ** เป็นการรำมวยของครูเมฆบ้านท่าเสา ซึ่งพระยาพิชัยดาบหักได้เรียนมาจากครูเมฆ

ภาพ 4 แสดงถึงท่ารำมวยโต้เมฆ – สองเมฆ

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 25

1.3 การรำมวยในท่านี้ **ท่ากระต่ายขมจันทร์**

ภาพ 5 แสดงถึงท่ารำมวยกระต่ายขมจันทร์

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 26

1.4 การรำมวยในท่านี้ ทำลึงตบยุงหรือหนุมานตบยุง

ภาพ 6 แสดงถึงท่ารำมวยลึงตบยุง

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 87

ข้อ 1.3 และ 1.4 เป็นการสร้างสรรค์ของพระยาพิชัยดาบหัก จากที่ท่านเรียนมวยวัดมหาธาตุ เมืองพิชัย ซึ่งมีพระครูวัดมหาธาตุ และผู้เฒ่าแก่ที่มีฝีมือเป็นผู้แนะนำสั่งสอนให้

1.5 การรำมวยพรหมยี่น หรือเรียกอีกอย่างว่า รำพรหมยี่นสี่ทิศ หรือ รำชักยันต์ แบบที่ 5 นี้ พระยาพิชัยดาบหัก คิดสร้างสรรค์ขึ้นเอง เพื่อรำถวายสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อครั้งได้อพยยศเป็นพระยาวชิรปราการครองเมืองกำแพงเพชร ซึ่งเป็นการนำท่าทางของมวยไทย มวยจีน การรำดาบ และท่าโขน มาผสมกัน เรียกว่า “ท่าหนุมานแหวกฟองหงส์ทองโอบยี่น” ท่ารำนี้จะไม่นำไปรำที่อื่นนอกจากรำถวายเท่านั้น

นอกจากนี้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักยังมีการรำมวยไหว้ครูในทำยี่น เรียกว่า การรำพรหมยี่น เดินพรหมสี่หน้า หรือเดินชักยันต์ ซึ่งจะรำต่อจากการรำไหว้ครูในทำยี่น (พรหมนั่ง)

การรำมวยไหว้ครู ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในทายาทลูกหลานของท่านนี้ ไม่ว่าจะรำท่าใด จะต้องเริ่มต้นจากการกราบเบญจางคประดิษฐ์เสมอ กล่าวคือ ต้องกราบสามครั้ง

การกราบ ให้นั่งคุกเข่าบนส้นเท้าลำตัวตั้งตรงให้สง่างาม สำรวมกายใจให้เป็นหนึ่ง แล้วให้พนมมือที่หน้าอก ยกมือขึ้นจับที่หน้าผาก แล้วกราบโดยวางมือซ้ายลงก่อน ตามด้วยมือขวา มือทั้งสองวางเสมอกันก้มศีรษะลงบนหลังมือทั้งสองที่กราบอยู่กับพื้น

กราบครั้งที่ 1 ให้น้อมจิตถึงพระรัตนตรัย

กราบครั้งที่ 2 ให้น้อมจิตถึงคุณบิดามารดา

กราบครั้งที่ 3 ให้น้อมจิตถึงคุณของครูของตน

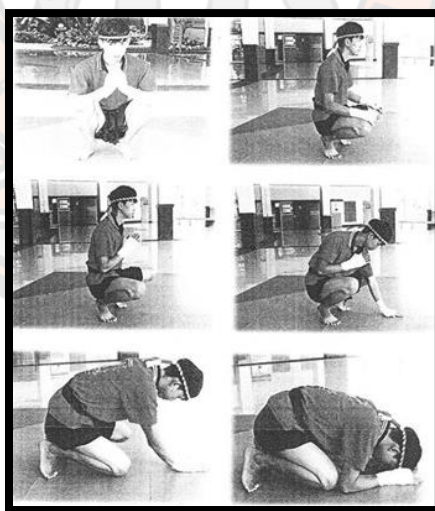
เมื่อกราบครบสามครั้งแล้ว ให้ยกมือทั้งสองจับที่หน้าผากอีกหนึ่งครั้ง

สำหรับการรำมวยไหว้ครูท่าไต่เมฆส่องของครูเมฆบ้านท่าเสา นั้น จะมีการนั่งและการกราบที่ต่างออกไป ดังนี้

ท่านั่ง ให้นั่งยอง แขนพาดหัวเข่า

การกราบ ให้พนมมือแล้วกราบโดยวางมือซ้ายลงก่อน แล้ววางมือขวาตาม โดยวางมือขวาให้เลยมือซ้ายไป 1 ฝ่ามือ **กราบต่อมา** ให้ขยับมือซ้ายไปเสมอมือขวา ก้มหน้าลงบนหลังมือทั้งสอง แล้วกลับมาพนมมือให้กราบเช่นนี้สามครั้ง

* มีข้อควรจำว่าในการกราบครั้งแรกจะนั่งยองเต็มฝ่าเท้า แต่การกราบครั้งที่สองและสาม จะนั่งยองบนหน้าเท้าเพื่อให้การกราบสะดวกมากขึ้น เรียกว่า “การนั่งกระหย่ง”

ภาพ 7 แสดงถึงการเล่าเรื่องการกราบตามลำดับ

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขา
วนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 27

การรำมวยไหว้ครูนั้น โดยทั่วไปก็เพื่อเป็นการไหว้ครูมวยของตน และเป็นการเตรียมร่างกาย และใจให้พร้อมในการชกมวย อาจจะเป็นการข่มขวัญคู่ต่อสู้ไปในตัวด้วย การรำมวยไหว้ครูจึงเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับมวยไทย

สำหรับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ การรำมวยไหว้ครูนอกจากจะมีวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การรำมวยไหว้ครูของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญที่สุด คือ **การรำมวยเพื่อเจริญกรรมฐาน คือ เจริญกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน** กล่าวคือ ในขณะที่รำมวยให้มีสติจดจ่ออยู่กับการเคลื่อนไหวของร่างกาย เมื่อมีสติอยู่กับกาย จิตจะสงบเกิดสมาธิจิต เกิดพลัง และเกิดปัญญา เพราะในการชกมวยนั้น ต้องใช้ปัญญาในการต่อสู้ ไม่ใช่ใช้ความจำ หรือทักษะความชำนาญเท่านั้น นี่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการรำมวยในสายพระยาพิชัยดาบหัก จึงพบได้ว่าครูบาอาจารย์ของสายมวยพระยาพิชัยดาบหัก จะให้ศิษย์รำมวยก่อนฝึกซ้อมทุกครั้ง อย่างน้อยหนึ่งรอบ ถ้ามีเวลาก็จะให้รำหลายรอบ และจะย้ำเตือนศิษย์เสมอว่าในขณะที่รำ “กำหนดสติอยู่กับกาย” ถ้าศิษย์มีจิตฟุ้งซ่าน คิดโน้นคิดนี้ขณะรำมวย ครูก็จะให้คำบริการกรมประกอบการรำมวยไปด้วย เพื่อสติจะได้จดจ่ออยู่กับคำบริการกรมไม่ฟุ้งซ่าน

การรำมวยของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จึงมีใช้เพียงแค่ความสวยงามดังที่หลายคนเข้าใจ กล่าวโดยสรุป การรำมวยไหว้ครูของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเจริญสติปัฏฐาน (กายานุปัสสนา)
2. เพื่อบูชา บิดา มารดา และครูมวยของตน
3. เพื่อบูชาเทวดาทั้ง 4 ทิศ
4. เพื่ออบอุ่นร่างกายให้พร้อม
5. เพื่อสำรวจสภาพสนามมวย แสงแดด ทิศทางลม
6. เพื่อข่มขวัญคู่ต่อสู้

2. การยืนมวย (ท่าคุม) ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัสตินทร์ เซวานปรีชา, 2561)

การยืนมวย (ท่าคุม) ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ ครูอาจารย์ในสายมวยนี้ท่านได้ประพันธ์เป็นบทกลอนเพื่อให้ลูกหลานมีวิธีการจำได้ง่ายดังนี้

หมัดหน้าอยู่ตา	หมัดหลังอยู่คาง
เดินเสื่อลากหาง	มือสอดสร้อยมาลา
เก็บคางบังไหล่	ตาจ้องมองไป
ดูที่อกมัน	ย่อเข้าด้วยพลัน
ยืนตีนเหลื่อมกัน	ยืนมันหน้าตีน

โยกย้ายถิ่น   อย่างยืนตินตาย

จากบทกลอนนี้ทำให้ทราบว่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีลักษณะการยืนมวยดังนี้

- 1.หมัดหน้าอแขนให้มืออยู่ระดับตา
- 2.หมัดหลังอแขนให้มืออยู่ระดับคาง
- 3.ยืนเท้าเหลื่อมกัน หรือยืนเท้าสลับเท้าหนึ่งอยู่หน้า เท้าหนึ่งอยู่หลัง
- 4.ยืนย่อเข้าทั้งสองพองาม
- 5.เก็บคางบังไหล่ ไหล่จึงห่อเล็กน้อย หน้าก้มเล็กน้อยเพื่อให้คางต่ำลงมาบังไหล่
- 6.ยืนตะแคงตัวเพื่อให้เกิดเหลี่ยมมวย ทำให้ตัวบาง
- 7.ตามองบริเวณหน้าอกคู่ต่อสู้ เพื่อจะได้เห็นการเคลื่อนไหวแขน ขา เท้า ของคู่ต่อสู้

ทั้งหมด

8.ไม่ยืนเต็มเท้า จะลอยสันเท้าเล็กน้อยเพื่อสะดวกในการเคลื่อนไหว รุก ถอยได้เร็วขึ้น และจะไม่ยืนตินตาย (ยืนนิ่ง) จะขยับเท้าขยับขาอยู่ตลอดเวลาพร้อมที่จะรุกรับ และตื่นตัว อยู่

เสมอ

- 9.ในการเดินจะเดินท่าเสื่ออย่างหรือเสื่อลากหาง
- 10.ในขณะที่เปลี่ยนเหลี่ยมมวยมือจะสอดสลับกันในท่าสอดสร้อยมาลา

ภาพ 8 แสดงถึงท่ายืนคummวย หรือการยืนมวยสองเท้า

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุล
เขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 30

3. ลักษณะหมัด (การจรดหมัด) (หัสตินทร์ เซวานปริชา, 2561)

หมัดทั้งสองจะเอียงเข้าหากัน โดยหมัดหน้าจะอยู่ระดับตา หมัดหลังอยู่ระดับคาง

ภาพ 9 แสดงถึงการจรดหมัด

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเซวานปริชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 31

4. ลักษณะการยืนขาเดียว (หัสตินทร์ เซวานปริชา, 2561)

การยืนขาเดียวหรือการเตรียมเดินหน้านั้น ขาหน้าจะยกงอเข้าสูงหัวเข่าเกือบจรดศอกหน้าเลยทีเดียว ในขณะที่ขาหลังก็จะงอเข้าไม่ยื่นเข่าตั้ง เพื่อให้ลำตัวห่อลงดูทะมัดทะแมงยำเกรงขาม

ภาพ 10 แสดงถึงท่ายืนมวยขาเดียว

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเซวานปริชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 31

5. มวยหมัดไม่ตก (หัตถินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ลักษณะเด่นของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอีกประการหนึ่ง คือ เป็นมวยหมัดไม่ตก คือไม่ว่าจะออกอาวุธใดใส่คู่ต่อสู้ หมัดจะไม่ลดต่ำกว่าคางไม่ว่าจะชก ตีศอก ตีเข่า ถีบ เตะหมัดจะตั้งมั่นอยู่ที่คางเสมอเพื่อป้องกันคาง จากการรุกหรือตอบโต้จากคู่ต่อสู้ ดังคำสอนสั่งของครูที่ให้ไว้ว่า

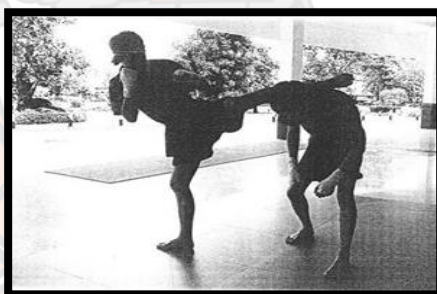
...หนึ่งไป หนึ่งอยู่

คางกุสำคัญ

มือของกูนั้น

อย่าต่ำกว่าคาง...

คำกล่าวนี ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักจะให้ศิษย์ท่องจำจรขึ้นใจและปฏิบัติตาม เวลาออกกายอาวุธ ต้องมีมือใดมือหนึ่ง หรือทั้งสองมือป้องกันคางไว้เสมอ จนมีฉายาเรียกขานกันว่า “มวยหมัดไม่ตก”

ภาพ 11 แสดงถึงเตะคอ โดยผู้เตะหมัดไม่ตก

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 32

6. การเดิน (การย่าง) มวย ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัตถินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ที่สืบทอดกันมาในหมู่ทนายา หลูกหลานของท่านมี 2 แบบ ดังนี้
แบบที่ 1 เสือย่าง และเสื่อลากหาง หรือที่เรียกกันว่า “พยัฆบาท” หรือเรียกอีกชื่อคือการย่างสามชুমัยักษ์

การย่างแบบเสื่ออย่าง และเสื่อลากหางนี้เรียกกันอีกว่า พยัฆบาท หรือการย่างสามชুমยักษ์ จะ เป็นลีลาการย่างการเดินมวยที่หนักแน่น มันคงค่อยๆดังจึ่งเสื่อ อย่างเข้าหาเหยื่อจะยกเข้าสูง อย่างช้าๆ รัตกุมเหมาะสำหรับลูกหลานที่สูงใหญ่ หรือตัวอ้วน ตัวท่วม

ตัวอย่างการย่างแบบเสื่ออย่าง เริ่มจากการยืนมวยเหลี่ยมขวาเท้าสลับ

เริ่มจาก 1.ยกขาซ้ายงอเข้าสูง ก้าวเฉียงซ้าย พองาม

2.เหยียบเท้าซ้ายสัมผัสพื้น

3.ลากเท้าขวาเข้ามาชิดเท้าซ้ายแล้วยกแยกก้าวไปเฉียงขวาหนึ่งก้าว

4.เหยียบเท้าขวา สัมผัสพื้น

5.ลากเท้าซ้ายเข้ามาชิดเท้าขวา แล้วแยกก้าวเฉียงไปทางซ้าย ยกเข้าสูงเดินอย่าง

เช่นนี้ไปเรื่อยๆ หรืออย่างเข้าหาคู่ต่อสู้ในขณะที่เปลี่ยนเท้าที่ข้างมือก็ทำท่า การลากเท้าเข้ามาชิดเรียกว่า ท่าเสื่อลากหาง

แบบที่ 2 ม้าย่อง หรือที่เรียกกันว่า “อศวบถ” หรืออีกชื่อหนึ่งคือ การย่างสามชุมลิง

การย่างแบบนี้จะเป็นการย่างเดินที่พลิว แคล้วคล่องว่องไว จะไม่ยกเข้าสูงลำตัวจะอ่อนพลิ้ว ในขณะที่เป็นเชิงหลอกคู่ต่อสู้ ครูอาจารย์มวยสายนี้จึงนิยมให้ลูกหลานที่ตัวเล็ก รูปร่างโปร่งบาง ฝึกการย่างมวยแบบนี้จะเหมาะสมกว่า

ตัวอย่าง เช่น จากท่ายืนมวยเหลี่ยมขวา

1.ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งก้าว เข้าไม่ต้องยกสูง

2.ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย

3.ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งก้าว เป็นชุมที่ 1

4.ยกขาขวาแยกเฉียงไปทางขวาหนึ่งก้าว วางเท้าขวาสัมผัสพื้น

5.ลากเท้าซ้ายชิดเท้าขวา

6.ก้าวเท้าขวาเฉียงไปข้างหน้าหนึ่งก้าว เป็นชุมที่ 2

7.ยกขาซ้ายแยกเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งก้าว

8.ลากเท้าขวาชิดเท้าซ้าย

9.ก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางซ้ายหนึ่งก้าวเป็นชุมที่ 3

แม้จะเลือกทำเดินมวยให้เหมาะสมกับรูปร่างของผู้เรียนแล้วก็ตาม ก็มีบางคนขอฝึกการเดิน มวยทั้งสองแบบไปด้วยความสนใจเฉพาะบุคคล ครูอาจารย์ท่านก็ไม่ว่าอย่างใดก็ให้ฝึกไว้ทั้งสองแบบ เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดการเดินมวยแบบมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไว้ให้อยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

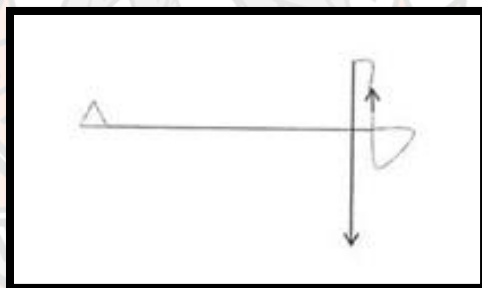

อีกประการหนึ่งที่ครูอาจารย์ในสายมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาทางสายตระกูล “เขาวนปรีชา” นี้ เป็นคำแนะนำเพื่อให้การย่างสามชুমม้าย่อง (อัศวภหรือย่างสามชุมลิง) คือท่า “ม้ายัด” เป็นการติดเท้าหลังก่อนก้าวเปลี่ยนชุม ทำให้ดูงามขึ้น ลีลาท่าทางกระฉับกระเฉงมากขึ้น

7. การเดินมวย (ย่างมวย) พรหมสี่หน้า (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ในการเดินมวยตอนไหว้ครูนั้น จะเดินเป็นรูปสี่เหลี่ยมไปรอบลานมวยเพื่อเป็นการบูชาเทวดาทั้งสี่ทิศ และเป็นการสำรวจ ทิศทางลม แสงแดด สภาพพื้นลานมวยว่าเป็นอย่างไร พื้นแข็งหรือนุ่ม มีฝุ่นมากน้อยเพียงใด แสงแดดส่องมาจากไหนจะเข้าตาหรือไม่ พื้นขรุขระเพียงใด จะได้ระมัดระวัง

การเดินจะเดินวนขวา เป็น “ทักษิณาวัตร” เป็นมงคลตามคติในพระพุทธศาสนาจะเดิน 3 หรือ 5 หรือ 7 หรือ 9 ก้าว ก้าวสุดท้ายจะต้องให้ขาซ้ายอยู่หน้า เมื่อจะเลี้ยวขวา หรือกลับตัวทางขวา ก็จะตะแคงเหวี่ยงมาขวาไปด้านหลังงอเข้า แล้วเหวี่ยงกลับตัวมาทางขวา วางเท้าขวาไปทางด้านหลังให้เต็มเท้า แล้วยกขาซ้ายงอเข้าสูงด้านหน้าม้วนมือในท่า “สอดสร้อยมาลา” ท่ากลับตัว หรือท่าเลี้ยวทางขวานี้ เรียกว่าท่า “ขมวดยันต์”

ภาพ 12 แสดงถึงการเดิน ขมวดยันต์

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 34

8. ลีลามือเสือ (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ลีลามือเสือ เป็นการใช้มือและแขนในการปิด ปิด ป้องกัน การจู่โจมของคู่ต่อสู้ซึ่งลีลานี้ นับเป็นเอกลักษณ์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในตระกูล “เขาวนปรีชา” ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก

ลีลามือเสื่อนี้ เป็นการใช้มือและแขน ปิด ปิด ป้องกัน ตั้งแต่บนลงล่าง ครอบคลุมมิติของการป้องกันเมื่อถูกโจมตี ซึ่งมีทั้งหมด 14 ท่า 27 จังหวะ และครูอาจารย์แต่อดีตก็ได้บอกชื่อแต่ละท่าไว้ให้ เพื่อการจดจำแยกแยะแต่ละท่าออกจากกันอย่างชัดเจน ดังนี้

1.ท่าถาซีปิดเมฆ เป็นการปิด (ส่วนบน)

จังหวะที่ 1 ปิดด้วยมือซ้ายปิดไปทางขวา

จังหวะที่ 2 ปิดด้วยมือขวา ปิดไปทางซ้าย

2.ท่าถาซีแหวกเมฆ เป็นการกัน

จังหวะที่ 1 กันด้วยแขนซ้าย

จังหวะที่ 2 กันด้วยแขนขวา

3.ท่าคซสารสะบัดหู หรือซ้างสะบัดหู เป็นการปิด

จังหวะที่ 1 ปิดด้วยแขนซ้าย

จังหวะที่ 2 ปิดด้วยแขนขวา

4.ท่าถาซีค้ำฟ้า เป็นการกันบน (ค้ำแขน)

จังหวะที่ 1 กัน (ค้ำ) บนด้วยแขนซ้าย

จังหวะที่ 2 กัน (ค้ำ) บนด้วยแขนขวา

5.ท่าขรวตาปิดจอก เป็นการปิด (ส่วนล่าง)

จังหวะที่ 1 ปิดเข้าด้วยมือซ้าย ปิดไปทางขวา

จังหวะที่ 2 ปิดเข้าด้วยมือขวา ปิดไปมาทางซ้าย

6.ท่าขรวตาแหวกจอก เป็นการกัน (ส่วนล่าง)

จังหวะที่ 1 ใช้แขนซ้ายกันชายโครงซ้าย โดยปิดออกด้านนอกทางซ้าย

จังหวะที่ 2 ใช้แขนขวากันชายโครงขวา โดยปิดออกด้านนอกทางขวา

7.ท่าลิงทุบแตง เป็นการกันด้านหน้าส่วนท้อง

จังหวะที่ 1 กั้นด้วยแขนซ้าย

จังหวะที่ 2 กั้นด้วยแขนขวา

8.ท่างูแผ่แม่เบี้ย เป็นการปิดจับเพื่อดีง เหวียง บิด กระชาก หรือหักตอบโต้การรุก
จัดเป็นการ

“รับเพื่อรุก”

จังหวะที่ 1 ใช้มือซ้ายหมัดที่ชกตรงมา ก้าวทแยงออกด้านข้าง มือขวาพลิก
จับข้อมือคู่ต่อสู้เพื่อตอบโต้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง

จังหวะที่ 2 ปฏิบัติเช่นเดียวกับจังหวะที่ 1 แต่กลับด้านกัน คือใช้มือขวาปิด
หมัดที่ชกมา (หมัดซ้าย) ก้าวทแยงขึ้นด้านขวา มือซ้ายพลิกจับข้อมือคู่ต่อสู้เพื่อตอบ
โต้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง

9.ท่าเหวอเบิกฟ้า เป็นการแก้การบีบคอจากด้านหน้า

มีจังหวะเดียว คือ พนมมือที่หน้าอก และกระแทกมือทั้งสองข้างขึ้นไป
เพื่อให้แขนทั้งสองที่บีบคอกอยู่ถ่างออกแล้วจับแขนคู่ต่อสู้ บริเวณเหนือข้อศอกกดลง
ก้าวเข้าหา โขกศีรษะใส่จมูกคู่ต่อสู้ และกระทืบเข้าเข้าหว่างขา

10.ท่าปักษาหุบปีก เป็นการปิดชายโครงป้องกันการชกชายโครง

จังหวะที่ 1 งอศอกซ้ายแนบลำตัวด้านซ้าย

จังหวะที่ 2 งอศอกขวาแนบลำตัวด้านขวา

11.มือเสื่อค้ำฟ้า

จังหวะที่ 1 กระแทกสันมือขวาขึ้นด้านบน

จังหวะที่ 2 กระแทกสันมือซ้ายขึ้นด้านบน

12.ท่ามือเสื่อทิมกำแพง

จังหวะที่ 1 กระแทกมะเหงกขวาใส่คอ

จังหวะที่ 2 กระแทกมะเหงกซ้ายใส่คอ

13.ท่าลิงหักอ้อย

จังหวะที่ 1 ฟาดแขนขวาไปทางซ้าย

จังหวะที่ 2 ฟาดแขนซ้ายไปด้านขวา

14.ท่าลิงสับตอ

จังหวะที่ 1 สับด้วยสันมือขวาที่คอหอย

จังหวะที่ 2 สับด้วยสันมือซ้ายที่คอหอย

9.ลีลามือเสือ (หรือต่อมาเรียกกันว่า “กรพระนารายณ์”) (หัตถดินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ทั้ง 14 ท่า รวม 27 จังหวะนี้ เป็นลีลาที่มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเน้นมาก ที่ศิษย์ต้องฝึกให้ชำนาญ ว่องไวให้คล่องตัว เพราะเป็นการป้องกันทุกมิติเลยทีเดียว และต้องฝึกทั้งอยู่กับที่ และการเคลื่อนที่ด้วย

10.ลีลาขาเสือ (หัตถดินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ลีลาขาเสือ คือ การใช้ขาป้องกันการโจมตีส่วนล่างเมื่อถูกเตะขา

วิธีการ คือ เมื่อถูกเตะ ทั้งการป้องกันการถูกเตะพับในและพับนอก จะงอเข่ายกสูง เพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าถูกโจมตีด้วยการเตะระดับใด (เรียกว่า การบังเตะ)

11.ลีลาตีนเสือ (ลีลาเสือย่าง) (หัตถดินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ลีลาตีนเสือ คือ การเคลื่อนเท้าไปในทิศทางต่างๆ รอบตัวเพื่อหลบหลีกการโจมตีหรือการรุกและการตอบโต้ ซึ่งต้องนำไปประสานกับลีลามือเสือ ลีลาขาเสือ และการใช้นวอาวุธ (กายาอาวุธ หรือกายอาวุธ) ให้เพิ่มประสิทธิภาพในการต่อสู้ป้องกันตัวมากขึ้น มี 8 จังหวะดังนี้

จากทำยี่นคุมเพื่อเตรียมต่อสู้

1.ก้าวขึ้นเฉียงซ้าย

2.ก้าวขึ้นเฉียงขวา

3.ก้าวลงเฉียงซ้าย

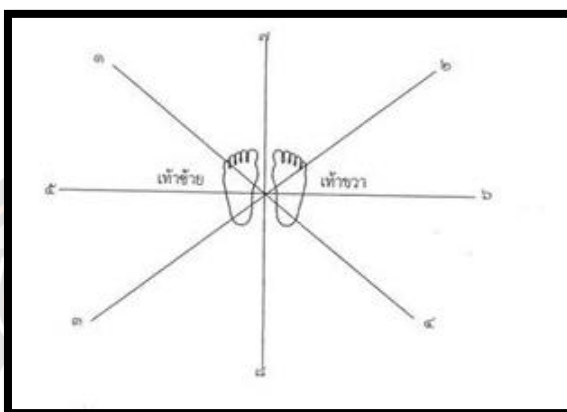
4.ก้าวลงเฉียงขวา

5. ก้าวออกข้างซ้าย

6. ก้าวออกข้างขวา

7. ก้าวขึ้นตรงหน้า

8. ก้าวลงถอยหลัง

ภาพ 13 ทำยืนคุมเพื่อเตรียมต่อสู้

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเชาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 37

นอกจากนี้ลีลาเดินเสื่อของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ยังรวมถึงการ “ฉากหลบ” หรือ “หลบฉาก” อีกด้วย ได้แก่การถอยเท้าไปด้านหลังเป็นมุม 90 องศา หรือกว่านั้น เพื่อหลบการบุกคู่โจมตีแบบประชิดตัว และอยู่ในสภาพพร้อมรุกตอบโต้ได้ในทันที

1 ทำปกติยืนเท้าคู่

ถอยเท้าขวาเพื่อฉากหลบ หรือหลบฉาก

เรียกว่าถอยฉากขวา

ท่าปกตียืนเท้าคู่

ถอยเท้าซ้ายเพื่อฉากหลบ หรือหลบฉาก
เรียกว่าถอยฉากซ้าย

ภาพ 14 ลีลาตีนเสือ

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 37 – 38

12.ท่าพยัคฆ์ด้อมกว้าง/พรานด้อมกว้าง (หัตถินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

เป็นท่ามวยที่ทำให้ดูน่าเกรงขาม เป็นการข่มขวัญศัตรูคู่ชก นำมาจากลีลาของเสื่อย่างเข้าจับกวางหรือย่องเข้าไปหมายจะกินกวางชื่อเต็มคือ พยัคฆ์ด้อมกว้างหรือนายพรานด้อมกว้าง การย่องท่าพรานด้อมกว้างนี้ต้องทำให้ดูเข้มแข็ง อย่างซ้าๆ ตาจ้องคู่ต่อสู้แบบ “จ้องเขม็ง” ใช้สายตา “ข่มขวัญ”

ในการย่องนั้นครูท่านให้ภาวนาคาถาหัวใจญาราชสีห์ด้วย เพื่อให้จิตเข้มแข็งซึ่งจะปรากฏออกทางแววตา ทำให้คู่ต่อสู้เกิดจิตหวั่นไหวเกรงกลัว เราจึงต้องจ้องตาคู่ต่อสู้

ภาพ 15 แสดงถึงท่าด้อมกวาง

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 39

13.ท่านางเหลียว (หัตถินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

เป็นท่ามวยในการย่างคูเชิงคู่ต่อสู้และเป็นการล่อหลอก ยั่วเข้าคู่ต่อสู้ เรียกเสียงชื่นชมจากคนดูแสดงถึงความไม่เกรงกลัว ไม่ครั้นคร้ามคู่ต่อสู้ จึงแสดงทำยั่วเข้าคู่ต่อสู้ ท่าอย่างนางเหลียวนี้เป็นท่าอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอีกท่าหนึ่ง แต่จะเน้นไปในทางล้อเลียนยั่วเข้าในขณะที่ท่าอย่างพยัคฆ์ด้อมกวางจะเป็นการข่มขวัญคู่ต่อสู้

ภาพ 16 แสดงถึงท่าอย่างนางเหลียว

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 40

14.ลีลาสิงหลบมะนาว (หัตถ์ดิษฐ์ เซาวนปรีชา, 2561)

เป็นการหลบหลักการจุ่มของคู่ต่อสู้ จึงต้องฝึกให้คล่องโดยโบราณจารย์มวยพระยาพิชัยดาบหัก นำลีลาท่าทางการหลบหลักมาจากการหลบของลิงที่ถูกขังใส่ด้วยลูกมะนาว แล้วนำมาปรับปรุงให้ใช้ได้กับมวยไทย ในการฝึกสมัยก่อน จะนำมะนาวมาร้อยเชือกแขวนกับกิ่งไม้ครวระหลายๆลูกแล้วแกว่งลูกมะนาวให้แกว่งไปมาต่างทิศทางกันแล้วค่อยโยก ย่อ เบี่ยง เพื่อหลบไม่ให้ลูกมะนาวแกว่งมาถูกตัวเราได้

ลีลาสิงหลบมะนาว มีดังนี้

- 1.การโยกศีรษะหลบ
- 2.การโยกตัวหลบ
- 3.การก้มหลบ
- 4.การดึงตัวถอย
- 5.การเบี่ยงตัวหลบ
- 6.การย่อตัวลง
- 7.การมุดหลบออกด้านข้าง

การฝึกมีลำดับดังนี้

- 1.ฝึกอยู่กับที่ยังไม่ใช้มือปิด ปิด กัน ป้อง
- 2.ฝึกผสมกับการก้าวเท้าแบบ ลีลาตีนเสือ โดยยังไม่ใช้มือปิด
- 3.ฝึกหลบพร้อม ตอบโต้ด้วยอาวุธต่างๆในนวอาวุธ

15.นวอาวุธ (หัตถ์ดิษฐ์ เซาวนปรีชา, 2561)

นวอาวุธ หรือ กายาอาวุธ หรือกายอาวุธ ได้แก่ อาวุธมวยไทยที่อยู่ในร่างของเรามีทั้งหมด 9 อย่าง คือ

- 1.หมัด 2 ข้าง

2.ศอก 2 ข้าง

3.เข่า 2 ข้าง

4.เท้า 2 ข้าง

5.หัว 1 อย่าง

รวมเป็น 9 อย่างด้วยกัน สำหรับ ข้อ 5 คือ หัวเป็นอาวุธนี้ในมวยพระยาพิชัยดาบหัก จะรวมไปถึงการทุ่ม ทับ จับ หักๆด้วย ซึ่งนับเป็นอาวุธด้วยเช่นกัน

เนื่องจากอาวุธแต่ละอย่างยังมีลีลาในการใช้ที่แตกต่างกันออกไปอีกเรียกว่า “เชิง” เช่น เชิงหมัด เชิงศอก เชิงเข่า เชิงเท้า เป็นต้น ซึ่งจะกล่าวต่อจากนี้ไปเป็นอย่างๆดังนี้

นวมอาวุธค้ำกลอนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

หมัดขว้างซ้อนไป

หมัดโค้งเฉียงใส่

หมัดเหวี่ยงศอกสั้น

ตีศอกเฉียงพลัน

ศอกกัดเสยตาม

ถีบจิกหน้าท้อง

ถีบสั้นคนขาม

เข่าโหนโยนตาม

เข่าเฉียงถนัดใช้

เตะครึ่งแข้งเข่า

นาคสะบัดหางใส่

นาคฟาดหางไว

เข่าลอยขวานจาม

เตชะช้างเกี่ยวหญ้า

โขนนาสาทาม

หลบหลีกงดงาม

หักทุ่มเอาตาย

คำกลอนชุดนี้แสดงให้เห็นถึงวิธีอันชาญฉลาดของครูอาจารย์มวยในสายนี้ที่มีวิธีช่วยให้ศิษย์จำได้ว่าในบรรดา “นวอาวุธ” หรือ “กายาอาวุธ” มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเน้นการใช้อาวุธใดเป็นสำคัญ ศิษย์จะได้ฝึกใช้ให้ชำนาญเป็นพิเศษ เพราะเป็นเอกลักษณ์ของมวยไทยสายนี้ที่จะใช้บ่อยๆในการชนะคู่ต่อสู้ ซึ่งเมื่อถอดคำกลอนนี้ออกมาก็จะเห็นได้ดังนี้ว่านี่คือ กายาอาวุธที่โดดเด่นของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก คือ

1.หมัด ได้แก่

- หมัดเหวี่ยงสั้น
- หมัดโค้งเฉียงลง
- หมัดขว้าง (หมัดเหวี่ยงยาว)

2.ศอก ได้แก่

- ศอกเฉียง
- ศอกจัด หรือศอกเสย

3.ถีบ ได้แก่

- ถีบจิกที่หน้าท้อง
- ถีบด้วยสันเท้า

4.เข่า ได้แก่

- เข่าโหนหรือเข่าตรง
- เข่าเฉียง

- เช่าลอยใส่หน้าอก (เช่าลอยขวานจาม)

5.เตะ ได้แก่

- เตะครึ่งแข็งครึ่งเช่าที่เรียกว่า การเตะแบบนาคาสะบัดหาง
- เตะเกี่ยวข้อเท้าที่เรียกว่า การเตะแบบข้างเกี่ยวหญ้า
- เตะเหยียดขาที่เรียกว่า เตะแบบนาคาฟาดหาง

6.โขกหรือการใช้หัวเป็นอาวุธ ได้แก่

- การโขกจุมูกคู่ต่อสู้

7.การหัก การทุ้ม จะมุ่งให้ถึงตายเลยทีเดียว จึงต้องฝึกให้คล่องแคล่วว่องไวได้ผล

นอกจากนี้ในคำกลอนนี้จะบ่งบอกถึงลักษณะมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักว่าเป็นมวย “ตีนไว” คือ เตะ ถีบ รวดเร็ว ว่องไวมาก ศิษย์จึงต้องฝึกให้ชำนาญในการเตะ และถีบ ให้สมกับฉายาว่า “เป็นมวยตีนไว” โดยดูจากประโยคที่กล่าวว่า “นาคฟาดหางไว” (พญานาคฟาดหางว่องไว)

อีกประการที่พบในนวนิยาย คำกลอนนี้ก็คือ จากข้อความที่ว่า “หลบหลีกงดงาม” นั้น ครูอธิบายไว้ว่า หมายถึงมวยพระยาพิชัยดาบหักนี้ หลบหลีกเก่งงดงาม เพราะให้ความสำคัญโดดเด่นกับการหลบหลีกอันได้แก่ การใช้ “ลีลามือเสือ 11 ท่า 27 จังหวะ ลีลาตีนเสือ 8 จังหวะ การก้าว หลบแกซ้าย ขวา การฝึกทำลิงหลบมะนาว” (คือการเอาลูกมะนาว 6 – 8 ลูกผูกเชือกโยงกับกิ่งไม้หรือคานบ้าน แล้วเหวี่ยงลูกมะนาวพร้อมกัน จากนั้นก็คอยโยกตัวโยกหัวหลบการแกว่งของลูกมะนาว) ช่วยในการฝึกหลบหลีก ลีลาลิงหลบมะนาวจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทุกคนต้องฝึกให้เก่ง

16.เชิงหมัดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

- 1.หมัดฉก (หมัดแย็บ) คือหมัดตรงชกหน้า
- 2.หมัดตรง คือหมัดตรงชกตาม
- 3.หมัดเหวี่ยงศอกสั้น หรือหมัดเหวี่ยง
- 4.หมัดขว้าง (เหวี่ยงยาว)
- 5.หมัดโค้ง (โค้งเฉียงลง)

- 6.หมัดโฆก (โฆกตั้งจุมุก)
- 7.หมัดอัด (อัดชายโครง)
- 8.หมัดเฉียง (เฉียงขึ้นใส่GRAM)
- 9.หมัดเสย (เสยคาง)
- 10.หมัดตั้ง (หมัดงอชกท้อง หรือชกลูกอ้นตะ)
- 11.หมัดตบ (ตบไปด้านหลัง)
- 12.หมัดกระแทก (ตรง สั้นๆกระแทกหัวใจ)
- 13.หมัดฟ่ง (ตรงใส่ลิ้นปี่)
- 14.หมัดตัด (เป็นหมัดตรงชกหัวไหล่ หมัดขวาจะชกไหล่ขวาเขา หมัดซ้ายจะชกไหล่

ซ้ายเขา)

17.เชิงศอก มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัสตินทร์ เซาวนปรีชา, 2561)

- 1.ศอกเฉียงขึ้น
- 2.ศอกเสย
- 3.ศอกตัด
- 4.ศอกฟาด (เฉียงลงหน้า)
- 5.ศอกคว่ำ (ลงแสดหน้า)
- 6.ศอกทิ่ม
- 7.ศอกถอง หรือศอกยายตำข้าว
- 8.ศอกกลับ
- 9.ศอกเฉียงหลัง หรือศอกกลับเฉียงหลัง
- 10.ศอกกระทิงหลัง (ชายโครง)
- 11.ศอกยก หรือศอกข้าง

12.ศอกเสยหลังหรือศอกงัดหลัง

13.ศอกสะบัด

14.ศอกกลับลงบนหัว หรือศอกโค้งลงหัว

18.เชิงเข้า มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัตถ์ดิษฐ์ เชาวน์ปรีชา, 2561)

1.เข้าตรง หรือเข้าโหน

2.เข้าเฉียง

3.เข้าตัด

4.เข้ากระทบ

5.เข้ากด

6.เข้าทิ่มหรือเข้าเข็ม

7.เข้าเสยคาง

8.เข้าลอย หรือกระโดดเข้าลอย

9.เข้ากำแพงหรือเข้ายัน

19.เชิงถีบ มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัตถ์ดิษฐ์ เชาวน์ปรีชา, 2561)

1.ถีบจิก หรือถีบด้วยปลายเท้า

2.ถีบกระทู้ หรือถีบด้วยสัน

3.ถีบตรง หรือถีบเต็มฝ่าเท้า

4.ถีบตะแคง ตะแคงตัวถีบไปด้านหน้า

5.ถีบข้าง

6.ถีบหลัง (กวางเหลียวหลัง)

7.ถีบเสย (เสยหน้าและเสยหลัง)

8. ถีบตบ หรือบาทาลูบพักตร์ ถีบหน้า

9. หมุนตัวถีบกลับหลัง (กึ่งหันต้องลม)

10. ถีบหัก หรือถีบตะแคงฝ่าเท้า ที่เข้า (ด้านหน้า ด้านข้าง ด้านหลังของเข้า)

20. เชิงเตะ มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัตถ์ดิษฐ์ เชาวน์ปรีชา, 2561)

1. เตะสะบัด (เตะนาคาสะบัดหางหรือเตะครึ่งแข็งครึ่งเข้า)

2. เตะฟาด (เตะนาคาฟาดหาง)

3. เตะเสย (เสยปลายคาง)

4. เตะตรง (เตะหว่างขา หรือเตะฝ่าหมาก)

5. เตะดีดหรือเตะด้วยสัน

6. เตะสูงหรือเตะก้านคอ

7. เตะพับนอก

8. เตะพับใน

9. เตะเกี่ยว หรือเตะถ่าง (เตะข้างเกี่ยวหญ้า)

10. กระโดดเตะ

11. เตะสองชั้น (เตะกระแต่ไต่ไม้)

12. เตะรวบหรือเตะกวาดสองขา (เพื่อให้ล้ม)

21. ทุ่มทับจับหัก มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หัตถ์ดิษฐ์ เชาวน์ปรีชา, 2561)

1. ทุ่ม

2. ทับ (อัดลงด้วยเข้า)

3. หัก

4. ฟาดด้วยท่อนแขน

- 5.กระชาก
- 6.กระแทก
- 7.เหวี่ยง
- 8.ทิ่มด้วยนิ้ว
- 9.โขกด้วยหัว
- 10.ขวิดด้วยหัว
- 11.ขีดขาให้ล้มหรือหงาย
- 12.ตึงให้หงายหลัง
- 13.ทิ่มกระตือรือ/สับกระตือรือ
- 14.ทุบอัมตะ
- 15.กระทุบหลังเท้า
- 16.จับบิด
- 17.กัด
- 18.ทุบ (ทุบด้วยกำปั้น)

คำสั่งครูส่งท้าย

ถ้าชำนาญด้วยการนวอาวุธ

จะไม่หยุดเกิดกลมวยที่หลากหลาย

เจ้าจะก่อเกิดกลมวยได้มากมาย

จงชวนชวายฝึกกายอาวุธเอย

(กายอาวุธก็คือ นวอาวุธนั่นเอง)

บทกลอนอันเป็นเสมือนคำสั่งท้ายของครูบาอาจารย์ ทวด ปู่ พ่อ ในสายมวยไทย
พระยาพิชัยดาบหักนี้ เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการฝึก นวอาวุธ หรือกายอาวุธอย่างมาก

ลูกหลานจึงต้องฝึกให้ชำนาญอย่าได้ละเลย ทอดทิ้ง และนี่คือเคล็ดลับอย่างหนึ่งของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และเคล็ดลับที่ทำให้พระยาพิชัยดาบหักชนะคู่ชกมาตลอด แม้ครูมวยที่ชำนาญการมวยกว่า มีประสบการณ์มวยมากกว่าท่านก็ชนะได้ และมีกลมวยมากมายที่ไม่เหมือนใครๆ และเป็นช่องทางให้เกิดการสร้างกลมวยขึ้นใช้เองมากมายของลูกหลานและผู้เป็นศิษย์ของพระยาพิชัยดาบหัก ฉะนั้นการฝึกนอวาทหรือกายาอวาทจึงสำคัญอย่างยิ่ง

22. มวยหลักและมวยเกี่ยว (หัสตินทร์ เซาวนปรีชา, 2561)

มวยหลัก คือมวยที่ตั้งหลักมั่น สุขุม รัศกุ่ม จูโจม ตอบโต้หนักแน่น มั่นคง ไม่ผลิผลาม หมัด คอก เข่า เท้า ออกไม่มากครั้ง แต่ว่าการออกหมัด คอก เข่า เท้าแต่ละครั้งหวังผลรุนแรงแน่นอน มีน้ำหนัก มีพลังมาก จึงเหมาะแก่คนตัวใหญ่ กำยำล่ำสัน คนรูปร่างท้วมหรืออ้วน บางทีก็เรียกว่า “มวยยักษ์”

มวยเกี่ยว หรือมวยพลิว ว่องไว หลบเลี้ยงเก่ง คล่องตัวมาก นิยมใช้การหลอกล่อ หลบหลีก แล้วจึงตอบโต้ มวยเกี่ยวจะเคลื่อนตัวและเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ไม่ปักหลักนิ่งๆเหมือนมวยหลัก การออกอาวุธหมัด คอก เข่า เท้า จะว่องไวมาก รุกรับหลบหลีก รวดเร็วว่องไว เหมือนลิง บางทีจึงเรียกกันว่า “มวยลิง” น้ำหนักอาวุธอาจจะไม่หนักเหมือนมวยหลัก แต่จะใช้วิธีรบกวน บั่นทอน กำลังคู่ต่อสู้ไปเรื่อยๆพอได้โอกาสนี้จะโจมตีจุดตาย โดยใช้อาวุธหลายอย่างรวดเร็วระดมใส่ต่อเนื่อง มักจะมีอาวุธพิฆาต หรือไม้เด็ด จะเป็นหมัด คอก เข่า เท้า เก็บเอาไว้เผด็จคู่ต่อสู้ เป็นอาวุธที่หนักหน่วงที่สุดประจำตัว เมื่อใช้ต้องได้ผลทีเดียว มวยเกี่ยวจึงเหมาะแก่คนรูปร่างเล็ก หรือสูงโปร่ง ผอมบาง ผอมสูง

สำหรับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในสกุล “เซาวนปรีชา” ซึ่งเป็นทายาทของท่านนี้ บรรพบุรุษในตระกูลจะบอกต่อกันมาว่า มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้เป็นทั้งมวยหลักและมวยเกี่ยว พระยาพิชัยดาบหักท่านฝึกตนเป็นทั้งมวยหลักและมวยเกี่ยว เลือกใช้ว่าจะเจอคู่ต่อสู้แบบใด ก็เลือกใช้ให้เหมาะสมได้ ท่านจึงสู้ชนะเสมอ ในการสอนที่เราสอนลูกหลานต่อกันมานั้น ถ้าคนที่อ้วนใหญ่ ตัวโต ก็จะฝึกมวยหลักให้ ใครผอมสูง ตัวเล็ก ก็จะฝึกมวยเกี่ยวให้ แต่คนรูปร่างดี สันทัด แข็งแรง ไม่ตัวใหญ่หรือตัวเล็กเกินไป ก็จะฝึกให้เป็นทั้งมวยหลักและมวยเกี่ยว ซึ่งผู้เรียนจะเรียนหนักกว่า เรียนไปอย่างใดอย่างเดียว ซึ่งมีน้อยคนที่จะเป็นได้ทั้งสองอย่าง แต่ ปู่ พ่อ ก็จะสอนให้แต่การจะใช้ได้ผลเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับผู้เรียนเองเป็นสำคัญ

23.กลมวไทย (แม่ไม้) พระยาพิชัยดาบหัก (หัสตินทร์ เซวานปรีชา, 2561)

กลมว (หรือแม่ไม้มว) เป็นรูปแบบเชิงมวในการรุกรับ ตอบโต้ จูโจมคู่ต่อสู้ แต่ มวไทยพระยาพิชัยดาบหักไม่เรียกแม่ไม้แต่เรียกว่า “กลมว” ซึ่งการเรียกเช่นนี้ตรงกับมวไทย ตำรับพระเจ้าเสือ ก็เรียกกลมวเช่นกัน ไม่เรียกว่าแม่ไม้มว

ในสายพระยาพิชัยดาบหักนี้ กลมวมมีไว้ฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้นวอาวุธ รัด รุก ตอบโต้ จูโจม แต่ไม่ได้มุ่งหมายให้จดจำหรือเลียนแบบ เพราะไม่ต้องการให้ยึดติดกับ รูปแบบมวไทยสายพระยาพิชัยดาบหักนี้ เน้นการฝึกพื้นฐานให้ชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้นวอาวุธ แล้วให้พลิกแพลง สร้างสรรค์กลมวในการต่อสู้เอาเอง นี่คือหลักการสำคัญผู้ฝึกมวไทยพระยาพิชัยดาบหักจึงไม่จำเป็นต้องจำกลมวได้ทั้งหมด

งานวิจัยนี้ จึงขอเสนอแค่ตัวอย่างกลมวบางส่วน เพื่อความเข้าใจและเป็นเพียงแนวทางการเรียนรู้เท่านั้น

23.1 กลมวแก้หมัด

23.1.1 แก้หมัดด้วยหมัด

ชื่อกลมว	ช้างฟาดวง
กลมว	ฝ่ายรุกชกตรงหรือชกเหวี่ยง
ฝ่ายรับ	ก้าวเฉียงออกวงนอก ก้มหลบการชกพร้อมกับชกตอบโต้ด้วยหมัด

อัดที่ห้อง

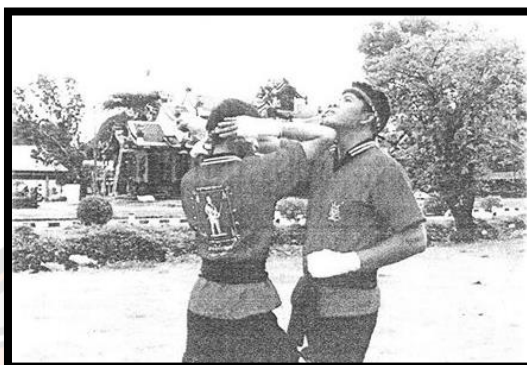

ภาพ 17 แสดงถึงกลมว ช้างฟาดวง

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเซวานปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 90

23.1.2 แก้มัดด้วยศอก

ชื่อกลมวย	แรตเสยนอ
กลมวย	ฝ่ายรุกชกตรงหรือชกเหวี่ยง
ฝ่ายรับ	ปิด/กั้น พร้อมก้าวเข้ามาตีศอก เสยเข้าที่คางฝ่ายรุก

ภาพ 18 แสดงถึงกลมวยแรตเสยนอ

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 90

23.1.3 แก้มัดด้วยเข่า

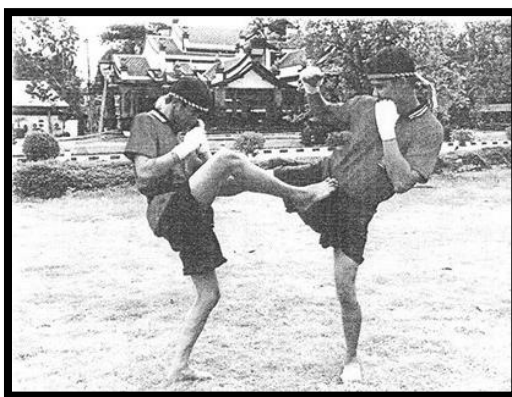
ชื่อกลมวย	ข้างชนกำแพง
กลมวย	ฝ่ายรุกชกตรงหรือชกเหวี่ยง
ฝ่ายรับ	ปิด/กั้น พร้อมก้าวเข้ามาตีเข่าตรง (เข่าโตน) เข่าท้อง หรือตีเข่าเข้า

อวัยวะของฝ่ายรุกก็ได้

23.1.4 แก้มัดด้วยถีบ

ชื่อกลมวย	มอญยันหลัก
กลมวย	ฝ่ายรุกชกตรงหรือชกเหวี่ยง
ฝ่ายรับ	ถีบตรงตอบโต้เต็มฝ่าเท้าที่ท้อง

ภาพ 19 แสดงถึงกลมวย มอญยันหลัก

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 91

23.1.5 แก้มัดด้วยเตะ

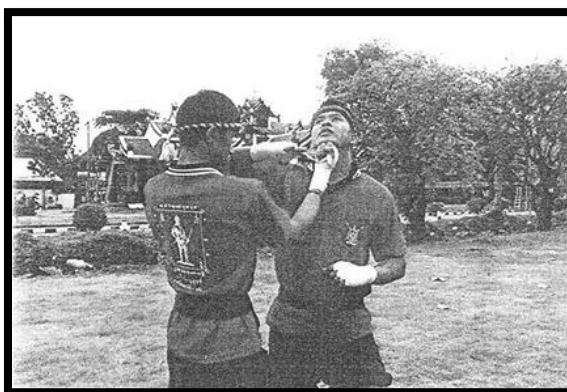
ชื่อกลมวย	นาคาสะบัดหาง
กลมวย	ฝ่ายรุกชกตรงหรือชกเหวี่ยง
ฝ่ายรับ	ปิด/กั้น/ปิดการรุก แล้วเตะตอบโต้เข้าชายโครงด้วยการเตะแบบ

พญานาคสะบัดหาง

23.2 กลมวยแก้ศอก

23.2.1 แก้ศอกด้วยหมัด

ชื่อกลมวย	สอยดาว
กลมวย	ฝ่ายรุกตีศอกตัดขวาใส่เรา
ฝ่ายรับ	พับศอกซ้ายปิดใบหน้าพร้อมชกตอบด้วยหมัดเสยเข้าปลายคาง

ภาพ 20 แสดงถึงกลมวย สอยดาว

ที่มา สำเนาจากหนังสือมรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดยสายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก หน้า 91

23.2.2 แก้วศอกด้วยศอก

ชื่อกลมวย	มอญผ่านบวบ
กลมวย	ฝ่ายรุกตีศอกตัดขวาใส่เรา
ฝ่ายรับ	พับศอกซ้ายปิดใบหน้าแล้วตีศอกขวาเฉียงใส่หน้าของฝ่ายรุก

23.2.3 แก้วศอกด้วยเข่า

ชื่อกลมวย	ตากระทุ้งนก
กลมวย	ฝ่ายรุกตีศอกตัดขวาใส่เรา
ฝ่ายรับ	ยกแขนซ้ายงอพับปิดใบหน้าไว้ พร้อมกระทุ้งเข่าขวาตรง (เข่าโพน) ใส่ท้องน้อยหรือลูกอัณฑะฝ่ายรุก

23.2.4 แก้วศอกด้วยถีบ

ชื่อกลมวย	ชุงลอยน้ำ
กลมวย	ฝ่ายรุกกระโดดตีศอกใส่เรา
ฝ่ายรับ	ถอยเท้าเพื่อดึงตัวถอยหลังให้พื้นรัศมีศอก แล้วถีบสวนออกไปด้วยถีบจิกหน้าท้อง หรือถีบด้วยสันเท้าเข้าอัณฑะฝ่ายรุก

23.2.5 แก้วคอกด้วยตะ

ชื่อกลมวย	ข้างเล่นน้ำ
กลมวย	ฝ้ายรุกตีศอกขวา
ฝ้ายรับ	ดึงตัวถอยให้พันรัศมีศอกแล้วตะไต้ด้วยขวา นาคาสะบัดหางตาม ด้วยชกตรงและตีเข้าตรงอีกที

23.3 กลมวยแก้เข้า

23.3.1 แก้เข้าด้วยหมัด

ชื่อกลมวย	ถาชีสะกดทัพ
กลมวย	ฝ้ายรุกพุ่งเข้าเข้าขวาตรง
ฝ้ายรับ	ก้าวเฉียงออกไปทางซ้ายใช้มือซ้ายปิดเข้าฝ้ายรุกให้เบี่ยงไปทางขวา พร้อมกับชกหมัดขวาตรงใส่ใบหน้าฝ้ายรุก

23.3.2 แก้เข้าด้วยศอก

ชื่อกลมวย	เถรตีระฆัง
กลมวย	ฝ้ายรุกพุ่งเข้าเข้าขวาตรง
ฝ้ายรับ	ก้าวท้าวขวาเฉียงไปทางขวาใช้มือซ้ายปิดเข้าฝ้ายรุกให้เบนไป ทางซ้ายพร้อมแล้วตีศอกขวาใส่หน้าฝ้ายรุก

23.3.3 แก้เข้าด้วยเข่า

ชื่อกลมวย	มอญตีปลา
กลมวย	ฝ้ายรุกพุ่งเข้าเข้าขวาตรง
ฝ้ายรับ	ก้าวท้าวขวาเฉียงไปทางขวาพร้อมกับตีเข่าซ้ายตรงใส่ท้องน้อยหรือ ลูกอวัยวะของฝ้ายรุก

23.3.4 แก้เข้าด้วยถีบ

ชื่อกลมวย	ยันโยธา
กลมวย	ฝ้ายรุกพุ่งเข้าเข้าขวาตรง
ฝ้ายรับ	ดึงตัวถอยหลังก้าวหนึ่งแล้วตอบไต้ด้วยการถีบสวนกลับไปด้วยถีบ สั้น (ถีบกระทู้) แล้วตะตามที่ชายโครง

23.3.5 แก้วเต๋วยเตะ

ชื่อกลมวย	พังภูผา
กลมวย	ฝ้ายรุกฟุ้งเข้าตรงมาใส่
ฝ้ายรับ	ก้าวออกวงนอกทางซ้ายใช้มือซ้ายปิดเข้าฝ้ายรุกให้เบนไปทางขวา แล้วเตะขวาเข้าห้องฝ้ายรุก

23.4 กลมวยแก้ถีบ

23.4.1 แก้ถีบด้วยหมัด

ชื่อกลมวย	พรานสะกดช้าง
กลมวย	ฝ้ายรุกถีบขวาตรงใส่ลำตัว
ฝ้ายรับ	ใช้มือซ้ายปิดเท้าที่ถีบมาให้เอนออกไปทางซ้าย พร้อมก้าวขวาเฉียงขึ้น ซึ่งเป็นการก้าวเข้าหา ชกหมัดขวาตรงใส่ใบหน้าฝ้ายรุก

23.4.2 แก้ถีบด้วยศอก

ชื่อกลมวย	ช้างงัดซุง
กลมวย	ฝ้ายรุกถีบขวาตรง
ฝ้ายรับ	ก้าวเฉียงขึ้นทางขวาพร้อมกับใช้มือซ้ายปิดเท้าที่ถีบมาให้เบนทิศทางออกไปทางซ้าย ก้าวเข้าตีศอกเสยที่คาง

23.4.3 แก้ถีบด้วยเข่า

ชื่อกลมวย	พังยั้งข้าว
กลมวย	ฝ้ายรุกถีบขวาตรง
ฝ้ายรับ	ก้าวเฉียงออกทางซ้ายเป็นลักษณะก้าวเฉียงขึ้น ใช้มือซ้ายปิดเท้าที่ถีบมาให้เบนไปทางขวาพร้อมกับตีเข่าตัดใส่ห้องฝ้ายรุก

23.4.4 แก้ถีบด้วยถีบ

ชื่อกลมวย	พังกำแพง
กลมวย	ฝ้ายรุกถีบขวาตรง
ฝ้ายรับ	ก้าวหลบออกด้านซ้ายพร้อมใช้มือปิดเท้าที่ถีบให้เบนไปทางขวา แล้วถีบขวาสวนเข้าใส่ฝ้ายรุก หรือพอฝ้ายรุกจะถีบก็ชิงถีบสวนไปก่อน

23.4.5 แก้ถีบด้วยตะ

ชื่อกลมวย	ลั่นดานประตุ
กลมวย	ฝ่ายรุกถีบขวาตรง
ฝ่ายรับ	ก้าวหลบออกด้านซ้ายพร้อมใช้มือปิดเท้าที่ถีบให้เบนไปทางขวา แล้วตะขواسวนเข้าใส่ฝ่ายรุก

23.5 กลมวยแก้ตะ

23.5.1 แก้ตะด้วยหมัด

ชื่อกลมวย	พระยาสะกดทัพ
กลมวย	ฝ่ายรุกตะขواسวนเข้าใส่ลำตัว
ฝ่ายรับ	ก้าวเท้าซ้ายเข้าหาฝ่ายรุกยกแขนซ้ายขึ้นบังการตะ พร้อมชกขวาตรงใส่ใบหน้าฝ่ายรุกแล้วตามตะขواسวนใส่ฝ่ายรุกอีกทีหนึ่ง

23.5.2 แก้ตะด้วยศอก

ชื่อกลมวย	ชวาตอกลิ้ม
กลมวย	ฝ่ายรุก ตะขواسวนใส่ลำตัวหรือตะขواسวนใส่ใบหน้า
ฝ่ายรับ	ยกแขนบังการตะโดยหันตัวเข้ารับการตะ สืบเท้าขวาเข้าหาครึ่งก้าว (จากท่ายืนมวยเหลี่ยมขวา) คะเนให้ป้อมศอกที่มหน้าแข่งฝ่ายรุก แขนทั้งสองอยู่ในตำแหน่งปิดคอและใบหน้า (ถ้าเขาตะลำตัว แขนทั้งสองก็ต้องบังลำตัวให้มั่นคง)

อาจจะใช้แขนซ้ายรัดขาขวาเอาไว้ แล้วกระหน่ำศอกขวาของเราลงใส่ต้นขาสุดแรง พร้อมดันหรือผลักให้เขาเสียการทรงตัวจะได้ไม่สามารถตอบโต้เราได้

แล้วตีศอกขวาโค้งลงใบหน้าฝ่ายรุก ปล่อยขาขวาของเขาชกเขาด้วยหมัดซ้ายของเราซ้ำเข้าไปอีกเป็นลูกตาม

23.5.3 แก้ตะด้วยเข่า

ชื่อกลมวย	เสื่อทะยานชน
กลมวย	ฝ่ายรุกตะขواسวนใส่ลำตัว
ฝ่ายรับ	เกร็งแขนซ้าย (อาจจะเอาแขนขวามาช่วยรับด้วยก็ได้) รับการตะ แล้วกระโดดเข้าเลย (จะเข่าซ้ายหรือเข่าขวาก็ได้ตามแต่ถนัด) ใส่ปลายคางหรือหน้าอกของฝ่ายรุก ถ้าคว้าคอเขาได้ก็ให้โหนสุดตัว เพื่อดึงให้แรงเข่าลอยสูงและแรงยิ่งขึ้น

23.5.4 แก้วเต๋ด้วยถีบ

ชื่อกลมว	เต็ดหัวจงอาง
กลมว	ฝ่ายรุกเตชะขวาลำตัว
ฝ่ายรับ	พลิกตัวทางซ้ายยกแขนสองข้างรับการเตะ พร้อมจับขาเขาไว้แล้ว ถีบตะแคงด้วยเท้าขวาเข้าที่ลำคอ (กระต๊อ) โดยใช้สันเท้า กระแทกเป่าหมาย

23.5.5 แก้วเต๋ด้วยเตะ

ชื่อกลมว	มอญเกี่ยวหญ้า
กลมว	ฝ่ายรุกเตชะขวาลำตัว
ฝ่ายรับ	ก้าวเท้าขวาสวนเข้าหาฝ่ายรุกยกแขนบังการเตะให้มัน แล้วใช้เท้าซ้ายเตะเกี่ยวข้อเท้าซ้ายของฝ่ายรุกให้เร็วและลง เท้าซ้ายฝ่ายรุกจะหลุดจากพื้นล้มลงหรือเซเสียหลักได้

23.6 กลมวจุโจม

หมายถึงกลมว (แม่ไม้มว) ที่เราเป็นฝ่ายรุกก่อน เป็นฝ่ายจุโจมเข้าทำก่อนเพื่อชิงความได้เปรียบในเชิงชก บางแห่งเรียกว่า “ไม้ตาย” เช่น ค่ายมวของครูเปลี่ยนสมชาติ ผู้สืบทอดมวตำรับพระเจ้าเสือ การใช้กลมวจุโจมนี้ จะใช้กลมวใด ต้องพิจารณาจากจุดอ่อนของคู่ต่อสู้ เพราะต้องจุโจมไปในจุดอ่อนของคู่ต่อสู้ รวมไปถึงการจุโจมหลอก เพื่อให้คู่ต่อสู้พะวง สับสนเปิดช่องว่างให้เรา หรือจุโจมตัดกำลัง จุโจมให้เสียขวัญด้วย

กลมวจุโจมในสายมวไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้มีมาก เท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐานพบว่ามีตัวอย่างบางกลมว ที่ครูอาจารย์จะนิยมให้ศิษย์คิดหากกลมวเอาเองตามถนัดมากกว่าให้จดจำไว้ทั้งหมด เพราะต้องเลือกใช้ตามสถานการณ์ ฉะนั้นศิษย์จึงต้องฝึกพื้นฐาน นวอาวุธให้เก่งๆเพื่อจะได้สร้างสรรค์กลมวได้ไม่รู้จักสิ้น

ตัวอย่างกลมวจุโจม

23.6.1 กลมวชื่อ เสือขย้ำเหยื่อ

กลมว	ชกตรงซ้าย ชกเหวี่ยงขวา เตะขวาลำตัวของเขา ตามด้วยถีบ จิกหรือถีบสันเข้าที่หน้าท้องด้วยถีบซ้าย
------	---

23.6.2 กลมวชื่อ ชูงกระทิงกำแพง

กลมว	ชกตรงซ้าย ชกเหวี่ยงขวาเพื่อรบกวนส่วนบน แล้วพุ่งเข้าตรง (เข้าโหน) ใส่ท้อง หรืออวัยวะของคู่ต่อสู้
------	---

23.6.3 กลมวยชื่อ เลือดบกวาง

กลมวย ชกตรงซ้ายพร้อมก้าวเท้าขวาเฉียงขึ้นทางขวา (ออกวงนอก) ชกหมัดขว้าง (หรือหมัดเหวี่ยง แล้วแต่ระยะ) ด้วยหมัดขวาใส่ใบหน้า คู่ต่อสู้ ตามด้วยพุ่งเข้าซ้ายตรงใส่ท้องคู่ต่อสู้ เตะขวาใส่ขาโครงคู่ต่อสู้อีกหนึ่งครั้ง

23.6.4 กลมวยชื่อ แมวตบหนู

กลมวย ใช้มือขวาของเราตบหมัดซ้ายของเขาลงพร้อมกับก้าวเท้าขวาเฉียงขึ้นทางขวาเข้าหาคู่ต่อสู้ เพื่อให้ประชิดเข้าใกล้แล้วตีศอกตัดขวา (ตัดมาลา) เข้ากรามซ้ายของเขา ตามด้วยตีเข้าซ้ายเข้าท้องคู่ต่อสู้อีกหนึ่งที หรือจะชกซ้ายใส่ใบหน้าที่ได้ตามแต่จะได้จังหวะและโอกาส

23.6.5 กลมวยชื่อ แมวจับหนู

กลมวย ชกซ้ายบนแล้วเตะขวาล่าง ชกขวาบนแล้วเตะซ้ายล่างอัดเข้าตรงใส่ท้อง

23.6.6 กลมวยชื่อ เกรตี่ระฆัง

กลมวย ถีบซ้ายตรงใส่ใบหน้าตามเตะด้วยขาขวา ตามด้วยทิ่มเข้าตรงที่ท้อง (เข้าซ้าย) ชกตามด้วยหมัดซ้ายตรง หมัดขวาใช้หมัดเหวี่ยง

23.6.7 กลมวยชื่อ เกรม้วนเสื่อ

กลมวย ชกซ้ายตรงใบหน้าโดยสับเท้าซ้ายตรงเข้าหา แล้วหมุนตัวทางขวาตีศอกกลับขวาใส่ใบหน้าคู่ต่อสู้ด้านขวา ถ้าพลาดเป้าในการตีศอกหรือโดนไม่เต็มทีให้เตะซ้ายใส่คู่ต่อสู้อีกหนึ่งครั้ง ตามด้วยเตะขวาเข้าท้อง

23.6.8 กลมวยชื่อ กระแตไต่ไม้

กลมวย ถีบเท้าซ้ายตรงชกซ้ายตรงให้คู่ต่อสู้พะวงส่วนบน จากนั้นเตะขวาที่ข้อเข่าขวาของคู่ต่อสู้ แล้วเตะขวาสูงใส่ใบหน้าโดยไม่ต้องวางเท้าขวาลงบนพื้นก่อน เป็นการเตะ 2 ชั้นนั่นเอง

23.7 ลีลาจับทุ่มทับจับหัก

ลีลาจับทุ่มทับจับหัก มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ มีต้นกำเนิดมาจากครูมวยจีน แต่จิวที่สอนที่สอนมวยจีนอยู่ที่วัดธานี จังหวัดสุโขทัย ซึ่งพระยาพิชัยดาบหักไปขอเรียน โดยสอนมวยไทยให้เป็นการแลกเปลี่ยน พระยาพิชัยดาบหักได้นำมวยจีน มาผสมเข้ากับมวยไทยจนเป็นเชิงมวยเฉพาะของท่านเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อใคร ลีลามือเสื่อปิดปิดกันป้อง ลีลาเสื่ออย่าง 8 ทิศ การม้วนมือ สอดสร้อยมาลาที่มีในมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักก็มีมูลเค้ามาจาก “มวยจีน” การเคลื่อนไหวใช้หลัก “อ่อนพิชิตแข็ง” และใช้หลัก “ว่องไวอย่าลิ่ง เอาจริงอย่างเสื่อ” สองข้อความนี้ถือเป็นหลักการของ ลีลาทุ่มทับจับหักในมวยพระยาพิชัยดาบหักเลยทีเดียว ผู้เรียนจึงต้องการฝึกเคลื่อนไหวให้พลีว ว่องไว หมุนไปได้รอบตัว แต่จะไม่เกร็ง โดยต้องผ่อนคลาย คุณสติให้ดี มีจิตตั้งมั่น เวลาเข้าจู่โจม ตอบโต้ต้อง รวดเร็วว่องไวเด็ดขาด รุนแรง ทำให้คู่ต่อสู้ล้มลงให้ได้

การจะทุ่มทับจับหักได้นั้นศิษย์ต้องฝึกดังต่อไปนี้

1. ต้องฝึกลีลามือเสื่อ
2. ฝึกลีลาเท้าเสื่ออย่าง 8 ทิศ
3. ฝึกลีลามือสอดสร้อยมาลาและยอดตองตองลม (งูแผ่แม่เบี้ย)
4. ฝึกทุ่ม ฝึกเหวี่ยง ฝึกกระชาก ฝึกกระแทก ฝึกทับด้วยเข่า ฝึกฟาด ฝึกปิดให้หัก
5. เมื่อฝึกข้อ 1 ถึงข้อ 4 คล่องแล้วก็ให้ฝึกผสมทั้ง 4 ข้อเข้าด้วยกัน

หลักของลีลาทุ่มทับจับหัก

1. ใช้อ่อนพิชิตแข็ง
2. ใช้การโอนอ่อนผ่อนตามแล้วจู่โจมจุดตาย
3. ใช้หลัก ว่องไวอย่าลิ่ง เอาจริงอย่างเสื่อ
4. ใช้หลักแผ่ตั้งศีกโดยไว เอาให้ตายในกลมมวยเดียว

หลักเบื้องต้นยังต้องใช้อยู่เสมอเมื่อถูกจู่โจมยังต้องใช้หลักเบื้องต้นของมวยไทยอยู่ เช่น โยกตัวหลบ ฉากหลบ ดิ่งตัวถอยให้พ้นรัศมีการรุก ย่อหลบ ก้มหลบ เบี่ยงหลบ ปิดปิดกันป้อง เปลี่ยนทิศหมุนตัว เป็นต้น เพื่อเอาตัวรอดไปก่อน แต่เมื่อถูกรุกเข้ามาอีก จึงใช้ลีลาทุ่มทับจับหักเข้ามาหยุดคู่ต่อสู้ในทันที ตัวอย่าง เช่น

1. ทุ่ม

- ถูกชกขวา ยกแขนซ้ายกันแล้วก้าวขวา สว่นเข้าไปทุ่มด้วยไหล่ขวา
- ถูกเตะขวา ยกแขนซ้ายกันแล้วรัดขาเขาไว้ สอดขาขวา มือขวาเหนี่ยว คอเหวี่ยงทุ่ม
- ถูกถีบ ปิดการถีบเอามือสอดใต้ขาที่ถีบมาแล้วทุ่มให้หงายหลัง

2. ทับ

- ทุ่มให้ล้มลงก็โถมตัวลงตาม อัดทับด้วยเข่า

3. หัก

- ชกตรงมา ปิดจับหักแขน
- ชกตรงมา ปิดจับฟาดให้แขนหัก
- ตีศอกมา กัน แล้วจับปิดแขน

4. ดึง หรือ กระชาก

- ชกตรงมา ปิดจับข้อมือกระชาก เข้ามาอัดด้วยเข่า

5. โขก

- แหกมือทั้งสองของคู่ต่อสู้ออก โขกด้วยหัวที่จมูก

งานแสดง

ในสมัยโบราณจะมีสำนักเรียนมวย มีเจ้าสำนัก หรือ ครูมวย ซึ่งมีฝีมือและชื่อเสียงเป็นที่เคารพรู้จัก จะมีงานแสดงการแข่งขันต่อสู้ ประลองเชิงขึ้นมวยกันในงานวัด และงานเทศกาลต่างๆ โดยมีสำนักมวยต่างๆ ส่งนักมวยและครูมวยเข้าแข่งขันชิงรางวัล เดิมพัน โดยยึดความเสมอภาค มีจุดประสงค์ที่จะแลกเปลี่ยนวิชาความรู้เพื่อนำไปใช้ในการแข่งขัน ประลองเพื่อใช้ในการต่อสู้ป้องกันตัวและใช้ในการสงคราม มีทั้งพระมหากษัตริย์และขุนนางแม่ทัพนายกองและชาวบ้านทั่วไป

ช่องทาง (Channel) เป็นตัวกลางสำคัญที่ใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร พิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ท่ามวย และงานแสดงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก โดยจะเป็นสื่อกลางในการเสนอเนื้อหาสาระต่างๆด้านมวยไทยที่เป็นลักษณะเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหักไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสาร

เข้าใจเนื้อหาสาระ โดยผ่านสื่อบุคคล ที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และทำให้เกิดการร่วมมือกันในกิจกรรมการจัดงานต่างๆ ดังนั้นช่องทางในการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

สื่อบุคคล

- 1.ครูมวยพระยาพิชัยดาบหัก ทายาทผู้สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ และเผยแพร่มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้เป็นที่รู้จัก
- 2.ลูกศิษย์ที่ศึกษามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีต มีการเล่าปากต่อปาก ทำให้การสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักได้มีการเผยแพร่ไปยังที่ต่างๆที่ได้เดินทางไปต่างเมืองทำให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น

กิจกรรมการจัดงาน

เป็นสื่อกลางทำให้ลูกศิษย์ในสำนักเดียวกันได้ทราบข่าวสารในเรื่องของพิธีกรรมไหว้ครู ครอบครูในขึ้นปีใหม่ไทยทุกปี ทำให้ทุกคนได้มาพบปะและรำลึกถึงบุญคุณครูที่สั่งสอนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก หรืองานต่อยมวยพระยาพิชัยดาบหักที่วัดมหาธาตุ ทำให้ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนศิลปะวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัย เป็นต้น

ผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่

ลูกศิษย์ เป็นบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ทายาทเชื้อสายพระยาพิชัยดาบหักโดยตรง
2. คนในพื้นที่

ผู้ที่สนใจ เป็นบุคคลที่ได้ยินชื่อเสียงมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ได้เดินทางจากต่างแดนมาขอเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและ กิจกรรมการจัดงานในปัจจุบัน

จากการศึกษาการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและกิจกรรมการจัดงานในปัจจุบัน ตามทฤษฎี S M C R พบว่า

ผู้ส่งสาร (source) ในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักก่อนช่วงปี พ.ศ.2558 ไม่มีการถ่ายทอดให้กับบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เชื้อสายพระยาพิชัยดาบหัก ดังนั้นบุคคลที่สืบทอดได้จะต้องสืบทอดมาแบบรุ่นสู่รุ่นต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ในตระกูล “เขาวนปรีชา” ซึ่งปัจจุบันเหลือคนสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่เป็นวีรบุรุษของชาติเพียงคนเดียวเท่านั้น คือ ท่าน หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ที่จะต้องรักษามรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ดั้งเดิม โดยยอมเผยแพร่วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับบุคคลอื่น ที่สนใจ ต้องการจะสืบทอด รักษาวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไว้ไม่ให้หายไป และนอกจากนี้ยังมีลูกศิษย์ในสำนักที่คอยเป็นผู้ช่วยสอนถ่ายทอดความรู้ให้กับรุ่นน้องในสำนักอีกด้วย

การสืบทอดเป็นลักษณะสอนกันในครอบครัว ที่เป็นรูปแบบของการสอน “พ่อสอนลูก ลูกสอนหลาน” ต่อกันมา จนกระทั่งเดือนธันวาคม พ.ศ.2512 ดุสิต (ตุ้) เขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก ได้ก่อตั้งสำนักดาบพิชัยธณยุทธที่บ้านเลขที่ 33/1 ถนนแจษฎาบดินทร์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อสอนถ่ายทอดวิชาดาบ วิชามวย วิชาคาถาอาคม ของพระยาพิชัยดาบหักให้ลูกหลานญาติมิตรที่สนใจ ตลอดจนถึง เยาวชน บุคคลผู้สนใจในศาสตร์ด้านนี้ (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

จวบจนปัจจุบัน ทายาทพระยาพิชัยดาบหักที่เป็นอาจารย์ใหญ่ของสำนักดาบพิชัยธณยุทธ และเป็นผู้สืบทอด ถ่ายทอดวิชาดาบ วิชามวย วิชาคาถาอาคมของพระยาพิชัยดาบหัก คือ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ข้าราชการบำนาญของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

ทุกวันนี้การสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีทั้งที่สอนทุกวัน วันพุธ ถึงวันพฤหัสบดี เวลา 18.00 – 20.00 น. ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และจัดให้มีการอบรมต่อเนื่องหลักสูตร 30 ชั่วโมง และมีการเรียนการฝึกที่บ้านเลขที่ 4/19 ถนนแจษฎาบดินทร์ ซอย 6 ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ในวันจันทร์ อังคาร เวลา 18.00 – 20.00 น. ซึ่งเป็นบ้านพักของ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ที่มาเรียนที่บ้านจะเป็นรุ่นพี่ที่มาเพิ่มเติมทักษะมวย เพื่อให้วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักคงอยู่กับชาวอุตรดิตถ์และประเทศไทยสืบไปนานเท่านาน (หัสตินทร์ เขาวนปรีชา, 2561)

คุณสมบัติของกรรมวย สมัยปัจจุบันยังคงเหมือนเดิมกับในอดีต ตามข้อมูลเนื้อหาที่ได้มาดังกล่าวในข้างต้นไว้ในหน้า 80

ทิศทางในการสื่อสารของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบันยังคงใช้การสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสาร ส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไปยังผู้รับสารทางหนึ่ง ในขณะที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสาร แล้วก็ส่งข้อมูลตอบกลับมายังผู้รับสารด้วยอีกทางหนึ่ง เป็นการสื่อสารที่ทั้งผู้ส่งและผู้รับสามารถรับและส่งสารซึ่งกันและกันได้ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นทั้งครูและศิษย์ในประเภทของการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตา การจัดอบรมเรียน 30 ชั่วโมง เป็นต้น และเป็นประเภทในการสื่อสารแบบกลุ่ม (Group Communication) เป็นการสื่อสารภายในกลุ่มคนจำนวนหนึ่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะพูดคุยโต้ตอบ แลกเปลี่ยนความรู้กันได้โดยตรงและทั่วถึง

ผู้สืบทอดใช้วิธีการในการสื่อสารในปัจจุบัน ดังนี้

1. ผู้สืบทอดใช้วิธีการสื่อสารในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ไปสู่

ลูกหลานดังนี้

“...1.1 พิธีกรรม ได้แก่ การมอบตัวเป็นศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู การถอดถอนความเป็นศิษย์ การไหว้ครูก่อนและหลังการฝึกซ้อม และ การทำบุญอุทิศให้ครูอาจารย์

1.2 คำสอน คำอธิบาย คำแนะนำ เป็นการชี้ให้เห็น และเข้าใจถึงองค์ความรู้ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

1.3 บทกลอน เป็นกลวิธีที่สอนให้ศิษย์จำได้และเข้าใจง่าย

1.4 คาถาอาคม มีไว้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของลูกศิษย์

1.5 ชื่อลือลือท่ามวย, กลมวย เป็นเอกลักษณ์ของมวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก

1.6 การฝึกพื้นฐาน เช่น การรำมวยไหว้ครู การยืนมวย การย่างมวย เจริญวอาวุธ

เป็นต้น

1.7 ตำรา และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

- 1.8 การให้อิโรวาท เป็นคำสั่งสอนของครูอาจารย์สายมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่มีต่อลูกหลาน ลูกศิษย์ทุกคน ซึ่งต้องยึดมั่นปฏิบัติตาม
- 1.9 การพูดคุยปรึกษาหารือกันในตอนท้ายหลังฝึกซ้อมมวยเสร็จ เกี่ยวกับเรื่องมวย
- 1.10 การสาธิต เป็นการสอนท่ารำมวยต่างๆให้ดู เพื่อให้ทุกคนจะได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง
- 1.11 การทดสอบความสามารถให้ครูมวยดูว่ามีความสามารถเพียงพอที่จะเรียนขยับขั้นสูงไปเรื่อยๆได้ไหม
- 1.12 การปรับโทษ คือ เมื่อศิษย์ทำผิดก็ต้องถูกลงโทษตามความเหมาะสม
- 1.13 การให้รางวัล และกำลังใจ เช่น หาทุนการศึกษาให้ เยี่ยมไข้ ดูแลเหมือนครอบครัวเดียวกัน และมีการพูดคุยให้กำลังใจ
- 1.14 การติดตามผล คือ สนทนากับผู้ปกครอง สนทนากับครูประจำชั้น สนทนากับเพื่อนๆนักเรียนด้วยกัน และสนทนากับตัวผู้เรียนมวยโดยตรง
- ทั้ง 14 ประการนี้ จำแนกวิธีการสื่อสารได้ 2 ลักษณะ คือ วจนภาษา และอวจนภาษา...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13 ก.ย.

62)

2. ผู้สืบทอดมรดกวิธีการสื่อสารให้กับผู้ที่เข้ามาเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ในการฝึกซ้อมแต่ละครั้งจะมีขั้นตอนดังนี้

- “...2.1 เมื่อมาถึงทุกคนต้องมาไหว้ครูมวยครูดาบและรุ่นพี่ เพื่อนกันก็ต้องไหว้กัน แล้วไปถอดรองเท้าให้เป็น ระเบียบ วางกระเป๋าข้าวของให้เป็นระเบียบ
- 2.2 ทำพิธีไหว้ครู กราบครู
- 2.3 ครูกล่าวถึงถึงจุดมุ่งหมายของการเรียน ว่าเรียนเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาพระยาพิชัยฯ
- เพื่อเอาไว้ ป้องกันตัว เพื่อส่งเสริมสุขภาพ และเพื่อพัฒนาตนเป็นคนดี
- 2.4 ออกกำลังกายเพื่อเตรียมความพร้อม
- 2.5 รำมวยไหว้ครู
- 2.6 ฝึกพื้นฐานท่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก
- 2.7 ฝึกเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มทักษะมวย

2.8 พักน้อย คือ ช่วงพักเบรก เพื่อไม่ให้ศิษย์เหนื่อยเกินไป

2.9 ฝึกมวยพระยาพิชัยดาบหักต่อ

2.10 วอร์มดาวน เป็นการทำร่างกายค่อยๆเย็นลงด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวเบาๆ หลัง

การฝึก เช่น การเดิน จะช่วยให้อัตราการเต้นของหัวใจค่อยๆ ลดลงอย่างช้าๆ เลือดไหลไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกายได้เต็มที่มากขึ้น

2.11 ครู หรือ รุ่นพี่อาวุโส กล่าวสรุปการฝึกประจำวัน กล่าวชม กล่าวเตือน กล่าวแนะนำ

และให้โอวาท เพื่อการเป็นคนดีเช่น ให้ภูมิใจที่ได้เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาวิบุรุษ ให้รักชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เป็นคนมีน้ำใจมีจิตอาสาช่วยพ่อแม่ ช่วยครูอาจารย์ ช่วยคนแก่คนท้องเด็กพระแม่ซี ให้สามัคคีกันในสำนัก เป็นต้น

2.12 ตอบคำถามจากผู้มาฝึก ใครสงสัยใคร่รู้อะไรให้ถาม

2.13 กล่าวคำไหว้ลาครู/กราบครู/ไหว้รุ่นพี่/ไหว้เพื่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งไหว้พี่หรือเพื่อนที่ฝึกต่อสู้ ด้วยกันเพื่อขอขมาและขอบคุณ

2.14 ทุกคนต้องล้างหน้าล้างตัวให้สะอาด แต่งกายให้เรียบร้อยก่อนกลับบ้าน ช่วยกันเก็บอุปกรณ์การ ฝึก กวาดสถานที่ฝึก แล้ว ไปไหว้บาครูอีกครั้ง/ครูจะให้พรให้เดินทางปลอดภัย และ ใครที่มีผู้ปกครองมารับ จะต้องไหว้ผู้ปกครองก่อนด้วย

จะเห็นได้ว่า กระบวนการฝึกมวยของพระยาพิชัยดาบหักนี้ มีขั้นตอนชัดเจนต่างจากที่อื่น และทำกันมาอย่างนี้เป็นร้อยๆปีสืบทอดกันมา เป็นการค่อยๆฝึกใจ ฝึกกาย พัฒนาพฤติกรรมของ ผู้เรียนอย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการสื่อสารนี้เป็นภูมิปัญญาไทยแต่โบราณที่สร้างคนดี ไม่ใช่สร้างนักเลงดังที่คนปัจจุบันเข้าใจผิดๆกันไปเอง...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13

ก.ย.

สาร (message) เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสารในรูปแบบต่างๆเช่น เสียง ตัวอักษร ข้อความ ภาพ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายร่วมกันทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารสามารถถอดรหัสเกิดความรู้ ความเข้าใจกันได้ใน การสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สารที่อยู่ในกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบัน ผู้

ส่งสารหลักจะเป็นผู้ส่งสารไปยังเนื้อหาในเรื่องของพิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ท่ามวยพระยาพิชัยดาบหัก และงานแสดง ส่วนใหญ่มีเนื้อหาข่าวสารที่ยังคงเหมือนเดิมในอดีต แต่มีบางส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสื่อบุคคล และกิจกรรมการจัดงาน โดยจะอธิบายในส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือต่างจากเดิม ดังนี้

พิธีกรรม ได้แก่

1. พิธีมอบตัวเป็นศิษย์

ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ ตามข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 82 แต่ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีดังนี้

สถานที่มอบตัวเป็นศิษย์

โดยธรรมเนียมโบราณ นิยมจัดพิธีมอบตัวเป็นศิษย์ที่บ้านครูมวย ลานวัดที่ใช้เป็นที่ฝึกมวย และในโบสถ์ของวัดใกล้ๆบ้านครูมวย แต่ในปัจจุบันนิยมจัดพิธีกรรมที่บ้านครูผู้สอนมวยไทยพระยาพิชัย หรือสถานที่ที่สะดวก เช่น สถาบันการศึกษา หน้าลานอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก บ้านเกิด ท่านพ่อพระยาพิชัยดาบหักฯ

ภาพ 21 แสดงถึงพิธีมอบตัวเป็นศิษย์

ในโครงการสืบสานศิลปมวยไทย “พระยาพิชัยดาบหัก ราชภัฏอุตรดิตถ์”
ณ ห้องประชุมพิชัยนครินทร์ ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ถ่ายโดย นางสาวจรรยา บัวคำ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562

ของใช้ในการมอบตัวเป็นศิษย์ เพื่อขอเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (พานชั้น 5)

อดีตผ้าเช็ดหน้าผู้ชาย จะเป็นผ้าทอสีแดงสีเหลืองใช้สำหรับเช็ดปาก เป็นผ้าเช็ดหน้าหมางสีแดง หรือน้ำตาลเข้ม แต่ปัจจุบันไม่มีการกินหมากแล้วจึงใช้ผ้าเช็ดหน้ามามอบให้ครูแทน

เงินบูชาครู

สมัยดั้งเดิมใช้เพียงแค่ 1 สลึง หรือ 1 บาท หรือ 6 บาท ถ้าศิษย์ไม่มีอัฐหรือไม่มีเงินก็ไม่ต้องมีก็ได้ แต่ปัจจุบันนิยมใช้เงิน 20 บาทเป็นเงินบูชาครู

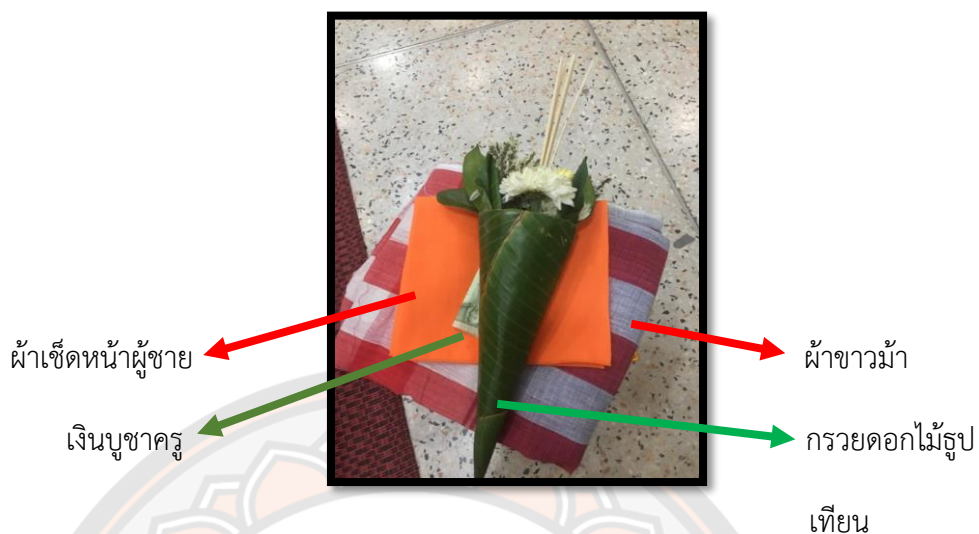
“...อันดับแรกต้องมีการไหว้ครู ถึงจะสอนทักษะป้องกันตัว ไม่ยากเท่าไรทำตามขั้นตอน...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7, วันที่ 13 ก.ย.

62)

“...อันดับแรกต้องมอบตัวเป็นศิษย์ก่อน ถึงจะเรียนได้ ก็จะมีเงิน 20 บาท ผ้าขาวม้า ดอกไม้ รูปเทียน และทำพิธีการมอบตัวเป็นศิษย์เป็นการมอบกายถวายใจให้กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์พูดอะไร เราก็ต้องเชื่อฟังคำสั่งสอน และอีกอย่างเป็นการแบบว่าเรามีความตั้งใจจริงไหมที่จะมาเรียน มาพูดมากล่าวคำสัญญาว่าเรามีความตั้งใจที่จะเรียนนะ จึงมาขอวิชาและสัญญาว่าจะเชื่อฟังและตั้งใจ เป็นการสอนตัวต่อตัว หลังจากนั้นจะมีรุ่นพี่ หรือเรียกว่าพรรษาที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่า เราก็ต้องให้ความเคารพรุ่นพี่ทุกครั้งที่มีการเรียน ตอนแรกที่เรียนยาก แต่พอเรียนไปเรื่อยๆก็เหมือนกับการออกกำลังกาย แต่เราแค่รู้ว่าการออกกำลังกายของเราเป็นจังหวะตั้งรับ ออกหมัด เป็นเรื่องของมวยที่เป็นประโยชน์ต่อเรา...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11, วันที่ 13 ก.ย. 62)

ภาพ 22 แสดงถึงของใช้ในการมอบตัวเป็นศิษย์

ในโครงการสืบสานศิลปะมวยไทย “พระยาพิชัยดาบหัก ราชภัฏอุตรดิตถ์”
ณ ห้องประชุมพิชยันครินทร์ ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ถ่ายโดย นางสาวจรรยา บัวคำ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562

2.พิธีไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ตามข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 87 แต่ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีดังนี้

เครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ปัจจุบันเครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักถ้าสิ่งไหนหาไม่ได้ ให้หาแต่ของมงคลมาแทนได้ เช่น ผลไม้ตามฤดูกาล อันได้แก่ อุ่นแดง สับปะรด ส้มสีทอง แก้วมังกร ฯลฯ หรือตามกำลังทรัพย์ของเราก็ได้ ไม่ได้มีข้อบังคับว่าจะต้องครบทุกอย่างตามที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 87

ภาพ 23 แสดงถึงเครื่องไหว้ครุมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ของที่ไหว้ผู้วิจัยแยกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1.อาหารคาว ได้แก่ หัวหมูต้ม ไก่ต้ม เป็ดต้ม ปลาอบ กุ้งเผา
- 2.ขนมหวาน ได้แก่ ฝอยทอง ทองหยอด เม็ดขนุน ขนมต้ม ขนมถ้วยฟู มันต้ม เผือกต้ม
- 3.ผลไม้ ได้แก่ มะพร้าว แอปเปิ้ล องุ่น สับปะรด ชมพู ส้ม ขนุน กล้วย

ในโครงการส่งเสริมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยดาบไทยตำรับพระยาพิชัยดาบหัก

ณ ห้องประชุมพิชยนครินทร์ ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ถ่ายโดย นางสาวจริยา บัวคำ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562

ภาพ 24 แสดงถึงเครื่องไหว้ครุมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ของที่ไหว้ผู้วิจัยแยกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1.อาหารคาว ได้แก่ หัวหมูต้ม ไก่ต้ม ปลาอบ ขนมจีนน้ำยา ข้าว ไข่พะโล้ แกงเขียวหวาน
แกงเทโพ แกงส้ม แกงเผ็ด แกงหมู

2.ขนมหวาน ได้แก่ ฝอยทอง ทองหยอด เม็ดขนุน ขนมต้ม ขนมถ้วยฟู มันต้ม เผือกต้ม
แกงบวดกล้วย แกงบวดฟักทอง บัวลอย

3.ผลไม้ ได้แก่ มะพร้าว องุ่น สับปะรด ชมพู่ ส้ม ขนุน กล้วย แก้วมังกร

ในโครงการสืบสานศิลปะมวยไทย “พระยาพิชัยดาบหัก ราชภัฏอุตรดิตถ์”

ณ ห้องประชุมพิชัยนครินทร์ ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ถ่ายโดย นางสาวจริยา บัวคำ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2562

3.การครอบครุมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ตามข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า

90

ภาพ 25 แสดงถึงพิธีครอบครุ

ในโครงการส่งเสริมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยดาบไทยตำรับพระยาพิชัยดาบหัก

ณ ห้องประชุมพิชัยนครินทร์ ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ถ่ายโดย นางสาวจริยา บัวคำ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562

ภาพ 26 แสดงถึงพิธีครอบครุคาถา

ณ บ้าน ผศ.หัสตินทร์ เซาวนปรีชา
 ทายาทผู้สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก
 ถ่ายโดย ลูกศิษย์ เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2562

เครื่องแต่งกาย

ผ้าถุง มงคล ผ้าประเจียด ผ้าเกี้ยว และผ้าพันมือ สมัยดั้งเดิมจริงๆ เป็นเชือกที่ทำจากด้ายดิบ ปลูกเสกอย่างตีตามตำราฯ ซึ่งก็มีให้เห็นบ้างในปัจจุบันเฉพาะในงานแสดงสำคัญของจังหวัด เช่น งานประจำปีพระยาพิชัยดาบหัก ที่ทางจังหวัดจัดขึ้น แต่ส่วนใหญ่จะนิยมใส่กางเกงวอม เสื้อยืด หรือเสื้อ สำนั๊กแทน เพื่อความสะดวกสบาย

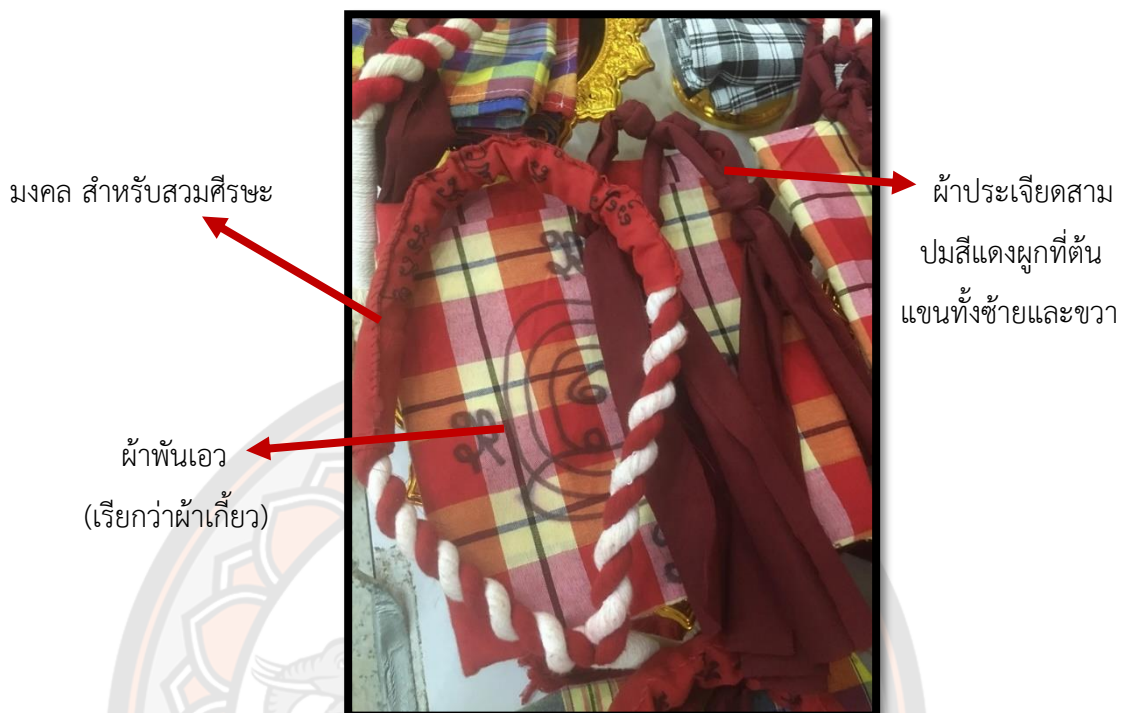
“...ดั้งดีตำราไม่มีการเปลี่ยน การแต่งกายมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย อย่างเช่น สมัยก่อนอาจจะเป็นโจรงกระเบน มีตรงรัดอกตรงผู้หญิง สมัยนี้เป็นกางเกงวอม ใส่เสื้อแขน ยาว...”

(ศิษย์เก่า ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่การแต่งกายสมัยนี้เป็นกางเกงวอม เสื้อยืด ตามสะดวกเรา...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10, วันที่ 13 ก.ย. 62)

เครื่องมงคลของผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มีดังต่อไปนี้

มงคล สำหรับสวมศีรษะ

ผ้าประเจียดสาม
ปมสีแดงผูกที่ต้น
แขนทั้งซ้ายและขวา

ผ้าพันเอว
(เรียกว่าผ้าเกี้ยว)

ภาพ 27 แสดงถึงเครื่องมงคล ผ้าประเจียด ผ้าเกี้ยว

ในโครงการสืบสานศิลปะมวยไทย “พระยาพิชัยดาบหัก ราชภัฏอุตรดิตถ์”
ณ ห้องประชุมพิชัยนครินทร์ ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ถ่ายโดย นางสาวจรรยา บัวคำ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2562

ท่ามวยพระยาพิชัยดาบหัก

เนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะผู้สืบทอด ต้องการที่จะรักษา สืบทอดไม่ให้ท่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักหายไป ยังคงถ่ายทอดความรู้ตามแบบท่ามวยในอดีตดั้งเดิม โดยสามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 95

ภาพ 28 แสดงถึงการรำมวยไหว้ครู

ในโครงการส่งเสริมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยดาบไทยตำรับพระยาพิชัยดาบหัก
ณ ห้องประชุมพิชัยนครินทร์ ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ถ่ายโดย นางสาวจรรยา บัวคำ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562

งานแสดง

ในปัจจุบันจะเป็นงานแสดงศิลปะการต่อสู้มวย และการสาธิตท่ามวยพระยาพิชัยดาบหัก จากสำนัก พิชัยธรรณยุทธ ตามชุมชน สถานที่ศึกษา หรืองานที่มีความสำคัญของจังหวัด เช่น งานเทิดพระเกียรติมวยพระยาพิชัย งานพระยาพิชัยดาบหัก งานกาชาดจังหวัดอุดรดิตถ์ งานแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง และพิธีไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักต่อไป

ช่องทาง (Channel) ในปัจจุบันก็ยังคงเป็นตัวกลางสำคัญที่ใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร พิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ท่ามวย และงานแสดงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยจะเป็นสื่อกลางในการเสนอเนื้อหาสาระต่างๆด้านมวยไทยที่เป็นลักษณะเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหักไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาสาระ โดยผ่านสื่อบุคคล ที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และทำให้เกิดการร่วมมือกันในกิจกรรมการจัดงานต่างๆ ดังนั้นช่องทางในการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

สื่อบุคคล

- 1.ครูมวยพระยาพิชัยดาบหัก ทายาทผู้สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ และเผยแพร่มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้เป็นที่รู้จัก

2. ลูกศิษย์ที่ศึกษามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในอดีต มีการเล่าปากต่อปาก ทำให้การสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักได้มีการเผยแพร่ไปยังที่ต่างๆที่ได้เดินทางไปต่างเมืองทำให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น

3. ผู้อำนวยการกองวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นฝ่ายสนับสนุนให้มีการเรียน การสอน การอบรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เผยแพร่ และสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ลูกศิษย์หรือบุคคลที่สนใจได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

4. นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เป็นสายสนับสนุนของโครงการทั้งหมดที่จัดขึ้นเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักใน และนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ที่คอยประสานงานทั้งหมดให้

5. นักวิชาการฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นฝ่ายสนับสนุนเพื่อต้องการให้คนในจังหวัดอุตรดิตถ์ช่วยกันสืบทอดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คงอยู่สืบต่อไป

ซึ่งบุคคลดังกล่าวล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอเรื่องราวมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักโดยเป็นตัวกลางสื่อสารไปยังช่องทางต่างๆโดยผ่านสื่อบุคคล

กิจกรรมการจัดงาน

เป็นมาตรการในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก โดยจัดให้มี

“...1. การสืบสานและถ่ายทอด

การฝึกสอน จัดให้มีการสอนการฝึกมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่บ้านครูมวย และในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ นอกจากนี้ก็มีโรงเรียนประถมในจังหวัดอุตรดิตถ์ขอให้ไปถ่ายทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียน หลักสูตร 30 ชั่วโมง

2. การพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มีการจัดทำหลักสูตรมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นวิชาบังคับให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะ

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับนักศึกษา โดยให้เรียนสัปดาห์ละ 4 คาบเรียน ตลอดภาคเรียน (60คาบเรียน)

3. การอนุรักษ์ฟื้นฟู

นอกจากจะมีการเรียนการสอน การอบรมแล้ว ยังมีการจัดงานตามงามแสดงตามงาน ตามวาระโอกาสต่างๆ ตามคำร้องขอของสถาบันการศึกษา ส่วนราชการ ภาคธุรกิจเอกชน วัด ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ เช่น งานเปิดการแข่งขันกีฬา กรีฑา งานสมโภช งานแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง งานพิธี งานวันสำคัญต่างๆ นับเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูมิให้หายไปจากสังคมชาวอุตรดิตถ์...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13 ก.ย. 62)

ผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่

4.1 ลูกศิษย์

เป็นศิษย์ในสำนักพิชัยธมมยุทธ์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติพระยาพิชัยดาบหักมากขึ้น ได้ทั้งระเบียบวินัย มีน้ำใจ มีสัมมาคารวะ สุขภาพ ที่สำคัญถือได้ว่าเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ควรค่าแก่การรักษาไม่ให้หายไป เป็นภูมิปัญญา และมรดกทางวัฒนธรรมที่ต้องสืบทอดอนุรักษ์ไว้

“...หลายๆที่ได้การรำ ทำมวยพื้นฐาน เป็นการฝึกสมาธิ และออกกำลังกาย และการเรียนเป็นการตอบโต้จริง ชกกันจริง ถ้าเราไม่มีสติเราก็จะเจ็บตัวได้...”

(ศิษย์เก่า ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6, วันที่ 13 ก.ย.

62)

“...1.ได้ออกกำลังกาย

2.ความอดทน มีวินัย

3.เรียนรู้วิธีการป้องกันตัว

4.ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11, วันที่ 13 ก.ย. 62)

- “...1.ฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง
 2.ฝึกความอดทน
 3.ใช้ป้องกันตัว
 4.ฝึกให้ประสาททำงานเป็นระบบ
 5.ฝึกให้ช่วยเหลือผู้อื่น...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12, วันที่ 13 ก.ย. 62)

4.2 ผู้ที่สนใจ

กลุ่มคนที่รัก และศรัทธาในตัวพระยาพิชัยดาบหัก และมีความสนใจที่จะออกกำลังกาย โดยต้องการจะศึกษา หากความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักว่ามีคุณค่ามาก ควรค่าแก่การรักษา และประยุกต์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเพื่อการออกกำลังกาย เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไว้ไม่ให้หายไป

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน ตามทฤษฎี S M C R พบว่า

ผู้ส่งสาร (source) ในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรธานี สหายสกุลเขาวนปรีชา ซึ่งมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักก่อนช่วงปี พ.ศ.2558 ไม่มีการถ่ายทอดให้กับบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เชื้อสายพระยาพิชัยดาบหัก ดังนั้นบุคคลที่สืบทอดได้จะต้องสืบทอดมาแบบรุ่นสู่รุ่นต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ในตระกูล “เขาวนปรีชา” ซึ่งปัจจุบันเหลือคนสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่เป็นวีรบุรุษของชาติเพียงคนเดียวเท่านั้น คือ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ที่จะต้องรักษามรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ดั้งเดิม โดยยอมเผยแพร่วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับบุคคลอื่น ที่สนใจ ต้องการจะสืบทอด รักษาวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไว้ไม่ให้หายไป ไปยังลูกศิษย์ในสำนัก แล้วเมื่อลูกศิษย์คนไหนที่มีความสามารถพอที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ที่อาจารย์สอนมาแล้ว ก็จะเป็นคนถ่ายทอดความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับศิษย์รุ่นน้องในสำนักต่อไป และเผยแพร่ไปยังคนที่ปรากฏในพื้นที่ข่าวที่สนใจในเรื่องมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอีกด้วย ทำให้เกิดการส่งข่าวสาร หรือเผยแพร่ต่อไปยังบุคคลที่สนใจอื่นๆ อีกด้วย ขยายเป็นวงกว้างมากขึ้น ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นที่แตกต่างจากในอดีตเป็นอย่างมาก

การสื่อบทเป็นลักษณะสอนกันในครอบครัว ที่เป็นรูปแบบของการสอน “พ่อสอนลูก ลูกสอนหลาน” ต่อๆกันมา ตามข้อมูลเนื้อหาที่ได้มาดังกล่าวในข้างต้นไว้ในหน้า 132

ทิศทางในการสื่อสารของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบันยังคงใช้การสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสาร ส่งข้อมูลข่าวสารเนื้อหาสาระเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไปยังผู้รับสารทางหนึ่ง และมีสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นทั้งในฐานะตัวส่งสาร เนื้อหาข่าวสาร ช่องทาง และผู้รับสาร ในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสาร แล้วก็ส่งข้อมูลตอบกลับมายังผู้รับสารด้วยอีกทางหนึ่ง เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่ง และผู้รับสามารถรับและส่งสารซึ่งกันและกันได้ทันที เป็นในประเภทของช่องทางการสื่อสารแบบสื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ที่เข้ามามีผลต่อการสื่อบทวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อให้กลุ่มผู้รับสารที่มีความหลากหลายง่ายต่อการรับสารมากขึ้น และประหยัดเวลาในการหาข้อมูลข่าวสารที่สนใจ โดยแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้แบบทันที เช่น การพูดคุยแบบเห็นหน้าค่าตาผ่านสื่อออนไลน์ หรือหาข้อมูลเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ไม่ว่าจะเป็นเฟสบุ๊ค ยูทูบ และกูเกิ้ล เป็นต้น

ผู้สื่อบทยังคงใช้วิธีการในการสื่อสารการสื่อบทวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และวิธีการสื่อสารให้กับผู้ที่เข้ามาเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ในการฝึกซ้อมแต่ละครั้งในปัจจุบันยังคงเดิม ตามข้อมูลเนื้อหา สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 134

สาร (message) เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสารในรูปแบบต่างๆเช่น เสียง ตัวอักษร ข้อความ ภาพ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายร่วมกันทั้งผู้รับและผู้ส่ง สามารถถอดรหัสเกิดความรู้ ความเข้าใจกันได้ในการสื่อบทวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สารที่อยู่ในกระบวนการสื่อบทวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบัน ผู้ส่งสารหลักจะเป็นผู้ส่งสารไปยังเนื้อหาในเรื่องของพิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ท่ามวยพระยาพิชัยดาบหัก งานแสดง และกิจกรรมมวยที่ปรากฏในพื้นที่ข่าว ส่วนใหญ่มีเนื้อหาข่าวสารที่ยังคงเหมือนเดิมในอดีต แต่มีบางส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ โดยจะอธิบายในส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือต่างจากเดิม ดังนี้

พิธีกรรม ได้แก่

1.พิธีมอบตัวเป็นศิษย์

ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ ตามข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 136 แต่ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีดังนี้

สถานที่มอบตัวเป็นศิษย์

โดยธรรมเนียมโบราณ นิยมจัดพิธีมอบตัวเป็นศิษย์ที่บ้านครูมวย ลานวัดที่ใช้เป็นที่ฝึกมวย และในโบสถ์ของวัดใกล้ๆบ้านครูมวย แต่ในปัจจุบันนิยมจัดพิธีกรรมที่บ้านครูผู้สอนมวยไทยพระยาพิชัย หรือสถานที่ที่สะดวก เช่น สถาบันการศึกษา หน้าลานอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก บ้านเกิด ท่านพ่อพระยาพิชัยดาบหักฯ สามารถดูภาพถ่ายที่แสดงถึงพิธีมอบตัวเป็นศิษย์ได้ที่หน้า 136

ของใช้ในการมอบตัวเป็นศิษย์ เพื่อขอเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (พานขันธ 5)

อดีตผ้าเช็ดหน้าผู้ชาย จะเป็นผ้าทอสีแดงสีเหลืองใช้สำหรับเช็ดปาก เป็นผ้าเช็ดน้ำหมากสีแดง หรือน้ำตาลเข้ม แต่ปัจจุบันไม่มีการกินหมากแล้วจึงใช้ผ้าเช็ดหน้ามามอบให้ครูแทน สามารถดูภาพถ่ายที่แสดงถึงของใช้ในการมอบตัวเป็นศิษย์ได้ที่หน้า 137

เงินบูชาครู

สมัยดั้งเดิมใช้เพียงแค่ 1 สลึง หรือ 1 บาท หรือ 6 บาท ถ้าศิษย์ไม่มีอัฐหรือไม่มีเงินก็ไม่ต้องมีก็ได้ แต่ปัจจุบันนิยมใช้เงิน 20 บาทเป็นเงินบูชาครู

2.พิธีไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ตามข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 87 แต่ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีดังนี้

เครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ปัจจุบันเครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักถ้าสิ่งไหนหาไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ให้หาแต่ของมงคลมาแทนได้ เช่น ผลไม้ก็ให้ใช้ผลไม้ตามฤดูกาล อันได้แก่ องุ่นแดง สับปะรด ส้มสีทอง แก้วมังกร ฯลฯ หรือตามกำลังทรัพย์ของเราก็ได้ ไม่ได้มีข้อบังคับว่าจะต้องครบทุกอย่างตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่อย่างน้อยที่สุดต้องมีหมุดหนึ่งชิ้น หรือ ไก่ต้มหนึ่งตัว และสุราหนึ่งขวด สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 87 และสามารถดูภาพถ่ายที่แสดงถึงเครื่องไหว้ครูมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักได้ที่หน้า 138

3. การครอบครัวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ตามข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 90 และสามารถดูภาพถ่ายที่แสดงถึงพิธีครอบครุ และพิธีครอบครุคาถา ได้ที่หน้า 140 - 141

เครื่องแต่งกาย

ผ้าถุง มงคล ผ้าประเจียด ผ้าเกี้ยว และผ้าพันมือ สมัยดั้งเดิมจริงๆเป็นเชือกที่ทำจากด้ายดิบ ปลูกเสกอย่างดีตามตำราฯ ซึ่งก็มีให้เห็นบ้างในปัจจุบันเฉพาะในงานแสดงสำคัญของจังหวัด เช่น งานประจำปีพระยาพิชัยดาบหัก ที่ทางจังหวัดจัดขึ้น แต่ส่วนใหญ่จะนิยมใส่กางเกงวอม เสื้อยืด หรือเสื้อสำนักงาน เพื่อความสะดวกสบาย สามารถดูภาพถ่ายที่แสดงถึงเครื่องมงคล ผ้าประเจียด ผ้าเกี้ยวของผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักได้ที่หน้า 142

ท่ามวยพระยาพิชัยดาบหัก

เนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในอดีต ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะผู้สืบทอด ต้องการที่จะรักษา สืบทอดไม่ให้ท่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักหายไป ยังคงถ่ายทอดความรู้ตามแบบท่ามวยในอดีตดั้งเดิม โดยสามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 95

งานแสดง

ในปัจจุบันจะเป็นงานแสดงศิลปะการต่อสู้มวย และการสาธิตท่ามวยพระยาพิชัยดาบหัก จากสำนัก พิชัยธรรณยุทธ์ ตามชุมชน สถานที่ศึกษา หรืองานที่มีความสำคัญของจังหวัด เช่น งานเทิดพระเกียรติมวยพระยาพิชัย งานพระยาพิชัยดาบหัก งานกาชาดจังหวัดอุดรดิตถ์ งานแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง และพิธีไหว้ครุมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักต่อไป

กิจกรรมมวยที่ปรากฏในพื้นที่ข่าว

ในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก โดยจัดให้มีกิจกรรมตามข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเดิมเหมือนในปัจจุบัน สามารถดูรายละเอียดได้ที่หน้า 112 แต่ก็มีบางกิจกรรมที่เปลี่ยนรูปแบบในการเผยแพร่ไปตามยุคสมัย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ และยูทูป เป็นต้น ทำให้สามารถเพิ่มกลุ่มผู้รับสารที่มีความหลากหลาย และเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ช่องทาง (Channel) ในปัจจุบันก็ยังคงเป็นตัวกลางสำคัญที่ใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร พิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ท่ามวย และงานแสดงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยจะเป็นสื่อกลางในการเสนอเนื้อหาสาระต่างๆด้านมวยไทยที่เป็นลักษณะเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหักไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาสาระ โดยผ่านสื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และทำให้เกิดการร่วมมือกันในกิจกรรมการจัดงานต่างๆ ดังนั้นช่องทางในการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

สื่อมวลชน

เป็นสื่อที่ต้องการจะเผยแพร่วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไปยังผู้รับสารที่มีมากกว่า 1 คน ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารที่มีจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในสถานที่ต่างกันและห่างไกลกันได้อย่างรวดเร็ว ภายในระยะเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น เพื่อให้ลูกศิษย์ หรือบุคคลที่สนใจได้รับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง

“...นำมวยไปเผยแพร่ คือ การไปแสดงข้างนอกงานต่างๆของจังหวัด เช่น งานเทิดพระเกียรติมวยพระยาพิชัย ทำให้คนรู้ว่ามียมวยพระยาพิชัยอยู่ แต่ปัจจุบันมีสื่อโซเชียลมีเดีย ค่อนข้างเยอะ ไม่ว่าจะเป็นยูทูป กลูเกิ้ล มีการถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือคลิปวิดีโอ ทำให้คนสนใจเพิ่มมากขึ้น คือเป็นการใช้กระบวนการเกี่ยวกับสื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่...”

(นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, วันที่ 11 ก.ย. 62)

“...สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดให้การสนับสนุนทุกๆวันที่ 7 มกราคมของทุกปี ซึ่งเป็นวัน บรรจงสร้างพระยาพิชัยดาบหัก และเปิดงานพระยาพิชัยดาบหัก งานกาชาดจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชิญสำนักดาบพิชัยรณยุทธให้มาแสดงการรำมวยไทย และสาธิตแม่ไม้มวยหน้าอนุสาวรีย์ และจัดหาทุนให้ ผศ. หัสตินทร์ ผู้สืบทอดวิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ได้เขียนตำรามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักด้วย และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ใช้สื่อต่างๆในการช่วยเผยแพร่กิจกรรมการแสดงมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในวันที่ 7 มกราคมของทุกปี โดยมีการใช้สื่อผ่านสื่อต่างๆในจังหวัดไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

เว็บไซต์จังหวัด เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจเกี่ยวกับมวยไทย พระยาพิชัยดาบหักได้รับข่าวสารถือเป็นการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น...”

(นักวิชาการสำนักวัฒนธรรม จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, วันที่ 12 ก.ย. 62)

สื่อออนไลน์

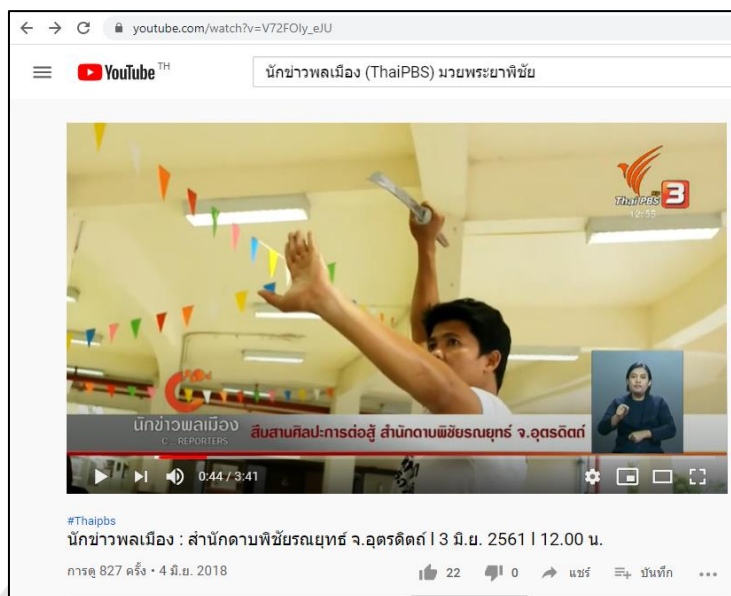
เป็นสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่เนื้อหาข่าวสารของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มีการจัดทำภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวของพิธีกรรมต่างๆของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ตลอดจนกลมมวยต่างๆให้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ ยูทูป ภูเก็ต ให้กับลูกศิษย์หรือบุคคลที่สนใจได้ทำความรู้จักกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมากขึ้น เป็นการเผยแพร่ที่สามารถดูได้ทั่วโลก ไม่จำกัดขอบเขตพื้นที่

ภาพ 29 เฟสบุ๊กสำนักดาบพิชัยรณยุทธ

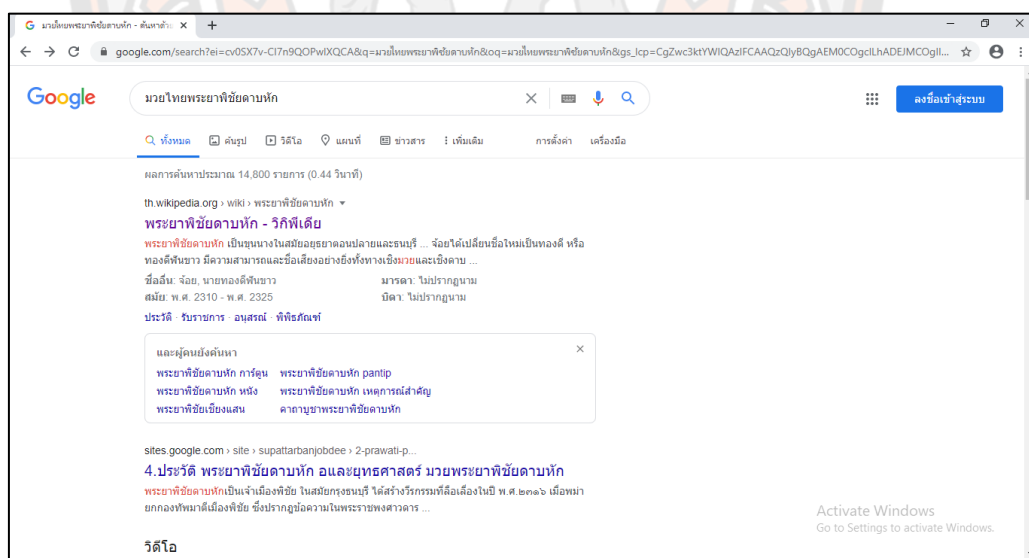
ที่มา : <https://www.facebook.com/Phichaironnayut>

ภาพ 30 ยูทูป นักข่าวพลเมือง : สำนักดาบพิชัยธนยุทธ จ.อุตรดิตถ์

ที่มา : https://www.youtube.com/watch?v=V72FOly_eJU

ภาพ 31 หาข้อมูลในกูเกิ้ลเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ที่มา : www.google.com

ผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่

ลูกศิษย์

เหมือนกันกับแบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและกิจกรรมการจัดงานในปัจจุบันตามข้อมูลเนื้อหาที่ได้มาดังกล่าวในข้างต้นไว้ในหน้า 145

ผู้ที่สนใจ

เหมือนกันกับแบบจำลองการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านสื่อบุคคลและกิจกรรมการจัดงานในปัจจุบันตามข้อมูลเนื้อหาที่ได้มาดังกล่าวในข้างต้นไว้ในหน้า 146

ผู้ที่มาเปิดสื่อมวลชนหรือสื่อออนไลน์ดู

เป็นกลุ่มที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจเปิดสืบค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารเรื่องราวเหตุการณ์ของพระยาพิชัยดาบหัก หรืออาจจะด้วยความบันเทิง

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งในสมัยก่อนมีการถ่ายทอด สื่อสารกันมาในรูปแบบปากต่อปาก ถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัว เฉพาะในตระกูลเท่านั้น ที่สอดคล้องกับทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษา ที่ได้ผลรวมทั้งหมดของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในส่วนการผลิต โครงสร้างของครอบครัว ซึ่งจะสะท้อนหรือควบคุมบงการ ความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปลักษณะต่างๆทางวัฒนธรรม ถึงไม่มีเทคโนโลยีในการสื่อสาร แต่กาลเวลาที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีโดยมีอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้วิธีการสื่อสารในการสืบทอดมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยนั่นเอง เรียกว่าสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกที่มนุษย์สามารถข้ามพรมแดนของประเทศ และสามารถทะลุกาลเวลาได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่ไร้พรมแดน จึงเป็นโลกใบเล็กที่สามารถติดต่อถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว โดยมีสื่อต่างๆเข้ามาไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน สื่อออนไลน์ ทำให้มีการถ่ายทอด และเผยแพร่มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคลิปวิดีโอการแสดง มีการนำเรื่องราวของพระยาพิชัยดาบหักมานำเสนอผ่านการเล่าเรื่องในรูปแบบภาพยนตร์ “ทองดีฟันขาว” และละคร “หนึ่งด้าวฟ้าเดียว” เป็นต้น ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ว่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักสืบทอด

มา 237 ปี มีพิธีกรรม มีหลักคิด รูปแบบการสอน การฝึกฝนแบบหลักไตรรัตน์ของมวยพระยาพิชัยดาบหักที่เป็นของตนเองทำให้เห็นถึงระดับสติปัญญา นาฏกรรม รูปแบบในการต่อสู้ป้องกันตัว คุณธรรมจริยธรรมที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยอย่างยิ่ง และวิธีการในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านรุ่นสู่รุ่นที่เป็นเชื้อสายสกุลพระยาพิชัยดาบหักที่มีการสืบสาน ถ่ายทอด พัฒนาและต่อยอด เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คงอยู่ ผ่านทางมิติของบุคคล พื้นที่ และเวลาที่ยาวนานกว่า 237 ปี ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ และไม่ตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลง ปรับแต่งวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้เข้ากับยุคสมัย ได้อยู่ตลอดเวลา

การสืบทอดทางวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จึงเป็นมากกว่าการรับไว้ (receive) การรักษา (maintain) และการส่งผ่าน (transmit) วัฒนธรรม แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะรับ (receive) เรียนรู้ที่จะเลือก (select) เรียนรู้ที่จะใช้ (using) เรียนรู้ที่จะพัฒนา (develop) วัฒนธรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของมนุษย์ ภายใต้บริบททางสังคมของพื้นที่และเวลา แห่งยุคสมัยนั้นตามแนวคิดการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คงอยู่สืบไป (ณัฐ วัฒน์ สุทธิโยธิน, 2556)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา

อัตลักษณ์ เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล องค์กร สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่เหมือนทั่วไปกับสังคมอื่นๆ หรือเรียกว่า ลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ (สุรินทร์ ยิงนิก, 2554) โดยแนวคิดเกี่ยวกับ อัตลักษณ์นี้ ได้นำมาอธิบายให้เห็นกระบวนการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ที่แสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เป็นองค์ความรู้มวยไทยที่พระยาพิชัยดาบหัก ท่านได้สร้างสรรค์เอาไว้ โดยท่านได้ผสมผสานความรู้ด้านมวยไทย ดาบไทย มวยจีน และลีลาจิ้ง เกิดเป็นองค์ความรู้มวยไทยของท่าน ซึ่งเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อใคร ความรู้ส่วนใดที่ท่านได้รับการครอบงำ ท่านก็ยังคงรักษารูปแบบ ลีลาเชิงมวย พิธีกรรม วิธีการของครูมวยท่านนั้นๆไว้ ฉะนั้นมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จึงไม่เหมือนใคร โดยอาจกล่าวได้ว่า มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ เป็น “มวยครบเครื่อง” คือใช้นาวอาวุธได้ครบทุกมิติของการต่อสู้ จึงสามารถรุก รับได้กับคู่ต่อสู้ทุกคน และเป็นมวยที่ให้ความสำคัญกับ “พื้นฐานมวยไทย” และ “พิธีกรรม” เป็นอย่างมาก จะไม่เน้นการจำ “กลมวยหรือแม่ไม้มวย” แต่จะ

ฝึกให้คิดสร้าง “เชิงมวย” ในการรูก รับ เอาเองตามสถานการณ์ ฉะนั้นผู้ฝึกจึงต้องชำนาญใน “พื้นฐาน” ซึ่งมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้เป็นอัตลักษณ์ที่มีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่มีความหมายเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรม และมีความเป็นสากลที่คนไทยให้การยอมรับไม่ว่าจะเป็น ตราสัญลักษณ์ ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบทอดต่อกันมาในสายสกุล “เชาวนปรีชา” ผู้เป็นทายาทของพระยาพิชัยดาบหัก สายสกุลหนึ่ง โดยถ่ายทอดความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักแบบพ่อสอนลูก ลูกสอนหลาน สอนกันในหมู่ลูกๆหลานๆต่อกันมาเรื่อยๆจนถึงปัจจุบัน จนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ (หัสตินทร์ เชาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 10 ก.ย. 62)

“...ลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดมาในหมู่ทายาทของท่าน

- 1.องค์ความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้มาจากการคิดสร้างสรรค์ของพระยาพิชัยดาบหัก โดยการนำมวยไทย ดาบไทย มวยจีนและลีลาจ้าวมาผสมผสานกัน เกิดเป็น “มวยไทยของพระยาพิชัยดาบหัก” ขึ้นจึงเป็นเอกเทศไม่เหมือนใคร ทั้งพิธีกรรม หลักคิด กลมวย (แม่ไม้มวย) กฎกติกา รูปแบบการฝึก ซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์ขึ้นในด้านองค์ความรู้
- 2.พิธีกรรมก็เป็นเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหัก เช่น พิธีการมอบตัวเป็นศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู ธรรมเนียมในการฝึกที่ต้องกล่าวคำไหว้ครูก่อนฝึกและหลัง สิ่งเหล่านี้มีรูปแบบไม่เหมือนมวยไทยสำนักอื่นๆ
- 3.การรำไหว้ครูทั้ง 4 แบบ คือ แบบหงส์บินข้างถวายเป็นวง แบบไต่เมฆส่องเมฆ แบบกระต่ายชมจันทร์ แบบลิงตบยุ่ง (หนูมานตบยุ่ง) ล้วนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ไม่เหมือนกับการรำมวยไหว้ครูของมวยไทยสำนักอื่นๆ
- 4.ชื่อกลมวย ชื่อท่าทางต่างๆ ก็ไม่เหมือนของมวยไทยสำนักอื่นๆ เช่น
  - ท่าอย่างนางเหลียว
  - ท่าเสื่อย่าง
  - ท่าม้าย่อง
  - ลีลามือเสื่อ
  - ลีลาตีนเสื่อ
  - ลีลาลิงหลบมะนาว
  - ท่าอย่างพรหมสี่หน้าชักยันต์

- กลมว้ยแรดเสยนอ
- กลมว้ยข้างฟาดวงควงพระขรรค์
- กลมว้ยหักปีกนกหนุมานถวายเป็นแหวน
- กลมว้ยลั่นदानประตุ
- กลมว้ยฤาษีเหวี่ยงยักษ์

เป็นต้น

5.มว้ยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เป็นมว้ยเน้นการสร้างคนดีให้สังคม ซึ่งครูบาอาจารย์ของเราให้ความสำคัญมาก พิจารณาได้จาก “คำปฐกฐิณญาณ” และ “คุณลักษณะของผู้เรียน” ซึ่งต่างจากมว้ยไทยสำนักอื่น

6.มว้ยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ กล่าวได้ว่า เป็นมว้ยวิถีพุทธ เพราะนำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาเป็นหลักในการอบรมบ่มนิสัยลูกศิษย์ เราเรียกว่า “หลักไตรรัตน์” ย้ำพร่ำสอนให้ศิษย์ตั้งมั่นในศีลธรรมอันดี การร่ำมว้ยก็มุ่งเน้นการฝึกสติ มิใช่แค่ฝึกสมาธิเหมือนมว้ยไทยอื่นๆ ผู้เรียนมว้ยไทยจะต้องเรียนให้ครบสามองค์ในหลักไตรรัตน์ คือ มว้ย ดาบ คาถาอาคม อบรมบ่มเพาะให้ตั้งมั่นในศีล (ความมีระเบียบวินัย ควบคุมตนมิให้ละเมิดผู้อื่นเดือดร้อน) สมาธิ (มีจิตใจมั่นคงมุ่งมั่นในการเรียน มุ่งมั่นในการเป็นคนดี ควบคุมจิตใจตนเองได้) ปัญญา (รู้ผิดชอบชั่วดี มีคุณธรรมในจิตใจ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ส่งเสริมการใช้ปัญญาในการเรียน ในการฝึก ในการต่อสู้ ไม่ใช่อารมณ์ ซึ่งเน้นมาก จึงมีการให้อโวาทอบรมจิตใจทุกครั้งก่อนแยกย้ายกันกลับที่พักเมื่อฝึกเสร็จแล้ว)

7.ผ้าประเจียด มงคลมว้ย ผ้าเกี่ยวคาดเอว ก็มีลักษณะเฉพาะของมว้ยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น) จึงนับเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่ต่างจากมว้ยไทยสายอื่น

8.ในการสอนก็ใช้ “บทกลอน” เป็นสื่อในการสอนให้ศิษย์จำได้ง่าย ถ้าจำ “บทกลอนได้” ก็จำความรู้ ทำทางหลักการนั้นๆได้ เช่น

บทกลอนที่สอนทำยี่นคุมมว้ย

หมัดหน้าอยู่ตา	หมัดหลังอยู่คาง
เดินเสื่อลากหาง	มือสอดสร้อยมาลา
เก็บคางบังไหล่	ตาจ้องมองไป
คูที่อกมัน	ย่อเข่าด้วยพลัน
ยี่นตีนเหลือบกัน	ยี่นมันหน้าตีน

โยอย่างย้ายถิ่น   อ้ายยืนตีนตาย
 หรือ คำกลอนที่สอนให้มันในหมัด “เป็นมวยหมัดไม่ตลก” ได้แก่
 ...หนึ่งไปหนึ่งอยู่
 คางกุสำคัญ
 มือของกูนั้น
 อย่าต่ำกว่าคาง...

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายบทกลอนที่ครูอาจารย์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักใช้สอนลูกศิษย์ จึงถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่ต่างจากมวยไทยสายอื่น

ทั้ง 8 ประการที่กล่าวมานี้ กล่าวได้ว่า เป็นอัตลักษณ์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในหมู่ทายาทของท่าน ซึ่งแตกต่างจากมวยไทยอื่นๆ อย่างชัดเจน...”

(หัสตินทร์ เชาวน์ปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...อัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นมวยที่ใช้การต่อสู้ประชิดตัว เวลาสู้กันเขาจะไม่อยู่ห่างกันเหมือนบนเวที เขาจะประชิดตัวเพื่อต่อสู้กันเลย มีการออกอาวุธรวดเร็ว และออกเป็นชุด ต่อเนื่อง จนกระทั่งผู้ต่อสู้จะล้มลง หรือเรียกว่าหมดสภาพที่จะต่อสู้ เช่น อาจจะไม่สลบ รุนแรงก็จะถึงตายหรือพิการ เจ็บ นี่คือลักษณะเด่น ถ้าเปรียบเทียบกับมวยบนเวทีถ้าต่อแล้วผู้ต่อสู้มีอาการ ก็จะหยุดดู แต่มวยพระยาพิชัยไม่ใช่...”

(ผู้อำนวยการกองศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, วันที่ 11 ก.ย. 62)

“...มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักต่างจากมวยอื่นตรงที่มีวิธีการป้องกัน และการโจมตีที่เหนียวแน่นกว่ามวยอื่นๆ ถ้าฝึกจิตชำนาญอาจจะไม่มีช่องว่างให้โจมตีเลยก็ได้...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...ลีลา ท่าทางมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่ลักษณะเฉพาะตัว...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 14 วันที่ 13 ก.ย. 62)

อัตลักษณ์ในการต่อสู้ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก (หลักในการต่อสู้)

(หัสตินทร์ เซาวนปรีชา, 2561)

1.ให้ความสำคัญกับการฝึกพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อพื้นฐานดีแล้ว เข้มแข็งแล้วจะสามารถนำไปใช้ในการต่อสู้ได้หลากหลายมีรู้จักสิ้น

2.ไม่เน้นการจำกลมวย (แม่ไม้มวย) แต่จะส่งเสริมให้คิดหากมวยเฉพาะคราวไป ฉะนั้น เมื่อฝึกพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนจะฝึกคิดกลมวยเอาเอง ฝึกแล้วจึงมาทำให้ครูดูว่าถูกต้องดีหรือยัง กลมวยจึงมีความสำคัญมาก

3.เป็นมวยที่มุ่งเน้นเอาให้ตายในกลมวยเดียว จึงฝึกตบโต้ หรือรุกจนตาย จึงเป็นมวยอันตรายถึงชีวิต เพราะไม่ได้มุ่งเน้นให้เป็นนักมวยอาชีพบนเวที แต่เป็นมวยต่อสู้ป้องกันตัวในชีวิต จึงต้องหยุดยั้งคู่ต่อสู้ให้เร็วที่สุด จึงต้องฝึกรุก ตบโต้ใส่จุดตายเท่านั้น

4.การออกอาวุธเร็ว แรง ต่อเนื่องเพื่อหยุดคู่ต่อสู้ให้เร็วที่สุด

5.เป็นมวยไทยที่มียุทธวิธีการต่อสู้ตามหลัก “พิชัยสงคราม” เป็นหลักคิดว่าจะใช้การต่อสู้แบบใดกับคู่ต่อสู้แบบนี้ ในสถานการณ์เฉพาะนี้ จึงกล่าวได้ว่าเป็นมวยที่ใช้ “ปัญญา”

6.เป็นมวยที่มีฐานมั่นคงจะถูกฝึกให้ล้มยาก

7.เป็นทั้งมวยหลัก และมวยเกี่ยว แล้วแต่สถานการณ์

8.จะไม่นิยมเข้ากอดปล้ำ แต่ถ้าต้องเข้ากอดปล้ำก็ใช้เข้า ใช้ศอกเป็นเหยี่ยง หรือทุ่ม เป็น

อัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

(หัสตินทร์ เซาวนปรีชา, 2561)

1.เป็นมวยวิถีพุทธ คือ นำคำสอนในพระพุทธศาสนา มาเป็นหลักในการสอน

2.เป็นมวยที่มุ่งพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา รู้คิด

3.เป็นมวยที่มีพิธีกรรมต่างๆไม่เหมือนใคร เช่น พิธีมอบตัวเป็นศิษย์ พิธีครอบครู กระบวนการฝึกขั้นพื้นฐาน มงคลประเจียดและผ้าเกี่ยวก็ต่างจากมวยที่อื่น การรำไหว้ครูก็ต่างจากที่อื่น ชื่อเรียกท่ามวย แม่ไม้มวยก็ต่างจากที่อื่น

4.เป็นมวยคาถาอาคม คือ ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาคาถาอาคมคงกระพันควบคู่ไปด้วย

5.หลักการก็ต่างจากมวยสายอื่นๆ

6.เป็นมวยไทยที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม-จริยธรรมของผู้เรียน คุณได้จาก “คำปฏิญาณตนของผู้เรียนมวย”

7.เป็นมวยที่ให้ความสำคัญทั้งเนื้อหา (ประเพณี พิธีกรรม วิธีการต่อสู้) และสาระหรือจิตวิญญาณมวยไทย (การปลูกฝังให้เป็นความดีมีคุณธรรมจริยธรรม)

8.เป็นมวยที่มุ่งสร้างสุขภาพ เป็นคนดีให้บ้านเมืองมากกว่า การสร้าง “นักมวย” บนเวทีมวย

9.เป็นมวยส่งเสริมการใช้ “สติปัญญา”

อัตลักษณ์เชิงคุณค่าของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดโดยทายาทของพระยาพิชัยดาบหัก

1.คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

“...การเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติพระยาพิชัยดาบหักด้วย หรือแม้แต่ผู้ที่ได้ชมการฝึกมวย การแสดงมวยไทยนี้ก็ย่อมทำให้ผู้ชมได้รำลึกถึงพระยาพิชัยดาบหักวีรบุรุษของไทย ช่วยส่งเสริมให้เห็นว่าพระยาพิชัยดาบหัก มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ปลายสมัยอยุธยาต่อสมัยกรุงธนบุรี ย่อมนำไปให้เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์ สมัยปลายกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงธนบุรีเพิ่มเติม ได้รำลึกถึงวีรกรรมของท่านที่มีคุณอนันต์ต่อแผ่นดินไทย นำไปสู่ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของชาติและเล่าขานสืบต่อไปสู่อนุชนรุ่นหลังอย่างมิรู้จบสิ้น “มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก” นี้จึงมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ไทยอย่างยิ่ง...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13 ก.ย. 62)

2.คุณค่าทางวัฒนธรรม

“...วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นภูมิปัญญาอูตรดิตถ์ที่ไม่เหมือนใคร นับเป็นวัฒนธรรมไทยท้องถิ่นอย่างแท้จริง ที่จัดเป็นวิถีชีวิตของคนอูตรดิตถ์ สืบมาสองร้อยสิบปีเศษแล้ว คนเมืองพิชัยเป็นนักรบที่พระยาพิชัยดาบหักในฐานะเจ้าเมืองได้ฝึกปรือเชิงมวยไว้ให้เมื่อยามศึกสงครามจะได้เป็นทหารของเมืองพิชัยได้ ความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก มีพิธีกรรม มีหลักคิด มีรูปแบบการสอน การฝึกฝนที่เป็นของตนเองทำให้เห็นถึงระดับสติปัญญา นาฏกรรม รูปแบบในการต่อสู้ป้องกันตัว คุณธรรมจริยธรรมที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยอย่างยิ่ง หากจากที่อื่นเหมือนแบบของท่านนี้ไม่มีที่ใดอีกแล้ว และยากที่จะสร้างสรรค์ได้ในยุคปัจจุบันหากมิได้รับการ

สืบทอด เพื่ออนุรักษ์ไว้อย่างต่อเนื่องจริงจัง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชิ้นนี้คงสูญหายไปตามกาลเวลา จึงเป็นสิ่งที่มีความค่าทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...เป็นมวยที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่ต้องสืบทอดไม่ให้หายไป...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 วันที่ 13 ก.ย. 62)

3.คุณค่าในทางสังคม

“...วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนี้ ปลูกฝังสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมในตน เห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รักชาติบ้านเมือง ภูมิใจในความเป็นไทย มีความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยเหลือผู้อื่นรู้จักกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และสามารถป้องกันตัวได้ ปกป้องคุ้มครองคนและทรัพย์สินของครอบครัวได้ คุณลักษณะดังกล่าวย่อมส่งเสริมให้ชีวิต ครอบครัวสังคมสงบสุข เจริญรุ่งเรือง เพราะมีสมาชิกเป็นสุภาพชนคนดี ดังปรากฏในคำปฏิญาณตนของผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักซึ่งได้กล่าวไปแล้ว จึงกล่าวได้ว่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางด้านสังคมด้วย...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...ซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งองค์ความรู้ พิธีกรรม เช่น พิธีการมอบตัวเป็นศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู ธรรมเนียมในการฝึกที่ต้องกล่าวคำไหว้ครูก่อนฝึกและหลังฝึก การรำไหว้ครูทั้ง ซี่อกลมวย ซี่อท่าทางต่างๆ การแต่งกาย ผ้าประเจียด มงคลมวย ผ้าเกี้ยวคาดเอว และการสอนที่ใช้ “บทกลอน” ก็เป็นเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งมวยพระยาพิชัยดาบหักเน้นการสร้างคนดีให้สังคม เป็นมวยวิถีพุทธ เพราะนำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาเป็นหลักในการอบรมบ่มนิสัยลูกศิษย์ เราเรียกว่า “หลักไตรรัตน์” ย้ำพร่ำสอนให้ศิษย์ตั้งมั่นในศีลธรรมอันดี กล่าวได้ว่า เป็นอัตลักษณ์ของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในหมู่ทายาทของท่าน ซึ่งแตกต่างจากมวยไทยอื่นๆอย่างชัดเจน...”

(หัสตินทร์ เซวานปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 13 ก.ย. 62)

สจิวต ฮอลล์ (Stuart Hall) ได้อธิบายถึงการเกิดอัตลักษณ์ในวงจรวัฒนธรรม (Circuit of Culture) ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ใครผลิตอะไรขึ้นมา จนเกิดการสร้างเอกลักษณ์ มีกระบวนการอย่างไร และจุดหยุดยั้งอยู่ตรงไหน หรือจะแปรเปลี่ยนไปเมื่อใด ซึ่งสามารถอธิบายนำมาอธิบายที่สอดคล้องกับงานวิจัยได้ดังนี้ (เสริมศักดิ์ ขุนพล, 2558)

1. การผลิต (Production) เป็นการสร้างความหมายและแลกเปลี่ยนความหมาย จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของพระยาพิชัยดาบหักที่ได้เรียนรู้ ผสมผสานวิชาความรู้ที่มี ทำให้เกิดการคิดค้นมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักขึ้นมาที่มีทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแตกต่างกัน จนผสมผสานกลมกลืนเข้าด้วยกันได้อย่างสำเร็จ

2. การบริโภค (Consumption) ทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทั้งไทย จีน เข้าด้วยกัน ทำให้มีการตีความหรือเป็นภาพตัวแทนได้มากกว่าหนึ่งความหมาย

3. อัตลักษณ์ (Identity) เป็นลักษณะเฉพาะของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่มีความแตกต่างจากมวยสายอื่นๆ

4. กฎระเบียบ (Regulation) ความหมายทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ฝังอยู่ใน ความคิด แต่ก่อรูปเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคม (Regulate Social Practice) ที่มีความสำคัญในการให้ความหมายต่อโลกของมนุษย์ และให้วิธีการใช้ความหมายนั้นในปฏิบัติการประจำวัน เพื่อเป็นการเคารพซึ่งกันและกันของผู้สอน และผู้เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

5. ภาพตัวแทน (Representation) เป็นการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา โดยใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายกับผู้อื่น และสามารถใช้นิยามเพื่อการอ้างอิงถึงโลก ความจริง รวมถึงสิ่งที่เป็นจินตนาการ และความคิดนามธรรมที่ไม่ปรากฏในโลกวัตถุ เช่น พิธีกรรม เครื่องแต่งกาย ท่ามวย และงานแสดง เป็นต้น

ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว จุดเริ่มต้นจะอยู่ตรงที่ใดก็ได้ เพราะว่าไม่ได้เป็นกระบวนการ แบบเส้นตรง (Linear) หรือแบบลำดับขั้น (Sequential) แต่ละวงจรจะไม่ถูกผูกเอาไว้ที่จุดใดจุดหนึ่ง แต่จะถูกแยกกันเพื่อให้เรามองเห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระในแต่ละช่วงเวลาหรือช่วงสถานการณ์ (เสริมศักดิ์ ขุนพล, 2558)

จะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชนสังคม และเผ่าพันธุ์มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ ที่

สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล เป็นศักดิ์ศรีของความเป็นชาติที่มีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องรักษาไว้ (กรมศิลปกร, 2562)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ศึกษาถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา โดยนำแนวคิดโลกาภิวัตน์ (Globalization) มาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นว่า การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนั้น ได้รับผลกระทบในเรื่องของวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทท้องถิ่น และที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์

“...โลกาภิวัตน์มีส่วนผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักตามยุคสมัย โดยมีอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ได้รับข้อมูลที่ผิดเพี้ยน ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะป็นสื่อช่องทางต่างๆ แต่ในด้านบวกก็มี เช่น ทำให้ส่งข้อมูลไปยังผู้เรียนได้มากกว่าการพูดด้วยวาจา...”

(หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 17 ก.ย. 62)

“...มีผล เพราะว่าเปลี่ยนแปลงไปตามสมัย...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...มีผล เพราะว่าท้องถิ่นมีความสำคัญมากในเรื่องของการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพราะส่วนใหญ่วัฒนธรรมหรือประเพณีจะมาจากท้องถิ่น แต่ถ้าอย่างคนในเมืองจะไม่ค่อยมีวัฒนธรรม ซึ่งเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพราะฉะนั้นท้องถิ่นสำคัญ ถ้าคนในท้องถิ่น หรือชุมชน อนุรักษ์รักษา และสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักยังไงก็ไม่หายไป แต่ปัจจุบันบริบทในสังคมเมือง จะทำให้วัฒนธรรมค่อยๆหายไป

เพราะเขามีชีวิตประจำวันที่ทำแต่งงาน สนใจแต่บ้านใครบ้านมัน ไม่มีเวลาและให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเท่าไร...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...มีผลต่อการสืบทอด ยุคสมัยเปลี่ยน ทำให้คนหันมาสนใจวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยน้อย...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 12, วันที่ 13 ก.ย. 62)

โดยสังคมไทยจำเป็นจะต้องเกิดการปรับตัวด้านวัฒนธรรมทั้ง “รับ” และ “รุก” ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับ 4 กระแสหลักทั้งภายในและภายนอก ทั้งจากอิทธิพลของรัฐและภาคประชาชนประกอบไปด้วย ดังนี้ (สุนนทิพย์ บุญสมบัติ และคณะ, 2555)

1. วัฒนธรรมโลก (global culture) เป็นอิทธิพลเชิงวัฒนธรรมของประเทศอื่น ที่ทำให้มีศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวจากต่างเข้ามาในเมืองไทย เช่น ยูโด คาราเต้ กังฟู เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้คนไทยสนใจศิลปะการต่อสู้ป้องกันของชาติอื่น และละเลยศิลปะการต่อสู้ป้องกันของไทย

2. วัฒนธรรมชาติ (national culture) เป็นวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ โดยวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนั้น จะประกอบไปด้วยคุณค่า ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

3. วัฒนธรรมท้องถิ่น (local culture) เป็นวัฒนธรรมในพื้นที่แต่ละชุมชน ทั้งอำเภอพิชัย และอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ที่พยายามรักษาวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไม่ให้หายไป แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างประกอบไปด้วยวิถีชีวิตที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

4. วัฒนธรรมสากล (cosmopolitan culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องวัฒนธรรมที่หลากหลายที่เข้ามาทำให้คนสนใจในตัววัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักน้อยลง

ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักได้รับผลกระทบทั้งปัจจัยภายในและภายนอกมากมายที่เกิดขึ้น ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย บริบทท้องถิ่น ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

“...สถานภาพปัจจุบันของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเสี่ยงต่อการสูญหายตามกาลเวลาเนื่องด้วยक्रमวยสายนี้มีอายุมากขึ้นเรื่อยๆ และเหลือเพียงคนเดียวที่เป็นต้นฉบับ ประกอบกับความเจริญของสังคมทำให้เยาวชนส่วนมากไม่สนใจเรียนมวยไทยเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัจจัย

ภายในและปัจจัยภายนอกที่เกิดกับตัวผู้ส่งสาร และผู้รับสาร โดยผลกระทบที่เกิดจากผู้ส่งสาร มีปัจจัยภายใน คือ ครูมวยที่เป็นทายาทพระยาพิชัยดาบหัก มีอายุมากขึ้นตามลำดับและเหลือเพียงคนเดียว และปัจจัยภายนอก คือ 1) มีบุคคลอื่น นำมวยไทยอื่น ๆ มาสอน มาเผยแพร่แล้วอ้างว่าเป็นมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วไม่ใช่ 2) มีบุคคลอื่น ที่รู้ไม่มาก รู้ไม่จริง รู้ไม่ลึกซึ้ง เกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดต้นมาในหมู่ ทายาทของพระยาพิชัยดาบหักแต่ไปสอนไปเผยแพร่ ทำให้เกิดความผิดเพี้ยนด้านข้อมูล ที่ถูกต้อง 3) งบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม เริ่มไม่พอเพียง 4) เด็ก และเยาวชนยังมีความเข้าใจผิดๆ เกี่ยวกับมวยไทย เช่น เป็นวิชาของคนที่ชอบเป็นนักเลง คนหัว เท่านั้นที่เรียน เป็นวิชาที่เจ็บตัวมากกว่ากีฬาอื่นๆ เป็นต้น ส่วนผลกระทบที่เกิดจากผู้รับสารมี ปัจจัยภายในส่วนใหญ่เกิดจากตัวเอง และปัจจัยภายนอกเกิดจากบริบททางสังคม ที่มียุค โลกาภิวัตน์เข้ามามีส่วนผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ตามยุคสมัย โดยมีอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ได้รับข้อมูลที่ ผิดเพี้ยน ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะ เป็นสื่อช่องทางต่างๆ...”

(หัสตินทร์ เซาวนปรีชา ผู้ให้สัมภาษณ์, วันที่ 17 ก.ย. 62)

“...1.ปัจจัยภายใน คือ ตัวคนที่จะมาเลือกเรียน เพราะปัจจุบันมีการเปิดกว้างมากขึ้น มีสื่อ เข้ามาเกี่ยวข้องทำให้มีผลต่อการตัดสินใจ 2.ปัจจัยภายนอก คือสภาพสังคมมีการ เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เพราะเรามีการติดต่อสื่อสารกับคนประเทศอื่น หรือกลุ่มอื่นเพิ่ม มากขึ้น สมัยก่อนไม่มีการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ไม่มี เฟสบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ อย่างมากมีแค่ ถ่ายทอดโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ แต่ตอนนี้มีสื่อ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลก หรือที่ เรียกว่า Glocalization ทำให้การติดต่อสื่อสารของโลกไวขึ้น ทำให้คนگیرวัฒนธรรมอื่นๆ เข้ามา เช่น ยูโด มวยปล้ำ เทควันโด ทำให้คนมีทางเลือกมากยิ่งขึ้นในการเรียน ซึ่งปัจจัย ภายในและภายนอกมันเชื่อมโยงกัน แล้วก็ส่งผลมาถึงสภาพสังคมปัจจุบันเพราะสังคมมัน เปลี่ยน แต่เชื่อว่าคนเรียนก็จะไม่ลดน้อยลง เพราะปัจจุบันมีสื่อมากมาย ทำให้คนสนใจเพิ่ม มากขึ้น...”

(ผู้อำนวยการกองศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, วันที่ 11

“...1.ปัจจัยภายใน คือ ตัวผู้เรียน ต้องมีความอดทน 2.ปัจจัยภายนอก คือ โลกของยุคการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงมีส่วนทำให้การสืบทอดน้อยลง และปัจจุบันคนให้การสนใจน้อย หลายหน่วยงานในจังหวัดพยายามที่จะรักษาไม่ให้หายไปโดยกระตุ้นให้มีความสำคัญมากขึ้น...”

(นักวิชาการสำนักวัฒนธรรม จังหวัดอุดรธานี ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, วันที่ 12 ก.ย. 62)

“...1.ปัจจัยภายในคือ ตัวเราเอง จากที่สังเกตบางคนเข้ามาเรียนไม่ค่อยมีเวลามาซ้อม และตามเพื่อนมา ทำให้เรียนได้ไม่ได้นาน 2.ปัจจัยภายนอกคือ สังคมที่มันเปลี่ยนไปตามยุคสมัย คนละเลยศิลปะการป้องกันตัว...”

(ศิษย์เก่า ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...1.ปัจจัยภายใน ที่เกิดจากตัวเรา แรงกระตุ้นข้างใน ที่บางคนละเลยในการสืบทอด 2.ปัจจัยภายนอก คือ ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ที่เหลือคนสืบทอดน้อยลง...”

(ศิษย์เก่า ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...1.ปัจจัยภายใน คือ ตนเอง เพื่อน 2.ปัจจัยภายนอก คือ คนที่เรียนมวน้อยลง และละเลยให้ความสนใจแต่วัฒนธรรมสมัยใหม่...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8, วันที่ 13 ก.ย. 62)

“...1.ปัจจัยภายใน คือ ตัวเรา ไม่มีความมุ่งมั่นมากพอ ไม่แบ่งเวลา เพราะมวนต้องใช้ความอดทน บางคนท้อ บางคนมาแล้วอยากจะเตะต่อได้เลย แต่มวนพระยาพิชัยจะปูพื้นฐานต้องใช้เวลาในการเรียน คนที่เรียนบางคนใจร้อนก็จะค่อยๆหายไป 2.ปัจจัยภายนอก คือ คนสมัยใหม่จะมองไม่ค่อยเห็นความสำคัญ เพราะมีกีฬาอื่นๆเข้ามา เช่น แบดมินตัน ฟุตบอล มวยไทยสากล ที่เขาสนใจมากกว่า และเรื่องของเวลา บางคนมองว่าจะมีเวลาหรือ...”

(ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11, วันที่ 13 ก.ย. 62)

ซึ่งการนำแนวคิด Glocalization เกิดขึ้นในทศวรรษ 1990 เพื่อทำทนายการขยายตัวของ Globalization ไปยังส่วนต่างๆของโลก โดยเสนอแนะว่า ขณะที่กระบวนการ Globalization เกิดขึ้นในบริเวณต่างๆของโลก ก็มีการเกิดของอีกกระแสหนึ่งคือ การเป็นท้องถิ่น(localization) ขึ้นในเวลาเดียวกัน และผสมผสานกันเกิดเป็นกระบวนการ Glocalization (globalization + localization) (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2562) ซึ่งหมายถึงการทำวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ต่างชาติได้รู้จัก และให้ความสนใจในตัววัฒนธรรมที่แสดงถึงคุณค่า ลีลา ท่ามวย และอื่นๆอีกมากมาย เมื่อรวมกันแล้วหมายถึงการผสมผสานวัฒนธรรมระดับโลก และระดับท้องถิ่นเข้าด้วยกันจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ การผสมผสานในลักษณะของการรับวัฒนธรรมใดวัฒนธรรม

หนึ่งเข้ามาแล้วก็เหมือนกับที่มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย และ จีนเข้าด้วยกันจึงก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมเดียวกัน ทำให้มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆในพื้นที่ จังหวัดอุตรดิตถ์ กล่าวได้ว่า ผู้รับวัฒนธรรมไม่ได้รับวัฒนธรรมอื่นมา แล้วนำมาเลียนแบบโดยตรงดัง ลักษณะ Globalization แต่มีการปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อนที่จะเกิดการกระทำดังกล่าว ได้ต้องทำให้เกิดกระบวนการข้ามชาติ หรือกระบวนการโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ สื่อเทคโนโลยีต่างๆเป็นช่องทาง การสื่อสารที่สำคัญทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นที่รู้จักทั่วโลก ซึ่งเป็นการแพร่กระจายทาง วัฒนธรรมการผสมผสานทางวัฒนธรรม (ภัทรมน ติวานนท์, 2550)

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากการ แพร่กระจายของวัฒนธรรมภายนอกเข้ามามากกว่าเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ขึ้นเองในสังคม หรือถ้ามีก็มักจะเป็นการเกิดจากการนำสิ่งใหม่ๆ จากภายนอกเข้ามาผสมผสานกับของที่มีอยู่ก่อนแล้ว เป็นของใหม่ ที่ไม่เคยมีมาก่อน จะเห็นได้จากในสังคมอเมริกัน ซึ่งมีศักยภาพในด้านการประดิษฐ์ คิดค้นสูง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550)

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เพื่อมาอธิบาย วิเคราะห์ให้เห็นว่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมมวยไทย ดาบไทย มวยจีน และลีลาจ้าว จึงเกิดเป็นองค์ความรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักนั่นเอง และปัจจุบันยังมีการสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ที่สำนักดาบพิชัยธรมยุทธ และ ศูนย์ฝึกมวยไทยสายท่าเสาพระยาพิชัยดาบหัก-ไทยพุทธ ปทุมธานี ที่ยังคงสืบทอดและเผยแพร่มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ที่แสดงให้เห็นถึงการแพร่กระจายวัฒนธรรมไปยังพื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากจังหวัดอุตรดิตถ์ที่เป็นต้นกำเนิดของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ดังนั้น ทั้ง 3 แนวคิด แสดงให้เห็นถึงสังคมไทยว่าต้องมีการปรับตัวโดยสร้างความเข้มแข็งของ วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อเสริมสร้างการเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคมให้คงอยู่ต่อไป โดยเรียนรู้ฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาแต่อดีต และยังคงหลงเหลืออยู่พอที่จะนำมา ประยุกต์ใช้ได้อย่างภาคภูมิใจในสภาวะการณ์ปัจจุบัน เพราะชุมชน ท้องถิ่นมีจุดแข็ง คือ ทุนทาง ทรัพยากร ธรรมชาติ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยี จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาสมรรถนะความเข้มแข็ง ท้องถิ่นตนเอง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ทัดเทียมกับอำนาจของกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อไม่ให้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มาทำลายให้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักหายไปในอนาคตได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา” เพื่อศึกษากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา และศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Relevant documents) การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปและตีความด้วยวิธีการเชิงอุปมาน (The inductive method) จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด 14 ท่าน เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้ว จะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการนำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก คือ ผศ. หัสตินทร์ เขาวนปรีชา (ทายาทสืบทอดมวยพระยาพิชัยดาบหัก) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษา พบว่ากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา นำแนวความคิดการสื่อสาร การสืบทอดวัฒนธรรม และวัฒนธรรมศึกษามาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นโดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านกระบวนการการสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้ส่งสารหลัก คือ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา เพียงท่านเดียว เพราะเป็นทายาทที่สืบทอดเชื้อสายสกุลพระยาพิชัยดาบหักเหลือเพียงผู้เดียว โดยใช้วิธีในการสื่อสารถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารไปยังผู้รับสาร โดยถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารในเรื่องของพิธีกรรม เช่น การมอบตัวเป็นศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู การรำไหว้ครู ท่ามวย ชื่อกลมวย ชื่อท่าทางต่างๆ การแต่งกาย ผ้าประเจียด มงคลมวย ผ้าเกี่ยวคาดเอว งานแสดงผ่านสื่อบุคคล กิจกรรมการจัดงาน ไปยังลูกศิษย์ และผู้ที่สนใจ ที่มีลักษณะไหลเวียนอย่างต่อเนื่องกันไปอย่างไม่รู้จบสิ้น ที่ประกอบด้วยหลักคิด รูปแบบการสอน การฝึกฝนแบบหลักไตรรัตน์ของมวยพระยาพิชัยดาบหักที่เป็นของตนเอง ทำให้เห็นถึงระดับสติปัญญา

นาฏกรรม รูปแบบในการต่อสู้ป้องกันตัว คุณธรรมจริยธรรมที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยอย่างยิ่ง และวิธีการในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักผ่านรุ่นสู่รุ่นที่เป็นเชื้อสายสกุลพระยาพิชัยดาบหักที่มีการสืบสาน ถ่ายทอด พัฒนาและต่อยอด เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อที่จะรักษา วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้คงอยู่ ผ่านทางมิติของบุคคล พื้นที่ และเวลาที่ยาวนานกว่า 237 ปี ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ และไม่ตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลง ปรับแต่งวัฒนธรรม มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้เข้ากับยุคสมัยได้อยู่ตลอดเวลา การสืบทอดทางวัฒนธรรมจึงเป็น มากกว่าการรับไว้ (recieve) การรักษา (maintain) และการส่งผ่าน (transmit) วัฒนธรรม แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะรับ (recieve) เรียนรู้ที่จะเลือก (select) เรียนรู้ที่จะใช้ (using) เรียนรู้ที่จะพัฒนา (develop) วัฒนธรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของมนุษย์ ภายใต้บริบท ทางสังคมของพื้นที่และเวลาแห่งยุคสมัยนั้น

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษา พบว่าอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัด อุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งองค์ความรู้ พิธีกรรม เช่น พิธีการมอบตัวเป็น ศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู ธรรมเนียมในการฝึกที่ต้องกล่าวคำไหว้ครูก่อนฝึกและหลังฝึก การรำไหว้ครูทั้ง 4 แบบ คือ แบบหงส์บินข้างถวยวงง แบบไต่เมฆสองเมฆ แบบกระต่ายชมจันทร์ แบบลิงตบยุง (หนุมานตบยุง) ทั้งชื่อกลมวย ชื่อท่าทางต่างๆ เช่น ท่าอย่างนางเหลียว ท่าเสื่ออย่าง ท่า ม้าย่อง เป็นต้น การแต่งกาย ผ้าประเจียด มงคลมวย ผ้าเกี่ยวคาดเอว และการสอนก็ใช้ “บทกลอน” เป็นสื่อในการสอนให้ศิษย์จำได้ง่าย ถ้าจำ “บทกลอนได้” ก็จำความรู้ ท่าทางหลักการนั้นๆได้ เช่น บทกลอนที่สอนทำยืนคুমมวย

หมัดหน้าอยู่ตา	หมัดหลังอยู่คาง
เดินเสื่อลากหาง	มือสอดสร้อยมาลา
เก็บคางบังไหล่	ตาจ้องมองไป
ดูที่อกมัน	ย่อเข่าด้วยพลัน
ยืนดินเหลื่อมกัน	ยืนมันหน้าดิน
โยกย้ายถื่น	อย่ายืนดินตาย

หรือ คำกลอนที่สอนให้มันในหมัด “เป็นมวยหมัดไม่ตก” ได้แก่

...หนึ่งไปหนึ่งอยู่

คางกุสำคัญ

มือของกูนั้น

อย่าต่ำกว่าคาง...

ก็เป็นเฉพาะของพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งมวยพระยาพิชัยดาบหักเน้นการสร้างคนดีให้สังคม เป็นมวยวิถีพุทธ เพราะนำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาเป็นหลักในการอบรมบ่มนิสัยลูกศิษย์ เราเรียกว่า “หลักไตรรัตน์” ย้ำพร่ำสอนให้ศิษย์ตั้งมั่นในศีลธรรมอันดี กล่าวได้ว่า เป็นอัตลักษณ์ของมวยไทย พระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในหมู่ทายาทของท่าน แตกต่างจากมวยไทยอื่น ๆ ที่ไม่ได้สืบทอดทางเชื้อสายสกุล แต่อาจจะสืบทอดกันมาแบบครูสอนศิษย์ นอกจากนี้ยังเป็นมวยมุ่งพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญารู้คิด เป็นมวยคาถาอาคม คือ ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาคาถาอาคมคงกระพันควบคู่ไปด้วย เป็นมวยที่ให้ความสำคัญทั้งเนื้อหา (ประเพณี พิธีกรรม วิธีการต่อสู้) และสาระหรือจิตวิญญาณมวยไทย (การปลูกฝังให้เป็นความดีมีคุณธรรมจริยธรรม) ที่มีคุณค่าของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในด้าน ประวัติศาสตร์ คุณค่าทางวัฒนธรรม และคุณค่าในทางสังคมที่เป็น อัตลักษณ์เฉพาะของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษา พบว่าปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา ที่นำทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม แนวคิดโลกาภิวัตน์ และ Glocalization มาอธิบายวิเคราะห์ให้เห็นว่ามีปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบัน โดยปัจจัยภายใน มีผลกระทบที่เกิดจากผู้ส่งสาร คือ ครู มวยที่เป็นทายาทพระยาพิชัยดาบหัก มีอายุมากขึ้นตามลำดับ และเหลือเพียงคนเดียว และปัจจัยภายนอกมีผลกระทบ คือ

- 1) มีบุคคลอื่นนำมวยไทยอื่น ๆ มาสอน มาเผยแพร่แล้วอ้างว่าเป็นมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วไม่ใช่
- 2) มีบุคคลอื่นที่รู้ไม่มาก รู้ไม่จริง รู้ไม่ลึกซึ้ง เกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักที่สืบทอดกันมาในหมู่ทายาทของพระยาพิชัยดาบหัก แต่ไปสอนไปเผยแพร่ ทำให้เกิดความผิดเพี้ยนด้านข้อมูลที่ถูกต้อง
- 3) งบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม เริ่มไม่พอเพียง
- 4) เด็ก และเยาวชนยังมีความเข้าใจ ผิดๆเกี่ยวกับมวยไทย เช่น เป็นวิชาของคนที่ชอบเป็นนักเลง คนหัวเห่าที่เรียน เป็นวิชาที่เจ็บตัวมากกว่า กีฬาอื่น ๆ เป็นต้น

ส่วนผลกระทบที่เกิดจากผู้รับสาร มีปัจจัยภายในส่วนใหญ่เกิดจากตัวเอง และปัจจัยภายนอกเกิดจากบริบททางสังคม ที่มียุคโลกาภิวัตน์เข้ามามีส่วนผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักตามยุคสมัย โดยมีอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องมากมายที่เกิดขึ้น ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

ดังนั้นจะต้องมีการทำความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ว่าต้องมีการผสมผสานความเป็นโลกกับความเป็นท้องถิ่นของวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเข้าด้วยกัน โดยสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเสริมสร้าง และความเข้มแข็งของวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักโดยพัฒนา และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยของกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อไม่ให้ปัจจัยต่างๆเหล่านี้มาทำลายให้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักหายไปในอนาคตได้

อภิปรายผล

สุดท้ายเมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ พบว่า ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยของการสื่อสารเพื่อการสืบต่อวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา มีผู้ส่งสารหลักเพียงท่านเดียวที่สืบต่อเชื้อสายพระยาพิชัยดาบหัก โดยใช้ทฤษฎี Source credibility ที่อริสโตเติล นักปราชญ์ชาวกรีก ได้เคยกล่าวถึงการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจผู้ฟัง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1. บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือของผู้พูดในจิตใจของผู้ฟัง (Ethos) ได้แก่ มีความรู้จริงในสิ่งที่พูด มีคุณธรรมความดีในใจ มีความจริงใจ และปรารถนาดีต่อผู้ฟัง จึงจะก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ อริสโตเติล กล่าวว่า ความรู้สึกเช่นนี้ควรเกิดขึ้นขณะฟังวาทะ 2. ความเข้าใจในสภาพอารมณ์และทัศนคติของผู้ฟัง (Pathos) เพื่อเลือกถ้อยคำที่เหมาะสมสำหรับผู้ฟัง โดยจุดมุ่งหมายของอริสโตเติล ในข้อนี้ไม่ได้ใช้เพื่อปลุกอารมณ์ของผู้ฟัง หากแต่เพื่อให้ผู้พูดโน้มน้าวใจผู้ฟังจนอยู่ในอารมณ์ที่เที่ยงธรรมและมีจิตใจที่จะฟังวาทะอย่างมีวิจารณ์ญาณด้วย และ 3. การเรียบเรียงคำพูดและวิธีการพูด (Logos) โดยใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล หลักฐาน และหลักตรรกวิทยามาใช้ประกอบการพูด อริสโตเติล อธิบายว่าหัวใจของการสร้างสารโน้มน้าวใจที่มีประสิทธิผลคือข้อพิสูจน์ ซึ่งการแสดงเหตุผลนับว่าเป็นข้อพิสูจน์ที่ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้โน้มน้าวใจ กล่าวคือ หากผู้รับสารได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลดีผลเสีย ตัวสารได้ระบุถึงคุณประโยชน์ที่ผู้รับสารจะได้รับ หรือสิ่งที่ผู้รับสารจะสูญเสีย จะช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการโน้มน้าวใจได้มากขึ้น (ปรมะ สตะเวทิน, 2546) เพื่อมา

อธิบายให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร คือ ผศ.หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก และมีหนังสือรับรองสายสกุลว่าเป็นทายาทของพระยาพิชัยดาบหักโดยแท้จริง จึงเป็นเหตุผลที่ผู้ส่งสารหลัก มีความน่าเชื่อถือในเรื่องของแหล่งข้อมูลมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ได้ใช้วิธีถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสาร ในเรื่องของพิธีกรรม เช่น การมอบตัวเป็นศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู การรำไหว้ครู ท่ามวย ชื่อกล มวย ชื่อท่าทางต่างๆ การแต่งกาย ผ้าประเจียด มงคลมวย ผ้าเกี่ยวคาดเอว งานแสดง และการสอนก็ ใช้ “บทกลอน” ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ผ่านสื่อบุคคล กิจกรรมการจัดงาน ไปยังลูกศิษย์ และผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ปัจจัยภายใน และภายนอกที่มีผลกระทบต่อ การสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเกิด จากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยมีอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องท่ามกลาง กระแสโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และได้สอดคล้องกับ งานวิจัย ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา

1.งานวิจัยของ เอมอร์ ชลพิไลพงศ์ (2545) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอด วัฒนธรรมของชาวจีนในเขตไชน่าทาวน์ พบว่ามีความสอดคล้องในด้านกระบวนการในการสื่อสารใช้ การสื่อสารแบบรุ่นต่อรุ่น คือ พ่อสอนลูก สืบทอดกันไป จนลูกหลานเกิดกระบวนการเรียนรู้ จน สามารถรับรู้วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม การมอบตัวเป็น ศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู การรำไหว้ครู ท่ามวย ชื่อกลมวย ชื่อท่าทางต่างๆ การแต่งกาย ผ้า ประเจียด มงคลมวย ผ้าเกี่ยวคาดเอว งานแสดง และการสอนที่ใช้ “บทกลอน” ได้เองในที่สุด นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการสื่อสาร ประกอบไปด้วย ปัจจัยภายในที่เกิดจากผู้ส่ง สาร และผู้รับสาร ที่เกิดจากตัวเอง และปัจจัยภายนอกที่มีเทคโนโลยีการสื่อสาร และบริบทท้องถิ่น สมัยใหม่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระ ยาพิชัยดาบหักไม่มากนัก

2.งานวิจัยของ กุลธิดา อุบุรณกุล (2555) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอด ประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีความสอดคล้องในด้านการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรม ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักเป็นไปตามบริบทชุมชน โดยมีการ สื่อสาร ถ่ายทอด สืบทอดกันมาแบบรุ่นสู่รุ่น เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล แบบสื่อสารเผชิญหน้า ที่ สั่งสอนถ่ายทอดต่อกันมาในตระกูล “เขาวนปรีชา”

3.งานวิจัยของ รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ตะกูลวิชัยชัทตะ : ชาติมาลา พระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งมีความสอดคล้องในด้านมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ที่ว่าต้นตระกูลวิชัยชัทตะ คือ ทายาท พระยาพิชัยดาบหัก แล้วบุคคลที่อยู่ในตระกูลได้มีการสืบทอดลูกหลานหลายช่วงชั้น จาก

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเท่าที่ผู้วิจัยสืบค้นได้ในปัจจุบันมีถึงช่วงชั้นที่ 12 โดยมีผู้สืบทอดเหลือเพียงท่านเดียว คือ หัสตินทร์ เขาวนปรีชา ซึ่งมีรายชื่อและหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าเป็นทายาทที่สืบทอดกันมาที่เชื่อถือได้ในงานวิจัยที่ศึกษามาดังกล่าว

4.งานวิจัยของ ทรงพล นาคเอี่ยม (2550) ที่ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของความหลากหลายในเชิงศิลปะการต่อสู้ ป้องกันตัวไทย : กรณีศึกษามวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งมีความสอดคล้องในเรื่องประวัติของมวยสายพระยาพระพิชัยดาบหักบอกเล่าถึงการแสดงคุณค่าที่มีความหลากหลายของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวในสังคมของไทย ทั้งองค์ความรู้และวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับทั้งวิถีชีวิต ความเชื่อ และระบบคุณค่าของสังคมยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่เคยแสดงถึงวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้อยู่รอด และคงอยู่ของวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในปัจจุบันต่อไป

จะเห็นว่าผู้วิจัยได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษา นำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดผลในเรื่องของการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สายสกุลเขาวนปรีชา ให้สมบูรณ์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษา และลงพื้นที่ อยากให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับคนรุ่นหลังให้ได้มากที่สุด ทั้งหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ เพราะในปัจจุบันมีผู้สืบทอดเหลือเพียงท่านเดียว และหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดทางวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับคนรุ่นหลังในอนาคตเป็นอย่างมาก

2.ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สายสกุลเขาวนปรีชา ควรมีการศึกษาต่อไปว่ามีวิธีการสื่อสารวิธีใดบ้าง ที่จะช่วยให้มีคนสนใจใคร่ศึกษาเรียนรู้ การสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก หรือภูมิปัญญาไทยอื่นๆ ได้สืบทอดต่อไปในอนาคตอย่างได้ผล ไม่ให้หายสาบสูญไป

2.2 จากผลการวิจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สายสกุลเขาวนปรีชา สามารถนำข้อมูลมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไปต่อยอดทำ

วิจัยเชิงปริมาณได้ อาจจะเป็นเรื่องความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตต์ที่มีต่อมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1 จากผลการวิจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุดรดิตต์ สายสกุลเขาวนปรีชา หน่วยงานรัฐในจังหวัดอุดรดิตต์ควรเข้ามาให้การสนับสนุนเรื่องบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ได้เผยแพร่ความรู้ที่มีให้แก่ผู้ที่สนใจ และสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กๆ ได้มีอุปกรณ์ในการฝึกซ้อมเพียงพอต่อความต้องการในการเผยแพร่วัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

3.2 หน่วยงานรัฐ สถานศึกษา ควรเพิ่มหลักสูตรสอนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักตามสถานที่ศึกษา เพื่อที่จะสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษา

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. *มรดกทางศิลปวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2562, จาก

<http://www.finearts.go.th/promotion/parameters/km/item>

กรัณท์รัตน์ พงษ์สถิตย์, จุฑารัตน์ เพียรพัฒนาวิทย์, อภิโชติ พงศ์พัฒนานุรักษ์, พรวิภา กิจหารักษ์

และอมร พิมาณมาศ. *การรวบรวมความหมายของ"อัตลักษณ์"*. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม

2562, จาก <http://chotika51-thesis.blogspot.com/2011/07/blog-post.html>

กริช สืบสนธิ์. (2535). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสาร*.

นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กุลธิดา อุบุรณกุล. (2555). *ศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัด*

ภูเก็ต.วิทยานิพนธ์ นศ.ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). *อนาคตเศรษฐกิจโลก (2): เศรษฐกิจบนฐานโลกาเทศาภิวัตน์*.

สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562, จาก <http://drdancando.com/อนาคตเศรษฐกิจโลก-2->

เศรษฐกิจบนฐานโลกาเทศาภิวัตน์

เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. สถาบันราชภัฏนครปฐม.

ชนิษฐา สมร่าง. (2542). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน*. สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี.

จันทิมา เขียวแก้ว. นฤมล รุจิพร และสมควร กวินะ. (2532). *การสื่อสาร*.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: หจก.อรุณการพิมพ์.

ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. (2553). *อัตลักษณ์ชุมชน community Identities : อัตลักษณ์ และการพัฒนา*

เพื่อเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตำแหน่งแห่งที่ของชุมชน. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณัฐพัชร มหายศนันท์. (2554). *ศึกษาเรื่อง รำมวยท่าเสา:กรณีศึกษาค่ายเลี้ยงประเพณีรำมวยท่าเสา*

ตะเภา อำเภอมือเมือง จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร,

พิษณุโลก.

- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556). การสืบทอดทางวัฒนธรรม (cultural inheritance) ที่ประสบ
ความสำเร็จ. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556, จาก
<http://nattawats.blogspot.com/2013/04/cultural-inheritance.html>
- दनัย ไชโยธธา. (2546). ประวัติศาสตร์ไทย : ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสิ้นอาณาจักรสุโขทัย.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทรงพล นาคเอี่ยม. (2550). ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของความหลากหลายในเชิงศิลปะการต่อสู้
ป้องกันตัวไทย : กรณีศึกษามวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม., กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองหล่อ ยา, จรุง ทวีสิทธิ์ และสมัย เมฆะมาน . (2530). สารคดีมวยไทย. นิตยสารสารคดีฉบับที่
33 ปีที่ 3 เดือนพฤศจิกายน.
- ทินวงษ์ รักอิสสระกุล และธัญญธร อินทร์ท่าฉาง. (2554). การศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น ประจำ
ภาคเหนือตอนล่างเพื่อออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึก. งานวิจัยสาขาการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ธนวดี บุญลือ, จาระไนน์ แกลโกศล และพีระ จิโรโสภณ. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและ
ทฤษฎีการสื่อสาร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย. (2558). จักรกระแสนสังคมศาสตร์: 50 ปี สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เชียงใหม่.
เชียงใหม่ : หจก.วนิดาการพิมพ์.
- บุญยั้ง ประทุม. (2562). ท้องถิ่นนิยม : ในบริบทสังคมไทย. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2562,
จาก <https://www.gotoknow.org/posts/218690>
- เบญจวรรณ สุพันธ์อ่างทอง. (2555). ศึกษาเรื่อง การใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
ของ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2546). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2560). มโนทัศน์วัฒนธรรม. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณพิลาศ กุลติลก. (2560). *การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์*. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 25(49), 59-77.

พ็ชณี เขยจรรยา และคณะ. (2534). *แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.

พิชญาพร ประครองใจ. (2558). *หลักนิเทศศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง. จรัสเดช อุลิต และศิริกุล สันติชาติ. (2540). *ศิลปะมวยไทย*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. โรงพิมพ์คุรุสภา.

ภัทรมน ติวานนท์. (2550). *ศึกษาเรื่อง เว็บไซต์บันเทิงเกาหลีและเว็บไซต์แฟนคลับดาราเกาหลีในประเทศไทยกับโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัสวาลี นิติเกษตรสุนทร, อัจฉราวรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา, กาญจนา แก้วเทพ, กมลรัฐ อินทรทัศน์, บุชบา สุธีธร, พีระ จิโรโสภณ และสุพัตรา คูหากาญจน์. (2557). *ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญาในทศ ศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-5*. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มัลลิกา คณานุรักษ์. (2547). *จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (16 มีนาคม 2561). *มวยโคราช*. นสพ.โคราชคนอีสาน. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2562, จาก <http://koratdaily.com/blog.php?id=7589>

รัตนะ บัวสนธ์, อนัญญา คูอาริยะกุล, กัญญารัตน์ ผึ้งบรรหาร, พิษณุ แก้วนัยจิตร, สุพจน์ ดวงเนตร, สายทิพย์ ยะฟู และไกรทอง (โสมศรี) อุดตมปญโญ. (2552). *ศึกษาเรื่อง ตะกูลวิชัยขัทคะ : ชาติมาลา พระยาพิชัยดาบหัก*. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

รังสฤษฎ์ บุญชะลอ. (2540). *มวยไทย THAI BOXING*. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์ จำกัด.

วราภรณ์ สามโกเศศ. (2562). *Glocalization*. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/646612>

วสันต์ ปัญญาแก้ว. (2560). *วัฒนธรรมศึกษาเบื้องต้น Introducing Cultural Studies*. เชียงใหม่ : หจก.วนิดาการพิมพ์.

ศิกษก บันลือฤทธิ์. (2542). *เทคโนโลยีการสื่อสาร*. สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ศุภรัศมี ฐิติกุลเจริญ. (2544). *ทฤษฎีการสื่อสาร*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมพร แสงชัย, ธัญพัฒน์ (ชัยภัก) เจริญรัตน์, อติศร ไกรว่อง และวินัย จำปาอ่อน. (2549). *มวยอุดรดิถี : มวยสำนักท่าเสาของพระยาพิชัยดาบหัก*. สำนักงานจังหวัดอุดรดิถี.

สมศักดิ์ ศิริอนันต์. (2541). *ศิลปะมวยไทยชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: การศาสนา กรมการศาสนา.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2550). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา สุภาพ (2536). *สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัว ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุนนทิพย์ บุญสมบัติ. สิริวรรณ ศรีพหล. รุ่งพงษ์ ชัยนาม. จรินทร์ เทศวานิช. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. ดรุณี จำปาทอง. นภาพรณ ปาลวัฒน์วิไชย. จริลักษ์ณ รัตนพันธ์ และจลักษ์ณ สุนทรชาติ. (2555). *ประมวลสาระชุดวิชาโลกาภิวัตน์ศึกษา หน่วยที่1-5*.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุนนทิพย์ บุญสมบัติ. สิริวรรณ ศรีพหล. รุ่งพงษ์ ชัยนาม. จรินทร์ เทศวานิช. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. ดรุณี จำปาทอง. นภาพรณ ปาลวัฒน์วิไชย. จริลักษ์ณ รัตนพันธ์ และจลักษ์ณ สุนทรชาติ. (2555). *ประมวลสาระชุดวิชาโลกาภิวัตน์ศึกษา หน่วยที่6-10*.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุรินทร์ ยี่งนี่ก. (2554). *อัตลักษณ์*. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2562,
จาก <https://www.gotoknow.org/posts/450615>

สามารถ มั่งสัง. (2550). *นิยมวัฒนธรรมนอก : เหตุให้เป็นเมืองขึ้นทางวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 1
กรกฎาคม 2562, จาก

<https://mgronline.com/daily/detail/9500000020312?fbclid=IwAR1bpLjUJlWLBaUjzKWQaAKk-mhMGeYbHnJA13zX2z3SaHQL38Gnl5iQMes>

สุอางค์ จันทวานิช. (2543). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภัคกาญจน์ จิวาลักษณ์. (2547). *ศึกษาเรื่อง พระยาพิชัยดาบหัก: วีรบุรุษในประวัติศาสตร์กับ การศึกษาด้วยมุมมองทางคติชนวิทยา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- เสริมศักดิ์ ชุนพล. (2558). *การศึกษ้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนเกาะยอ*. วารสาร ปารีชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ (ฉบับพิเศษ), 28(3), 83-102.
- หัตตินทร์ เขาวนปรีชา. (2561). *มรดกภูมิปัญญาไทย วิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก สืบทอดโดย สายสกุลเขาวนปรีชา ทายาทพระยาพิชัยดาบหัก*. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, ไสลทิพย์ จารุภูมิ, พิรงรอง รามสูต รมะนันท์ และปัทมวดี จารุวร. (2550). *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม*. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ เทพกำปนาท. (2551). *วัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.openbase.in.th/node/5954>
- เอมอร ชลพิไลพงศ์. (2545). *ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวจีนในเขตไชน่า ทาวน์*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Andy Schmitz. (2012). *A Primer on Communication Studies*. Retrieved June 30, 2019, from https://2012books.lardbucket.org/books/a-primer-on-communication-studies/s01introductiontocommunication.html?fbclid=IwAR2BbZbN71HDYFu8t0EvWjeHAnBv27F52buK6_QddMhmu9TQvRu67DHnl5k
- JOACHIM BLATTER. (2562). *Glocalization*. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.britannica.com/topic/glocalization>
- Wood, Julia. (2003). *Communication Theories in Action An Introduction*. Canada: Holly Allen.
- Wood, Julia. (2016). *Communication Mosaics: An Introduction to the Field of Communication 8th Edition*. MindTap.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนครพนม

ภาคผนวก ก. เอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

กลมวยตามตำราพิชัยสงคราม

พระยาพิชัยดาบหักเป็นทหารเอกคู่พระทัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาตลอดรัชกาล และเป็นที่ยอมรับของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชด้วย เพราะได้รับใช้การศึกมาโดยตลอดกับมหาราชนักรบทั้งสองพระองค์ สิ่งหนึ่งที่ทำให้พระยาพิชัยดาบหักเป็นยอดนักรบ คือการเป็นนักประยุกต์การต่อสู้ นำการต่อสู้แบบต่างๆ ที่เรียนรู้มาปรับปรุง สร้างสรรค์จนเกิดการต่อสู้แบบใหม่ๆ จึงชนะการต่อสู้จนหาคู่ต่อสู้เทียบได้ยาก สมเด็จพระเจ้าตาก(สิน) ทรงกล่าวชื่นชมอยู่เนืองๆว่า พระยาพิชัยดาบหักเก่งการรบ รำดาบ รำมวยก็สง่างามยิ่งนัก

กลมวยตามตำราพิชัยสงครามในที่นี่เป็นคำบอกเล่าของพ่อดุสิต เขาวนปรีชา บิดาของผศ. หัสตินทร์ คุมมวยคนปัจจุบัน พ่อดุสิตเป็นผู้ก่อตั้งสำนักดาบพิชัยธรมยุทธเผยแพร่สืบทอดวิชาดาบ และมวยพระยาพิชัยดาบหัก พ่อดุสิตได้บอกไว้ว่า กลมวยพระยาพิชัยนี้เป็น **หลักการต่อสู้** ที่พระยาพิชัยดาบหักได้สั่งสอนลูกหลานต่อกันมา เพื่อใช้เป็นหลักในการต่อสู้ในแต่ละสถานการณ์ เพื่อเผด็จศึกให้เร็วที่สุดและมุ่งชัยชนะเป็นสำคัญ ทำให้มีหลักในการเลือกใช้แม่ไม้มวย(กลมวย) และกระบวนการในการต่อสู้กับศัตรู กลมวยนี้มีชื่อตามกลศึกในตำราพิชัยสงคราม สำนักมวยอื่นจะมีหลักการต่อสู้แบบนี้หรือไม่ มีอาจกล่าวได้ แต่ของวิชามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก พบว่ามีและน่าภาคภูมิใจในสติปัญญาของท่านที่นำกลศึกตามตำราพิชัยสงครามมาเป็นแนวทางหรือนำมาเป็นหลักการในการต่อสู้ทั้งดาบและมวย อาจกล่าวได้ว่าเป็นทฤษฎีการต่อสู้ก็ได้ ข้าพเจ้าผู้เขียนตำรานี้ได้ศึกษาสิ่งที่พ่อดุสิต ได้บอกเล่าไว้ ซึ่งพ่อดุสิตก็ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ของข้าพเจ้าเป็นลำดับกันมาเทียบเคียงกับตำราพิชัยสงคราม แล้วเห็นเป็นที่อัศจรรย์ใจยิ่งที่บรรพบุรุษของชาวอุดรดิษฐ์ คือพระยาพิชัยดาบหักนี้เป็นนักรบที่มีไหวพริบล้ำเลิศยิ่งนักในการประยุกต์ตำราพิชัยสงครามมาเป็นหลักการต่อสู้ของดาบและมวยดังจะกล่าวต่อไปนี้

ตำราพิชัยสงครามซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยนั้นเขียนขึ้นครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ประมาณ พ.ศ.2041 และมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จากนั้นตำราพิชัยสงครามของไทยก็กระจัดกระจายหายไปมาสมบูรณ์ดังเดิม จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี ได้ทรงให้สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิ์พลเสถียร กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ชำระและเรียบเรียงใหม่ให้สมบูรณ์ ต่อมา พ.ศ.2469 สมเด็จพระกรมพระ

ยาดำรงราชานุภาพ บิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทยได้นำตำราพิชัยสงครามพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นฉบับที่เก็บใจความแต่งเป็นคำกลอนสำหรับท่องจำได้ง่ายดังนี้

ตำราพิชัยสงครามคำกลอน

(กรมศิลปากร)

กลหนึ่งฤทธิ	กลสี่จักร
กลลักษณะซ่อนเงื่อน	กลเถื่อนกำบัง
กลพังภูผา	กลม้ากินสวน
กลพวนเรือโยง	กลโพงน้ำบ่อ
กลล่อช้างป่า	กลฟ้า้งดิน
กลอินทร์พิมาน	กลผลาญศัตรู
กลชูพิษแสง	กลแข็งให้อ่อน
กลยอนภูผา	กลเข้าให้ผอม
กลจอมปราสาท	กลราชปัญญา
กลฟ้าสนั่นเสียง	กลเรียงหลักยืน
กลปืนพระราม	

กลศึกตามตำราพิชัยสงครามไทยทั้ง 21 กลนี้ พระยาปริยัติธรรมธาดา ได้กล่าวไว้ว่า แต่เดิมเป็นคัมภีร์ภาพ ต่อมาได้เก็บเอาแต่กระทู้หลักๆของแต่ละกลศึกย่อไว้เท่านั้น มิได้มีรายละเอียดเป็นภาษาเก่ายากแก่การเข้าใจทั้งหมด คงเป็นเพียงแต่การตีความอย่างใกล้เคียงเท่านั้น พ่อดุษิต (บิดาของผู้ให้สัมภาษณ์) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า คนสมัยก่อนเขานิยมจำมากกว่าและอาจจะจำภาพจำความหมายไว้ และเมื่อเข้าใจดีก็สามารถนำไปใช้ได้ เป็นหลักในการต่อสู้ นับเป็นภูมิปัญญาไทยในการต่อสู้โดยแท้ ผศ.หัสตินทร์ ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้เวลาสนทนากับพ่อดุษิต แสดงความคิดเห็นในฐานะผู้ศึกษาประวัติศาสตร์และสืบทอดวิชามวยพระยาพิชัยอยู่นับเดือน จึงสามารถสรุปเรียบเรียงได้อย่างต่อเนื่อง จึงชื่นชมและภูมิใจในสติปัญญาของพระยาพิชัยดาบหักยิ่งนัก

อย่างไรก็ตามกลศึกในตำราพิชัยสงครามมี 21 กลศึก แต่กลมวยพระยาพิชัยมิได้ถึงตามนั้น แรกๆดูจะต่อเนื่องกันดี แต่กลหลังๆบางกลหายไป อาจจะหายไปตามกาลเวลาและช่วงของการสืบทอดก็เป็นได้ เพราะในสายลูกหลานพระยาพิชัยดาบหักนั้นมีน้อยมากที่จะมีผู้รู้วิชามวยของท่านพระยาพิชัยดาบหัก

กลศึกที่ 1

ชื่อ กลฤทธิ

เป็นกลศึกที่เน้นขวัญกำลังใจ กล่าวคือขุนศึกต้องมีความสง่างาม ทะนงองอาจ มีความกล้าหาญ เป็นที่รัก เป็นที่ยำเกรงและเชื่อมั่นของไพร่พลขุนศึกต้องมีความเชี่ยวชาญการศึก และมีวิธีการปลุกใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาขยันหมั่นฝึกซ้อมให้พร้อมแก่การศึกษาการต่อสู้ อยู่เสมอ ตลอดจนทำให้ไพร่พลจงรักภักดีต่อตน

กลมวยที่ 1 กลมวยฤทธิ

หลักการคือ การสร้างขวัญกำลังใจให้ทหารหาญชำนาญการต่อสู้ และมั่นใจตนเอง กลมวยนี้จึงเน้นไปในทางพิธีกรรมและระเบียบพิธีในการฝึกซ้อม และการท่องคาถาอาคมให้ได้ การจดจำท่ารำมวยแม่ไม้ต่างๆ ตลอดจนการปลุกใจให้เชื่อมั่นในวิชาที่ตนเรียน เน้นย้ำคุณธรรม จริยธรรม เพราะคนดีย่อมมีความสง่างามในตน เป็นที่เกรงใจต่อผู้อื่น พิธีมอบตัว เป็นศิษย์ พิธีครอบครู พิธีไหว้ครู การรำไหว้ครูมวย การเรียนคาถาอาคมเป็นกิจกรรมในกลมวยนี้ทั้งสิ้น

กลศึกที่ 2

ชื่อ กลสีหจักร

เป็นกลศึกที่เน้นให้หยั่งรู้กำลังตน กำลังข้าศึก ศึกษาชัยภูมิ ภูมิประเทศ ฤดูกาล ทิศทางลม นำวิเคราะห์แล้วจึงวางแผนการรบ การตั้งค่าย ตลอดจนจะนำยุทธวิธีใดเข้าต่อสู้กับข้าศึก รวมไปถึงการศึกษาแหล่งเสบียงอาหารให้กองทัพด้วย

กลมวยที่ 2 กลมวยสีหจักร

หลักการคือ การศึกษาคู่ต่อสู้ว่ามีความรู้ความสามารถระดับใด มีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไร การสำรวจพื้นที่ ดูว่าพื้นที่มีหลุม บ่อ ดินแข็ง ดินอ่อนอย่างไร และพิจารณาถึงฤดูกาลด้วย เพราะอาจเป็นอุปสรรคการต่อสู้ได้ตลอดจนหยั่งรู้กำลัง และศักยภาพของตนด้วย เข้าทำนอง “รู้เขา – รู้เรา” ย่อมได้เปรียบในการศึก

*การรำมวยทั้งพรหมนั่งและพรหมยืน เป็นวิธีที่จะศึกษาท่าทาง หน่วยก้าน กำลังจุดแข็งจุดอ่อนของคู่ต่อสู้ และสำรวจพื้นที่ทิศทางลม แสงแดด จัดอยู่ในหลักการของกลมวยนี้

*การขยับหมั่นฝึกซ้อมให้ชำนาญจนมั่นใจและรู้ตนเอง มีศักยภาพในการต่อสู้อย่างไร นักมวยแต่ละคนจะมีไม้เด็ดไม้ตายประจำตัวที่สามารถทำได้ดีที่สุดในที่สุด เอาไว้ปราบคู่ต่อสู้ตนเองต้องรู้ และฝึกซ้อมไม้เด็ดไม้ตายให้ชำนาญและต้องรู้ของคู่ต่อสู้ด้วยจะได้แก้ไขได้ เหล่านี้เป็นหลักการของกลมวยสี่จักรทั้งสิ้น

กลศึกที่ 3

ชื่อ กลลักษณะซ่อนเงื่อน

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่าให้หลอกล่อข้าศึกว่าฝ่ายเราอ่อนกำลังกว่าทำเป็นเสียทีในการรบล่าถอยออกมา หลอกให้ข้าศึกตามตีจนถลาลึกมาถึง “แดนพิฆาต” จึงกระหน่ำตีข้าศึกให้ย่อยยับในที่สุด

กลมวยที่ 3 กลมวยลักษณะซ่อนเงื่อน

หลักการของกลมวยนี้คือ การหลอกให้คู่ต่อสู้เข้าใจว่าเราด้อยกว่าทำท่าจะสู้ไม่ได้ หลอกให้เขาคิดว่าเขาจะชนะด้วยการทำเป็นอ่อนแรง ชวนเซ แสดงสีหน้าหวาดกลัวตื่นตระหนกคู่ต่อสู้ที่หลงผิดว่าตนได้เปรียบจะประมาทรุกไล่หนักขึ้น โอกาสนี้เราก็จะอาศัยความประมาทของเขาใช้ไม้ตายเด็ดจี้ศึก หรือเมื่อเราโจมตีรุกไล่แล้วไม่สำเร็จก็ให้ทำเป็นล่าถอยอ่อนแรง แล้วฉกหลบจัดการคู่ต่อสู้ขณะลำพองใจรุกไล่เข้ามา

*กลมวยนี้ จะเน้นการฝึกหลบหลีก หลอกล่อ ฉกหลบ หลบแล้วตอบโต้ ถอยแต่ตอบโต้ และฝึกใช้ไม้พิฆาตตอบโต้ให้ฉับไวได้ผล ฝึกการผ่อนแรง การถอยแต่คุมเชิงไปในตัว เช่น แม่ไม้หักคอช้างเอราวัณ แม่ไม้เถรกวาดลาน แม่ไม้จระเข้พาดหาง แม่ไม้กวางเหลี่ยม หลังเป็นต้น

กลศึกที่ 4

ชื่อ กลเลื่อนกำบัง

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่าเมื่อเรามีกำลังพลน้อยให้ลวงข้าศึกทำที่เห็นว่าเรามีกำลังมาก อาจจะทำกลอง ฆ้อง โห่ เคาะไล่ ทำที่ป็นกองทัพใหญ่ให้ข้าศึกยำเกรงคาดเดากำลังฝ่ายเราไม่ถูก

กลมวยที่ 4 กลมวยเลื่อนกำบัง

หลักการของกลมวยนี้คือ การทำที่ข่มขู่คู่ต่อสู้ว่าเราเหนือกว่า ทำให้คู่ต่อสู้คาดเดากำลังและฝีมือเรามีได้ บางครั้งดูเหมือนอ่อนกำลัง บางครั้งดูเหมือนเข้มแข็งกว่า ทำให้คู่ต่อสู้ลังเลคาดเดาทำที่เราไม่ถูก

*กลมวณนี้ จะเน้นการทำให้ดูขิงขัง เข้มแข็ง สง่างามให้คู่ต่อสู้ยำเกรง การอย่างสามชুমอย่างเข้มแข็ง ทะมัดทะแมง ดูแล้วข่มขู่ให้คู่ต่อสู้เห็นเราเข้มแข็ง แต่จริงแล้วเรามีกำลังด้อยกว่า เช่น อาจตัวเล็กกว่า ตัวต่ำกว่า จึงต้องข่มขู่ด้วยท่าทางที่เข้มแข็งคล่องแคล่ว แสดงอาการไม่เกรงกลัวแม้แต่น้อย ฝึกหลักการเลี่ยงการรุกไล่และหลีกเลี่ยงการปะทะโดยตรง ฝึกการรับหลบหลีกให้คล่องตัวฉับไว ฝึกการหลอกล่อให้เขาคาดเดาเราไม่ถูก พร้อมฝึกการตอบโต้ฉับไวเข้าจุดสำคัญอย่าให้คู่ต่อสู้รู้ตัว เป็นลักษณะการถอยแต่ทำหรือหนีแต่ทำลาย เคล็ดลับคือความว่องไวหลบหลีกตอบโต้ ยิ่งยั่วให้โทษะยิ่งดีเขาจะเสียเปรียบยิ่งขึ้น เมื่อเราตัวเล็กกว่า กำลังน้อยกว่าต้องใช้กลมวณนี้ต่อสู้

กลศึกที่ 5

ชื่อ

กลพังภูผา

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่า แม้เราจะมีกำลังเข้มแข็งแต่อย่าเพิ่งแสดงว่าเรามีกำลังเข้มแข็งเพื่อให้ศัตรูประมาทต่อฝ่ายเรา กลศึกนี้มีหลักการตรงข้ามกับกลมวณเลื่อนกำบัง

กลมวณที่ 5

กลมวณพังภูผา

หลักการของกลมวณนี้คือ หลอกให้คู่ต่อสู้คิดว่าเราอ่อนด้อยกว่า ทั้งๆที่เราเข้มแข็งกว่า เก่งกว่า เมื่อเขาประมาทรุกไล่เข้ามาเราก็ให้รับเผด็จศึกโดยเร็ว

*กลมวณนี้กลมวณจะต้องฝึกถอยแล้วตอบโต้กลับรุนแรงฉับไวมิให้ตั้งตัวติดพันแทงตะลึงให้ได้ผลโดยเร็ว ข้อสำคัญต้องฝึกตอบโต้รุนแรงและต่อเนื่อง เมื่อคู่ต่อสู้เพลียงพล้ำหรือประมาทผลอตัวให้รุกไล่โดยเร็วต่อเนื่องอย่าให้ตั้งตัวติดอย่าให้มีโอกาสเป็นฝ่ายรุกเราได้อีก

กลศึกที่ 6

ชื่อ

กลม้ากินสวน

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่า มุ่งตัดกำลังคู่ต่อสู้ทีละเล็กทีละน้อย ส่งกองกำลังออกโจมตีรบกวณข้าศึกอยู่เสมอๆ มิให้อยู่เป็นสุขได้ ทำให้พลเมืองไม่อยู่เป็นสุข ทำมาหากินไม่ได้ เป็นทุกข์เดือดร้อน ยังไม่ทะลุทะลวงโจมตีทัพใหญ่ แต่มุ่งทำลายพลรบที่อยู่ชายขอบกองทัพ ทำให้พลเมืองไม่สามารถทำมาหากินส่งเสบียงให้กองทัพได้ เมื่อข้าศึกอ่อนกำลังจึงค่อยโจมตทัพใหญ่ให้พ่ายแพ้ไป

กลดาบที่ 6

กลมวณม้ากินสวน

หลักการของกลมวณนี้คือ ไม่มุ่งเผด็จศึกในคราวเดียว แต่ค่อยๆใช้กลมวณนี้ตัดกำลังคู่ต่อสู้ทีละเล็กทีละน้อย โจมตีถอยหนี ทำให้บาดเจ็บเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ล่อให้รุกไล่ทั้งๆที่เขา

บาดเจ็บจะได้หมดแรง อาศัยเวลาในการต่อสู้ให้ยาวนาน เพิ่มบาดเจ็บจนกระทั่งต่อสู้เรื่อยๆ ทั้งทางกายและทางใจ ฟันเส้นเอ็น เส้นเลือดใหญ่ แหว่งตัดกำลังตะถืดตัดกำลังขา แหว่งลำตัว แหว่งหัวไหล่ แหว่งโคนขาแหว่งท้องน้อย แหว่งตา ยั่วให้โตะสะ ทุกครั้งที่เขาบุกมาหรือเราบุกไป เขาต้องบาดเจ็บเราเป็นฝ่ายถอยแต่เขากลับเป็นฝ่ายบาดเจ็บ รวมถึงปล่อยข่าวทำลายขวัญ เหมือนม้าที่ค่อยๆ ทะเล่กินผักกินหญ้าจากขอบสวน กินเข้าไปทีละน้อยจนผักหญ้าหมดสวนในที่สุด

กลมวายนี้อาจจะเสียเปรียบด้านรูปร่าง หรือคะแนนแล้วว่ามีสมรรถนะการต่อสู้ได้ในคราวเดียว จึงค่อยๆ ตัดกำลังคู่ต่อสู้ทีละน้อยๆ จึงต้องฝึกการตอบโต้จุดสำคัญๆ แบบฉับไว โจมตีรวดเร็วถอยรวดเร็ว และต้องฝึกการหลบหลีกแต่ตอบโต้ไปด้วยให้ชำนาญ

กลศึกที่ 7

ชื่อ กลพวนเรือโยง

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่า ลวงให้เห็นเป็นอย่างไรโน้นอย่างนี้ ทำให้ตายใจ อำพรางมิให้รู้ว่าฝ่ายเราคิดการอย่างไร ทำเป็นมิตรตีสินทจนไว้วางใจ แล้วจึงโจมตีหรือจับแม่ทัพในภายหลัง กลศึกนี้อาจเรียกว่าเป็นการใช้เล่ห์กลมารยาทก็ได้

กลมวยที่ 7 กลมวยพวนเรือโยง

หลักการของกลมวยนี้คือ อย่าให้คาดเดากำลังฝีมือเราได้ บางครั้งรุกโล่รุนแรงนำกล้ว บางครั้งเหมือนเราอ่อนด้อยว่าทำท่าจะแพ้ แต่ก็กลับโจมตีรุนแรงอีก แกล้งทำเป็นขลาดกลัวอ่อนแอกว่า หนีมากกว่าสู้ แต่พอเขาตายใจก็โจมตีเขาอีก ทำให้เขาสับสนในตัวเรา เขาไม่ถูกว่าเราคิดอย่างไร วางแผนต่อสู้อย่างไร ให้เขาแพ้หรือตายบนความสงสัยว่าเขาไม่น่าจะแพ้เลย อาจสรุปได้ว่าใช้มารยาทให้ตายใจ คือหัวใจของกลมวยนี้

กลศึกที่ 8

ชื่อ กลโพงน้ำบ่อ

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่า ใช้อ่อนพิชิตแข็ง นิ่งสงบสยบความรุนแรง โอนอ่อนผ่อนตามก่อน รอจนได้โอกาสค่อยทำการโจมตีเอาชัยชนะ

กลมวยที่ 8 กลมวยโพงน้ำบ่อ

หลักการของกลมวยนี้คือ เมื่อคู่ต่อสู้แข่งแกร่งกว่า ดุดันกว่า ตัวโตกว่า พุงเข้าหาเรา โดยแรงหมายจะชนะเราให้เร็วที่สุดนั้นให้อ่อนผ่อนตาม ปะทะแล้วถอย หลบหลีกเสียก่อน ทำที่เป็นหวาดกลัวยำเกรง ตื่นตระหนกเหมือนไม่ยอมสู้ ทำให้คู่ต่อสู้ลำพองใจ ตก

อยู่ในความประมาทหรือทำที่เป็นอ่อนแอ อ่อนด้อย แล้วค่อยเผด็จศึกในภายหลังเมื่อมีโอกาส ต้องปล่อยให้เขาโถมกำลังเข้าใส่ ใช้ความแรงของเขาเป็นจุดอ่อนของเขาเอง แล้วโจมตีตาม ช่องว่างนั้นๆให้ตามในมวยเดียว

กลศึกที่ 9

ชื่อ กลล่อข้างป่า

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่า ล่อให้ข้าศึกหรือฝ่ายตรงข้ามก้าวเข้าสู่มุมอับ ถล่มสู่แดน ประหารที่เราวางแผนไว้แล้วโดยต้องศึกษาคู่ต่อสู้ให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้วล่อให้มาติดกับดักของเรา เข้าทำนองที่ว่า “ข้างป่าถูกล่อมาตกหล่มจบชีวิตโดยง่ายตาย”

กลมวยที่ 9 กลล่อข้างป่า

หลักการกลมวยนี้คือ ต้องศึกษาจุดแข็งจุดอ่อนของคู่ต่อสู้ให้ดี ให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ล่อให้แสดงจุดอ่อนนั้นออกมา นี่ก็กับดักหรือหลุมพรางของเรา เมื่อเขาแสดงจุดอ่อนช่อง โหว่ออกมาเราก็โจมตีจุดอ่อนนั้นเผด็จศึกเสีย หรือหลอกล่อให้ตายใจไม่ป้องกันจุดอ่อนของตน ใช้ปัญญาวางแผนการต่อสู้ล่อให้ไปสู่พื้นที่ที่เขาเสียเปรียบ ประกอบกับความประมาท หรือล่อเข้าสู่จุดอับ เช่นล่อผู้ถือหอกถือทวนถือพลองเข้าป่าละเมาะหรือป่าไผ่ เราจะใช้อาวุธ ได้ลำบากหรือล่อให้แสงตะวันส่องเข้าตา ล่อให้สะดุดตกหลุม ล่อเข้าสู่ชัยภูมิที่เขาไม่คุ้นเคย เปิดโอกาสให้เราพิฆาตเสีย เสมือนล่อพญาข้างป่าให้มาตกหลุมพรางเช่นนั้น

กลศึกที่ 10

ชื่อ กลฟ้าจาดิน

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่าให้กระตุ้นให้ทหารพลรบทุกระดับมีความห้าวหาญชำนาญ ศึก แคล้วคล่องว่องไวอยู่ในโอวาทและมีวินัยสูง บำรุงเสบียงอาหารให้อุดมสมบูรณ์ บำรุงทั้ง ข้าวปลาอาหารให้อิ่มเอม ครอบครัวยุ่สุขสบายและบำรุงกำลังใจให้กล้าหาญไม่กลัวเจ็บไม่ กลัวตาย ออกกำลังกายฝึกซ้อมให้แข็งแรง แข็งกร้าวและห้าวหาญ คล่องตัวทั้งรุกและรับ มี วินัยสูง จงรักภักดีอย่างยิ่งต่อนาย ผู้นำทัพต้องมีอำนาจบารมีอย่างยิ่งเหนือจิตใจไพร่พล

กลมวยที่ 10 กลมวยฟ้าจาดิน

หลักการของกลมวยนี้คือ การสร้างความเชื่อมั่นในวิชามวยของตน การสร้างกำลังใจ ว่าตนเหนือคู่ต่อสู้ โดยมีการฝึกซ้อมสม่ำเสมอ การเรียนวิชาคงกระพันเพิ่มความเชื่อมั่นในตน การไหว้ครูแล้วสู้กันเพิ่มพูนความผูกพันฉันพี่น้อง ครูมวยต้องหมั่นบำรุงขวัญให้ภาคภูมิใจใน วิชามวย วิชากองทัพของตน การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การลงซ้อมด้วยของครูมวยจะช่วย

บำรุงขวัญของศิษย์ การบำรุงขวัญให้แก่กล้านี้ เสมือนหนึ่งผืนฟ้าที่ปกป้องครอบคลุมแผ่นดินทั้งหมด กลมวयนี้จึงเป็นบทบาทของครูมวยโดยตรง

กลศึกที่ 11

ชื่อ กลอินทร์พิมาน

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่าเพื่อสร้างขวัญกำลังใจของไพร่พลให้ฮึกเหิมเชื่อมั่นในตนเอง ก็ให้ทำพิธีกรรมสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการใช้คาถาอาคมเครื่องรางของขลังให้อยู่คงกระพันตุกษัยามก่อนออกศึก หรือทำพิธีตัดไม้ข่มนาม ให้พลรบฝ่ายเรามีกำลังใจและมั่นใจในชัยชนะเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่งนั่นเอง

กลมวยที่ 11

หลักการของกลมวยนี้ก็คือ การปลุกเสกเครื่องรางของขลัง การสักยันต์คงกระพัน การอาบน้ำว่านให้หนังเหนียว การปลุกเสกวัตถุมงคลให้สวมใส่ การเรียนคาถาอาคม การเสกอาวุธให้สามารถฟันแทงศัตรูที่มีคาถาอาคมเหมือนกันได้โดยง่าย รวมไปถึงการแต่งตัววันกรบที่ต้องให้สมมติและการบริการมคาถาตลอดการแต่งตัว ในสำนักดาบพิชัยธรมยุทธของเราจึงมีการเรียนคาถาอาคมเพื่อการอยู่คงกระพัน มีพิธีไหว้ครูคงกระพันอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง คือ ช่วงเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นเดือนเปิดสำนักและเดือนเมษายน ซึ่งเป็นปีใหม่ไทย (ช่วงสงกรานต์) ตลอดจนการมอบมงคล เครื่องรางของขลังต่างๆให้ศิษย์ในวันไหว้ครูมวย ครูมวยคนปัจจุบันจะต้องให้ความสำคัญกับพิธีดังกล่าว ต้องทำให้ศักดิ์สิทธิ์เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นในตัวเองให้กับศิษย์ทุกคน การรักษาพิธีกรรมต่างๆของสำนักไว้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

กลศึกต่อจากนี้ไป ปรากฏว่าความขาดหายไป 2 กลศึกไม่มีการสืบต่อกันมา คือ กลผลาญศัตรู กลชุพิษแสง จึงไม่ปรากฏว่าเป็นอย่างไร มาปรากฏอีกกลมวยคือ กลแข็งให้อ่อน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

กลศึกที่ 12

ชื่อ กลแข็งให้อ่อน

เป็นกลศึกที่มีหลักการว่า เมื่อศัตรูบุกมาให้ทำที่เป็นล่าถอยแสดงหลอกให้เห็นว่าเราเป็นฝ่ายเสียเปรียบแล้วล่อให้มาติดกับดักหรือตกลงเข้ามาในพื้นที่สังหาร หรือหาทางบั่นทอนกำลังข้าศึกให้อ่อนล้าลงไปเรื่อยๆด้วยวิธีการต่างๆ นานาจนที่สุดเราก็จู่โจมเต็มกำลังเผด็จศึกในที่สุด

กลมวยที่ 12 กลแข็งให้อ่อน

หลักการของกลมวยนี้ก็คือ คู่ต่อสู้มีร่างกายแข็งแรงใหญ่โตกว่าอีกทีมกว่ามีความเชื่อมั่นตัวเองสูง ก็อย่าเข้าปะทะโดยตรงแต่ให้สู้พลางถอยพลาง ทำที่เป็นพ่ายแพ้ เสียรูป ทำให้เขาได้ใจรุกไล่มาเต็มกำลังก็ให้ปะทะแบบหลบหลีก ฉากหลบ หรือมุดรอดออกไปอย่าปะทะด้วยแรง ใช้ความแคล่วคล่องว่องไวกว่าหลบหลีก ดูจุดอ่อนในขณะที่เดียวกันก็ฟันแทงเตะ ถีบ ตัดกำลังไปเรื่อยๆ จนเขาบาดเจ็บอ่อนล้าช้าลง ก็ให้พิฆาตเสียในที่สุด (พิจารณาดูแล้วคล้ายๆกับกลมวยพวนเรือโยง กับกลมวยโพงบ่อน้ำ)

กลมวยที่ 13 กลฟ้าสนั่นเสียง

กลมวยนี้มีหลักการคือ ในขณะที่จู่โจมรุกไล่ให้ใช้เสียงคำรามขู่ ตะโกน ตะคอกใส่ ใช้เสียงเข้าข่มจะทำให้คู่แข่งกลัว ทำลายขวัญกำลังใจคู่ต่อสู้ได้ ในตำราพิชัยสงครามก็ให้ใช้เสียงอีกทีทั้งเสียงกลอง ฆ้อง ปี่นใหญ่ ปี่นเล็ก เสียงโห่ร้องเคาะเกราะเคาะโล่ กระตีบทำให้คู่ต่อสู้ตกใจกลัวขวัญหนีดีฝ่อ ในเชิงมวยก็อาจจะทำได้อีกหลายวิธี นอกจากการใช้เสียงขู่จากการบอกเล่าของคุณพ่อคุณลุงว่า ปู่พิศาลก็เล่าให้ฟังเพียงนี้ แรกๆก็ดูจะสอดรับกันดี แต่กลมวยหลังๆหายไปไม่ครบตาม 21 กลศึกในตำราพิชัยสงคราม

ที่สำคัญคือ จะเห็นว่าพระยาพิชัยดาบหักมีอัจฉริยภาพสูงในด้านการต่อสู้ ได้นำแนวทางของการจัดทัพจัดศึกตามตำราพิชัยสงครามมาประยุกต์เป็นหลักการในการต่อสู้ด้วยมวยก็นำไปใช้ได้ ทำให้การใช้กลมวยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รู้กลวิธีจะเอาชนะตามสถานการณ์ต่างๆสมกับเป็นยอดนักรบคู่มือสองมหาราช กลมวยตามตำรับพระยาพิชัยดาบหักนี้ จึงนับเป็นภูมิปัญญาด้านการต่อสู้ที่ควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง แม้บางกลมวยจะมีความคล้ายกันก็ตาม ก็ยังพอเป็นยุทธวิธีในการต่อสู้ของมวยได้เป็นอย่างดี

ภาคผนวก ข. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. **หัตถ์ดิษฐ์ เซาวนปรีชา** (ทายาทผู้สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอยู่ในปัจจุบัน)

- บ้านเกิด หลังวัดเมืองสาด ต.โนนเวียง อ.เมือง จ.ลำปาง
- เกิด พ.ศ. 2493
- ที่อยู่ 4/19 ถ.เกษมภูาบดินทร์เหนือ ต.ท่าอิฐ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์

การศึกษา

- ป.1-ป.2 โรงเรียนเทศบาลเมืองลำปาง อ.เมือง จ.ลำปาง
- ป.3-ม.ศ.3 โรงเรียนพิศาลศึกษาวิทยา ต.ท่าอิฐ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์
- ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาขั้นต้น โรงเรียนฝึกหัดครูอุตรดิตถ์
- ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (วิชาเอกสังคมศึกษา วิชาโทภาษาอังกฤษ ภาษาไทย) จากวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
- การศึกษาบัณฑิต (วิชาเอกประวัติศาสตร์ วิชาโทภูมิศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จ.พิษณุโลก)
- ครุศาสมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วุฒิต่างลูกเสือ A.L.T ตำแหน่งทางลูกเสือ ผู้ช่วยตรวจการลูกเสือจังหวัดอุตรดิตถ์

ตำแหน่งทางวิชาการ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

การทำงาน

- พ.ศ. 2514 – 2519 ครูโรงเรียนพิศาลศึกษาวิทยา
- พ.ศ.2519 – 2520 อาจารย์วิทยาลัยครูเลย จังหวัดเลย
- พ.ศ.2521 – 2553 วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ประสบการณ์ทำงาน

- ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพิศาลวิทยา
- ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายประถมศึกษา โรงเรียนพิศาลวิทยา
- รองหัวหน้าโครงการเตรียมนักเรียนก่อนออกฝึกสอน วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
- หัวหน้าฝ่ายเตรียมประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
- รองคณบดีคณะครุศาสตร์ฝ่ายกิจการนักศึกษา (4 สมัย) สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- หัวหน้าฝ่ายพัฒนานักศึกษา สำนักกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- ผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- เลขานุการคณะกรรมการหลักสูตรประกาศศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- ผู้ประสานงานหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ประสบการณ์ต่างประเทศ

- ศึกษาดูงานการฝึกหัดครูประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์
- ศึกษาดูงานการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐ ประชาชนจีน
- ศึกษาดูงานการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประเทศออสเตรเลีย

- ครูอาสาสมัครสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย นครชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา

ผลงานวิชาการ

- งานร่วมวิจัย : การศึกษาสภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เขตการศึกษาภาคเหนือตอนล่าง
- เอกสารประกอบการสอน : ศิลปะการพูดสำหรับผู้บริหาร
- เอกสารช่วยสอน : คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร
  - : หลักการบริหารการศึกษา
  - : ภาวะผู้นำ
  - : การเตรียมประสบการณ์วิชาชีพครู
- ชุดกิจกรรมการสอน : หลักการศึกษาและหลักวิชาชีพครู
- ตำรา : การบริหารกิจการนักเรียน
- บทความทางวัฒนธรรม
  1. การนับถือผีกับวิถีสังคมไทย
  2. เศรษฐกิจพอเพียงทางรอดของชีวิต
  3. การผูกดวงดูหมอกับสังคมพุทธ
  4. วิชาดาบกับการปลูกฝังคุณธรรมเยาวชน
  5. วิเคราะห์คำไทย สอนใจเราเอง
- เรื่องสั้นสร้างจิตสำนึกในความเป็นครู
  1. บ้านดอนมูล
  2. ครูมัลลิกา
  3. คำครวญ ในลมหนาว
  4. ฉันผิดอะไร

5. โอกาสที่รอคอย

6. เด็กก็มีหัวใจ

ประสบการณ์ฝึกอบรม

- อาสาสมัครป้องกันและระงับอัคคีภัย รุ่น 3 จังหวัดอุตรดิตถ์
- อาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย รุ่น 1 จังหวัดอุตรดิตถ์
- อาสาสมัครลูกเสือจราจร รุ่น 1 จังหวัดอุตรดิตถ์
- ลูกเสือสวัสดิการนักเรียน รุ่น 1 จังหวัดอุตรดิตถ์
- ลูกเสือประดมพยาบาล รุ่น 3 จังหวัดอุตรดิตถ์
- ลูกเสือชาวบ้าน รุ่น 1 จังหวัดอุตรดิตถ์
- หลักสูตรทดสอบกำลังใจ (โตดหอสุง) ค่ายพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์
- สมาชิกโครงการสวนสมุนไพรมหาเศรษฐีในพระราชดำริ
- หลักสูตรอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในพระราชดำริ
- หลักสูตรการพูดชมรมฝึกการพูดอุตรดิตถ์
- หลักสูตรพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพ มหาวิทยาลัยมหิดล
- หลักสูตรชีวิตใหม่ในมือเรา (12 วัน) เสถียรธรรมสถาน
- หลักสูตรวิทยากรคุณธรรม จริยธรรม ข้าราชการ กระทรวงศึกษาธิการ
- หลักสูตรครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
- หลักสูตรพัฒนาจิตและเจริญปัญญา ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
- หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการ
- หลักสูตรวิทยากรอบรมมารยาทไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม
- หลักสูตรวิทยากรเอกลักษณ์ไทย คณะกรรมการเอกลักษณ์ไทย สำนักนายกรัฐมนตรี

ประสบการณ์การเป็นวิทยากร

- วิทยากรอบรมลูกเสือดับเพลิง
- วิทยากรอบรมลูกเสือจราจร
- วิทยากรอบรมลูกเสือปฐมพยาบาล
- วิทยากรอบรมโยคะเพื่อสุขภาพของผู้บริหารการศึกษา

- วิทยาการพัฒนาคิดและเจริญปัญญา
- วิทยาการสร้างจิตสำนึกความเป็นครู
- วิทยาการการฝึกพูด หลักสูตรการฝึกพูดของโทสมาสเตอร์
- วิทยาการอบรมมารยาทไทย
- วิทยาการอบรมวิธีสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- วิทยาการอบรมจริยศาสตร์สำหรับพยาบาล
- วิทยาการอบรมศาสนาพิธีกร
- วิทยาการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ข้าราชการ พนักงาน นักเรียน นักศึกษา
- วิทยาการอบรมการใช้เกมส์เสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
- วิทยาการอบรมปลูกฝังสำนึกรักวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
- วิทยาการอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน
- วิทยาการอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือ
- ครูตบสำนักตบพิชัยธมยุทธ์ (สืบทอดวิชาตบพระยาพิชัยดาบหัก)
- พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงเทพประจำจังหวัดอุดรดิษฐ์

2.เอกพงษ์ วรรณจักร (ผู้อำนวยการกองวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์)

3.ปิยนารถ ริมทอง (นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์)

4.กนกกาญจน์ ลอยพงศ์ศรี (นักวิชาการฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์)

5.คุณ วิรุฬห์ โตจันทร์ (ศิษย์เก่าผู้เคยเรียนมวยพระยาพิชัยดาบหัก)

6.คุณ เจนณรงค์ ขำคลัง (ศิษย์เก่าผู้เคยเรียนมวยพระยาพิชัยดาบหัก)

7.เด็กชาย เจษฎาภรณ์ พาชื่น (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

อายุ 14 ปี เบอร์โทร 063-5757560

ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา

8.เด็กชาย มงคล อินมัทร์พย์ (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

อายุ 14 ปี เบอร์โทร 064-5146284

ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา

9.เด็กชาย นวดล ตีติก (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

อายุ 14 ปี เบอร์โทร 063-4817161

ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา

10.เด็กชาย ลิทธิพนธ์ อู่ยหา (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

อายุ 14 ปี เบอร์โทร 061-0617415

ปัจจุบันศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา

11.นางสาว กัญญ์พัสรี โสพันพิม (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

12.นาย ยศนันท์ ตะวิไชย (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

13.นางสาว กุณฑิกา ชุ่มอินตา (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

14.นางสาว รัชฎากร ชัยง้าว (ศิษย์ปัจจุบันผู้เรียนมวยสายพระยาพิชัยดาบหัก)

ภาคผนวก ค. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

แนวคำถาม การสื่อสารเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

โดยแยกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา

1. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ที่ถ่ายทอดและผู้สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?
- 1.2 ต้นกำเนิดของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักคือพระยาพิชัยคนเดียวหรือไม่ หรือว่ามีคนอื่นร่วมด้วยไหม และมีการเปิดเป็นสำนักมวยไหม?
- 1.3 มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก พัฒนามาจากสายมวยอื่นๆ หรือศิลปะการป้องกันต่อสู้หรือไม่ และต่างกับมวยอื่นๆอย่างไร?
- 1.4 จากอดีตจนถึงปัจจุบันการสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีอะไรที่สืบทอดมาบ้าง? และมีอะไรบ้างที่อดีตไม่มี? เช่น ทำรำมวยไหว้ครู เครื่องแต่งกาย ทำการต่อสู้ มีการเสริมเติมแต่งขึ้นใหม่ในยุคปัจจุบันบ้างไหม?
- 1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของการสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?
- 1.6 ปัจจุบันมีผู้สนใจศึกษาการต่อสู้ด้วยมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอย่างน้อยแค่ไหน และมีแนวทางอย่างไรในการอนุรักษ์สืบทอดไม่ให้สูญหายไป?
- 1.7 มีวิธีการถ่ายทอดอย่างไรให้กับผู้ที่เข้ามาเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?
- 1.8 การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักหรือไม่ และอย่างไร?
- 1.9 มีมุมมองวัฒนธรรมและคุณค่าของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอย่างไรบ้าง?
- 1.10 ใช้วิธีการสื่อสาร หรือสื่ออะไรในการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักไปสู่ลูกหลานบ้าง?

1.11 มีความคิดว่าแนวโน้มในวันข้างหน้ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในพื้นที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์จะเป็นอย่างไร?

2.แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน ที่เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

2.1 มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้อะไรกับตนเอง มากน้อยเพียงใด?

2.2 แล้วทำไมต้องเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ทั้งที่มีอีกหลายๆแขนงวิชา?

2.3 การฝึกฝนเรียนรู้มวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีขั้นตอนอย่างไร และยากมากน้อยเพียงใด?

2.4 ก่อนเรียนและหลังเรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักให้อะไรกับท่าน?

2.5 อะไรที่ทำให้สนใจที่จะสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?

2.6 เมื่อท่านได้เรียนและศึกษามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ท่านอยากบอกอะไรกับเยาวชนคนรุ่นใหม่?

3.แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์

3.1 ทำไมถึงให้การสนับสนุน และเล็งเห็นคุณค่าของการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?

3.2 มีกระบวนการหรือวิธีการในการสื่อสารอย่างไรในการที่จะเผยแพร่และสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?

2.เพื่อศึกษาอัตลักษณ์มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา

1.แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ที่ถ่ายทอดและผู้ที่สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

1.1 อะไรคืออัตลักษณ์ความเป็นมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหัก?

1.2 ท่านคิดว่ามวยไทยพระยาพิชัยดาบหักกับมวยไทยที่ชกทั่วไปตามเวทีมวยต่างกันตรงไหน?

1.3 มีมุมมองวัฒนธรรมและคุณค่าของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอย่างไรบ้าง?

1.4 จากอดีตจนถึงปัจจุบันการสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีอะไรที่สืบทอดมาบ้าง? และมีอะไรบ้างที่อดีตไม่มี? เช่น ทำรำมวยไหว้ครู เครื่องแต่งกาย ทำการต่อสู้ มีการเสริมเติมแต่งขึ้นใหม่ในยุคปัจจุบันบ้างไหม?

1.5 อັตลัษณ์อะไรที่ต้งองอนุรักษ์ไว้ เพราะอะไร?

2.แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน ที่เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

2.1 อะไรคืออັตลัษณ์ความเป็นมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหัก?

2.2 มีมุมมองวัฒนธรรมและคุณค่าของมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอย่างไรบ้าง?

2.3 จากอดีตจนถึงปัจจุบันการสืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักมีอะไรที่สืบทอดมาบ้าง? และมีอะไรบ้างที่อดีตไม่มี? เช่น ทำรำมวยไหว้ครู เครื่องแต่งกาย ทำการต่อสู้ มีการเสริมเติมแต่งขึ้นใหม่ในยุคปัจจุบันบ้างไหม?

2.4 เมื่อท่านได้เรียนและศึกษามวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ท่านอยากบอกอะไรกับเยาวชนคนรุ่นใหม่?

3.แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์

3.1 ทำไมถึงให้การสนับสนุน และเล็งเห็นคุณค่าของการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?

3.2 ทำไมถึงมีการส่งเสริมในเรื่องของการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในมหาวิทยาลัย?

3.3 คิดว่าสังคมไทยควรมองเห็นความสำคัญของการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอย่างไร?

3.4 อັตลัษณ์ความเป็นมวยไทยของพระยาพิชัยดาบหักทำไมถึงต้องสืบทอด?

3. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก จังหวัดอุตรดิตถ์ สายสกุลเขาวนปรีชา

1. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ที่ถ่ายทอดและผู้สืบทอดมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

1.1 ท่านคิดว่าปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอะไรที่ส่งผลกระทบต่อ การสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักบ้าง?

1.2 บริบทท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงยุคสมัยมีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักหรือไม่?

1.3 กระแสโลกาภิวัตน์มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?

2. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน ที่เรียนมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก

2.1 .ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์คิดว่าปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอะไรที่ส่งผลกระทบต่อ การสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักบ้าง?

2.2 บริบทท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงยุคสมัยมีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักหรือไม่?

2.3 กระแสโลกาภิวัตน์มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?

3. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ นักวิชาการวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์

3.1 ทำไมถึงให้การสนับสนุน และเล็งเห็นคุณค่าของการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก?

3.2 ทำไมถึงมีการส่งเสริมในเรื่องของการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักในมหาวิทยาลัย?

3.3 คิดว่าสังคมไทยควรมองเห็นความสำคัญของการสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักอย่างไร?

3.4 ท่านคิดว่าปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอะไรที่ส่งผลกระทบต่อ การสืบทอดวัฒนธรรมมวยไทยพระยาพิชัยดาบหักบ้าง?

ภาคผนวก ง. ภาพประกอบจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม

ภาพ เข้าร่วมโครงการส่งเสริมศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยดาบไทยตำรับพระยาพิชัยดาบหัก
ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2562

ภาพ เข้าร่วมโครงการสืบสานศิลปมวยไทย “มวยไทยพระยาพิชัยดาบหัก ราชภัฏอุตรดิตถ์ 2562” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562

ภาพ เข้าร่วมพิธีอันเชิญเจ้าอัฐพระยาพิชัยดาบหักประดิษฐาน ที่บ้านเกิดท่านพ่อพระยาพิชัยดาบหัก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2562

ภาพ เข้าร่วมพิธีไหว้ครู และครอบครัวคาถา ที่หน้าอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก และที่บ้าน
ผศ.หัสตินทร์ เชาวปรีชา เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2562

